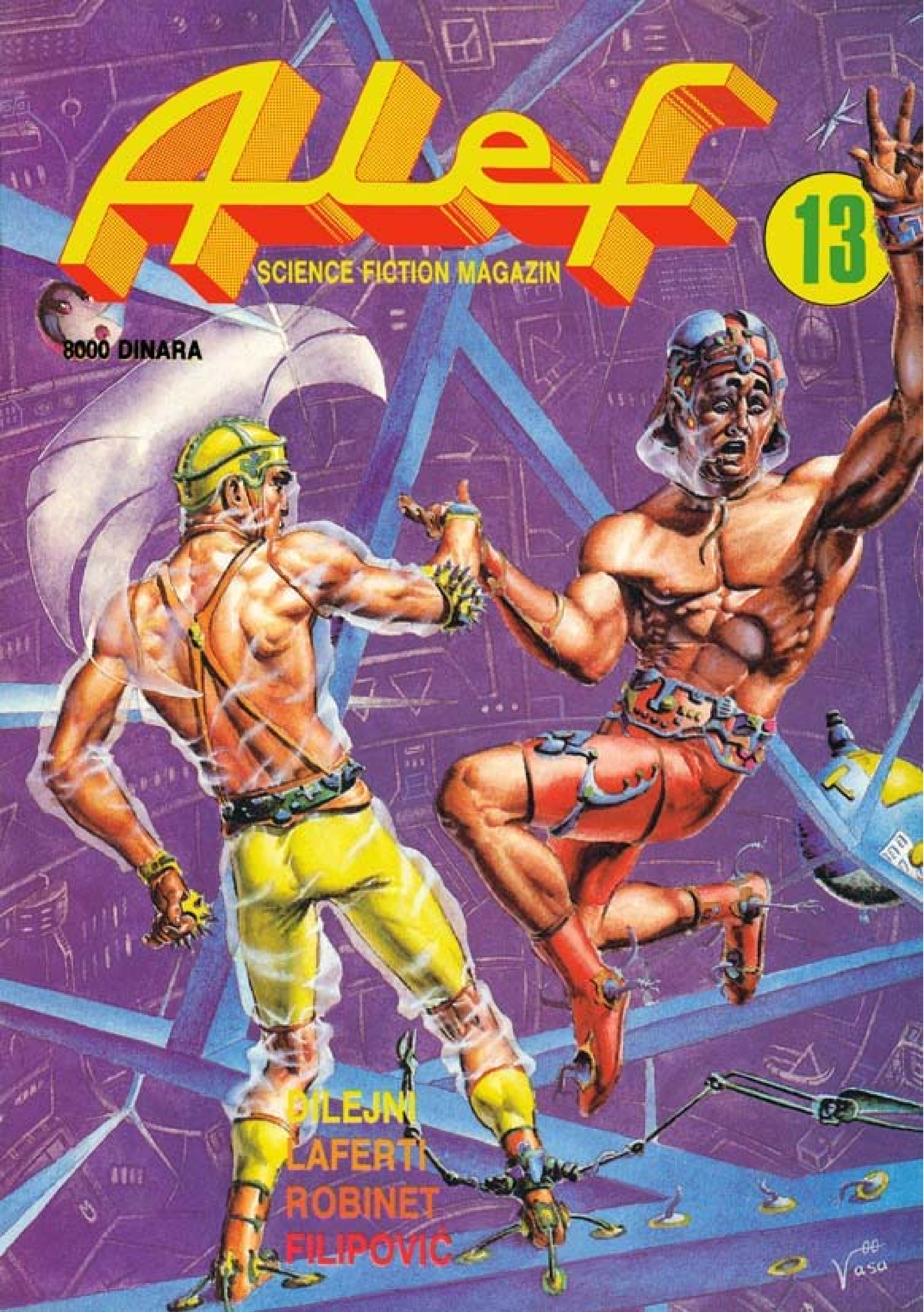
Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

13

8000 DINARA

DILEJNI
LAFERTI
ROBINET
FILIPOVIĆ

Alef
SCIENCE FICTION MAGAZIN

Broj 13 8000 din.

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

S A D R Ž A J

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković
Naslovna strana Vojislav Vasiljević

ДНЕВНИК

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

DOLAZI LI VREME IREALNOG SF-A?

Početak svake godine predstavlja period u kome se, pored ostalog, analizira prethodna godina. Najpotpuniji i najtačniji uvid u SF zbivanja u svojoj zemlji imaju Amerikanci. Njihov časopis LOCUS donosi apsolutno sve podatke: koliko romana (razdvojeno SF, fantazi i horor), antologija, kolekcija, novelizacija, teorijskih knjiga, omnibu-sa, koliko tvrdokoričenih, koliko džepnih, koliko novih, koliko reprinta, koji izdavač koliko čega i sve druge moguće i nemoguće permutacije.

LOCUS-ov izveštaj za 1988. godinu deluje onespokojavajuće na svakog ljubitelja fantastike koji živi izvan SAD - prestonice svetskog SF-a, bez ikakve sumnje. Svakih 270 minuta u SAD je izlazila po jedna SF ili F knjiga - ukupno 1936, što je apsolutni rekord svih vremena i prostora. Ova silovita ekspanzija SF-a u SAD započela je pre četiri godine, kada je prvi put nadmašen rekord iz 1979. godine i ne vidi joj se kraj - svake godine imaju po petnaest posto više izdanja nego prethodne.

Ono što prvo pada u oči kada se pogleda američka lista, jeste prevlast čiste fantastike i horora. Posebno je izraženo veliko prisustvo horora koji, do 1986. godine nikada nije imao vise od 20 knjiga godišnje, a sada čak 182 romana. Nekima je ova tendencija ofantastičavanja SF žanra draga, dok mnogi i dalje negoduju, prizivajući osvedočene klasike SF žanra.

Ova dilema (diskusija, rasprava, ubedivanje...) prenesena je i na naše područje. Česti su uplivi čiste fantastike u SF izdanja, sve češće i glasnije čuju se glasovi za i protiv. Stižu zahtevi SF čistunaca da, ako hoćemo da objavljujemo fantantastiku, činimo to u zasebnim izdanjima, a ALEF poštedimo magije i duhova. Stav ALEF-a vam je dobro poznat: pretežno SF, ali redovno i pomalo fantastike.

Međutim, problem leži na sasvim drugoj strani: nemogućnost određenja granica SF žanra, a cela stvar pomalo liči na Ajnštajnovu definiciju svemira: konačan ali bez granica. Upravo to. „Enderova igra" Karda sasvim je sigurno SF, Ursulino „Zemljomore" sasvim sigurno fantazija, a Herbertov „Preživeli" horor. Ali stvari uglavnom nisu ovako jednostavne. Bredberi je dobar primer preplitanja sva tri ova žanra, mada je kod nas manje poznat kao horor pisac. Teško je razgraničiti fantastiku i SF u većini Zelaznijevih dela. Stiven King je priča za sebe.Pokušajte žanrovski da definišete Lafertijevo „Četrdeset sedmo ostrvo" iz ovog ALEF-a ili Žerarov „Terminal" iz prošlog broja.

Ono što posebno otežava stvar jeste činjenica da pisci sami, posebno mladi, nima-lo ne haju za granice žanrova što, na kraju krajeva i ne bi trebalo mnogo da nas brine. Primaran cilj književnog dela treba da bude kvalitet a ne stroga pri-padnost odredenim žanrovskim okvirima. Uostalom, zar naša današnja civilizacija Egipćanima ne bi delovala kao magija? Kako su dostignuća visokotehnološke civilizacije bliska magiji, najbolje možemo uočiti u „Gospodaru svetlosti" Rodžera Želaznija.

Ovakvih primera ima neprebrojivo mnogo, a ovde nam je samo namera da vam ukažemo na glavne pravce kretanja svetskog SF-a i da vas, koliko je to u našim

moćima, pripremimo za to. U drugoj polovini sedamdesetih čitali smo SF knjige iz američkih pedesetih i mislili smo da se SF jedino tako može pisati. Deset godina kasnije počeli smo da otkrivamo pisce Novog talasa i najbolje romane sedamdesetih, odškrinuli smo vrata svetske fantastike, nisu više bila retka ni posezanja u sasvim nova ostvarenja. Ali svet izmiče dalje: najnoviji pokret, pretapanje SF-a sa fantastikom i hororom već traje i to je tendencija koja će, najverovatnije, obeležiti narednih desetak godina. Šta će biti posle ne možemo predvideti, ali u ovakvoj situaciji ostati konzervativan u našim okvirima, kada je Jugoslavija bliža svetskim SF tokovima nego ikad, predstavljalo bi metastazu dogmatizma.

Naše mišljenje je, dakle, da bi ljubitelji SF-a trebalo da se, u skladu sa svojim mogućnostima, opredele za područje irealne književnosti koja se bavi irealnim oblastima i pristupima, upravo onako kako je to učinio LOCUS (u svom podnaslovu SF novine), koji u svojim prikazima ima i osvrt na „Hazarski rečnik" našeg Pavića. Šta ćemo čitati moramo određivati prema kvalitetu a ne prema žanrovskoj pripadnosti. Vreme SF geta je prošlo, SF je preplavio sve medije i žanrove tragajući za svojim izrazom i prikupljajući snage, udružuje se sa sličnim žanrovima u zajedničkom konačnom pohodu ka bedemima književnosti glavnog toka.

Da li ćemo, u svemu tome, mi biti samo posmatrači sa petnaestogodišnjim zaostatkom ili savremenici, zavisi isključivo od nas samih - koliko brzo možemo da se prilagođavamo paklenoj dinamici SF žanra, u svim njegovim vidovima i svim obličjima.

Boban KNEŽEVIĆ

Samuel R. Delany:

THE JEWELS OF APTOR, 1962

S engleskog preveo:

Konstantina Malić

Semjuel R. Dilejni

DRAGULJI SA APTORA

VII

Jedna mala životinja presekla im je put i Zmija zgrabi oštar kamen i hitnu ga životinji u glavu. Potom su je isekli na četiri dela i ispekli na vatri koju su zapalili pomoću dragulja. Po podne, sledeći svoje senke, nastavili su ćutke uz reku.

— Pogledaj tamo dole — rekao je Urson, pokazujući rukom na drugu obalu.

Reka je ovde bila šira i tok joj je postao sporiji. Preko su mogli da razaznaju nasip.

Nekoliko stotina metara dalje, Iimi je spazio tornjeve iznad drveća. Nisu morali da traže objašnienje, jer se drveće na drugoj obali proredilo i ugledali su ubrzo zgrade i kule velikog grada. Mnoge kule su bile srušene ili oštećene. Tamo gde su zgrade bile srušene, viđali su sada spletove debelih greda. Uzdignuti putevi prolazili su između kula, većina je bila takođe oštećena, završavajući se kolosalno u ulicama. Dokovi su bili pusti.

Geo je prvi predložio:

— Možda je Hamin hram tamo. Konačno i Argoin najveći hram je u najvećem

gradu Leptara.

— A koji grad u Leptaru je ovako velik? — upitao je Urson zajedljivo.

— Kako da pređemo na drugu obalu? — upitao je Iimi.

Ali Zmija se već uputio prema vodi.

— Idemo za njim — rekao je Geo, spuštajući se dole niz strme stene. Zmija je ušao u vodu. Iimi, Geo i Urson učiniše isto. Samo što je dvaput zaplivao, Geo je osetio one poznate ruke koje su ga odozdo uhvatile. Ovoga puta nije se opirao; bio je to iznenadan osećaj brzine i tonjenja u podsvesti.

A onda je izronio na površinu hladne reke. Sa jedne strane se dizao kameni nasip, a sa druge široko rečno korito. Zatresao je glavom da skloni kosu sa očiju i zaplivao prema kamenju. Zmija i Urson izroniše desno od njega, a nekoliko sekundi kasnije, levo od njega, izroni i Iimi. Prestao je da pliva i radio rukama u mestu, pitajući se kako da se uspne na kamenje kad u vodi spazi zarđale metalne lestvice. Uhvatio se za lestvice i podigao.

Prva prečka je pukla pod njegovom težinom i on pade u vodu. Ali ponovo se podigao, stavljajući nogu na slomljenu prečagu koja je izdržala pod njegovim teretom. Popevši se gore, okrenuo se i doviknuo ostalima.

— Nemojte se penjati sredinom lestvica. — Zmija se uspeo, zatim Urson. Kad su se svi popeli na nasip, krenuli su prema gradu.

Pred njima se ukazaše ruševine. Zgrade duž obale izgledale su kao da su pale sa neba i razbile se na ulicama.

Zašli su u ulicu i išli uzanom avenijom između gomila ruševina... ostataka dve veće zgrade. Posle nekoliko blokova, zidovi zgrada su imali visinu kanjona.

— Kako ćeš naći hram? — upitao je Urson.

— Možda bismo mogli da se popnemo i pogledamo sa vrha jedne od ovih zgrada — predložio je Geo. Pogledali su gore i videli nebo puno žutih oblaka.

Uputili su se prema zgradi nepravilnog oblika. Jedna metalna ploča bila je očupana sa zida. Ušli su unutra i našli se u visokoj, praznoj prostoriji. Iz belih cevi na zidu prodirala je prigušena svetlost. U sredini prostorije visio je ogroman metalni natpis:

NOVA EDISONOVA ELEKTRIČNA KOMPANIJA

Ispod toga, sitnijim slovima:

Osvetlimo vekove

Veliki cilindri, četiri ili pet puta veći od čoveka, nalazili su se na podu ispod cevi, žica i uzanog prolaza. Četiri cilindra išla su dužinom jednog prolaza prema spiralnom stepeništu koje je vodilo do sledećeg sprata.

— Slušaj! — rekao je Urson odjednom.

— Šta je to? — upitao je Geo.

Jedan od velikih cilindara je zujao.

— Onaj — pokazao je Urson. Oslušnuli su, zatim nastavili. Popeli su se uz stepenice i ušli konačno u jedan mračan hodnik. Na kraju hodnika je sijala crvena svetlost:

IZLAZ

Crvena svetlost osvetljavala je vrata celom dužinom hodnika. Geo je probao jedna i ona su se otvorila. Zaslepila ih je prirodna svetlost.Ušli su u prostoriju čiji je spoljni zid bio porušen. Pod se ugibao pod njihovim nogama.

— Šta se ovde dogodilo? — upitao je Urson.

— Vidiš — objasnio je Iimi — onaj put mora da je udario u zid i srušio ga.

Traka puta, dužine dva metra, probila je u prostoriju pod nemogućim uglom.

— Šta mislite da li bismo mogli da se popnemo uz ovo? — upitao je Geo. — Ne izgleda mi i suviše strmo.

— Strmo za šta? — Urson je hteo da zna.

— Da se popnemo dovoljno visoko i pogledamo vidi li se gde onaj hram.

— Oh — promrmljao je Urson, nimalo oduševljen.

Kad su krenuli preko poda prema putu, Geo je odjednom uzviknuo:

— Bežite! — Kad su skočili na strmu, betonsku plocu, ogromna pukotina se otvorila u podu preko kojeg su upravo prešli. Malter i pločice su popucali i sa treskom pali na ulicu, tri sprata niže. Traka puta na kojoj su sada stajali, klatila se stravično gore-dole. Kad se umirila, Geo je mogao ponovo da diše i pogledao je dole na ulicu. Oblak prašine se polako razilazio.

— Put vodi gore — podsetio ga je Urson i oni su krenuli. Put je uglavnom bio u prilično dobrom stanju. Na pojedinim mestima ograda je bila slomljena, ali sam put se uspinjao sigurno izmedu zgrada i kroz ulice.

Na jednom mestu se račvao i oni su krenuli levo. Ponovo su stigli do raskrsnice i opet krenuli levo. Na jednoj polusrušenoj zgradi ugledaše ogroman natpis:

VMTH
Sedište obaveštenja, Komunikacije,
Razonode

Kad su zamakli za ugao zgrade, Zmija je odjednom stao i stavio ruku na glavu.

— Šta je? — upitao ga je Geo.

Zmija je koraknuo unazad. Tada je rukom pokazao na VMTH.

— ... Boli...

— Šta boli? — insistirao je Geo. Zmija je ponovo pokazao na zgradu.

— Je li tamo neko ko misli i suviše glasno?

— ... Mašina... koja... misli.. rekao je Zmija.... radio...

— Radio je mašina koja razmišlja i tamo ima jedna koja ti stvara bol u glavi? — prekinuo ga je Geo, gledajući ga upitno.

Zmija je klimnuo glavom.

— Da, šta? — Urson će nestrpljivo.

— Tamo je radio i izaziva mu bol u glavi — objasnio je Geo.

— Kako to da mu onaj, koji nam je pre pokazao, nije izazivao glavobolju? — Ursona je interesovalo.

Iimi je pogledao u impozantnu zgradu VMTH-a.

— Možda je ovaj mnogo veći — sugerisao je.

— Slušaj — rekao je Geo Zmiji — ostani ovde, a ako mi nešto nađemo, vratićemo se da ti kažemo, u redu?

— Možda ga prođe — promrmljao je Urson.

Zmija je pogledao u VMTH, ugrizao se za usnu i odjednom krenuo odlučno napred. Gledali su za njim. Posle deset koraka, Zmija je stao, uhvatio se rukama za glavu i zabatrgao unazad. Geo i Iimi su potrčali da mu pomognu. Kad su se vratili i bili van uticaja VMTH-a, Zmijino lice je izgledalo iscrpljeno i bledo.

— Ostani ovde — rekao mu je Geo. — Vratićemo se... ne brini.

— Možda kasnije prestane — promrmljao je Urson. — Ko će nas spasti iz nevolje ako tamo naiđemo na nešto opasno?

— Neka Zmija sam odluči — rekao je Geo. — Da li smatraš da možeš?

Zmija je ćutao, potom zavrteo glavom.

— Idemo — obratio se Geo ostalima.

Jedno iznenadno klik i svetla se celom dužinom puta upališe.

— Idemo — ponovio je Geo.

Stigli su do sledećeg ugla i spazili visoku rampu.

— Nadam se da će neko od nas zapamtiti kako smo išli — rekao je Geo nakon nekoliko stotina metara.

— Mogao bih sve da vas vratim do Novog Edisona — nasmejao se Iimi. — Ako zatreba — dodao je značajno.

— Pamti samo koliko puta smo skrenuli — upozorio ga je Geo.

— Pamtim — uveravao ga je Iimi.

— Kad se popnemo na vrh — gundao je Urson, — nećemo moći ništa da vidimo. Biće i suviše mračno.

— Onda požurimo — odvratio je Geo.

Sunce je zalazilo polako iza visokih tornjeva dok su se na nebu javljale tamne senke. Manji putevi su se račvali prema zgradama koje su ih okruživale. Pomoću stepeništa, prekrivenog nekom plastikom, popeli su se sedamdeset metara više na jedan širi put. Zgrade Novog Edisona i VMTH-a bile su sada iza i ispod njih. Pogledom su tražili niže krovove.

Na ovom putu gorelo je samo nekoliko svetiljki. Put je bio čas osvetljen, čas potpuno u mraku. Išli su polako i oprezno. Sa početka neosvetljene deonice puta, ugledaše neku siluetu na njenom drugom kraju i stadoše.

Silueta je nestala.

Ubeđeni da im se samo privida, krenuli su ponovo, naprežući se da vide u totalnom mraku. Malo dalje, Geo je odjednom stao.

— Tamo...

— Misliš da beži od nas? — upitao je Iimi. Urson je dotakao dragulj na Iimijevim grudima.

— Voleo bih da ovde ima više svetla.

— I ja — složio se Iimi. Nastavili su dalje.

Jedan kostur je ležao na početku sledeće osvetljene deonice puta. Ruke su mu bile iznad glave, a jedna noga izvrnuta pod neverovatnim uglom.

— Do vraga, šta je ovo? — upitao je Urson. — I kako je dospelo tu?

— Izgleda da dosta dugo leži ovde — rekao je Iimi.

— Hoćemo li sada natrag? — upitao je Urson.

— Kostur ti neće ništa — odgovorio je Geo.

— A ono živo što smo malopre videli? — insistirao je Urson. —... Evo... dolazi sada — prošaputao je Geo.

U stvari, dve siluete su im se približavale. Kad su Urson, Geo i Iimi prišli bliže jedan drugom, one su stale, jedna nekoliko koraka ispred one druge. A onda su se skljokale. Geo nije znao da li su pale ili legle brzo na put.

— Idemo li dalje? — upitao je Urson šapatom.

— Idemo.

Dva kostura su ležala na putu... na istom onom mestu gde su se pojavile one dve siluete.

— Ne izgledaju mi opasno — rekao je Geo. — Ali šta to rade? Umiru kad god nas ugledaju?

— Hej — rekao je Iimi. — Šta je to? Slušaj.

Čuli su neki tup udar... kao da je neko blato palo odozgo. Nešto je padalo sa neba.

Ne, ne sa neba, već sa onog višeg puta. Na pločniku, deset metara iza sebe, videli su gomilu koja je počela da raste.

— Idemo — rekao je Geo i oni su produžili putem. Prošli su pored još četiri kostura. Ono padanje »blata« prešlo je u bljuzgavicu.

Nastalo je pod mlečnom svetlošću svetiljki. Prozirne unutrašnjosti su se naduvavale i podrhtavale. Klizilo je napred, preko puta, prema kosturima. Žitka, tečnost je kružila oko njih, prekrivala ih, oblikovala. Bezoblična masa pretvarala se u ruke; glavu, noge. Golo stvorenje slično čoveku, podiglo se na kolena, potom stalo na noge. Telo je bilo sada neprozirno. Na licu su se otvorile očne duplje. Pojavila su se i usta i grudi su počele da se miču. Vlažna para je izlazila iz usne duplje.

Počelo je da se kreće prema njima, podižući ruke. A onda, u tami iza ovoga, ugledali su i druge.

— Do vraga — rekao je Urson. — Šta to...?

Geo je počeo da uzmiče.

— Ami! — rekao je Iimi. — Pogledajte iza!

Iza njih bilo je još sedam dok su oni ispred napredovali prema njima. Urson je izvukao svoj mač. Svetlosti svetiljke su se presijavale na njegovoj oštrici. Odjednom on je zamahnuo mačem i udario njime po podignutoj ruci koja odskoči.

Ruka pade na put. Podrhtavajući, želatinasta masa poče da izbija iz kosti. Dok je Urson uzmicao, jedna utvara iza one ranjene, stala je okomito na grudvu blata i blato ju je apsorbovalo.

Ovde se nalazilo pokriveno stepenište koje je vodilo do sledećeg nivoa puta. Pojurili su prema stepeništu i penjali se grozničavom brzinom. Geo se osvrnuo jednom: jedna od utvara stigla je do stepeništa i počela da se penje uz njega. Bili su dovoljno visoko da mogu da vide odozgo ceo grad. Geovu pažnju su privukle dve sjajne tačke: bledocrvena izmaglica treperila je iza džungle i presijavala na površini reke. Druga je bila u samom gradu, bledonarandžasta, smeštena izmedu zgrada.

Video je sve to dok je trčao uz stepenice. Mumlanje iza njih pretvorilo se sada u urlanje. Samo što je izašao sa stepeništa, Geo je viknuo:

— Bežite!

Ogromna, želatinasta masa sjuri se prema ulazu. Brzo su se pomakli u stranu i zurili zaprepašćeno u masu koja se širila i pulsirala. Jedna lobanja se pojavila na površini, zatim potonula.

— Tako mi boginje Argo... — opsovao je Urson.

— Ostavi mač, Ursone! Ne diraj je! — naredio je Geo. — Udaviće nas.

Želatinasta masa je kuljala sa ulaza i podrhtavala užasno. Nešto se dešavalo kod ulaza. Šest-sedam utvara bilo je odvojeno od svog roditelja i uputilo se sada za njim.

— Ne mogu brzo da se kreću... — rekao je Geo.

— Do đavola, izađimo odavde — negodovao je Urson.

Pojurili su putem i našli se odjednom u potpunom mraku. Ispred su videli neku svetlost.

— Gledaj! — proderao se odjednom Urson.

Iznenada, put je naglo skrenuo. Stali su i prilazili polako ivici. Gornji sloj puta bio je potpuno strgnut i nepoduprte grede su se pružale do jedne polusrušene zgrade iz koje je dopirala ona narandžasta svetlost. Svetlost je dopirala iz samog srca ruševine.

— Šta mislite šta je to? — upitao je Geo.

— Ne znam — odgovorio je Iimi. Želatinasta masa se širila putem iza njih. Okrenuli su se i gledali je. Bezbroj onih utvara išlo je kroz tamu prema njima.

Odjednom, utvare su popadale, meso se odvojilo od kostiju, skupilo i podrhtavajući podiglo i utopilo se u svetlosti.

Geo je prvi krenuo preko njihajućih greda koje su vodile do one narandžaste svetlosti.

— Ti si lud — rekao je Iimi. Greda se opasno zaljuljala. — Požuri — dodao je. Kretali su se oprezno po uzanoj gredi. Pošto je svetlost dopirala odozdo, tela su im bila uglavnom u senci. Samo su im ruke, raširene zbog ravnoteže, bile obasjane bledonarandžastom svetlošću.

Ispred njih, na srušenom zidu stajalo je čitko:

ATOMSKA ENERGIJA U SLUŽBI ČOVEKA

Geo je, oslanjajući se na kolena i ruke, počeo da se spušta na jednu malu betonsku ploču. Silazeći, spazio je nešto i zazviždao prigušeno, ali je produžio da se spušta na jednu uspravljenu gredu. Urson je bio sledeći, potom Iimi. Kada je Urson video isto što i Geo, ruka mu je poletela do Iimijevih grudi i ščepala dragulj. Iimi ga uhvati za ruku.

— To nam neće sada pomoći — rekao je. — Šta je to?

Urson je udahnuo duboko i nastavio polako i ćuteći da se spušta dole.

Greda, preko koje su upravo prešli, bila je prevučena onom drhtavom, želatinastom masom. Tu i tamo, nešto poluljudsko se dizalo da pogleda okolo, a onda bi ponovo padalo i utapalo se u žitkoj masi. Gusto i bešumno širila se između greda i kuljala napred. Geo je pošao napred, a onda uzviknuo:

— Čekajte.

Masa nije prodirala dalje. Skupljala se, u stvari, na jednom mestu i otromboljivši se, dimila i padala.

— Ne može dalje? — upitao je Urson.

— Izgleda tako — odgovorio je Geo.

Jedan kostur se digao, meso se utapalo u narandžastoj svetlosti. Zateturao se, pušeći se, i pao u mračnu dubinu. Geo se držao čvrsto za gredu ispred sebe.

Narandžasta svetlost mu je obasjala glavu, sake i širila se prema podlaktici.

To što se dogodilo primoralo ga je da se grči sve dok ga znoj nije oblio. Želatinasta masa je pulsirala i kuljala prema njima. Počeli su da uzmiču.

A onda je stala.

Počela je da ključa, da gori... da se grči. I pušeći se, počela je da nestaje u šupljinama golih greda. Pokušala je da se vrati. Utvare su pojurile prema ivici puta i nestajale u gustom dimu.

Geo je pustio gredu.

— Ruka me užasno boli — promrmljao je.

Popeli su se ponovo na put.

— Šta se to desilo? — upitao je Iimi.

— Ma šta da se desilo, drago mi je — odgovorio je Urson.

Nešto je zazveketalo u tami.

— Šta se to čulo? — upitao je Urson, zastajući.

— Nogom sam udario u nešto — odgovorio je Geo.

— U šta? — Urson je hteo da zna.

— Nije važno — promrmljao je Geo. — Hajdemo.

Petnaest minuta kasnije bili su kod stepeništa kojim se spuštalo na niži nivo puta. Pokazalo se da je Iimi dobro zapamtio put, jer in je sledećih sat vremena vodio sigurno,

bez oklevanja i zastajanja.

— Gospode — rekao je Geo, trljajući se po ruci. — Mora da sam vraški stezao onu gredu. Boli me užasno.

Urson je pogledao u šake i protrljao ih.

— Imam neki čudan osećaj u šakama — rekao je Iimi. — Kao da su mi oprljene.

— Nije to ništa — promrmljao je Geo. — Da znaš samo kako ovo boli.

Dvadeset minuta kasnije, Iimi je rekao:

— Pa, trebalo bi da je ovde.

— Hej — rekao je Urson. — Eno Zmije! — Potrčali su prema dečaku koji je skočio sa ograde. Zmija ih je uhvatio za ramena i osmehnuo se. Zatim je počeo da ih gurka napred.

— Imali smo sreće —- rekao je Urson. — Voleo bih da si bio sa nama.

— Verovatno je i bio... duhom ako ne i telom — nasmejao se Geo. Zmija je klimnuo glavom.

— Kuda nas sada vodiš? — upitao je Urson. — Čuj, ako ćeš opet imati migrene, bolje nas nauči kako da upotrebimo one dragulje. — Pokazao je na dragulj oko Iimijevog i Geovog vrata.

Ali Zmija ih je samo gurao napred.

— Hoće da požurimo — objasnio je Geo. — Bolje da krenemo.

Zbog srušenog poda nisu mogli da se spuste kroz zgradu Novi Edison. Ali put se još uvek spuštao, pa su krenuli njime. Dva puta su naišli na ogromnu pukotinu i morali su da se provlače pored same ograde. Sve svetiljke su ovde bile pogašene, ali su mogli da vide reku koja se presijavala na sjajnoj mesečini. Na kraju su došli do mesta gde je put bio potpuno srušen i četiri stope niže, preko izlomljene ograde, video se početak ulice koja je vodila do dokova. Zmija, Iimi, potom Urson prebacili su se preko ograde. Urson je otresao ruke bolno kad se spustio.

— Daj mi ruku, hoćeš li? — zamolio ga je Geo. — Ruka mi je potpuno paralizovana. — Urson mu je pomogao da se prebaci preko ograde.

A onda, kao da je samo čekala na taj trenutak, gusta tečnost je zaklokotala iza njih. Jedna ranjena utvara pojavila se na mestu gde se put prekidao i počela da raste i diže se prema svetlosti koja je treperila na njenoj namreškanoj koži.

— Bežimo! — uzviknuo je Urson i oni pojuriše niz ulicu. Srušeni dokovi su se prostirali celom dužinom nasipa.

Videli su kako ta gusta tečnost prodire u ulicu, širi se njome i presipa preko oštećenih pločnika i curi dole na srušene zgrade.

Na rubu nasipa okrenuli su se. Sada se tečnost račvala levo i desno. Iz struje koja se odvajala levo formirao se jedan čovek. Stojeći na početku ove nadiruće mase, podigao je ruku i dao im znak da mu priđu.

Geo je skočio u vodu i odmah postao svestan dve činjenice. Prvo, ogrlica mu je bila otrgnuta sa vrata. Drugo, užasan bol mu je parao ruku kao da su mu nervi i ligamenti presečeni nekim usijanim, oštrim metalom. I sve vreme, ruke su ga vukle prema dnu.

Prošlo je dugo vremena pre nego što je došao svesti. Kad su ga podigli, on je otvorio usta očekujući vodu. Ali osetio je samo hladan vazduh. I kad je otvorio oči, beli mesec iznad njega se kretao brzo prema tamnom lišću i iščeznuo u njemu. Da li su ga nosili? A njegova ruka... Osetio je ponovo užasari bol i opet se onesvestio.

... Kalem bakarne žice se odmotavao po crnom popločanom podu. Brzo ga iskopaj. Do vraga, pusti me da izađem odavde. Trčeći su prošli pored crnih stubova, spazivši načas prostoriju sličnu pećini i crnu statuu na drugom kraju. Ljudi u crnom išli su okolo.

Jednostavno, nisam danas raspoložen za molitvu. Nalazim se pred vratima; iznad njih je crna, okrugla ploča sa tri bela oka. Prolazim sada kroz vrata i penjem se uz crne, kamene stepenice. Pitam se da li će iko biti tamo gore. Ako budem imao sreće, zateći ću tamo samog Starca. Još jedna vrata i još jedna okrugla ploča iznad njih. Otvaram ih polako i osećam hladan vazduh na ruci. Jedan čovek stoji unutra i gleda u velik ekran. Nešto se kreće po ekranu. Ne mogu da vidim; čovek mi zaklanja pogled. O, tu je još jedan. Jepers.

— Ne znam da li da to nazovem uspehom ili neuspehom — kaže jedan.

— Dragulji su spaseni... ili izgubljeni?

— Šta ti misliš? — pita prvi. — Ja ne znam više ništa. Uzdiše. Gledam u ovo više od dva sata... od kako su stigli na obalu. Svaka milja koju su prešli ledila mi je krv u žilama.

— Šta da kažemo Haminoj inkarnaciji?

— Bilo bi glupo reći sada bilo šta. Ne znamo.

— Pa — kaže drugi — barem možemo da učinimo nešto sa gradom Nove Nade... pošto su se otarasili one super-amebe.

— Jesi li siguran da su je se otarasili?

— Pošto je izgorela, prešla je u golu Atomsku hrpu? Jedino je to mogla da učini da bi stigla do rečne obale.

— A koliko su oni sigurni... po tvom mišljenju? — upita drugi.

— Trenutno? Ne znam...

— Nešto treperi na stolu pored vrata. Da, tamo je. U hrpi rashodovane opreme nalazi se i jedan metalni otpadak u obliku slova »U«. Baš ono što mi treba. Do vraga, vrelo je! Brzo ovamo pre nego što nas vide. Odlično. A sada polako zatvorimo vrata. Opa. Brava je škljocnula. A sada pretvarajte se kao da ste nedužni, u slučaju da se oni pojave napolju. Nadam se da nas Starac ne posmatra. Odlično, ne idu za nama. I ponovo niz stepenice, pa kroz vrata napolje u vrt. Svuda okolo tamno cveće i velike kamene urne. O, sveštenici nam stazom idu u susret. Opa, opet, eno Danderheda. Tražiće da uđem unutra i da se molim. Sagnite se iza one urne. Tako. Šta ću ako me uhvati? Zaista, gospodine, nemam ništa ispod odeće. Pogledajte.

— Mali, veoma mali uzdah olakšanja. Otišli su. Hajde da pogledamo naš plen. Crna, kamena urna ima jednu dršku. Visoka je oko osam stopa. Jedan, dva, tri: skoči i... i uhvati je... i vuci. I pokušaj da se popneš na vrh... Tako, pod nožnim prstima osećam hladan kamen.

— Treba da je ovde... ako se dobro sećam. Kopaj, kopaj, kopaj. Vlažna zemlja godi tvojim rukama. Oou! Moj prst. Tu je. Smeđa, papirna vreća ispod crne zemlje. Izvadi je napolje. Je li sve tu? Otvori je i proveri. Na dnu, uvijeno u papiru: majušni otpaci bakra, nekoliko dugačkih komada gvožđa, parče daske, nekoliko ekserčića. Ovome ćemo dodati još i kalem bakarne žice i onaj metalni otpadak u obliku slova »U«. Gurni to pod odeću kad se vratiš... do vraga, kako si sišao? Uvek zaboravljam. Okreni se, popni i pređi preko ivice, ovako, i skoči... Do vraga, odeća mi se zakačila za dršku.

— I skoči dole.

— Opet poderah odeću. Jednog dana ću naučiti, Ho, ho, Danderhed će se dobro zamisliti kad vidi poderanu odeću. Pa, kako ono kažu: Sic vita est.

— A sada da vidimo možemo li nešto da uradimo sa onim. Sedi i daj se na posao. Otvori vreću i istresi u krilo njen sadržaj. Gramzivi prsti rade neumorno.

— Metal u obliku slova »U«, bakarna žica, odlično. Nasloni kraj žice na metal i okreći kalem oko drške. Okolo. I okolo i okolo.

— Oštar glas: — *Šta to radiš*?

— Opet Danderhed. *Ništa, gospodine*, i izbezumljeno trpaš sve te stvari nazad u vreću.

— Opet onaj isti glas: *Sve novajlije ispod dvadeset godina moraju se neizostavno pojaviti na popodnevnoj službi!*

— *Da, gospodine. Odmah dolazim, gospodine*. Papirna vreća poskakuje ludački u naborima moje odeće. Nemaš ni trenutka mira. Ni trenutka! Pognute glave kroz vrt, pored strogog sveštenika sa malim trbuhom. Duž predvorja nalaze se ogledala i u jednom vidim strogog sveštenika ispred kojeg ide jedna manja osoba sa pegama na pljosnatom nosu i kratke, riđe kose.

Geo se probudio i gotovo sve je bilo belo.

VIII

Bleda žena sitnih očiju stajala je nagnuta nad njim. Kosa joj je poput bele svile popadala po ramenima.

— Probudio si se? — upitala je. — Da li me razumeš?

— Jesam li u hramu boga Hama? — upitao je, još uvek pod snažnim utiskom tog neobičnog sna. — Moji drugovi... gde su oni...?

Žena se nasmejala.

— Tvoji drugovi su dobro. Ti si najgore prošao. — Ponovo se nasmejala. — Pitaš da li je ovo Hamin hram? Ali ti možeš da vidiš. Ti imaš oči. Zar ne prepoznaješ boju bele boginje Argo?

Geo je kružio pogledom po sobi. Soba je bila u belom mermeru i nije imala direktan izvor svetlosti. Jednostavno, iz zidova je zračila svetlost.

— Moji drugovi... — rekao je Geo ponovo.

— Dobro su. Uspeli smo potpuno da im vratimo život u tkiva. Mora da su im ruke bile nekoliko sekundi izložene direktnoj radijaciji. Ali tvoja podlaktica mora da je bila nekoliko minuta izložena radioaktivnom zračenju. Nisi imao sreće kao oni.

Jedna druga pomisao prostruja sada kroz Geovu glavu. Dragulji... hteo je da kaže, ali umesto toga obema rukama se uhvatio za vrat. Jedna ruka mu pade na gole grudi. Nešto čudno, strašno čudno dešavalo se sa drugom rukom. Brzo se podigao u sedeći položaj i pogledao dole.

— Moja ruka... — rekao je.

Umesto cele ruke, spazio je samo patrljak u zavojima.

— Moja ruka...? — upitao je ponovo sa detinjim zaprepašćenjem. — Šta se desilo sa mojom rukom? '

— Pokušala sam da ti kažem — odgovorila je žena tiho. — Morali smo da ti amputiramo celu podlakticu. Umro bi da to nismo učinili.

— Moja ruka... rekao je Geo ponovo. Ponovo je spustio glavu na jastuk.

— Znam da ti je teško — rekla je žena. — Znam da je to mala uteha, ali svi mi ovde smo slepi. Ono što je tebi spalilo ruku, nama je oduzelo vid... onda kad je to zračenje bilo mnogo jače, pre nekoliko generacija. Naučili smo kako da se borimo protiv njegovih efekata i da te nismo spasli iz reke, tamo bi te zatekla smrt. Vi ste ljudi koji poznajete religiju boginje Argo i odani ste joj. Budite onda zahvalni što ste se našli ponovo pod krilom majke boginje. Ovo je neprijateljska zemlja. — Napravila je malu pauzu. — Želiš li da pričaš?

Geo je zavrteo glavom.

— Čujem šuštanje jastuka — rekla je žena, osmehujući se — što znači da si ili zavrteo ili klimnuo glavom. Proučavajući stare običaje, naučila sam da jedno znači »da«, a drugo »ne«. Moraš imati strpljenja sa nama koji ne možemo da vidimo. Nismo navikli na vaš narod. Da li želiš da pričaš? — ponovila je tiho.

— Ne, ne želim — odgovorio je Geo.

— Dobro. — Ustala je, osmehujućl se i dalje. — Vratiću se kasnije. — Otišla je do zida. Klizeći, vrata u zidu su se otvorila i polako zatvorila za njom.

Dugo vremena ležao je nepomično. A onda je ustao i seo na kraj kreveta. Pogledom je kružio po sobi. Soba je bila potpuno gola, bez ijednog prozora i vidljivih vrata. Otišao je do mesta kroz koje je žena izašla, ali nije mogao da napipa nikakvu pukotinu u zidu. Video je da mu je tunika bila oprana, ispeglana i prebačena preko zaglavlja kreveta. Navukao ju je preko glave, petljajući samo jednom rukom. Uz pomoć patrljka uspeo je nekako da veže pojas i okači za njega svoju kožnu torbicu koja je sada bila prazna.

I mač mu je nestao.

Kružio je pored zida po celoj sobi i tražio neku pukotinu... nešto nalik na prolaz. Čuo je iza sebe neki šum i naglo se okrenuo. Žena sitnih očiju i sva u belom stajala je u trouglastom prolazu.

— Obukao si se — osmehnula se. — Fino. Da li si i suviše umoran da podeš sa mnom? Ješćeš i videćeš se sa tvojim drugovima ako se osećaš dovoljno dobro da pođeš sa mnom. Ili možda želiš da jedeš u sobi...?

— Idem sa tobom — odgovorio je Geo.

Pošao je za njom u hol koji je bio takođe sav u belom mermeru. Izgledalo je kao da se njegove bose noge jače čuju od nogu žene koja je išla ispred njega. Odjednom se našao u jednoj većoj prostoriji sa klupama. Bila je to kapela boginje Argo. Na dnu prostorije nalazio se oltar sa čudnim detaljima. Seo je na jednu klupu.

— Sačekaj tu. — Udaljavala se jednim drugim hodnikom.

Vratila se sa Zmijom. Geo i Zmija su gledali u tišini jedan drugog kad je žena ponovo iščeznula. Geo je od sveg srca poželeo da mu dečak nešto kaže... nešto... bilo šta. On sam nije bio u stanju.

Ponovo se vratila, ovoga puta sa Ursonom. Velik mornar je ušao u kapelu, ugledao Gea i uzviknuo:

— Prijatelju... šta... — Brzo je prišao Geu i spustio svoje tople ruke na njegova ramena. — Kako... — počeo je i zavrteo glavom.

Geo se osmehnuo tužno i zdravom rukom se potapšao po patrljku.

— Izgleda da su se ribice dobro nahranile...

Urson je uzeo Geovu zdravu ruku i zagledao je. Učinila mu se nekako bleda. Naslonio je svoju ruku uz Geovu i uporedio ih. Obe su bile blede.

— Mislim da nijedan od nas nije prošao lako. Probudio sam se jednom dok su nam skidali kraste. Bilo je prilično gadno i brzo sam ponovo zaspao.

Sada je Iimi ušao u kapelu.

— Baš sam se pitao... — Zastao je i zazviždao prigušeno. — Izgleda da te je zaista dobro pogodilo, brate. — Njegove ruke su bile crvene do lakata, kao da ih je umočio u ružičastu boju.

— Kako se to dogodilo? — upitao je Urson.

— Kad smo se vraćali puzeći po onim prokletim gredama — objasnio je Iimi, — tela su nam bila u senci tako da su nam zraci ozračili samo ruke. Radi se očito o jakom obliku radijacije, ali...

— O jakom obliku... čega? — upitao je Urson.

— I ja sam prilično ozračen — osmehnuo se Iimi. — Osim toga, imam nešto što će te zanimati, Geo.

— Recite mi samo gde se, do vraga, nalazimo — iritirano će Urson.

— Nalazimo se u konventu posvećenom boginji Argo — rekao mu je Iimi. — Konvent je na drugoj obali reke, prekoputa grada Nova Nada u kojem smo bili.

— To mi ime zvuči poznato, u gradu... — počeo je Urson. Zmija ga je brzo pogledao i on je ućutao, zatim se namrštio.

— Znamo da ste bili u gradu Nova Nada — objasnila je slepa sveštenica — i našli smo vas na obali kad ste preplivali reku. Mislile smo da ćete umreti, ali vi ste očito jače konstitucije nego stanovnici Aptora. Odneli smo vas u konvent gde smo primenili svo naše znanje da vas izlečimo od opekotina izazvanih smrtnom vatrom.

Ni Iimi nije imao dragulj oko vrata. Iimi mora da je došao do istog otkrića, kad je pogledao u Gea, jer se svojom bledom rukom opipao po grudima.

— Gospodo, pođite sada sa mnom — rekla je slepa sveštenica. —Poslednja dva dana dobijali ste samo infuziju. Morate sada jesti. — Pošla je drugim hodnikom i oni su je sledili.

Stigli su u još veću prostoriju u kojoj su se nalazile klupe i dugački stolovi od belog mermera.

— Ovo je glavna trpezarija — objasnila im je. — Jedan sto je postavljen za vas. Nećete, naravno jesti, sa ostalim sveštenicama.

— Zašto? — upitao je Iimi.

Na slepom licu se pojavilo iznenadenje.

— Vi ste muškarci — rekla im je ležerno. Zatim ih je odvela do stola na kojem je bilo vino, meso i činija puna neobičnog voća. Kad su posedali za sto, ponovo je nekud nestala.

Geo je pružio ruku da uzme nož. Onaj patrljak mu se klatio nad stolom.

— Izgleda da ću morati da učim — rekao je nakon kraće pauze. Zdravom rukom je uzeo nož.

— Šta je sa draguljima? — upitao je Urson dok su jeli. — Da li vam ih je uzela ova sveštenica?

— Ostali smo bez njih još dok smo preplivavali reku — odgovorio je Iimi.

Geo je klimnuo glavom.

— Sada stvarno imamo velik problem — promrmljao je Urson. — Sada kada su nam dragulji najpotrebniji, ostali smo bez njih.

— To samo znači da naši rečni prijatelji rade za Hama — rekao je Geo.

— A nas su samo iskoristili da vratimo dragulje u Hamin hram — dodao je Urson. — Kad su ustanovili da smo skoro mrtvi, uzeli su dragulje i ostavili nas na obali.

— Verovatno je tako — složio se Iimi.

— Pa — rekao je Geo. — Hama je dobio onda svoje dragulje, a mi smo izbačeni iz igre. Možda nas je on isporučio boginji Argo za nagradu što smo mu vratili dragulje.

— Pošto bismo ionako umrli — rekao je Iimi, — pretpostavljam da nam je učinio uslugu.

— A ti znaš šta to znači — rekao je Geo, gledajući sada u Zmiju.

— Ha? — upitao je Urson. Zatim je dodao. — Pusti dečaka da sam govori. U redu, Zmijo, jesi li ili nisi Hamin špijun?

Geo nije mogao da shvati izraz koji se pojavio na Zmijinom lieu. Dečak je zavrteo glavom, poričući, ali lice mu je bilo neobično zbunjeno. Digao se odjednom od stola i

istrčao iz trpezarije. Urson je pogledao u ostale.

— Nemojte mi reći da sam ga uvredio zato što sam ga to pitao.

— Nisi ga uvredio — odgovorio je Geo — ali ja možda jesam. Ne zaboravi da on može da čita tuđe misli.

— Šta hoćeš da kažeš? — upitao je Urson.

— Kad si ga to pitao, u glavi su mi se složile neke stvari koje bi mogle da budu prilično opasne za njega ako su tačne.

— Šta? — Urson je bio zbunjen.

— Mislim da znam šta hoćeš da kažeš — rekao je Iimi.

— Meni još uvek...

— To znači da je on špijun — prekinuo ga je Geo — i između ostalog, ono sa radiom je slagao. A to me je stajalo ruke.

Više im nije bilo do jela. Kad su ustali od stola, Ursonu se prispavalo i sveštenica ga je odvela u njegovu sobu.

— Mogu li da pokažem mom drugu ono što ste vi meni pokazali? — upitao je Iimi sveštenicu kad se vratila. — I on studira stare rituale.

— Naravno da možete — osmehnula se sveštenica. — Međutim, kao studenti rituala Argo pokazujete iznenadujuće neznanje.

— Kao što sam pokušao da objasnim — rekao je Iimi, — mi smo iz zemlje u kojoj su ti rituali vremenom mnogo izmenjeni.

— Sigurno nisu toliko mnogo — rekla je sveštenica, osmehujući se. — Ali vi tome pridajete i suviše velik značaj. To su samo naše uobičajene molitve. One nemaju nikakve veze sa mađijom. — Povela ih je holom. — Oduševljava me vaše ushićenje. Vaš narod mora da je mlad i pun entuzijazma.

Vrata su se otvorila i ušli su u sobu sličnu onoj u kojoj se Geo probudio. Kad je htela da krene, Iimi je rekao:

— Čekajte. Možete li nam objasniti kako sami da izademo iz ove sobe?

— Žašto biste izlazili? — upitala je mirno.

— Radi šetnje — snašao se Geo — i da vidimo kako se živi i radi u ovom konventu. Verujte nam... mi smo zaista studenti religije Argo.

— Samo pritisnite rukom zid u visini vašeg ramena i vrata će se otvoriti. Ali ne smete šetati po konventu. Ovde se izvode rituali koji nisu za vaše oči... Nisu za vaše oči — ponovila je. — Prišla je zidu, dotakla ga rukom i vrata su se otvorila. Čim je izašla, vrata su se bešumno zatvorila.

— Evo šta sam hteo da ti pokažem — rekao je Iimi, pokazujući rukom na krevet. Na krevetu je bila hrpa knjiga, starih ali očuvanih. Geo je uzeo jednu knjigu i počeo da je lista. Odjednom je pogledao u Iimija.

— Hej, šta će njima te knjige?

— Pitanje broj jedan — rekao je Iimi. — A sad, pitanje broj dva. — Ispružio je ruku preko Geovog ramena i počeo brzo da lista stranice. Zatim se zaustavio na jednoj.

— Pa to je... — počeo je Geo zaprepašćeno.

— U pravu si — rekao je Iimi.

— Himna boginji Argo — pročitao je Geo naglas i nastavio:

Iz sivog pepela
rodi se srce boginje Argo
čija plemenita ruka
uništi plamen i dim.

Spali zrno u ruci
i pevajući uništi zvezde. V
eličaj slavu muškarca,
kao i slavu žene.

Od mora uzmi
so i alge i zlato.
Vizija i teror stari,
prožimaju mozak, smenjujući se.

So da se očisti jezik,
i pospe pod hrama,
algama da vežem kosu
i još jednom potražim zlato.

Oči su zarobile viziju,
krv kaplje iz ugljenisanog drveta.
Blatom su umrljane
zatvorske kapije.

— Ovo mora da je prava verzija te pesme koju sam našao u biblioteci u Leptaru.

— Kao što sam rekao — značajno će Iimi, — pitanje broj dva: kakva veza postoji izmedu Haminih rituala i starih rituala boginje Argo? Očito je da je taj deo religije boginje Argo izbegao procesu čišćenja.

— Kad bi bibliotekar u Olkse Olunu mogao ovo da vidi — rekao je Geo ushićeno — verovatno bi rukom pokrio oči i bacio to u vatru.

— Zašto? — Iimi je bio zbunjen.

— Zar se ne sećaš? To je zabranjeno. Jedan od razloga zbog čega su uništeni bio je taj da niko nije smeo da zna za njih.

— Pitam se zašto?

— To je pitanje broj tri: kako si ti došao do ovoga?

— Pa... — oklevao je Iimi. — Sumnjao sam da bi mogli da budu ovde. Pa sam jednostavno pitao za njih.

— A ja mislim da znam odgovore na ta pitanja.

— Odlično. Da čujem.

— Krenuću od broja tri, vratiti se na pitanje broj jedan, a onda na dva. Zašto niko nije trebalo da sazna za te rituale? Jednostavno zato što su oni bili slični ritualima boga Hama. Sećaš se onih drugih koje smo našli u napuštenom hramu? Ta dva rituala se izvode gotovo paralelno. Stihovi su skoro identični, sem što je promenjeno ime i boje... crno je prešlo u belo. Kad su Hamine snage osvojile Leptar pre pet stotina godina, Leptaru nije trebalo dugo da otkrije tu sličiiost. Sudeći po izgledu grada Nova Nada, zaključujem da je aptorska civilizacija bila daleko razvijemia od leptarske i verovatno bi oni veoma lako i brzo potukli i osvojili Leptar. I tako, kad se Leptar domogao prvog dragulja i odbio nekako napad Aptora, sveštenici Leptara su zaključili da će se najbezbednije rešiti Hama i Aptora ako izmene što je moguće više i bolje svoje rituale boginje Argo. Možda je bilo pristalica Hama u Leptaru pre te invazije, ali svi tragovi tog sledbeništva su uništeni zajedno sa ritualima.

— Kako to znaš?

— Zato što i ovde u Aptoru ima malo sledbeništva boginje Argo. Možda su čak i trgovali izmedu sebe, jer samo tako mogle su sve one priče o Aptoru da kruže i danas

među mornarima. Nije slučajno što se u svim tim pričama pojavljuju vukodlaci i neke leteće nemani. Koliko je ljudi, po tvom mišljenju, koji su doživeli brodolom na obalama Aptora i otišlo toliko daleko da su mogli da vide ono što smo i mi videli, a potom se vratilo i ispričali to i drugima?

— Mislim samo dvojica — odgovorio je Iimi.

— Koja dvojica?

— Zmija i Jorde — odgovorio je Iimi. — Sećaš se da je Argo rekla da je i ranije bilo špijuna sa Aptora. Jorde je sigurno jedan od njih, a mislim da je Zmija drugi.

— To je u skladu sa pravilom broj jedan — Geo je ustao sa kreveta. — Hajde da se prošetamo. Željan sam dnevne svetlosti. — Prišli su zidu. Geo je rukom pritisnuo zid i vrata su se otvorila.

Kad su po peti put zamakli za ugao hodnika, Geo je rekao: — Nadam se da si zapamtio gde smo bili.

— Imam dobru memoriju po pitanju orijentacije — nasmejao se Iimi.

Odjednom, našli su se na vrhu stepeništa i odatle su mogli da vide ogromnu, belu prostoriju. U njoj su bile sveštenice čije su glave bile slepo fiksirane prema napred. Ruka svake žene bila je na ramenu one ispred nje. Bilo ih je preko stotinu, ali redovi im se nisu nijednom sudarali. Tišina kojom su se kretale i belilo podsećalo je na san.

Na dnu prostorije, na podijumu nalazila se ogromna statua žene u klečećem položaju.

— Odakle su te žene? — prošaputao je Iimi. — I gde drže muškarce?

— Geo je slegnuo ramenima.

Jedna sveštenica išla je sada sama preko poda hrama. Stigla je do početka stepeništa i počela da se penje. Geo ju je odmah prepoznao. Popela se, stala pred njih i rekla skoro nečujnim glasom:

— Gospodo, ometate čas meditacije. Zamolila sam vas da ne tumarate hramom. Molim vas, vratite se sa mnom.

Kad je prošla pored njih, Geo i Iimi su se namrštili jedan drugome. Posle nekoliko zaokreta, Geo je rekao:

— Izvinite, gospođo, nismo mislili da vas ometamo, ali mi smo navikli na prirodan dan i noć. Potreban nam je svež vazduh i zelenilo. Ova podzemna belina nam teško pada i čini nas nervoznim. Da li biste mogli da nam pokažete kako se izlazi napolje?

— Ne bih — odgovorila je tiho slepa sveštenica. — Osim toga, smrkava se, a vi niste bića koja uživaju u noći.

— Nas osvežava noćni vazduh i tišina — Iimi je bio uporan.

— Šta vi znate o noći? — odgovorila je sveštenica sa blagim cinizmom u svom prigušenom glasu. Sada su stigli do kapele gde su se drugovi prvi put videli nakon što su bili spaseni.

— Možda biste mogli — predložio je Geo — da pričate malo sa nama. Ima puno stvari koje nas interesuju.

Sveštenica se okrenula, uzdahnula blago i rekla:

— U redu. O čemu biste želeli da razgovaramo?

— Na primer — rekao je Geo oprezno — šta nam možete reći o tamnom bogu Hama?

Slepa sveštenica je slegnula ramenima i sela na jednu od mnogobrojnih klupa. — Tu nema puno da se kaže. On je danas fikcija... on ne postoji. Postoji samo Argo, bela boginja

— Ali čuli smo...

— Bili ste u napuštenom hramu — prekinula ga je sveštenica. — Videli ste i sami. To je sve što je ostalo od Hama. Nemani vrebaju u prahu njegovih mrtvih svetaca.

Iimi i Geo se pogledaše zbunjeno.

— Jeste li sigurni? — upitao je Geo.

— Možda — razmišljala je glasno — negde iza one plamteće planine postoji nekoliko njegovih sledbenika. Ali u Aptoru Hama je mrtav. Videli ste ostatke njegovog grada, grad Nove Nade. I vi ste bili prvi koji su ušli i izašli iz njega posle skoro pet stotina godina.

— Od tada je grad u ruševinama? — upitao jfe Geo.

— Da.

— Šta nam možete ispričati o tom gradu?

Sveštenica je ponovo uzdahnula.

— Nekada — počela je — pre mnogo generacija, Hama je bio glavni bog Aptora. Imao je mnogo hramova, manastira i konventa odanih njemu. Mi smo imali samo nekoliko. Sem tih religioznih ustanova, zemlja je bila varvarska, divlja i uglavnom nenaseljena. Nekada je bilo gradova u Aptoru, ali oni su razoreni još pre Velikog požara. Sve ono što smo mi imali predstavljalo je fantastično svedočanstvo jednog neverovatnog vremena pre one plamene kiše, neverovatne moći, nauke i nadmoćne, iako degenerisane, civilizacije. Ta svedočanstva su ogromna i gotovo potpuno sklonjena u manastirima. Napolju, bio je samo haos; deca su se rađala ili mrtva ili deformisana. Zbog tih monstruoznih zbivanja koja se danas dešavaju na ostrvu, odlučili smo da je mađija, sadržana u tim hronikama, zla i ne sme se više nikada pokazati svetu. Međutim, sveštenici Hama nisu doneli tu istu odluku. Oni su odlučili da iskoriste podatke iz tih hronika, da ih raširе među ljudima. Bili su sigurni da neće napraviti one iste greške koje su dovele do Velikog požara. Otvorili su knjige i san se materijalizovao sa njihovih stranica. Taj san je bio grad Nove Nade koji sada leži u ruševinama na drugoj obali reke. Napravili su gigantske mašine koje su mogle da lete. Konstruisali su ogromne brodove koji su mogli da plove pod morem i izrone u nekoj drugoj luci neke druge zemlje. Čak su i zloupotrebili onaj plameni metal, uranijum, koji je svetu ranije doneo takav teror...

— Ali napravili su onu istu grešku koju su napravili i ljudi pre Velikog požara? — sugerisao je Iimi.

— Ne baš istu — odgovorila je sveštenica. — To jest, nisu bili toliko glupi da zloupotrebe plameni metal koji je pre toga razorio svet. Istorija predstavlja ciklične krugove... ona se ne ponavlja. Otkrivena je jedna nova moć koja je umanjila značaj plamenog metala. Imala je snagu plamenog metala, ali bila je efikasnija... mogla je da razori gradove, ali mogla je i da deluje na ljudski um.

— Geo, Iimi, možete li da zamislite kako bi to bilo užasno kad biste, dok šetate ulicom, posredstvom neke sile ostali odjednom bez mozga? Samo tri takva instrumenta su konstruisana. Ali čim je to obelodanjeno, izvedeno je nekoliko fantastičnih demonstracija, grad Nove Nade krenuo je putem samouništenja. To je trajalo godinu dana i okončalo se pustošenjem koje ste sinoć izbegli. Tokom te godine usledile su invazije preko mora... napadi na narode sa kojima su do juče bili u prijateljskim odnosima i trgovali međusobno. Došlo je do građanskih ratova, pa su osvajači, zbog unutrašnjih nemira i borbi, morali da se povuku. Oni instrumenti su izgubljeni, ali tek nakon što je leteća mašina uništila sam grad Nove Nade. Kuća plamenog metala je srušena i iz nje je još jednom pokuljala smrt. Sto godina nakon tog paklenog kraja, tako tvrde naša svedočanstva, grad je plamteo pod svetlošću razorenog izvora radijacije. Naši instrumenti nam govore da se svetiljke na razorenim putevima pale u sumrak kao

da njima upravljaju neke mrtve ruke. Tokom prvih sto godina, pa i više, rađali smo se slepi zbog te jenjavajuće vatre u gradu. Na kraju smo se preselili ispod zemlje, ali bilo je i suviše kasno. — Ustala je sa klupe. — I tako, vidite, Hama je sam sebe uništio. Danas su sva stvorenja u vazduhu i na zemlji odana boginji Argo.

— I stvorenja koja žive u vodi — zaključio je Iimi.

Osmehnula se ponovo.

— Opet, ne baš sasvim. Imali smo nevolja sa izvesnom rasom vodenih bića, kao i sa glupim vukodlacima. Odmah nakon Velikog požara, evolucioni procesi su bili užasno poremećeni i verujemo da su ta stvorenja njihovi produkti. Iz nekog razloga nismo u stanju da ih kontrolišemo. Možda je njihova inteligencija i suviše elementarna da odgovori čak i na bol. Ali sva ostala bića su lojalna — rekla je. — Sva.

— A šta je... sa ona tri instrumenta? — upitao je Geo. — Šta se desilo sa njima?

— Tvoja pretpostavka je dobra koliko i moja. — Okrenula se i bešumno izašla iz prostorije.

Kad je otišla, Geo je rekao:

— Nešto je tu sumnjivo.

— Šta? — zainteresovano će Iimi.

— Kao prvo — rekao je Geo — mi znamo da se nalazimo u hramu boga Hama. Sudeći po onom snu, rekao bih da je iste veličine i isto organizovan.

— Koliko je, u stvari, velik ovaj hram?

— Hoćeš li da pogledamo?

— Hoću. Da li misliš da ona zna za Hama i da se samo pretvarala?

— Mogućno je — odgovorio je Geo. Krenuli su drugim hodnikom. — Ono kako dragulji deluju na čovekov um...

— Naježim se kad na to pomislim.

— A tek kako bi se naježio da to vidiš — rekao je Geo. — Argo ga je primenila na Zmiji kad smo je prvi put videli. Jednostavno te pretvori u automat.

— Onda je ona u stvari pričala o našim draguljima.

Stepenište se nastavljalo u beli tunel kroz koji su prošli i našli se u drugom hodniku. Sada su prvi put videli vrata na zidovima.

— Hej — rekao je Geo, — možda jedna od ovih vrata vode napolje.

— Odlično — promrmljao je Iimi. — Ovo mesto počinje da me nervira. — Otvorio je jedna vrata i ušao unutra. Izuzev belih zidova, prostorija je bila, u stvari, minijaturan duplikat prizemlja zgrade Novi Edison. Zidovi su bili prekriveni cevima i čulo se zujanje iz dve dinamo-mašine.

— Nema ničeg ovde — rekao je Iimi.

Otvorili su vrata na drugoj strani hodnika. U ovoj prostoriji mogli su da vide beli, porculanski sto i visoke vitrine sa sjajnim instrumentima.

— Kladim se da ti je ovde odsečena ruka — rekao je Iimi.

— Verovatno.

Sledeća prostorija bila je drugačija. Svetlost je bila prigušena, a zidovi prašnjavi.

— Pogledaj ono! — uzviknuo je Iimi, pokazujući rukom na suprotan zid. Dva ekrana su se videla na velikoj metalnoj mašini. Ispod svakog tog pravougaonog ekrana bio je niz tastera i nekih mernih uređaja. A ispred se nalazilo postolje sa nečim nalik na dvogled i parom slušalica.

— Kladim se da se ovde nije ulazilo od kako su one devojke oslepele.

— Tako izgleda — složio se Iimi.

Geo je prišao jednom od ekrana, onom sa manjim brojem tastera, i uključio ga.

— Zašto si ga uključio?

— A zašto da ga ne uključim? — Odjednom se na ekranu pojaviše živopisne boje: nekoliko nijansi plave, zatim zelena i crvena. — Prvi put da vidim i neke druge boje sem bele.

Boje su posivele, izbledele i počele da dobijaju neke konture. Već u sledećem trenutku mogli su da vide praznu, belu prostoriju u kojoj su stajala dva bosonoga mladića. Jedan je bio Crnac, a drugi je imao kovrdžavu, crnu kosu i jednu ruku.

— Hej! — Iimi je pokazao rukom na ekran. — Pa, to smo mi!

Geo je pritisnuo jedan taster i figure su prešle u boje, potom u potpuno belilo.

— Šta je to? — upitao je Iimi začuđeno.

— Mora da posmatramo prostoriju u kojoj nema nikog. — Geo je ponovo pritisnuo jedan taster. Na ekranu se pojavila velika trpezanja. Preko stotinu žena je sedelo za dugačkim stolovima i u tišini jelo neku crvenu supu. — Kladim se da odavde možemo da posmatramo svaku prostoriju. — Ponovo je pritisnuo taster. — Možda ćemo moći da nađemo Ursona i Zmiju. — Na ekranu su se pojavile još dve prostorije, zatim velika dvorana sa statuom boginje Argo. Kad se pojavila sledeća prostorija, Geo je uzviknuo. - Čekaj!

— Šta je to?

U ovoj prostoriji bile su tri slepe žene. Na jednom zidu se nalazio ekran nešto manji od onog u koji su njih dvojica gledala. Ono što je šokiralo Gea bilo je lice koje je ugledao na ekranu.

Jedna od žena je imala slušalice na ušima i govorila je u malu, metalnu šipku koju je drzala u ruci dok je išla po sobi.

Ali to lice!

— Zar ga ne prepoznaješ? — upitao je Geo.

— Pa to je Jorde! — zaprepastio se Iimi.

— Mora da su stupile u kontakt sa našim brodom i sada se dogovaraju oko našeg povratka.

— Voleo bih da čujem šta govore — rekao je Iimi.

Geo je uzeo metalne slušalice i stavio ih na uši.

— Čuješ li išta? — upitao je Iimi nestrpljivo.

Geo je slušao.

— ... Da, naravno — rekla je sveštenica.

— Odlučila je da ostane u luci još tri dana — izveštavao je Jorde. — Siguran sam da neće duže ostati. Još uvek je zbunjena zbog mene i ljudi su postali uznemireni tako da ne verujem da će duže ostati.

— Večeras ćemo se rešiti onih zatvorenika. Nema šanse da se vrate na brod — izjavila je sveštenica.

— Zadržite ih još tri dana i ne marim šta ćete uraditi sa njima — rekao je Jorde. — Ona nema dragulje i ne zna za moju... moć. Sigurno će isploviti do kraja nedelje.

— Šteta je što nemamo nijedan dragulj — rekla je sveštenica. — Ali barem su sva tri u Aptoru i postoji mogućnost da ih se dočepamo.

Jorde se nasmejao:

— Izgleda da Hama neće nikada moći da ih ima duže od deset minuta.

— Tebe se ne tiču ni Hama ni Argo — naglasila je sveštenica. — Ti treba samo da radiš svoj posao. Izveštavaj nas i ne dosađuj nam sa svojim mišijenjem. Ono nas ne interesuje.

— Razumem, gospodarice — odgovorio je Jorde skrušeno.

— Onda, zbogom do sledećeg raporta. — Isključila je prekidač i slika se izgubila na ekranu.

Geo se okrenuo od ekrana i taman je hteo da skine slušalice kad je čuo kako sveštenica kaže:

— Idite; pripremite zatvorenike za obred žrtvovanja. Videli su i suviše. — Žena je izašla iz prostorije. Geo je skinuo slušalice i Iimi ga je pogledao upitno.

— Šta je bilo?

Geo je pritisnuo taster kojim je isključio ekran.

— Kada dolaze po nas? — upitao je Iimi uzbuđeno.

— Verovatno odmah — Odgovorio je Geo. Zatim je, što je mogao bolje, ponovio razgovor koji je čuo.

— Ali zašto? — zapitao se Iimi. — Zašto treba da budemo žrtvovani? Šta smo to videli i šta to znamo?

— Treba da pronađemo Ursona i bežimo odavde!

— Hej, šta ti je?

Geo je stajao sa zatvorenim očima i napetim licem. Odjednom se opustio.

— Mislima sam preneo poruku Zmiji da dode ovamo i povede sa sobom Ursona.

— Ali Zmija je špijun koji radi za...

— ... za Hama — rekao je Geo. — I znaš šta? Baš me briga. — Ponovo je zatvorio oči. Otvorio ih je nakon nekoliko minuta. — Pa, ako dolazi, doći će. Idemo!

— Ali zašto...? — počeo je Iimi, izlazeći sa Geom iz sobe.

Pohitali su hodnikom, našli stepenice, spustili se niz njih i stali da trče drugim hodnikom. Nakon drugog zaokreta, ušli su u malu kapelu i skoro se sudarili sa Ursonom i Zmijom.

— Kuda treba da idemo? — upitao je Geo obraćajući se Zmiji.

— Gospodo, gospodo — Čuo se jedan glas iza njih.

Zmija se uputio jednim hodnikom i oni za njim. Sveštenica je išla za njima i dovikivala im prigušeno:

— Prijatelji, vratite se, molim vas. Vratite se sa mnom.

— Saznaj od nje kako da izađemo odavde — podviknuo je Geo Zmiji. Zmija se u trku popeo uz stepenice, zatim skrenuo u pojurio uz druge. Ubrzo su bili u jednom uzanom hodniku. Zmija je grozničavo uhvatio kvaku na vratima i počeo da je cima gore — dole.

Sekunde su prolazile.

Geo se okrenuo i spazio sveštenicu kako ide prema njima.

Vrata su se otvorila i u momentu oni su se našli u velikom polju, okruženom šumom. Mesec je visoko odskočio na tamnom nebu.

Napolju, na oko sto i pedeset stopa od njih, stajala je bela statua boginje Argo. Dok su trčali preko srebrne trave, sva vrata u prizemlju su se otvorila i pojavila se grupa sveštenica koje su hitale prema njima. Geo se osvrnuo. Slepa sveštenica je usporila korake i podigla lice prema mesecu. Ruke su joj pošle prema vratu, odvezale beli ogrtač i on je pao na zemlju. Zatim je usledio užasan krik i ona se podigla uvis, mašući belim krilima.

Tamne senke zakloniše mesec. Sveštenice koje su išle preko polja, pridružile su joj se, podižući se prema srebrnom mesecu. Zveri belih krila kružile su sada nad glavama begunaca.

Zmija je promenio pravac i pojurio prema šumi.

Sa samo jednom rukom, Geu je bilo teško da održi ravnotežu. Skoro dva puta je

pao pre nego što se bacio u gusto žbunje gde ova krilata stvorenja nisu mogla da dopru. Granje ga je šibalo po licu dok je sledio svoje drugove. U jednom momentu je pomislio da ih je izgubio, ali samo trenutak kasnije naleteo je na Iimija koji je stao iza Ursona i Zmije. Iznad drveća se čulo lupanje krila, udaljavalo se i vraćalo ponovo,

— Do vraga... — uzdahnuo je Iimi nakon nekoliko minuta hodanja.

— Počinjem polako da shvatam — rekao je Geo, spuštajući ruku na Iimijevo rame. — Sećaš se onog vukodlaka koga smo sreli kod srušene kasarne... i onog čuda u gradu? Jedino što smo ovde sreli, a što nije menjalo svoj oblik, bile su krilate nemani. Mislim da je većina stvorenja na ovom ostrvu podložna nekoj vrsti metamorfoze.

— A šta je sa ovim krilatim zverima? — upitao je Urson.

— One su verovatno ženke te iste vrste — odgovorio je Geo.

— Hoćeš da kažeš da se one druge mogu preobraziti u muškarce ako to žele? — Urson je bio zbunjen.

— Ako žele — odgovorio je Geo. — Ali bilo im je verovatno zgodnije da žive van konventa. Vrlo je verovatno da se sastaju samo radi parenja.

Pet minuta kasnije izašli su iz šume i našli se na kamenitoj obali reke.

— Hoćemo li u vodu? — upitao je Geo.

Zmija je zavrteo glavom. »Čekaj...« mislima im je preneo tu poruku. Jedna ruka izroni iz vode. Na vlažnoj i zelenoj ruci visila su dva lančića sa po jednim belim kamenom.

Iimi i Geo se slediše od straha.

— Dragulji... — prošaputa Urson.

Odjednom, veliki mornar skoči na stenu i sjuri se dole prema rečnoj obali.

Tri senke, jedna bela i dve crne, usmerile su se na njega, zaklanjajući mesec svojim velikim krilima. I da ih je video, Urson ne bi stao.

Iimi i Geo poskakaše na noge.

Urson je stigao do obale, bacio se na stenu i posegnuo za rukom koja je virila iz vode. Ogromna krila ga pokriše u momentu. Krila su lupala po vodi, usledili su krici i jedno belo krilo izvilo se uvis, potom ponovo palo. Dve sekunde kasnije, Urson je izmigoljio ispod stvorenja koja su se još uvek borila delimično na zemlji, a delimično u vodi. Urson se uspravio i posrćući krenuo prema stenama.

— Dragulji... — rekao je Urson zadihano.

Borba se nastavila na vodi. Odjednom, krilata stvorenja su se umirila. Poput ogromnih listova, tri oblika su se odvojila i otplovila, nošena strujom.

Potom su se na površini pojavila još dva oblika i njihala se blago, licima okrenutim nadole. Mesečevi zraci su treperili na njihovim vlažnim, zelenim leđima...

— Ali to su bili oni koji... — počeo je Geo iznenadeno. — Jesu li mrtvi?

Zmija je klimnuo glavom.

— Jesi li siguran? — upitao je Iimi. Glas mu je bio prigušen.

— ... Misli... su... im... prestale... — zašištao je Zmija.

Koračajući ispred njih, Urson otvori svoju dragocenu šaku. Dragulji zasijaše na njegovom dlanu.

— Imam ih... — prošaputao je. — Imam dragulje!

IX

Zmija je uzeo dragulje i stavio jedan oko Geovog, a drugi oko Iimijevog vrata. Urson je

tužno zurio u svoj prazan dlan.

Zatim su krenuli u sumu. Udaranje krila nije se više čulo.

— Kuda sada idemo? — upitao je Urson.

— Mi sledimo pravilo broj jedan — odgovorio je Geo. — Pošto znamo da tu negde Hama ima zaista svoj hram, pokušaćemo da ga pronađemo, domognemo se trećeg dragulja i spasemo inkarnaciju boginje Argo. A onda se vraćamo na brod.

— Sve to za tri dana? — zabezeknuo se Urson. — Odakle počinjemo da tražimo?

— Sveštenica je spomenula grupu Haminih pristalica za koje se pretpostavlja da žive iza one plamene planine. To mora da je onaj vulkan koji smo videli kad smo se popeli navrh grada Nova Nada. — Geo se obrati Zmiji. — Da li si joj pročitao misli da znaš da je govorila istinu?

Zmija je klimnuo glavom.

Iimi se malo zamislio.

— Pošto reka teče tamo... trebalo bi da idemo — okrenuo se i pokazao rukom — u onom pravcu.

Krenuli su sada odlučnijim koracima kroz gusto rastinje.

— Još uvek mi nije jasno šta se to odigravalo u konventu — rekao je Iimi. — Da li su one stvarno sveštenice boginje Argo? I kakve veze ima Jorde sa njima?

— Rekao bih »da« na prvo pitanje, a kao odgovor na drugo, pretpostavljam da je Jorde njihov špijun.

— Ali šta je sa Argo... mislim na onu Argo koja je ostala na brodu? — upitao je Iimi. — I šta je sa Zmijom?

— Ona Argo na brodu očigledno ne zna za Argo na Aptoru — odgovorio je Geo. — To je ono što je Jorde mislio kad je rekao da je sveštenica zbunjena. Ona verovatno misli ono što smo i mi mislili... da je Jorde Hamin špijun. A što se tiče ovog ovde... — pokazao je glavom na Zmiju. — Ne znam. Jednostavno ne znam.

Kad je nastao potpun mrak, legli su jedan pored drugog i pokušali da spavaju. Ali samo što su polegali i mesec iščeznuo sa horizonta, Geo ih je pozvao da ponovo ustanu. U crvenom sjaju u daljini mogli su da prepoznaju vulkanski krater.

Zmija je pomoću dragulja osvetljavao put i oni su išli po tlu gde je vegetacija bila sve ređa i ređa. Zemlja je postepeno prelazila u pepeo.

Iznad njih video se ubrzo i crveni rub kratera.

— Koliko smo blizu njega? — upitao je Urson.

— Mislim da smo stigli već do podnožja — odgovorio je Geo.

— Možda bi trebalo da se zaustavimo ovde i sačekamo da svane.

— Ovde ne možemo spavati — promrmljao je Urson, razgrćući nogom pepeo. Proteglio se. — Osim toga, nemamo vremena za spavanje.

Geo se zagledao gore u crvenu izmaglicu.

— Kako bi bilo da ga pogledamo usred noći? — Krenuo je ponovo i oni za njim. Dvadeset stopa dalje, Zmija je draguljem osvetlio vulkansku stenu koja je strcala u tami. Obilazeci je, naišli su na izbočimi koja se poput staze uspinjala prema gore.

— Nećemo se po mraku uz to penjati, zar ne? — upitao je Iimi.

— Bolje po mraku nego po danu — rekao je Urson. — Tako barem nećemo videti sa koje visine ćemo pasti dole.

Iimi je počeo da se penje torn Uzanom izbočinom. Trideset stopa dalje, izbočina se odjednom proširila i sada su mogli sigurnije da napreduju prema vrhu.

— Ovo je promenljiva zemlja — promrmljao je Urson.

— Muškarci se pretvaraju u životinje — rekao je Iimi — džungla se pretvara u

planine.

Geo se uhvati za svoj patrljak od ruke.

— I ja sam se promenio.

»Promena nije ni milostiva ni pravedna«. Počeo je da recituje:

»Kažu da je Leonardo da Vinči verovao svojim lažnim slikama: I Isusova večera se pretvorila u pepeo.«

— Odakle su ti stihovi? — upitao je Iimi.

— Iz jedne pesme koja je nastala pre Velikog požara — objasnio je Geo. — Pronašao sam je dok sam proučavao stare grobnice.

— Ko je bio taj Leonardo da Vinči? — interesovao se Iimi.

— Umetnik...možda pesnik ili slikar — rekao je Geo. — Nisam siguran.

— A taj Isus? — upitao je Urson.

— Još jedan bog.

Sada je bilo sve više stena i Geo se sa mukom penjao, pridržavajući se zdravom rukom. Oštre stene parale su mu dlan koji je brideo od bola.

Stigavši do jednog, prilično zaravnjenog mesta, okrenuli su se da pogledaju iza sebe. Stajali su na rubu tame. Nebo je bilo zvezdano i svetlije od vegetacije koja ih je okružavala. Okrenuli su se i nastavili dalje.

Onaj usijan prsten je pao niže, a vetar koji je dunuo napunio im je nozdrve sumpornim pepelom.

— Možda bi trebalo da ga zaobiđemo i pridemo mu sa druge strane — predložio je Urson. — Tako bismo izbegli ovaj neprijatan vetar.

Nastavili su da se penju pod uglom i vetar je uskoro prestao tako da su mogli ponovo da produže prečicom.

Tle je propadalo pod njihovim nogama. Obuzimao ih je polako umor i penjali su se sve sporije.

— Nisam znao da je krater toliko velik — rekao je Iimi zadihano. Bili su veoma blizu kratera koji je podsećao na ogromnu, užarenu kuglu na nebu.

— Možda će eruptirati na nas — promrmljao je Urson, zatim dodao. — Žedan sam. Ako Hama treba da je iza vulkana, zar nismo mogli da zaobiđemo krater umesto što idemo preko njega?

— Već smo sasvim blizu — rekao je Iimi. — Zašto bismo se sada vraćali?

— Nadam se da pamtiš kako smo se penjali — rekao je Urson.

— Ne brini — odgovorio je Iimi.

Iimi i Zmija su prvi stigli do ruba kratera. Urson i Geo su im se pridružili na malom uzvišenju. Zajedno su zavirili u vulkan dok im je crvena i žuta svetlost obasjavala lica i grudi.

Unutrašnja padina imala je zlatan odsjaj. Duboko dole, izbijali su plameni jezičci i kuljao je gust, smeđi dim.

Bele eksplozije su tutnjale među belim stenama. Piloni plavičastog plamena su poskakivali, zatim se povlačili.

Vetar je mrsio kose posmatrača.

Geo ju je prvi spazio, dve stotine stopa od ruba kratera. Njen veo, crven od plamena, vijorio se dok im se približavala. Geo je prstom pokazao na nju. I ostali su pogledali.

Stajala je veoma uspravljeno. Vetar je mrsio njenu belu kosu. Plamen i senke su se

ocrtavale na njenom izboranom licu. Kad im je prišla, osmehnula se i pružila ruku.

— Ko ste vi? — upitao je Geo odjednorri.

»Senke se stopiše u svetlosti uzvišenog smeha«, recitovala je žena sigurnim, prigušenim glasom.

Napravila je kratku pauzu.

— Ja sam inkarnacija boginje Argo.

— Ali ja sam mislio... — počeo je Iimi.

— Šta si mislio? — upitala je blago ta starija žena.

— Ništa — odgovorio je Iimi.

— Mislio je da ste puno mlađi — rekao je Urson. — Od nas se očekuje da vas vratimo kući. — Odjednom je uperio prstom u vulkan. — Recite, ovo nije kao ona svetlost u gradu koja nam je opalila ruke?

Pogledala je dole u zid kratera.

— To je prirodna vatra — uveravala ih je. — Pobesnela arterija zemljine goruće krvi. Ali rane su dovoljno prirodne.

Geo se premesti sa noge na nogu i počešao se po patrljku.

— Mi treba da otmemo kćerku sadašnje inkarnacije boginje Argo i vratimo se sa njom u Leptar — objasnio je Iimi.

— Ima više boginja Argo — osmehnula se žena. — Ta boginja ima mnogo lica. Videli ste nekoliko od kako ste došli u ovu zemlju.

— Izgleda da jesmo — rekao je Urson.

— Jeste li vi Hamina zarobljenica? — upitao je Iimi.

— Ja sam sa Hamom.

— Od nas se očekuje da ukrademo onaj treći dragulj i odnesemo ga na brod. Nemamo mnogo vremena...

— Da — potvrdila je Argo.

— A šta je sa onim gnezdom vampira tamo dole? — upitao je Urson, pokazujući rukom iza sebe. — Rekli su nam da obožavaju Argo. U kakvoj ste vezi vi sa njima?

— Boginjina priroda se menja. — Pogledala je tužno niz padinu. — Od rođenja, kroz život, do smrti — ponovo je pogledala u njih —... i do ponovnog rođenja. Kao što rekoh, Argo ima mnogo lica. Mora da ste jako umorni.

— Jesmo — rekao je Geo.

— Onda pođite za mnom, molim vas. — Okrenula se i počela da se vraća natrag. Zmija i Iimi su krenuli za njom, potom i Geo i Urson.

— Ništa od ovoga mi se ne dopada — šapnuo je Urson Geu dok su išli za ženom. — Argo u ovoj zemlji ne znači ono isto što i u Leptaru. Iz ovoga će se i izroditi samo još više nevolja. Ona nas vodi u neku zamku, kažem ti. Najbolje je da uzmemo dragulje koje imamo, okrenemo se i pobegnemo što pre odavde. Kažem ti, Geo...

— Ursone...

— Hm?

— Ursone, strašno sam umoran.

Išli su ćutke još nekoliko stopa. Onda je Urson duboko uzdahnuo i prebacio ruku preko Geovih ramena.

— Hajde — progundao je, pridržavajući Gea dok su se penjali kamenitom stazom.

Argo je skrenula na puteljak koji se spuštao u krater.

— Ovde koračajte oprezno — rekla je kad ih je uvela u ogromnu pećinu.

— Nešto ne valja — rekao je Urson prigušeno. — Ovo je zamka, kažem ti. Kako se radi sa ovim? Mogao bih sada da ga upotrebim.

— Smiri se, brate medvede... Smiri se u zimskom snu — nastavio je Geo — Vatra ti neće nauditi...

— Ko to kaže — progunđao je Urson, pogledajući u plamen. Geo je nastavio:

Voda te neće probuditi.
Dok vodena struja raste,
smeđi med teče,
a zlatna ribica se praćaka.

— Kao što sam ranije već rekao — promrmljao je Urson, — u jednom ovakvom...

— Ovamo — izjavila je Argo. Ušli su u jednu od pećina koje su se nalazile na unutrašnjem zidu. — Ne — rekla je Zmiji koji je hteo draguljem da osvetli pećinu. — Već su mnogo korišćeni.

Malim štapom je dodirnula stenu i on se zapalio. Zatim je prinela plamen velikom lusteru koji je visio na mesinganim lancima. Plamen je liznuo prvo iz demonove ruke, zatim uz usta majmuna, pa iz stomaka nimfe i na kraju iz glave satira. Svaki plamen je bio drugačije boje: crvena, zelena, plava i narandžasta svetlost je ispunila tu malu kapelu i treperila na uglačanim klupama. Na oltaru su bile dve statue podjednake visine: muškarac koji sedi i žena koja kleči. Geo i Urson su zurili u veliki luster.,

— Šta je? — upitao je Iimi kad ih je video kako zure u luster.

— Video sam ovakav isti luster u svešteničinoj kabini na brodu — odgovorio je Geo. — I pogledaj tamo. Gde smo to isto videli? — Ekran u koji su gledali bio je identičan onome u konventu.

— Sedite — rekla je Argo. — Molim vas, sedite.

Posedali su na klupe.

— Hama vam je dozvolio da se služite kapelom čak i u ropstvu — prokomentarisao je Geo, — ali vidim da morate sa njim i oltar da delite.

— Ali ja sam Hamina majka — osmehnula se Argo.

Geo i Urson se namrštiše.

— I sami znate da je Argo majka svega, stvarateljka života. Ja sam i majka svih bogova.

— One slepe žene — rekao je Urson. — One u stvari nisu vaše sveštenice, zar ne? Htele su da nas ubiju. Kladim se da ih je Hama nasamario...

— To baš nije tako jednostavno — odgovorila je Argo. — One su zaista odane boginji Argo, ali kao što sam rekla, ja imam više lica. Smrt je, kao i život, moje područje. Stanovnice onog konventa iz kojeg ste pobegli su... kako da kažem... degenerisana grana te religije. Oslepele su nakon pada grada Nova Nada. Za njih je Argo samo smrt, dominator ljudi. Argo nije samo Hamina majka, ona je njegova žena i kći.

— Onda je onako kako smo pretpostavljali — rekao je Geo. — Jorde nije Hamin špijun. On radi za te otpadnice... sveštenice boginje Argo.

— Da — potvrdila je Argo — ali ta reč »otpadnice« nije možda adekvatna, One veruju da je ono što čine ispravno.

— Onda moraju biti odgovorne za sve ono što se dešavalo u Leptaru — rekao je Geo. — Ne može se sva krivica svaliti na Hama. I verovatno su htele da se domognu dragulja. Vi ne izgledate kao zarobljenica. U savezu ste sa Hamom da biste onemogućili sveštenice Argo da zavladaju Leptarom.

— Ništa ne bi moglo biti jednostavnije — rekla je Boginja. — Na žalost, grešite skoro u svemu.

— Zašto je onda Jorde bacio dragulj za nama kad ga je otrgnuo sa sveštenićinog

vrata... mislim sa vrata one Argo na brodu.

— Kada je otrgnuo dragulj sa vrata moje kćerke — objašnjavala je Argo — bacio ga je vodenim stvorenjima zato što je znao da će ga ona vratiti na Aptor. Sa draguljem ponovo na ostrvu, sveštenica bi imala veće šanse da ga se domogne; moja kći, budući u odsustvu svoje kćerke inkarnacija boginje Argo, ne zna da se, u stvari, bori sa još jednim licem boginje Argo. Što se nje tiče, svi njeni napori su usmereni protiv Hama i njegovih nedela na Leptaru. Ali iza tih slepih bića stoji jedan veći neprijatelj koga mora pobediti.

— Hama...? — počeo je Iimi.

— Moćniji od Hama — rekla je stara Argo. — To je ona sama. Teško mi je da je gledam i da joj povremeno ne uputim koju reč poduke. S obzirom na razvijenu nauku ovde u Aptoru, to ne bi predstavljalo nikakvu teškoću. Ali moram se uzdržavati. U stvari, napravila je dobar potez time što vas je uzela i vi ste do sada dobro izvršavali svoj zadatak.

— Rekla je da treba da ukrademo poslednji dragulj od Hame i vratimo se sa vama na brod — rekao je Geo. — Možete li nam pomoći da to realizujemo?

— Čim sam vas pohvalila — nasmejala se Argo — vi ste potpuno zbrkali vašu misiju. Kad ukradete taj dragulj, kome treba da ga predate u Leptaru?

— Inkarnaciji boginje Argo — odgovorio je Urson.

— Rekli ste da je ona Argo na brodu vaša kći — rekao je Geo — a ona je rekla da ste vi njena kći...

Argo se nasmejala.

— Kada je moja unuka bila oteta i dovedena na Aptor, ja sam je već čekala. Pogledajte.

Pritisnula je taster ispod ekrana i svetlo se pojavilo na staklu: devojčica koja je spavala imala je kratku, riđu kosu i prćast, pegav nos. Na stolu pored njenog kreveta nalazili su se parče metala u obliku slova »U«, pola kalema žice i još nekoliko metalnih parčića pored zgužvane papirne kese.

— To je moja unuka — rekla je Argo, isključujući ekran. — Nju treba da vratite na brod.

— Kako ćemo ukrasti dragulj? — upitao je Geo.

Argo se obratila Zmiji:

— Ako se ne varam, to je tvoj zadatak. — Zatim je pogledala u ostalu trojicu. — Treba da se odmorite. Tek nakon dobrog odmora, moći ćete da razmišljate o dragulju i mojoj unuci. Pođite sada sa mnom. Postelje u zadnjoj sobi su nameštene za vas. — Ustala je i povela ih u jednu udaljenu sobu. Argo je pokazala na mlaz vode koji je tekao iz zida stene. — Ova voda je čista. Možete da je pijete. — Potom je pokazala na džak u uglu. — Tamo vam je voće ako ogladnite.

— San! — Urson se proteglio i zevnuo umorno. Kad su se smestili, Argo je rekla:

— Pesniče?

— Da? — odgovorio je Geo.

— Znam da si ti najumorniji, ali moram minut-dva da razgovaram nasamo sa tobom.

Kad se Geo digao sa kreveta i Urson je učinio isto.

— Čujte — obratio se staroj ženi — njemu je odmor najpotrebniji. Ako vas interesuju rituali i mađije, povedite Iimija. On zna koliko i Geo.

— Treba mi pesnik — osmehnula se Argo — a ne student. Treba mi neko ko je propatio koliko i on. Dođi.

— Čekaj — zaustavio ga je Urson. Uhvatio je dragulj koji je visio oko Geovog vrata.

— Bolje neka ostane kod mene.

Geo se namrštio.

— Možda je ipak u pitanju neka zamka — objasnio je Urson.

— Neka ga uzme — rekla je Argo — ako će biti mirniji.

Geo je pustio da mu Urson skine lančić sa vrata.

— Sada pođi sa mnom.

Izašli su iz sobe i prošli ponovo kroz kapelu. Argo je prišla jednim vratima, otvorila ih i zagledala se dole u stene. Ne okrećući se, počela je da govori:

— Vatra je veličanstven simbol života, zar ne?

— I smrti. Jedna od aptorskih vatri mi je spalila ruku.

Okrenula se prema njemu.

— Ti i Zmija ste najgore prošli: Obojica ste ostavili deo sebe da istrune u Aptoru. — Zamislila se malo. — Znaš da je on pretrpeo mnogo veći bol od tebe. Znaš da je ostao bez jezika? Gledala sam sve to na onom ekranu u kapeli i nisam mogla da mu pomognem. Jorde mu je gurnuo ruku u usta, uhvatio ga za jezik i izviikao ga što je mogao više napolje. Zatim mu je tankom žicom omotao jezik i uključio prekidač. Ne znaš šta je to struja, zar ne?

— Čuo sam za tu reč.

— Kad mnogo struje prolazi kroz tanku žicu, žica se usija... postane gotovo bela. Tako se i ta žica oko njegovog jezika usijala i presekla mu već ispečen jezik. Ali dečak se već bio onesvestio.

— To su mu učinili Jorde i slepe sveštenice?

— Jorde i neki ljudi na brodu koji su pokupili njih dvojicu sa splava kojim su napustili Aptor.

— Ko je, u stvari, Jorde? — upitao je Geo. — Urson ga poznaje od ranije... kad još nije bio prvi oficir. Ali Ursonova priča ništa mi ne govori.

— Znam tu priču — rekla je Argo. — Nešto ti govori, ali nešto što ne bi možda želeo da čuješ. — Uzdahnula je. — Pesniče, koliko dobro sebe poznaješ?

— Kako to mislite?

— Koliko dobro poznaješ čovekov mehanizam... kako čovek upravlja svojim funkcijama? O tome ćeš pevati ako ti pesme postanu slavne.

— Još uvek ne shvatam...

— Imam jedno pitanje za tebe, jednu pesničku zagonetku. Hoćeš li pokušati da odgovoriš na nju?

— Ako vi meni odgovorite na jedno pitanje.

— Hoćeš li pošteno odgovoriti na moje? — upitala je Argo.

— Hoću.

— Onda ću i ja tebi. Da čujem tvoje pitanje.

— Ko je Jorde i zašto čini to što radi?

— Jednom je bio — objašnjavala je Argo — perspektivni novajlija u redu sveštenstva odanog boginji Argo u Leptaru. Proučavao je mitove i rituale kao ti i Iimi. Otisnuo se morem da prouči svet. Ali doživeo je brodolom i on i još nekoliko drugih našli su se na obali Aptora. Borili su se sa aptorskim terorom, kao što si i ti, i mnogi su izginuli. Dvojica, međutim, mali stjuard sa četiri ruke, koga zovete Zmija, i Jorde, bila su izložena silama Argo i Hama, kao što si i ti bio. Jedan od njih je bio u stanju da čita tuđe misli dok drugi nije. Jedan se zakleo jednoj sili, a drugi drugoj. Zatim sledi drugi deo tvog pitanja, zašto? Ako možeš možda da odgovoriš na moju zagonetku, sam ćeš dobiti odgovor na taj deo pitanja. Znam sigurno da su oni bili jedini koji su uspeli da pobegnu

sa Aptora. Znam da Zmija nije hteo da kaže Jordu za koju silu se opredelio i da je Jorde pokušao da ga ubedi da priđe njemu. Kad su bili spašeni, znam da je to ubeđivanje nastavljeno i da je Zmija tvrdoglavo krio svoju odluku i sposobnost da čita tuđe misli. Svoju tajnu nije odao ni pod onim strašnim mukama. Tu električnu žicu Jorde je uzeo od slepe sveštenice, tvrdeći da će time pokušati da pomogne narodu Leptara. Moglo je da bude od velike koristi. Ali sa tim elektricitetom on je iskonstruisao samo još veće i opasnije oružje. Jorde je za godinu dana postao prvi oficir na brodu, a Zmija lučki lopov. Obojica su čekala._A onda, kad se prilika stvorila, obojica su stupila u akciju. Zašto? Možda mi ti možeš to reći, pesniče.

— Hvala vam što ste mi toliko mnogo rekli — izjavio je Geo. — Koje je vaše pitanje?

Pogledala je ponovo dole u plamen i počela da recituje:

Kraj mračne komore blizanac njegov sedi,
tamo gde izvire ljudska krv;
izlazeći i vraćajući se ponovo unutra,
to dvoje postaju ponovo blizanci.

Kroz svetlu komoru, čista kao srebro,
proteže se deobna linija,
gubeći se u žilama uspomena na unutrašnji zavet.

Strah preplavi povratnu komoru.
Ljubav se rađa u plamtećoj kupoli.

Tu pesmu nisam još čuo do sada — rekao je Geo. — Nisam čak ni siguran da ću moći da odgovorim na vaše pitanje. Nije mi poznata ni ta dikcija, ni taj stil.

— Sumnjala sam da ćeš je prepoznati — osmehnula se Argo.

— Da li potiče iz vremena pre perioda čišćenja rituala boginje, Argo?

— Napisala ju je moja unuka — odgovorila je Argo. Pitanje glasi: možeš li mi je objasniti?

— O — rekao je Geo. — Ne shvatam.....— ućutao je načas. — Kraj mračne komore blizanac njegov sedi, ulazi i izlazi; a to je mesto gde čovekova krv izvire. I tamo se ponovo spajaju. Srce? — sugerirao je. — Ljudsko srce sa četiri komore? Tu čovečija krv nastaje.

— Mislim da je to delimičan odgovor na moje pitanje.

— Svetla komora — razmišljao je Geo glasno. — Plamteća kupola. Pretpostavljam da se to odnosi na ljudski um.

— Odlično.

— Deobna linija, gubeći se u žilama uspomena... To ne razumem...

— Mene zbunjuju poslednja dva stiha — rekla je Argo.

— Strah preplavi povratnu komoru — ponovio je Geo. — Ljubav se rađa u plamtećoj kupoli. Mislim da se to ponovo odnosi na um i srce. Kad se govori o ljubavi, obično se to povezuje sa srcem, a strah sa ljudskim umom. Možda je htela da kaže da i srce i um imaju kontrolu nad ljubavlju i strahom.

— Možda je tako mislila — osmehnula se Argo. — Moraš je pitati... kad je iščupaš iz Haminih kandži.

— Da li vaša unuka želi da postane pesnikinja? — upitao je Geo.

— Nisam sigurna šta želi da postane — prizhala je Argo. — Možda je ovo samo

njen pokušaj. Ali sada pođi na spavanje. Sutra ćeš morati da izvršiš tvoju misiju.

— Hvala — rekao je Geo sa velikim olakšanjem. — Strašno sam umoran... jedva čekam da legnem.

X

Bleda zora je obasjavala kraterski prsten. Argo je pokazala rukom na suprotnu padinu. U podnožju se video crni hram, smešten između drveća i leja sa travom.

— To je Hamin hram — rekla je Argo. — Znate svoj zadatak. Srećno.

Silazili su niz pepelom pokrivenu padinu. Trebalo im je trideset minuta da stignu do prvih stabala koja su okružavala to tamno zdanje i prostran vrt. Dok su išli preko travnjaka sa drveta se čulo ptičije cvrkutanje.

— Ptica — ushitio se Iimi. — Nisam čuo ptičiju pesmu od kako sam napustio Leptar.

Svetloplavi gušter pretrčao je preko kore drveta. Njegov safirnoplavi stomak izgledao je kao da podrhtava na ranom jutarnjem suncu. Otvorio je svoja crvena usta, grlo mu je zadrhtalo, ispuštajući prijatnu pesmu.

— Pa, dobro — rekao je Iimi. — Skoro sam pogodio.

Produžili su i Geo je razmišljao glasno:

— Pitam se zašto ti uvek misliš da će stvari biti onakve kakve očekuješ?

— Zato što kad nešto tako peva — izjavio je Urson — pretpostavlja se da je to ptica — Stresao se. — Gušteri.

— To je bio lep gušter — rekao je Geo.

— Ihh — Urson je napravio ružnu grimasu.

Iz luga pored njih čuo je još jedan neobičan zvuk i oni pogledaše u tom pravcu. Čovek koji je stajao nasred luga podigao je ruku i rekao oštro:

— Stanite!

Oni su stali.

Čovek je bio sav u crnom. Kosa mu je bila bela i odudarala je od njegovog smeđeg lica.

Ursonova ruka bila je na maču. Zmijine ruke su bile razmaknute.

— Ko ste vi? — izjavio je čovek.

— A ko ste vi? — parirao mu je Urson.

— Ja sam inkarnacija boga Hama. Ćutali su. Konačno, Geo je rekao:

— Mi smo na proputovanju i namere su nam poštene.

— Pođite sa mnom — rekao je Hama, zatim se okrenuo i poveo ih između drveća.

Ušli su u vrt hrama. Bilo je još prilično rano tako da je sunce ružičastom svetlošću obasjavalo gigantske urne duž obe strane staze. Stigli su do hrama.

Iza stubova od oniksa prostirao se blistavi pod hrama. Na ogromnom oltaru nalazila se neverovatno velika statua čoveka u sedećem položaju i sa prekrštenim nogama. U jednoj monstruozno crnoj ruci imao je kosu, a u drugoj ogromno klasje žita koje je dosezalo gotovo do tavanice. Od tri oka u glavi, samo je srednje bilo otvoreno.

Dok su prolazili, Hama je pogledao u dragulj oko Iimijevog i Geovog vrata, zatim gore u to zureće oko.

— Jutarnji rituali nisu još počeli — rekao je. — Počeće za pola sata Dotle, nadam se, saznaću svrhu vašeg dolaska ovamo.

— Na drugom kraju sale popeli su se uz stepenice. Iznad vrata stajao je jedan crni krug sa tri oka. Pre nego što će ući unutra, Geo se osvrnuo, namrštio i sreo sa Iimijevim

pogledom.

— Gde je Zmija? — upitao je šapatom.

Iimi se osvrnuo i slegnuo ramenima. Dečak nije bio sa njima.

Prostorija u koju su ušli bila je opremljena ekranima sličnim onima koje su videli u vulkanskoj kapeli i u konventu slepih sveštenica. Osim ekrana, nalazio se tu i ogroman radni sto, a na jednom zidu veliki prozor kroz koji su mogli da vide vrt hrama.

Hama ih je posmatrao, očito ne primećujući Zmijino odsustvo. Kad je zatvorio vrata, rekao im je:

— Došli ste da se suprotstavite silama Aptora, jesam li u pravu? Došli ste da ukradete Hamin dragulj. Došli ste da otmete inkarnaciju boginje Argo. To je svrha vašeg dolaska, zar ne? Skloni ruku sa mača, Ursone...! Mogu te ubiti u momentu.

Proteglila je ruke, stežući oči i rekla:

— Jahhhhvašangnnn, do vraga! — Potom ponovo. Do vraga! Spava mi se. — Prevrnula se na drugu stranu i zagrlila jastuk. Zatim je otvorila oči, jedno po jedno, i zagledala se u skoro kompletan motor na stočiću po red svog kreveta. Zatvorila je oči.

I otvorila ih ponovo.

— Ne mogu priuštiti sebi to zadovoljstvo da nastavim da spavam — rekla je tiho. — Jedan, dva, tri! — Zatim je podigla pokrivač, uspravila se u sedeći položaj i spustila noge na hladan pod. Stresla se, stegla zube i rekla. — Gnnnnnnn — i vratila noge pod pokrivač.

Pomoću mesingane cevi, dužine trideset stopa i debljine pola inča, razmišljala je sanjivo, mogla bih da sprovedem toplu vodu ispod poda i zagrejem ovaj hladan kamen. Da razmislim, takva cev ima površinu od 22/7 puta 3/2 puta 30, a to je 990 podeljeno sa 7, što je... Do vraga, razmišlja o tome da ne bi ustala iz kreveta. Ponovo je otvorila oči, spustila noge na kamen i proteglila se lenjo.

Potom je otišla da se odene.

Obukla je belu tuniku i vezala je kožnom vrpcom oko svog vitkog pasa. Tada je pogledala u sat.

— Juhuuu! — rekla je tiho, pritrčala vratima i gotovo ih zalupila za sobom. U poslednjem momentu ih je dlanom zadržala i zatvorila nečujno. Hoćeš li da te uhvate? pomislila je dok je na prstima išla do susednih vrata.

Otvorila ih je i zavirila unutra. Danberhed izgleda lepo kad spava, pomislila je. Kanap na podu išao je ispod stola pored sveštenikovog kreveta, preko kamenja, prateći pažljivo cik-cak pukotine. Kraj mu se nalazio u uglu praga. Bio je zaista teško uočljiv, što joj je i bila namera kada ga je sinoć postavila pre nego što se sveštenik vratio sa večernje molitve. Drugi kraj je bio vezan za električni osigurač njegovog budilnika. Danderhed je imao dosadnu naviku da svake večeri namešta svoj sat da bi bio siguran da kazaljka koja pokazuje sekunde ide ispred one koja pokazuje minute.

Cimnula je uže i ono je spalo sa pukotine i zateglo se. Kad ga je jače povukla, kanap se digao sa poda. Osigurač je kucao tiho na podu i kanap se olabavio.

Vukla je ponovo kanap sve dok se nije zategao i podigla mu je kraj nekoliko inči od poda. Slobodnom rukom povukla je uže i posmatrala kako vibrira gore-dole. Ovaj izum sa klupkom bio je genijalan. Klupko se otkotrljalo i ona je brzo namotala kanap oko ruke. Ustala je i zatvorila vrata.

Vratila se u svoju sobu. Kroz visok prozor sunce je svojim zracima osvetljavalo sobu. Pogledavši u svoj sat, videla je da je još uvek bilo veoma rano. Uzela je delove

svog motora.

— Misliš da ćemo te danas isprobati? Ne? — Osmehnula se. — Da! — Stavila je delove u papirnu kesu, izašla iz sobe i zalupila... Dlanom ih je zadržala u poslednjem momentu, zatim tiho zatvorila. — Gnnnnn — rekla je. — Zar hoćeš da te uhvate? — Sada se namrštila. — Da. I to imaj na umu. ili nećeš nikada uspeti.

Dok je išla hodnikom, kroz jedan od prozora čula je cvrkut plavog guštera iz vrta. — To je upravo ono što sam htela da čujem. — Osmeh joj ponovo zatreperi na usnama. — Dobar znak.

Ušavši u hram, krenula je dole izmedu redova klupa. Prolazila je mimo velikih, crnih stubova. Odjednom je zastala. Nešto se mrdnulo tamo izmedu stubova. Nešto brzo poput ptičije senke. Tako je barem mislila.

— Ne zaboravi — podsetila je sebe — da te zbog svega ovoga grize savest. — Prošla je još pored dva stuba. I ponovo spazila onu senku.

Neko, bez odeće, šunjao se između stubova. I imao je četiri ruke. Zurio je pravo u nju i bio je uplašen.

Ako krene prema meni, pomislila je, umreću od straha. Prema tome, bolje da ja krenem prema njemu. Osim toga, interesuje me da vidim kako izgleda. Osvrnuvši se oko sebe, videla je da je hram prazan.

On je dete, pomislila je dok je išla lagano prema stubovima. Mojih je godina, dodala je. On joj je sada išao u susret. Konačno se zaustavio pred njom. Pramenovi crne kose popadali su mu po čelu, a oči su mu se sijale ispod gustih, crnih obrva.

Progutala je knedlu.

— Šta tražiš ovde? Znaš da bi neko mogao da te uhvati i opasno kazni? Ako neko naiđe, mogao bi da pomisli da hoćeš da ukradeš Hamino oko.

Nije trebalo to da mu kažem, jer se sada jako uplašio, pomisli ona. — Beži bolje odavde jer će za pola sata doći ovamo na jutarnju molitvu.

Čuvši to, okrenuo se naglo i pojurio prema oltaru.

— Hej! — Doviknula je i pojurila za njim.

Zmija je preskočio mesinganu ogradu oko oltara.

— Stani! — Viknula je, sustižući ga. — Čekaj!

Zmija se okrenuo kad je ona prebacila nogu preko ograde.

— Čuj, neću ti ništa. Nemoj bežati od mene.

Zmija se namrštio, nakrivio glavu, zatim osmehnuo.

— Pomoći ćemo jedno drugom, važi? I ti ga želiš, zar ne? — Pokazala je rukom na glavu statue koja se uzdizala nad njima. — Prema tome, sarađujmo. Biće kod mene jedno kratko vreme, a onda ga možeš imati. — Vide la je da ju je slušao i pretpostavljala je da joj je strategija dobro krenula. — Pomoći ćemo jedno drugome. Evo ti ruke. — Pružila mu je desnu ruku.

On ispruži sve četiri ruke.

Auhhh, pomislila je, nadam se da ga nisam uvredila...

Četiri ruke uhvatiše njenu jednu i stegoše je čvrsto.

— Dobro — klimnula je glavom. — Hajdemo. Sinoć sam sve to isplanirala. Nemamo mnogo vremena. Krenimo oko... - Ali on je pružio ruku i uzeo klupče kanapa koje je ona bila zadenula za pojas. Uputio se prema mestu odakle se klasje žita iz Hamine pesnice uspinjalo prema tavanici. Sa kanapom u jednoj ruci, ostalim trima rukama ščepao je jedan klas i počeo da se penje, pridržavajući se za široke, metalne listove. Puzao se uz stabljiku i uspeo konačno do ogromne, crne pesnice. Tada je pogledao dole u nju.

— Ja ne mogu tamo da se popnem — rekla je. — Nisam tako spretna kao ti.

Zmija je slegnuo ramenima.

— Do vraga — promrmljala je. — Ja ću onako kako ja umem. — Pretrčala je preko oltara i zaustavila se pred nogom velike statue. Pošto je sedeo sa prekrštenim nogama, Hamino stopalo je bilo uspravno. Služeći se njego vim prstima kao stepenicama, popela se do nožnog palca i nastavila preko članka uz cevanicu prema crnoj natkolenici. Stigla je konačno do prepone odakle je počinjalo telo.

Zmija ju je posmatrao stojeći na velikom, žutom listu. Bili su sada na istoj visini.

— Juj—huu. — Mahnula mu je rukom. — Srešćemo se kod ključne kosti — izbekeljila mu se. Stilizovani nabori na Haminoj suknjici omogućili su joj da se popne još deset stopa više. Izraženi mišići na trbuhu poslužili su joj kao staza tako da je konačno stigla do pupka. Njene ruke su ostavljale vlažne tragove na crnom kamenu. Osvrnuvši se, videla je da je Zmija stigao do sledećeg bokora lišća.

Sa ove intimne razdaljine, pupak boga je otkrivao u sebi kružna vrata, prečnika od oko pet stopa. Obrisala je ruke o tuniku, otpuzala do vrata i počela da okreće kombinaciju brojeva. Dva puta je propustila prvi broj, obrisala ruke i pokušala ponovo. Prema planu, u glavnom sefu hrama (na kojem je prvo uvežbavala tu kombinaciju) iza tih vrata postojale su lestvice kojima se moglo popeti na vrh statue.

Kada je dobila treći broj kombinacije, povukla je ručicu... i vrata su je skoro srušila kad su se naglo otvorila. Uhvatila se grčevito za ručicu dok je kamen klizio pod njenim nogama.

Visila je u vazduhu, klateći se nad opasnim ponorom.

Prvo što je pokušala, nakon što je zatvorila oči i promrmljala nekoliko zakona kretanja, bilo je da se zanjiše prema vratima. Ali to svoje njihanje nije nikako mogla da uskladi sa otvaranjem i zatvaranjem vrata. Posle izvesnog vremena, ostala je jednostavno da visi u vazduhu. Zahvaljivala je bogu što je bilato liko pametna da obriše ruke. Ali kad su ruke počele da je bole, poželela je da to nije učinila, jer do sada bi bilo već gotovo.

A onda su se vrata zatvorila i neko ju je ščepao oko pasa. Nije otvarala oči, ali je osećala da joj je telo priljubljeno uz hladan kamen. Ruke su joj nemoćno visile niz telo. Ligamenti su joj pucali od bola. Bol je počeo da jenjava i otvorila je oči.

— Kako si, do vraga, sišao dovde? — upitala je Zmiju. Zmija joj je pomogao da prode kroz otvorena vrata. Zastala je načas da protrlja svoje mišiće. — Kako si znao za lestvice?

Stajali su u dnu rova. Pored njih, u tami, dizale su se lestvice.

Zmija ju je pogledao sa zbunjenim izrazom na lieu.

— Šta je? — upitala je. — Ne brini, moći ću da se popnem do gore. Hej, zar ne umeš da govoriš?

Zmija je zavrteo glavom.

— Oh — promrmljala je. Nešto se pokrenulo u njenoj glavi, nešto neprijatno. Zmija je krenuo uz lestvice, kojima se tako brzo spustio pre nekoliko minuta. Provirila je kroz vrata, videla da je hram prazan, zatvorila vrata i krenula za njim.

Penjali su se u potpunom mraku. Izgubila je predstavu o vremenu i nije bila sigurna da li se penjala deset minuta, ili dva, ili dvadeset. Ruke su počele ponovo da je bole, ali bol je bio podnošljiv.

Brojala je prečage dok se penjala. Kad je stigla do sedamdeset i šeste, krenula je rukom da uhvati sledeću prečagu, ali nje nije bilo.

— Hej, ti! — prošaputala je u tami. Nešto ju je dotaklo po boku.

— Gnnnnnnnggggggg - rekla je. - Ne čini to. - Nešto je dodirnulo po nozi, uhvatilo za članak i povuklo. — Pazi — kriknula je uplašeno.

Ponovo ju je povukao. Podigla je stopalo i nakon nekoliko sekundi dotakla njime čvrsto tlo. Tada ju je jedna ruka uhvatila za mišicu, a druga obujmila oko pasa i povukla. Ukrutila se načas pre nego što se setila koliko ruku ima njen kompanjon.

Držeći je za ruku, Zmija ju je poveo kroz tunel. Treba da idemo kroz rame, pomislila je, setivši se plana.

Stigli su do strme kosine. A sada, dole niz nadlakticu, prisećala se. Vrtelo joj se malo u glavi od te kosine. Pružila je ruku i prstima dodirivala zid. To joj je malo pomoglo.

— Osećam se kao Euridika — rekla je glasno.

— Ti... si... čudna... — eho je odjeknuo u njenoj glavi.

— Hej — rekla je. — Šta je to bilo? — Ali taj glas je ućutao. Sada su bili u nekom prolazu koji je odgovarao statuinoj radijalnoj arteriji. Popeli su se stepenicama, izašli kroz vrata na podu i našli se visoko gore u hramu. Ispod njih se prostirala velika dvorana... duboka i prazna.

— Sada ti sledi mene — rekla je. Krenula je preko crne mišice i popela se preko izraženih mišića. Stigli su do ramena i zaustavili se ispred ušne školjke.

— Imaš li još onaj kanap? — upitala ga je.

Zmija joj je pružio kanap.

— Pretpostavljam da mi je kesa dovoljno teška. — Izvadila je iz pojasa papirnu kesu i vezala jedan kraj kanapa za njen vrh. Zatim, držeći drugi kraj, hitnula je kanap i prebacila ga preko uha. Uhvatila je drugi kraj kanapa, vezala ga u čvor i cimnula.

— Nadam se da sam uspela — rekla je. — Sve sam isplanirala još juče. Vučna snaga ovoga je oko osamdeset kilograma, što je otprilike moja i tvoja težina zajedno. — Stavila je nogu na omču, zaljuljala se nekoliko puta i uspela da doskoči na ušnu školjku. Puzeći prema ušnom kanalu, pogledala je dole u Zmiju. — Hajde — doviknula mu je. — Požuri.

Zmija joj se pridružio nekoliko minuta kasnije.

Uho je bilo šuplje. Vodilo je pozadi u cilindričnu šupljinu koja je prolazila kroz glavu boga. Popeli su se lestvicama i našli usred spleta cevi koje su predstavljale kosu. Tamo gde je čelo počinjalo opasno da se spušta, mogli su da vide kratak nos i gustu obrvu.

— Sada možeš zaista biti od neke pomoći — rekla mu je. — Uhvati me za ruku i spusti dole. Polako sada. Ja ću uzeti dragulj.

Polako se spuštala niz čelo sve dok nije bila iznad nosa statue. Oko se otvorilo pred njom. Na metalnom držaču, u sredini zenice stajao je dragulj.

Zaljuljala se i ispružila slobodnu ruku.

Odnekud se začuo udarac gonga. Odjednom svetlost ju je preplavila. Uspaničena, skoro je pustila Zmijinu ruku. Ali jedan glas zaorio joj se u glavi:

—... Drži se... do vraga... drži se...

Zgrabila je dragulj. Metalni držač na kojem je stajao dragulj nije bio čvrst i nakrivio se kad je povukla ruku. To mora da je pokrenulo neki satni mehanizam, jer je veliki kapak počeo polako da se spušta preko oka od ebonosa. Poluzaslepljena svetlošću, pogledala je preko ramena dole u hram. Čula je pesmu koja je označavala početak procesije.

Jutarnji ritual je počeo.

Ljudi su ulazili u hram i izgledali su minijaturno sa te velike visine. Videće je.

Zmija ju je vukao gore. Osećala je kamen na ruci... kamen na obrazu. Čvrsto je

stegla pesnicu. Još jedna ruka se spustila da joj pomogne. Potom još jedna. A onda je ležala usred metalnih cevi i on je odvajao njene prste od svoje ruke. Povukao ju je da ustane i ona je za trenutak pogledala dole u punu dvoranu.

Nervoza se u vidu hladnih drhtaja širila njenim telom. Zanela se odjednom. Zmija ju je pridržavao i pomogao joj da ode do lestvica.

— Imamo ga — rekla mu je pre nego što su počeli da se spuštaju niz lestvice. Disala je duboko. A onda je otvorila šaku da proveri da li je dragulj još uvek tamo. Bio je. Ponovo je pogledala u one ljude dole. Te osvetljene, podignute glave ličile su na bisere rasute po tamnom podu. Držeći ruku na njenom ramenu, Zmija se osmehivao zadovoljno. — Imamo ga — ponovila je.

Spustili su se niz lestvice u statuinu glavu. Zmija je prvi izašao iz uha. Sagnuo se, uhvatio kanap i spustio se dole na rame.

Ona je oklevala, potom stavila dragulj u usta i krenula za njim. Kad se spustila, izvadila ga je iz usta i protrljala ramena.

— Sutra ću imati upalu mišića — rekla je. — Učini mi uslugu i odveži tu kesu umesto mene?

Zmija je odvezao kesu i onda su se zajedno spustili niz mišicu, pa niz podlakticu i stigli do vrata u zglavku ruke. Pogledala je dole u vernike.

— Pitam se koji od njih je stari Danderhed? — Ali Zmija je uzimao dragulj iz njene ruke. Pustila je da ga uzme i posmatrala kako ga diže iznad svoje glave.

Podigao je dragulj i biseri su nestali kako su se glave u hramu spuštale.

— Odlično — osmehnula se Argo. — Hajdemo. — Ali Zmija nije ušao u tunel. Umesto toga obišao je oko pesnice, uhvatio se za bronzanu stabljiku i spustio se kroz otvor izmedu palca i kažiprsta.

— Tim putem? — upitala je Argo. — Pa, dobro. Znaš šta, napisaću jednu epsku pesmu o tome. U alternativnom stihu. Znaš šta je alternativni stih...?

Ali Zmija je već bio nestao. Krenula je za njim, hvatajući se kolenima za veliku stabljiku. On ju je čekao u lišću. Sćućurivši se među lišćem, pogledali su još jednom u tu fasciniranu kongregaciju.

Zmija je ponovo podigao dragulj i glave su se opet spustile. Himna je počela sama da se ponavlja, individualne reči su se gubile u akustičnoj dvorani.

Sada su se brzo spuštali niz poslednji deo stabljike. Kad su bili konačno dole, ona je stavila ruku na njegovo rame i pogledala preko ograde oltara. Vernici su se primakli jedni drugima, mada nije mogla da razazna nijedno lice. Kad je Zmija krenuo sa podignutim draguljem, vernici su popadali na kolena. Zmija je preskočio ogradu oltara, a onda i njoj pomogao da učini isto.

Osećala je bol u ramenima i ježila se pri pomisli šta je učinila. Stepenice na oltaru su bile užasno hladne kad in je nogom dotakla.

Išli su ponovo dok su se završni stihovi himne orili dvoranom. Istovremeno, ona i Zmija su osetili potrebu da se osvrnu i pogledaju ogromnu statuu boga Hama. Sva tri oka bila su čvrsto zatvorena. Stotinu tamnih odora šuštalo je oko njih dok su išli prema izlazu. Vernici su se polako razmicali praveći im prolaz.

Razmakao se i poslednji red vernika kod vrata hrama i ona je mogla napolju da vidi svetlost sunca. Zastali su načas. Zmija je visoko podigao dragulj. A onda su pojurili kroz vrata i preko osvetljenih stepenica.

Ponovo se zaorila himna. Kad su stigli do podnožja stepeništa, osvrnuli su se izbezumljeno, očekujući da vide kako ceo skup juri za njima. Ali čula se samo muzika. Suncem obasjan vrt orio se pesmom:

Sledi kapljicu u ruci,
i pesmom osvoji svet.
Veličaj slavu muškarca,
kao i slavu žene.

Paralizovanim od straha, oči su im bile prikovane za vrata hrama. Niko se nije pojavljivao na vratima. Zmija je koraknuo unazad i osmehnuo se.

Ona je provukla prste kroz svoju ridu kosu i pogledala u Zmiju.

— Ne idu za nama. — Glas joj je zvučao skoro razočarano. A onda se zakikotala. — Mislim da je dragulj naš.

Ne miči se — ponovio je Hama.

— Čujte... — počeo je Urson.

— Ništa ti se neće desiti — nastavio je bog — ako ne napraviš neku glupost. Pokazali ste veliku mudrost. Nastavite tako. Treba puno toga da vam objasnim.

— Kao na primer, šta? — upitao je Geo.

— Krenuću od guštera — osmehnuo se bog.

— Od čega? — upitao je Iimi.

— Od guštera koji pevaju — objasnio je Hama. — Prošli ste malopre kroz onaj šumarak. Prošli ste kroz najstrašniji period svojih života. Odjednom ste čuli neku pesmu sa drveta. Šta je to bilo?

— Ja sam mislio da je to bila ptica — odgovorio je Iimi.

— Zašto baš ptica? — upitao je Hama.

— Zato što je zvučalo kao ptica — odgovorio je Urson nestrpljivo. — Ko očekuje da gušter peva u tako divno jutro?

— Ovaj tvoj drugi zaključak je mnogo bolji od prvog — Hama je značajno klimnuo glavom. — Gušter ti ne treba, ali ptica ti treba. Ptica znači proleće, život, sreću i veselje. Misliš na ptičiju pesmu, odnosno na ono na što su ljudi mislili hiljadama i hiljadama godina. Pesnici su pisali o njoj na svim jezicima, Katalus na latinskom, Kits na engleskom, Li Po na kineskom, Darnel na novoengleskom. Očekivao si pticu, jer posle svega onoga što si doživeo, potrebno ti je da čuješ pticu. Gušteri jure ispod vlažnog kamenja... preko nadgrobnih spomenika. Gušter nije ono što ti je bilo potrebno u tom trenutku.

— I kakve veze imaju gušteri sa nama? — insistirao je Urson. — Sa nama i sa tim zašto smo ovde?

— Zašto ste ovde? — ponovio je bog, menjajući suptilno Ursonovo pitanje. — Siguran sam da ima mnogo razloga. Vi ćete mi reći neke od njih.

— Naneli ste zla boginji Argo... barem onoj boginji Argo na Leptaru — objasnio je Geo. — Oteli ste mladu Argo, kao i njenu baku. Došli smo da je vratimo kući. Zloupotrebili ste moć dragulja. Došli smo da vam uzmemo poslednji.

Hama se osmehnuo:

— Samo pesnik može da vidi mudrost u takvoj iskrenosti. Mislio sam da ću morati lukavstvom da saznam sve to od tebe.

— A ja sam bio siguran da to već znate — rekao je Geo.

— Tačno. — Tada mu se ton promenio. — Da li znaš kako dragulji rade?

Sva trojica su zavrtela glavama.

— Oni su u suštini vrlo jednostavna mehanička naprava... u koncepciji jednostavna, a za rukovanje komplikovana. Objasniću vam. Ljudske misli, to je

otkriveno posle Velikog požara, ne proizvode iste talase kao što su radio-talasi, već električne sinapse koji mogu da deluju na radio-talase, na onaj isti način na koji detektor reaguje na postojanje nekog metala.

— Radio? — upitao je Geo.

— Tako je — potvrdio je Hama. — Oh, zaboravio sam. Vi ništa ne znate o tome. Ne mogu vam sada sve to objasniti. Dovoljno je da vam kažem da svaki dragulj sadrži po jedan kristal koji konstantno emituje talase koji mogu da otkriju te misaone klišee. Osim toga, kristal ima i sposobnost uveličavajućeg stakla i ogledala i reflektuje i uvećava moždanu energiju, pretvarajući je u toplotu ili svetlost ili bilo koju drugu vrstu elektromagnetske radijacije...

— Ali ta njihova sposobnost je od drugorazrednog značaja — nastavio je Hama. — Njihov primaran značaj je u tome što mogu da prodru u mozak. Sada se ponovo vraćamo na guštere...

— Samo trenutak — prekinuo ga je Geo. — Pre nego što se vratimo na guštere, da li to znači da oni prodiru u mozak onako kao što točini Zmija?

— Da kao što Zmija radi — nastavio je bog. — Ali ipak drugačije. Zmija ima urođenu sposobnost da drugima prenosi svoje moždane klišee misli. Ta njegova moć slična je moći dragulja, ali nije ni blizu toliko snažna. Ali sa draguljima mogu se pobrkati nečije misli...

— Prodreti u nečiji mozak i onemogućiti da misli? — upitao je Iimi.

— Ne — Hama je zavrteo glavom. — Podsvesna misao je i suviše moćna. Da nije tako, prestali biste da mislite kad god vam se Zmija obrati. Funkcioniše na drugi način. Koliko razloga ima jedan čovek za neku određenu radnju?

Gledali su ga zbunjeno.

— Zašto, na primer, čovek povlači ruku iz vatre?

— Zato što ga peče — odgovorio je Urson. — Zbog čega drugog bi povlačio ruku?

— Da, zbog čega bi drugog to činio? — upitao je Hama.

— Mislim da znam šta hoćete da kažete — rekao je Geo. — On je povlači i zato što zna da ga ruka neće peći ako je skloni iz vatre. Isto je i sa pticom, odnosno gušterom. Jedan od razloga zbog kojeg smo onako reagovali bio je zato što je to zvučalo kao ptica. Drugi razlog bio je zato što smo mi želeli u tom momentu da čujemo pticu. Čovek povlači ruku iz vatre zato što ga vatra peče i zato što ne želi da ga ruka peče.

— Drugim rečima — sumirao je Geo — za sve postoje najmanje dva razloga.

— Tačno — potvrdio je Hama. — Ne zaboravite da je jedan od tih razloga nesvestan. Ali sa draguljem, možete zbuniti taj nesvesni razlog-, prema tome, ako čovek drži ruku u vatri, možete zbuniti njegov nesvestan razlog da ruka prestane da ga peče. Potpuno zbunjen i sa ništa manjim bolom, on će držati ruku u vatri sve dotle dok mu se ona ne ugljeniše.

— Tokom cele istorije ove planete diktatori su se služili sličnim tehnikama. Ne dozvoljavajući svom narodu da sazna kakvi uslovi postoje izvan njihovih granica, uspevali su da nateraju ljude da se bore da bi očuvali takve životne uslove. Postojala je jedna stara izreka: Ubedi roba da je Slobodan i on će se boriti da zadrži svoje ropstvo. Zašto pesnik peva? Zato što voli muziku i zato što ga tišina plaši. Zašto lopov krade? Da otima od svoje žrtve i da dokaže žrtvi da ga ne može uhvatiti...

— Tako je i Argo vratila Zmiju — rekao je Geo Ursonu. — Sada mi je jasno. On je mislio o tome kako će pobeći, a ona je pobrkala tu njegovu želju da ne bude uhvaćen, tako da on nije više znao u kojem pravcu da beži. Pa je trčao tamo gde mu je ona rekla, pravo ka njoj.

— Tako je — rekao je Hama. — Ali nešto drugo se saznalo kad su ti dragulji napravljeni. Niko ne može imati apsolutnu moć nad drugim čovekom i u isto vreme zadržati potpunu kontrolu nad svojim umom. Čovek ko ji priželjkuje da ima takvu moć, plaši se, u suštini, slobode, kako slobode drugih ljudi, tako i svoje lične. I taj strah od slobode učiniće ga robom te moći. Zbog tog razloga, dragulji predstavljaju zlo. Zato smo odredili vas da ih ukradete od nas.

— Da ih ukrademo od vas? — zgranuo se Geo. — Zasto ih niste jednostavno uništili kad su bili kod vas?

— Već smo bili zaraženi — osmehnuo se bog. — Ima nas malo ovde na Aptoru. Dostići ovaj stepen organizacije, sakupiti rasuta naučna saznanja iz perioda pre Velikog požara, nije bilo nimalo lako. Dragulji su bili I suviše korišćeni i zloupotrebljavani i sada ih ne možemo uništiti. Trebalo bi prvo da uništimo sebe. Oteli smo Argo i ostavili vam drugi dragulj, nadajući se da ćete doći po treći i poslednji. Sada ste došli i dragulj je sada ukraden.

— Zmija? — upitao je Geo.

— Da — odgovorio je Hama.

— Ali ja sam mislio da je on vaš špijun — zbunio se Geo.

— To što je on naš špijun predstavlja podsvestan razlog za ovu njegovu akciju — objasnio je Hama. — On je svestan jedino da radi protiv zla koje vidi u Jordu. Špijun je i suviše jaka reč za njega. Bolje je reći, mali lopov. Postao je sasvim slučajno naš špijun kad je kao dete bio na ostrvu sa Jordom. Objasnio sam vam malo kako mozak funkcioniše. Mi imamo uređaje koji mogu da kopiraju to što Zmija čini na sličan način na koji dragulji funkcionišu. Na takav način su i slepe sveštenice uspostavile kontakt sa Jordom i primorale ga da postane njihov špijun. Na taj način smo i mi došli do Zmije. Ali on nas nije nikada video, nikada nije razgovarao sa nama. Uglavnom zbog toga što je nešto video... nešto je video onda kad je prvi put došao ovamo.

— Trenutak samo — rekao je Iimi. — Jorde je hteo da me ubije i zaista je ubio Vajtija zbog nečega što je video ovde. Mora da je u pitanju ista stvar. Ali šta je to?

Hama se osmehnuo:

— Ne bi valjalo da vam to kažem. Možda ćete saznati to od Zmije, ili moje kćerke, inkarnacije boginje Argo.

— Ali šta sada da radimo? — prekinuo ga je Geo. — Da vratimo dragulj boginji Argo? Mislim na onu Argo na brodu. Ona je već koristila dragulje da kontroliše misli, barem Zmijine, prema tome i ona je »zaražena«.

— Jednom prilikom ste pogodili razlog njene »infekcije« — rekao je Hama. — Posmatramo vas na našim ekranima od kako ste se iskrcali na ostrvo. Da li se sećate koji je to razlog bio?

— Da li mislite na to što je ona ljubomorna na svoju kćerku? — upitao je Geo.

— Da. S jedne strane, njeni motivi su zaista patriotski u odnosu na Leptar. S druge strane, oni su sebični jer se radi o borbi za prevlast. Ali da nema tih sebičnih razloga, ona ne bi nikada postigla ono što jeste. Morate vratiti mladu Argo i dati šansu infekciji da se sama suzbije.

— A šta će biti sa draguljima? — upitao je Geo. — Sva tri će biti zajedno. Nije li to preveliko iskušenje?

— Neko mora da se suoči sa tim iskušenjem i da ga savlada — odgovorio je Hama. — Nemate pojma koliku opasnost predstavljaju dok su ovde na Aptoru.

Hama se okrenuo prema ekranu i uključio ga. Na ekranu se pojavila slika velike kapele u hramu. Po statuinom ramenu su se kretale dve majušne figure.

Hama je povećao sliku. Te dve figure su se spuštale nadlakticom prema klasju koje je bog držao u ruci. Kad su se spustili do podnožja ogromne statue, preskočili su ogradu oltara. Slika se ponovo povećala.

— Pa to je Zmija! — rekao je Geo.

— I ima dragulj — dodao je Urson.

— To je Argo sa njim — dodao je Iimi. — Hoću reći... jedna od boginja Argo. — Okupili su se ispred ekrana i posmatrali kako se vernici razmiču, praveći prolaz uplašenoj deci. Argo se držala za Zmijino rame.

Odjednom, Hama je isključio ekran. Oni ga pogledaše zbunjeno.

— Kao što vidite — rekao je Hama — dragulj je ukraden. Radi Argo i radi Hama, odnesite te dragulje u Leptar. Mlada Argo će vam pomoći. Mada će nam biti teško da gledamo kako je odvodite, ona je spremna za taj put koliko i vi, ako ne i više. Hoćete li to uraditi?

— Ja hoću — rekao je Iimi.

— I ja — odgovorio je Geo.

— Onda ću i ja — promrmljao je Urson.

— Odlično — osmehnuo se Hama. — Onda pođite sa mnom. — Odmakao se od ekrana i krenuo prema vratima. Išli su za njim niz dugačko stepenište, kroz hodnik, pa pored kapele i napolje.

— Pitam se gde su deca — rekao je Urson.

Hama ih je poveo kroz vrt. Sa blagim osmehom, stara Argo im se pridružila na raskrsnici. Skrenuli su sa staze i nastavili izmedu crnih urni.

Spretnim rukama, Argo je uvrnula zajedno dva kraja žice. Zmija je postavio dragulj na improvizovani termo-spoj. Sada su svu svoju pažnju usredsredili na dragulj. Termo-spoj je zasijao: struja je jurnula u bakarne žile, metalno srce je postalo magnet i armatura se okrenula jedanput oko svog stožera, potom još jednom. Četkice su šuštale na rotirajućim prstenovima.

— Hej! — rekla je šapatom. — Pripazi da ne prestane da radi, hoćeš li. Samo pripazi da radi. — Nesvesni starijih bogova koji su stajali pored kamene urne i gledali ih sa osmehom, ta dva mala lopova su zurila u motor koji je zujao.

XI

U hladu drveća, podigla se na prste i poljubila ćelavog sveštenika u čelo.

— Danderhede — rekla je — mislim da si sladak. — Tada je zatreptala, zadržavajući suze koje su pretile da joj navru u oči. — Oh — dodala je, setivši se — juče sam pravila jogurt u biološkoj laboratoriji. Ispod tarantulinog kaveza su dva galona koje sam ostavila da se fermentišu. Nemoj zaboraviti da ih izvadiš. I ne zaboravi, molim te, na hrčke!

Ovo je bio poslednji od nekih dvadesetak oproštaja. Najpre je poklonjena zbirka školjaka, zatim je izmenjeno nekoliko pesama i nekoliko šala i još jednom odato poštovanje staroj Argo i Hamu.

Krenuli su niz vulkansku padinu. Hram se izgubio u gustom drveću.

— Treba nam dva dana da stignemo do brda. — Geo se zagledao u bledo nebo.

— Možda bi bilo bolje da držimo dragulje zajedno — rekao je Urson.

— Tako bi bilo sigurnije, s obzirom da znamo njihovu moć.

— Kako to misliš? — upitao ga je Iimi. Urson je uzeo kožnu torbicu sa Geovog pojasa.

— Daj mi tvoj dragulj.

Geo je najpre oklevao, potom je skinuo dragulj sa vrata i Urson ga je stavio u torbicu.

I Iimi je skinuo svoj lančić sa vrata i stavio ga u torbicu.

— Evo i moj — rekla je mlada Argo. Ona je nosila treći dragulj.

Urson je zatvorio torbicu i zadenuo je oko svog pasa.

— Pretpostavljam — rekao je Geo — da idemo prema reci, prema tome, vraćamo se tvojoj majci i Jordu.

— Jordu? — iznenadila se Argo. — Ko je on?

— On je špijun slepih sveštenica. To je čovek koji je Zmiji odsekao jezik.

— Odsekao mu...? — Stala je u pola rečenice. — Tako je: četiri ruke, jezik... sećam se sada... videla sam to na filmu.

— Na čemu? — upitao je Iimi. — Čega se to sećaš?

Argo se obratila Zmiji:

— Sećam se gde sam te ranije videla.

— Znaš Zmiju? — upitao je Urson zainteresovano.

— Ne. Nisam ga nikada srela. Ali pre nekih mesec dana na filmu sam gledala šta se dogodilo. To što su mu uradili bilo je užasno.

— Šta je to film? — upitao je Iimi.

— Hmm? — rekla je Argo. — To je neka vrsta vizuelnih ekrana, ali na njima se može videti samo ono što se dogodilo u prošlosti. Bilo kako bilo, Danderhed mi je pokazao pre mesec dana taj film. Posle toga me je odveo na obalu i rekao da bi trebalo tamo nešto da vidim... nešto od onog što sam sazhala.

— Nešto da vidiš. Šta je to bilo? — Iimi ju je uhvatio za rame i prodrmao. — Šta je bilo to što je trebalo da vidiš?

— Zašto...? — počela je devojčica uplašeno.

— Jedan moj prijatelj je ubijen, a skoro sam i ja stradao, zbog nečega što smo navodno videli na obali. Jedino što ne znam šta je bilo to što smo videli.

— Ali... — počela je Argo. — Ni ja ne znam. Nisam mogla da vidim, pa me je Danderhed vratio nazad u hram.

— Zna li Zmija? — upitao je Geo. — Da li možda znaš šta je trebalo da vide?

Devojčica je zavrtela glavom.

Geo se sada obratio Zmiji:

— Da li znaš zašto su odveli Argo da to vidi nakon što su joj pokazali šta se sa tobom dogodilo?

Dečak je slegnuo ramenima.

— Da li stvarno ne znaš ili jednostavno nećeš da kažeš? — upitao je Iimi, obraćajući se Zmiji. — Reci sada. Hoću da znam šta se događa.

Zmija je zavrteo glavom.

— Hoću da znam zašto sam skoro nastradao! — insistirao je mladi Crnac. — Ti to znaš i hoću da mi kažeš. — Iimi je podigao ruku.

Zmija je vrisnuo uplašeno, zatim se naglo okrenuo i počeo da beži.

Urson ga je uhvatio i vratio, bacivši ga gnevno dole u lišće.

— Nećeš, boga mi — zagrmeo je preteći. — Ovoga puta nećeš mi pobeći.

— Pusti ga, Ursone — viknula je Argo. — Povredićeš ga... pusti ga.

— Smiri se, Ursone — rekao je Geo. — Zmijo, duguješ nam nekoliko objašnjenja.

Pusti ga, Ursone.

Urson je pustio dečaka da ustane i promrmljao nešto sebi u bradu. Geo je prišao dečaku.

— Čuj, Zmijo, da li znaš šta je na obali bilo tako značajno? Zmija je klimnuo glavom.

— Možeš li da nam kažeš?

Sada je dečak zavrteo glavom i pogledao brzo u Ursona.

— Ne treba da ga se bojiš — uveravao ga je Geo i sam prilično zbunjen. — Urson ti neće ništa uraditi.

Ali Zmija je ponovo zavrteo glavom.

— Pa — uzdahnuo je Geo — ne možemo ga naterati da nam kaže. Bolje da krenemo dalje.

— Ja bih mogao da ga nateram — promrmljao je Urson zlovoljno.

— Ne — rekla je Argo otresito. — Mislim da ne bi mogao. Gledala sam kad je neko to pokušao da učini. I zato ne verujem da bi mogao da ga nateraš.

Sunce se iskosilo na horizontu i uskoro je nastupilo popodne. Vazduh u džungli postao je vlažan. Insekti su izletali iz gustog lišća i ujedali ih i peckali nemilosrdno. Vlažno lišće trljalo im je grudi, lica i ramena.

Na rubu jedne kamenite čistine, Urson je odjednom izvukao svoj mač i udario njime po senci koja se pretvorila u mačkoliku životinju srednje veličine. Krv je potekla niz stenu i pomešala se sa trulim lišćem i zemljom.

Niko nije predložio da se pomoću dragulja zapali vatra. Dok je Iimi kresao kamen o kamen, pokušavajući da zapali vatru, upitao je neočekivano:

— Zašto su ti prikazali taj užasan film pre nego što su te odveli na obalu?

— Možda zato da bih bolje shvatila ono što sam videla — odgovorila je mlada Argor

— Ako se užasom bolje shvata — primetio je Iimi — onda bi meni trebalo sve da je jasno.

— Kako to misliš? — upitao ga je Geo.

— Sećaš se da sam svojim očima posmatrao masakr one desetorice na obali? — Plamen je kresnuo izmedu dva kamena i vatra se zapalila.

Dok su jeli, Argo je iz tunike izvadila kesicu soli, zatim otišla sa Zmijom u šumu i vratila se nakon dva minuta, noseći u ruci purpurnu lozu. Lozom je istrljala pečeno meso, uveravajući ih da će meso imati bolji ukus.

Kad su jeli, nastavili su put kroz šumu. Vlaga je postajala sve veća, a svetlost sve manja.

— Jesi li siguran da idemo u dobrom pravcu? — upitao je Urson.

— Trebalo bi da je tako — odgovorio je Iimi.

— Idemo u dobrom pravcu — rekla je Argo. — Izaći ćemo kod ušća reke... odnosno kod velike močvare koja otiče u glavni kanal.

Brzo se smrkavalo.

— Razmišljao sam o nečemu — rekao je Geo posle izvesnog vremena.

— O čemu? — upitala je Argo.

— Hama je rekao da, kad se dragulji upotrebe za kontrolu mozga, osoba koja ih upotrebi postaje zaražena...

— Tamo je već došlo do zaraze — primetila je Argo značajno.

— Da — složio se Geo zamišljeno. — Hama je rekao da je i on zaražen. Kada je morao da upotrebi te dragulje?

— Mnogo puta — odgovorila je Argo. — I suviše nmogo. Poslednji put ih je upotrebio onda kad su mene bili oteli. Upotrebio je dragulj da bi stavio pod kontrolu ono što ste vi ubili u gradu Nove Nade i da bi došao i mene oteo, a potom ostavio dragulj u Leptaru.

— Misliš na ono čudovište? — uzviknuo je Geo.

— Da — potvrdila je Argo.

— Huh! — stresao se Iimi.

— Argo... odnosno tvoja majka — nastavio je Geo — rekla mi je da su uspeli da ubiju jednog od otmičara i da se on istopio u momentu kad je umro.

— Nismo mogli da kontrolišemo celu tu masu — objasnila je. — Ta masa, u stvari, nema mozga. Ali, kao i sve živo, ona ima, ill je imala dvostruki impuls.

— I šta je, u stvari, postignuto tvojom otmicom? — upitao je Iimi.

Argo se osmehnula.

— To vas je dovelo ovamo. I sada odnosite dragulje sa Aptora.

— Je li to sve? — upitao je Iimi.

— Zar nije dovoljno? — upitala je Argo, podižući obrve. — Znate, napisala sam jednom jednu pesmu i u njoj sve to opisala.

Geo je počeo da recituje:

Kraj mračne komore blizanac njegov sedi,
tamo gde izvire ljudska krv,
izlazeći i vraćajući se ponovo unutra,
to dvoje postaju ponovo blizanci.

— Otkuda je znaš? — iznenadila se Argo.

— Mračna komora predstavlja Hamin hram — rekao je Geo. — Jesam li u pravu?

— A blizanac mu je Argo — nastavila je. — Stvarno bi trebalo da su blizanci. I tada su blizanci ponovo deca. Snaga starosti svakog od njih suprotstavlja se sili mladosti. Shvataš li?

— Shvatam — osmehnuo se Geo. — A ljudska krv koja izlazi i vraća se ponovo?

— To je nešto što se dešava u životu svakog čoveka... njegovi odlasci i dolasci, njegove velike zamisli i dostignuća i njegove male želje. Sve to proizilazi iz one četiri sile.

— Četiri? — rekao je Urson. — Mislio sam da ih ima samo dve.

— Ima ih na hiljade! — uzviknula je Argo.

— To je i suviše komplikovano za mene — Urson je odmahnuo rukom. — Koliko još treba da idemo da bismo stigli do reke?

— Bićemo tamo do mraka — računao je Iimi.

— I idemo u dobrom pravcu — ponovo ih je uveravala Argo. — Mislim da idemo...

— Još nešto — rekao je Geo. — Kako je tvoja baka dospela na Aptor?

— Helikopterom — odgovorila je Argo.

— Čime? — zaprepastio se Iimi.

— To ti je nešto kao mali brod koji leti kroz vazduh, ali se kreće brže od broda.

— Nisam mislio na način transportovanja — rekao je Geo.

— Kad je bila sigurna da joj kći čvrsto vlada Leptarom, otišla je jednostavno na Aptor za stalno. Sve dok me nisu oteli, nisam za to znala. Mnogo toga sam naučila od kako sam došla ovamo.

— Mislim da smo i mi — rekao je Geo. — Ali još uvek mi nije jasno šta se to desilo na obali.

— Onda požurimo da stignemo do obale — rekao je Urson. — Usporili smo, a

nemamo mnogo vremena.

Vazduh je postao toliko vlažan da su jedva disali. Sa lišća, koje je do malopre bilo sjajno, kapala je voda. Zemlja se pretvorila u blato.

Dva puta su čuli šljapkanje šapa životinja koju nisu mogli da vide.

— Nadam se da neću nagaziti na nešto što će poželeti da mi odgrize parče noge — našalio se Geo.

— Prilično sam spretna u pružanju prve pomoći — rekla je Argo. — Postaje mi hladno — dodala je, stresajući se.

Muljevita šuma kupala se u vodi koja je postala ogledalo za drveće koje je raslo u njoj.

— Pazite da ne nagazite na živi pesak — upozorio ih je Geo. Sada su išli mnogo opreznije. — Držite se što bliže drveća.

— Stabla više nisu blizu jedno drugom — primetila je Argo.

I tada Geo, koji je bio malo ispred njih, povika. Kad su stigli do njega, on je bio već do kolena u blatu. Nagnuo se u stranu i zdravom rukom obujmio stablo tankog, crnog drveta.

— Drži se čvrsto — doviknuo mu je Urson. Obišao je živo blato i jednom rukom se uhvatio za drvo, a drugom obujmio Gea. Iščupao je Gea iz živog blata, i dok mu je pomagao da stane na čvrsto tle, drvo za koje su se držali odjednom se nakrivilo i pljesnulo u blato. Neka nepoznata životinja izjuri iz korenja. A onda je drvo potonulo, ostavljajući za sobom nekoliko velikih mehura.

— Je li sve u redu? — Urson ga je još uvek pridržavao.

Geo je klimnuo glavom i zdravom rukom protrljao onaj patrljak.

— Nije mi ništa — odgovorio je. Kad su se malo pribrali, krenuli su ponovo kroz močvaru.

Geo je odjednom video da mu cela močvara igra pred očima. Koraknuo je unazad, ali ga je Urson uhvatio za rame. Blagi talasi pojavili su se na površini vode, širili se i sužavali naizmenično. Cela površina se pretvorila u gustu mrežu majušnih talasa.

I oni su počeli da se dižu: zelena leđa podizala su se iz vode. Sada su stajali uspravljeno, voda im se slivala niz njihova zelena lica i zelene grudi. Troje njih, sada i četvrti. Još četvoro, potom mnogo više. Njihova naga tela bila su šareno zelena.

Geo je odjednom osetio neko lupanje u glavi... u mozgu. Osvrnuvši se, video je da i ostali osećaju isto.

— Njih... — počeo je Urson.

— To su oni koji su nas... doneli dovde... — počeo je Geo da objašnjava. Osetili su ponovo udaranje u glavama i krenuli su napred. Geo je stavio ruku na glavu. — Žele... da pođemo sa njima... — I krenuo je instinktivno napred, padajući u ono poznato polusvesno stanje u koje je zapao onda kad je prešao preko reke u grad Nove Nade, ili onda kad je prvi put pao u more.

Vlažne ruke su se spustile na njihova tela i povela ih kroz močvaru. Nošeni su kroz sve dublju vodu. Sada su išli preko suve zemlje gde je vegetacija bila gušća.

Lijane sa kojih je kapala voda, otromboljeno su visile sa grana. Voda im je dopirala do kolena, stomaka, vratova. Vazduh je bio beo, statičan i naelektrisan. A onda je prešao u plavo, pa u crno. Crvene oči su se nazirale u tami. Kroz bujno rastinje, mogli su da vide mesec kako se probija kroz oblake, bojeći ih srebrnom bojom. Mesec obasja visoku stenu na kojoj je stajao nag čovek i zurio u nebo. Dok su prolazili pored stene, on je viknuo (ili barem otvorio usta i zabacio glavu unazad. Ali njihove uši je pritiskala noć i nisu mogli da čuju) i spustio se na sve četiri. Povetarac mu zanjiha dugačak rep i

svetlost obasja njegove sve šiljatije uši i sve dužu gubicu. Okrenuo je jednom glavu, potom se sjurio niz stenu i nestao u tami. Plamteće oči i dalje su svetlucale ispred njih. Voda im je ponovo dopirala do kolena, a onda se povukla. Pod nogama su osećali pesak dok su išli mračnom obalom.

Svetlost je treperila na vlažnim stenama kad su ušli u najveću pećinu. Peščano tle bilo je pokriveno belom penom koja je ulazila i izlazila iz pećine. Zelene ruke pustiše ih odjednom.

Smeđe stene su se dizale svuda oko njih. Podigli su oči i pogledali u kameni presto na kome je sedeo Starac. Njegove sive i zamagljene oči bile su i suviše blizu njegovog širokog nosa. Voda je zapljuskivala kamen na kome je sedeo. Ostali su stajali oko njega.

Pogledali su jedno drugo. Napolju, izvan pećine, pljuštala je kiša.

Glas koji im se obratio, zaorio se pećinom:

— Nosioci dragulja — počeo je. Geo je shvatio da je glas posedovao onu istu muklost koja je pratila Zmijine neme poruke. — Doveli smo vas ovamo da vas upozorimo. Mi smo najstariji oblici inteligencije na ovoj planeti. Posmatrali smo sa delte Nila podizanje piramida; videli smo sa obala Tibra ubistvo Cezara. Videli smo kako je Engleska uništila špansku armadu i pratili smo čovekovu veliku metalnu ribu kroz okean pre nego što je došlo do Velikog požara. Nikada nismo pristupili ni boginji Argo ni Hamu, već smo ostali da živimo u talasima okeana. Dolazili smo u kontakt sa ljudima samo onda kad im je pretila smrt. Nosili ste i upotrebili dragulje Aptora, oči boga Hama, blago boginje Argo, Razarače razuma, dečije igračke. Bilo da ih koriste za kontrolu ljudskog uma, ili za rasplamsavanje vatre, svi posednici dragulja su osakaćeni. Ali mi vas možemo upozoriti, kao što smo i druge upozoravali. Kao i ranije neki će nas poslušati, a neki neće. Na vama je da odlučite. Upozoravam vas: bacite te dragulje u more.

— Ništa nije nikada izgubljeno u moru i kada budu oprani od zla, biće vam ponovo vraćeni. Dotle ćete i vi biti oslobođeni vaše nesavršenosti.

— Nijedno inteligentno biće nije savršeno. Ali mi smo stari i možemo ih držati milion godina pre nego što postanemo toliko zaraženi koliko ste vi. Vaša mlada rasa je i suviše opsednuta svojim življenjem da bi u svojim rukama tolerisala takvu moć. Ponovo vam kažem: bacite ih u more.

— Znanje koje je čoveku potrebno da bi izbegao glad i bol koji prete ovom svetu, nalazi se u dva hrama na ovom ostrvu. Oba poseduju znanje kojim bi mogli da iskoriste te dragulje u što je moguće plemenitije svrhe. I oba su zaražena. Međutim, u Leptaru, gde nosite te dragulje, može se iskoristiti samo njihova zla moć. Tamo će doći do izražaja samo njihova razorna moć.

— A ja? — provirila je Argo. — Ja ih mogu puno naučiti. — Uhvatila je jednu od četiri Zmijine ruke. — Upotrebili smo moć dragulja da pokrenemo naš motor.

— Naći ćete nešto drugo čime ćete pokrenuti vaš motor. Ipak, morate da prepoznate nešto što ste već videli.

— Na obali? — upitao je Iimi.

— Da. — Starac je klimnuo glavom i uzdahnuo. — Na obali. Mi posedujemo znanje koje nam omogućava da činimo ono što vama izgleda nemoguće, kao ono kad smo vas nosili nedeljama kroz more i doneli vas ovamo zdrave i čitave. Možemo, kao Zmija, da vam čitamo misli. I možemo još mnogo više od toga. Posedujemo mudrost koja daleko prevazilazi mudrost Hama i Argo na Aptoru. Hoćete li baciti dragulje u more i poveriti ih nama?

— Kako možemo da vam damo te dragulje? — insistirao je Urson. — Kao prvo, kako možemo biti sigurni da ih nećete upotrebiti protiv Argo i Hama? Kažete da niko

nije imun prema njima. Vi ionako možete da utičete na ljudski um. Tako ste i nas doveli ovamo. A prema Haminim rečima, to je ono što korumpira... što kvari čoveka.

— Postoji još nešto — rekao je Geo. — Pokušavali smo bezbroj puta da dokučimo motive i glavne motive i uvek smo se vraćali na jedno te isto: poveren nam je zadatak i treba da ga izvršimo. Treba da vratimo Argo i dragulje na brod i to ćemo i učiniti.

— U pravu je — potvrdio je Iimi. — Pravilo broj jedan glasi: Drži se najjednostavnije teorije koja sadrži sve podatke.

Starac je uzdahnuo po drugi put.

— Pre petnaest hiljada godina, čovek koji je trebalo da upravlja jednom od metalnih ptica, tumarao je obalom mora. Dobio je zadatak koji je trebalo da izvrši. Pokušali smo da ga upozorimo, kao što smo i vas. Ali on je stavio ruke u džepove svoje uniforme i obratio se talasima, izgovarajući reči koje ste upravo i vi izgovorili. Oglušio se o naše upozorenje. Krenuo je uz peščane dune, ne vadeći ruke iz džepova. Te večeri je popio šoljicu kafe više nego inače. Sledećeg jutra, u pet sati, ušao je u metalnu pticu, uzleteo je i vinuo se u plave visine. Kad je stigao do svog odredišta, izvršio je svoj zadatak: pritisnuo je dugme kojim je osloboden plameni metal u skladištu kobalta. Zemlja je buknula vatrom. More je ključalo u lukama. I dve nedelje nakon toga i on je bio mrtav. Ono što je uništilo tvoju ruku, pesniče, njemu je spalilo celo lice, ugljenisalo pluća i mozak u lobanji. — Usledila je mala pauza. — Da, mi možemo da kontrolišemo ljudski um. Mogli smo da imobilišemo strah, teror, mogli smo da imobilišemo sve njegove nesvesne razloge da uradi ono što je učinio, na isti način na koji čovek može to da uradi pomoću dragulja. Ali da smo to učinili, mi bismo takođe imobilisali ljudsku prirodu na koju se on oslanjao. Da, mi možemo da kontrolišemo ljudski razum, ali to ne radimo. — Glas je postao odlučan. — Ali iskušenje da to učinimo nije nikada bilo toliko veliko kao sada. — Glas je ponovo postao normalan. — Možda ste u pravu. Možda je čak i za nas to iskušenje i suviše veliko. Možda bi nas dragulji naterali da pređemo preko linije koju nikada ranije nismo prešli i primorali nas da učinimo ono što nismo nika da radili. — Usledila je još jedna pauza. — Čuli ste naše upozorenje. Na vama je sada da odlučite.

Stajali su ćuteći u visokoj pećini. Geo se okrenuo da pogleda napolje gde je lila kiša.

— Tamo napolju je more — rekao je glas ponovo. — Odlučite se brzo. Plima nadolazi... Odluka je pala pre nego što su mogli i da je izgovore. Dvoje dece videli su u senci motor koji je zujao. Geo i Iimi su videli hramove boginje Argo u Leptaru. A Urson je video nešto mračnije. I za trenutak svi su videli sve te slike. A onda su te slike iščezle.

— Onda dobro — rekao je glas. — Zadržite ih.

Talas je prekrio pod i vatru koja je gorela na kamenu. Odjednom su se našli u tami.

Kiša je lila po njima, ruke ih ponovo uhvatiše, vukući ih u toplo more, u tamu, zatim u ništa...

Zmija je ponovo razmišljao... ovoga puta kroz kapetanove oči:

Vrata kabine se otvoriše. Napolju je lila kiša. Mokar veo bio je zalepljen na njenom licu. Jorde, koji je dotle sedeo, diže se polako. Grom je prasnuo I ona je zatvorila vrata.

— Dobila sam signal iz mora — rekla je. — Sutra ćeš odvesti brod do ušća.

Kapetanov glas: — Ali, sveštenice Argo, ne mogu odvesti brod do Aptora. Izgubili smo već desetoro ljudi: ne mogu žrtvovati...

— Po ovakvoj oluji — osmehnuo se Jorde. — Ako i sutra bude ovako, kako ćemo

proći između grebena?

Raširila je nozdrve i stisnula usne. Posmatrala je Jorda.

Kapetan razmišlja. — Šta ima izmedu njih dvoje? Ta konfuzna napetost jako me uznemirava i zamara...

— Otplovićeš čamcem sutra do obale, procedila je Argo kroz zube. Vratili su se... sa draguljima.

Kapetan ponovo razmišlja: — Govore u šiframa koje ja ne razumem. Tako sam sada umoran. Moram da zaštitim svoj brod, svoje ljude, to mi je dužnost...

Argo se obrati kapetanu: — Kapetane, uzela sam vas da izvršavate moja naređenja. Obećali ste to kad sam vam poverila ovaj zadatak i znali ste da on podrazumeva i opasnost. Morate narediti vašem prvom oficiru da otplovi brodom sutra ujutru do obale Aptora

Kapetanove misli: — Da, da. Umor i neizvesnost. Ali moram ispuniti... dato obećanje... »Jorde«, počeo je.

— Da, kapetane — odgovorio je prvi oficir — Ako vreme dopusti, gospodine, odvešću brod što je moguće bliže obali. Osmehnuo se zlobno i pogledao u Argo.

XII

Pod jednom stranom svoga tela osetio je pesak, a pod drugom toplotu sunca. Oči su mu bile vrele, a kapci crveni. Prevrnuo se i zario ruku u pesak.

Otvorio je oči i podigao se na kolena. Gledajući prema moru, video je da je sunce samo nekoliko inča iznad horizonta. A onda je ugledao brod.

Plovio je prema ušću reke koje se nalazilo dole niže na obali. Podigao se i pogledao oko sebe. Bio je sam. Usće je bilo levo od njega. Počeo je da traži tamo gde su bile stene i gusto rastinje. Pesak je bio hladan pod njegovim nogama.

Trenutak kasnije spazio je Iimija kako trči iz džungle i juri prema to istom mestu. Geo je viknuo. Dahćući, stigli su jedan do drugog. Zajedno su nastavili da trče prema stenama.

Kad su utrčali u šumu, skoro su naleteli na crvenokosu Argo koja je stajala u senci palminog stabla. Kad ih je prepoznala, pridružila im se ćutke. Konačno su stigli do hrpe stena, nekoliko stotina stopa iznad rečne obale.

Rečno ušće bilo je nabujalo od jake kiše. Bljuvalo je smeđu vodu u okean, penilo se oko stenja i ključalo pod njima.

Mada je nebo bilo vedro, daleko preko nabujale reke, more je na ranom suncu iskezilo opasno svoje bele zube. Trebalo je još petnaest minuta da brod prođe između granitnih stena do kamenite obale.

Zureći u pobesnelu vodenu bujicu, Argo je prošaputala:

— Tako brzo... — Ali hučanje vode nadjačalo je njen glas.

Pramac broda našao se u ušću. Drveno korito konačno je prišlo obali i nesigurno se naslonilo na stenje. Siluete ljudi okupljale su se na palubi.

— Hej — rekla je Argo, pokazujući na jednu siluetu. — Ono je mama.

— Gde su, do vraga, Urson i Zmija? — upitao je Iimi iznervirano.

— Eno Zmije... tamo dole — rekao je Geo. — Pogledaj! — Pokazao je svojim patrljkom od ruke.

Zmija je bio šćućuren blizu daske koja je spuštena sa broda. Bio je iza velike stene, skriven od ljudi sa broda, ali vidljiv za Gea i njegove kompanjone.

— Idem tamo dole — rekao je Geo. — Vi ostanite ovde. — Provlačio se kroz guste lijane, držeći se stenja. Stigao je do zaklonjenog uzvišenja, samo deset stopa iznad stene iza koje se bio šćućurio Zmija.

Geo je pogledao prema brodu. Jorde je stajao na vrhu daske za spuštanje. Brod se ljuljao, a sa njim i daska za spuštanje. Jorde je u ruci držao neki crni bič čiji se kraj završavao u kutiji pričvršćenoj na njegovim leđima. Sa podignutim bičem, zakoračio je na dasku.

Geo se zapitao kakav je to izum. Odgovor je dobio kroz mukli zvuk Zmijinih misli:

—...... To... je... naprava... koju... je... upotrebio... za... sečenje... jezika... — Znači, Zmija je znao da je on blizu njega. Dok je pokušavao da shvati ono što mu je Zmija rekao, odjednom, brzinom ptice, Zmija je iskočio iz svog skrovišta i bacio se na kraj daske. Zatim se podigao i pojurio prema Jordu, očigledno nameravajući da ga gurne sa daske.

Jorde je zamahnuo bičem koji se spusti na dečakovo rame. Bič ga nije udario, samo ga je dotakao, ali Zmija se zabatrgao, spustio na jedno koleno i rukama ščepao dasku. Geo je bio dovoljno blizu da čuje dečakov krik.

— Ovim sam ti jednom odsekao jezik — rekao je Jorde mirno. — Sada ću te iseći na komade. — Ponovo je zamahnuo bičem...

Geo je skočio na dasku. Iznenadan izliv gneva i straha naveo ga je da to učini, ali kad se našao na dasci i video kako se Jorde naginje prema šćućurenom dečaku, zapitao se koliko je to bilo pametno. A onda je morao da prestane da razmišlja i pokuša da zaustavi bič koji je zafijukao vazduhom. Nije mogao.

Bič se spustio, očešavši ga po lieu, zatim po ramenu i po ledima. Zaurlao je od bola: imao je osećaj da mu je zderana cela strana lica i da mu se na ramenu otvorila duboka pukotina koja se širila niz leđa. Stegao je zube, uzdržavajući se da ne skoči u gustu penu koja se kovitlala između stenja i broda. Kada se bič odvojio od njegovog tela, suze mu navreše u oči. Zdrava ruka kojom se držao za dasku, podrhtavala je kao opuštena žica na gitari. Teturajući se, Zmija je naleteo na njega i skoro ga srušio sa daske. Kada je Geo obrisao suze, video je dve jasne modrice na Zmijinom ramenu. Jorde je zakoračio na dasku, osmehujuci se zlobno.

Kada je bič ponovo udario, on nije bio siguran šta se dogodilo. Nagnuo se u stranu. Zmijine noge su poskočile u drugu stranu, a onda je video još samo četiri para prstiju koja su se držala za rub daske. Geo je ponovo kriknuo i zadrhtao celim telom.

Dva para prstiju su hestala sa jedne strane daske i pojavila se na drugoj. Kad je Jorde po četvrti put podigao bič da otera sa daske tu dosadu sa jednom rukom, prsti su rapidno napredovali prema njegovoj nozi. Jedna ruka se podiže ispod daske, ščepa Jordov članak i bič promaši Gea.

Jorde je izgubio ravnotežu, ali se u poslednjem času uhvatio za ogradu. U isto vreme, jedna noga, potom druga pojaviše se preko daske. Zmija se prebacio preko daske i počeo da puže gore.

Geo je uspeo da se podigne na noge i posrćući siđe sa daske. Vrativši se do stena, seo je iscrpljen na jednu od njih. Ne dižući pogled, sagnuo se da ohladi leđa.

Jorde, polusedeći na dasci, zamahnuo je bičem po strani. Zmija odskoči i bič je fijuknuo pod njegovim nogama. Bič je udario po koritu, ostavljajući za sobom nagorelu pukotinu. Bič je ponovo poleteo i Zmija je još jednom izbegao taj opasan udarac.

Odjednom, pojavi se senka nad Geom i on ugleda Ursona kako trči i penje se uz dasku.

— A sada pokušaj da se boriš sa nekim ko je malo jači od tebe — zaurlao je Urson.

— Hajde, dete, skloni se. Na mene je red. — Izvukao je mač i zamahnuo njime.

Zmija se okrenuo, zgrabio nešto sa Ursona, ali veliki mornar ga je tako snažno odgurnuo da je sleteo sa daske i tresnuo na obalu. Urson se nasmejao preko ramena.

— Ne želiš da mi ostanu na vratu — doviknuo mu je. — Evo, pričuvaj mi ih. — Hitnuo je Geovu kožnu torbicu dole na obalu. Jorde je gnevno zamahnuo bičem. Mora da je bič okrznuo Ursona po grudima, jer su mu se leđa Odjednom zgrčila. A onda se bacio na Jorda koji je u poslednjem trenutku odskočio u stranu i izbegao smrtonosni ubod Ursonovog mača. Ursonov mač se zari u dasku na ogradi. Dok je Urson pokušavao da iščupa mač, Jorde je ponovo zamahnuo bičem. Bič se poput crne zmije omotao oko Ursonovog pasa.

Urson je zaurlao bolno. Jednim snažnim trzajem iščupao je mač i zario ga duboko u Jordov stomak. Posrćući i urlajuci, Jorde krenu niz dasku. Otvorenih usta i zatvorenih očiju, pade preko daske u vodu.

Ne prestajući da urla, i Urson krenu po dasci, zatetura se i pade u vodu.

Geo i Zmija dopuzaše do ruba stene. Iza njih dolazili su Iimi i Argo. Pod njima, iz pene se pojaviše načas ruke, potom noge i daska. Uže koje je pridržavalo dasku, bilo je sada omotano oko Ursonovog vrata. Ponovo potonuše, ostavljajući za sobom mehuriće u gustoj, beloj peni.

I brod je sada počeo polako da se ljulja i odmiče od obale. Zadnji deo mu se zaneo i lupio snažno o šiljato stenje.

Geo je uzeo zalet, uhvatio se za svoj patrljak i skočio, bežeći od bola i užasa.

Neko, verovatno kapetan, je uzviknuo:

— Odmaknite brod od stenja. Odmaknite ga pre nego što se razbije.

Iimi je uhvatio Gea za ruku.

— Hajde, momče! — Uspeo je da ga ubaci u brod. Argo i Zmija su skočili za njima. Brod se otisnuo od obale.

Geo se nagnuo preko ograde. Pod njim voda se kovitlala i razbijala o kamenitu obalu. Podigao je glavu i zagledao se tupo prema obali. Leđa su ga užasno bolela, stomak mu se grčio, ostao je bez ruke i Urson je...

— Kapetane — rekao je. Odmakao se od ograde i uhvatio se za patrljak. Onda je zaurlao. — Kapetane.

Mala crvenokosa spusti ruku na njegovo rame.

— Ne vredi... nema mu pomoći.

— Kapetane! — zaurlao je ponovo. Pride mu stariji, sivooki čovek.

— Šta je bilo?

Izgleda umoran, pomislio je Geo. I ja sam umoran.

Iimi se stvori sada pored njega.

— Ništa, gospodine — odgovorio je Iimi umesto Gea. — Ne verujem da možete sada išta da učinite.

— Jeste li sigurni? — upitao je kapetan, gledajući podozrivo u Geovo šokirano i bledo lice. — Jeste li...

— Nije važno — rekao je Geo i okrenuo se prema ogradi.

Pred veče je izašao ponovo na palubu. Ogrnuta velom, sveštenica je stajala pored ograde. Kad joj je prišao, okrenula se i rekla tiho:

— Nisam htela da te uznemiravam sve dok se dobro ne odmoriš.

— Odmorio sam se — promrmljao je. — I sada vam podnosim raport. Vratili smo

vam kćerku, dopadalo vam se to ili ne. Dragulje možete da uzmete od Zmije. Sada će vam ih dati. A kćerka neka vam objasni sve u vezi sa Hamom.

— Već mi je objasnila — odgovorila je sveštenica, osmehujući se. — Dobro si obavio zadatak, pesniče, i hrabro.

— Hvala — rekao je Geo. A onda se vratio u svoju kabinu.

Kada je Zmija te večeri ušao u kabinu, Geo je ležao u svojoj postelji i zurio u krevet iznad sebe. Zdravu ruku je držao pod glavom. Zmija ga dotaknu po ramenu.

— Šta je? — upitao je Geo, prevrćući se na stranu.

Zmija mu pruži kožnu torbicu.

— Hah? — iznenadio se Geo. — Još ih nisi dao sveštenici Argo?

Zmija je klimnuo glavom.

— Zašto ih nije uzela? Čuj, ne želim više da ih vidim.

Zmija mu je ponovo pružio torbicu i zašištao:

— ... Pogledaj...

Geo je uzeo torbicu, otvorio je i istresao njen sadržaj na svoj dlan. Tri zlatnika stajala su mu na dlanu. Geo se namrštio.

— Otkuda ti zlatnici? — upitao je. — Mislio sam... gde su dragulji?

— ... U... okeanu... zašištao je Zmija. Urson... ih... je... bacio...

— O čemu to govoriš? — insistirao je Geo. — Šta ti je?

— ... Ne želim... da... ti... kažem...

— Briga me šta želiš, protuvo jedna mala. — Geo ga je ščepao za ramena. — Reci mi.

— ... Onda... kad... smo... bili... kod... slepih sveštenica... — Zmija je objašnjavao brzo... — on tražio... da mu... pokažem... kako... rade... dragulji... i... posle... toga... nije... hteo... slušati... samo... zle... misli... zle... misli... zle...

— Ali on je... — počeo je Geo. — On ti je spasao život.

— ... Ali iz... kojeg... razloga... ? — rekao je Zmija. —... Na... kraju...

— Video si mu misli na kraju? — zaprepastio se Geo. — O čemu je mislio?

— ... Mnogo... mržnje... mnogo... zle... mržnje... — Usledila je mala pauza... — i... ljubavi.

Geo je počeo da plače. Suze su mu se u potocima slivale niz lice. Zagnjurio je lice u jastuk i pokušao da shvati zašto place; zbog umora, zbog straha, zbog Ursona ili zbog izgubljene ruke...

Iimi, koji je uzeo ležaj iznad Geovog, stigao je nekoliko minuta kasnije. Geo nije bio raspoložen da jede.

— Kako tvoj stomak? — upitao ga je Iimi.

— Čudno — odgovorio je Geo. — Ali mislim da je bolje.

— Odlično — rekao je Iimi. — Dobro bi bilo da nešto pojedeš.

— Ješću kasnije — promrmljao je Geo. Zatim je uzdahnuo duboko. — Sada mi je jasno da nećeš nikada saznati šta si to video na obali, a što je bilo tako opasno. — Čulo se jasno zapljuskivanje vode koja je udarala o brodsko korito. Plovili su prema Leptaru.

Iimi se nasmeja.

— Saznao sam šta je to bilo.

— Kako? — zaprepastio se Geo. — Kada? Šta je to bilo?

— Isto kao i ti — odgovorio je Iimi. — Samo sam gledao. A onda mi je Zmija

objasnio kasnije sve detalje.

— Kada? — ponovio je Geo.

— Zadremao sam pre večere i on je sa mnom prošao kroz sve to.

— I šta je bilo to što si video? — Geo je bio nestrpljiv.

— Pa... kao prvo; da li se sećaš šta je bio Jorde pre nego što je pretrpeo brodolom kod Aptora?

— Nije li Argo rekla da je učio za sveštenika? Stara Argo, mislim.

— Tako je — rekao je Iimi. — Da li se sećaš šta si ti pretpostavljao da smo mi videli?

— Zar sam nešto pretpostavljao?

— Spomenuo si da užas i bol produbljuju čovekovu moć zapažanja.

— Ah, to — rekao je Geo. — Da, sećam se.

— I tu si bio u pravu! Sada dodaj svemu tome nešto iz Haminog predavanja o dvostrukom impulsu života: spoji sve to i dobro promešaj. Nismo mi ništa videli; to što smo doživeli bila je situacija... ili bolje reći, jedno iskustvo. Nije moralo biti na obali. Moglo se bilo gde desiti. Čovek, sa svojim konstantnim dijametralnim motivacijama uvek pokušava da izgladi suprotnosti. Svaka radnja predstavlja izmirenje dualiteta njegovih motivacija. Sve ono kroz šta smo prošli shvati kao pometnju, bol, nered. Izgladi to sa velikim redom kao što je, na primer, more sa njegovim ritmom, njegovim plimama i osekama, talasima i snažnim mirom. Ako si u stanju to da učiniš, nešto ti se događa: počinješ da rasteš. Postaješ veća osoba, u stanju si da shvatiš ili poravnjavaš suprotnosti.

— Dobro — rekao je Geo.

— To je ono što smo videli, ili doživeli kad smo jutros sa broda gledali obalu. Haosom je zavladao red... red je pobedio haos.

— U redu — rekao je Geo ponovo. — Čak ću i da zaključim da je Jorde znao da su ta dva impulsa tog iskustva bila nešto užasno i konfuzno, kao na primer masakr one desetorice ili film o dečaku kojem je odsečen jezik, kao i nešto mirno i sa puno reda, poput obale i mora. A zašto bi on želeo da ubije nekog samo zato što bi taj neko mogao da doživi izvestan stepen osnovnog religioznog iskustva?

— Izabrao si pravu reč — osmehnuo se Iimi. — Jorde je bio novajlija u svešteničkom redu nimalo liberalne religije boginje Argo. Jorde i Zmija su verovatno doživeli na Aptoru sve ono što smo i mi. I preživeli su. I kao i mi, i oni su izašli iz džungle užasa na obalu ispunjenu ritmom talasa i peska. Doživeli su sve ono što smo ti i ja i Argo doživeli. Mislim na malu Argo. I baš na tom mestu su slepe sveštenice stupile u kontakt sa Jordom. Učinile su to pomoću onih ekrana koji prenose glasove i slike sa bilo kog mesta, ali mogu i da ih emituju. Drugim rečima, usred ovog religioznog ili mističnog iskustva, jedan glas se materijalizovao, tvrdeći da je to glas boginje Argo. Možeš li da zamisliš kakav efekat je to imalo na njegov um?

— Pretpostavljam da je to imalo velik značaj za njega — rekao je Geo. I za mene bi imalo.

— I imalo je — potvrdio je Iimi. — Jorde nije bio stabilna ličnost. Ovo ga je učinilo gorim. Njegove mentalne funkcije prestale su da rade normalno. A Zmija, koji je u to vreme pročitao njegove misli, video ga je odjednom kako prolazi kroz užasan proces transformacije od zdravog ka nezdravom umu. Video je to ponovo u Ursonu, ali u nešto blažem obliku. Ali u pitanju je bio isti proces. Zmija je gotovo slučajno putem telepatije uspostavio kontakt sa Hamom. Ali Hamin podatak da slepe sveštenice žele da zadrže dragulje za sebe, bio je dovoljan impuls za dečaka.

— Ali zašto je Jorde želeo da ubije bilo koga ko je doživeo da čuje taj boginjin glas?

— Zato što je Jorde dotle uspeo da učini ono što uvek čini jedan statični um. Sve je dobilo iskrivljen smisao. Ta situacija, ta obala, za njega je sve to značilo odjednom otkrovenje i nije više ništa video sem same boginje. Znao je da je Zmija kontaktirao sa nekim drugim, slepe sveštenice su mu rekle da je to neko zlo, neprijatelj, đavo. Na splavu, potom na brodu, pokušao je religiozno da preobrati Zmiju da bi na kraju, u evangelističkom gnevu, odsekao dečaku jezik električnim generatorom koje su mu slepe sveštenice dale pre nego što je otišao od njih. Zašto je hteo da se otarasi svakog onog koji je video njegovu obalu, to sada posvećeno mesto za njega? Zato što su ti đavoli bili i suviše moćni i on nije želeo da bilo ko drugi potpadne pod njihovu vlast. I zato što se plašio da bi i neko drugi, u momentu nadahnuća, mogao da čuje boginjin glas.

— Drugim rečima, mislio je da je ono što se dogodilo njemu i Zmiji nešto neprirodno i vezano samo za tu obalu i nije želeo da se ikom drugom dogodi.

— Tako je. — Iimi je legao na svoj ležaj. — Što je donekle i razumljivo. Nisu došli u kontakt sa Aptorskom tehnologijom, pa su na takav način sve to shvatili.

Geo je zatvorio oči. Zmija je ušao u kabinu i popeo se na ležaj iznad Geovog. Kad je zaspao, Zmija mu je pričao o Ursonu, o njegovim poslednjim mislima... o mržnji i o ljubavi.

Kad je sledećeg jutra izašao na palubu, jarko sunce zaslepilo mu je oči. Morao je da zažmuri. Koračajući polako prema ogradi, spazio je mladu Argo kako prekrštenih nogu sedi na jednom od čamaca za spasavanje.

— Zdravo — doviknuo je.

— Zdravo. Kako se, osećaš?

Geo je slegnuo ramenima.

Argo je prebacila noge preko čamca i sa papirnom kesom u ruci, skočila na palubu. Spustila je ruku na njegovo rame i smeškajući se, rekla:

— Pođi sa mnom na krmu. Hoću nešto da ti pokažem.

— Dobro. — Geo je pošao za njom.

— Kad su stigli na krmu broda, Argo je iz kese izvadila neku napravu.

— Bio je sakriven u mojoj tunici. Nadam se da se dobro osušio preko noći.

— To je onaj tvoj motor — rekao je Geo.

— Da. — Spustila je motor i naslonila ga uza zid kabine.

— Kako ćeš ga staviti u pokret? — upitao je Geo. — Treba ti ono što se zove struja.

— Ima više načina da se stavi u pokret — uveravala ga je Argo, vadeći iz tunike neka stakla i žicu. — Dobila sam ova sočiva od mame — objasnila je. — Ona je zaista divna. Obećala mi je da ću imati svoju laboratoriju. Dogovorile smo se da se ona bavi politikom, a ja naukom. Mudro, zar ne? — Nagnula se nad motorom. Pričvrstila je dve žice za druge dve i namestila sočiva. Armatura je počela da se okreće oko svoje osovine.

Geo podiže glavu i spazi Zmiju i Iimija kako se naginju preko ograde na krovu kabine.

— Hej — doviknula im je Argo. — Sklonite se sa sunca.

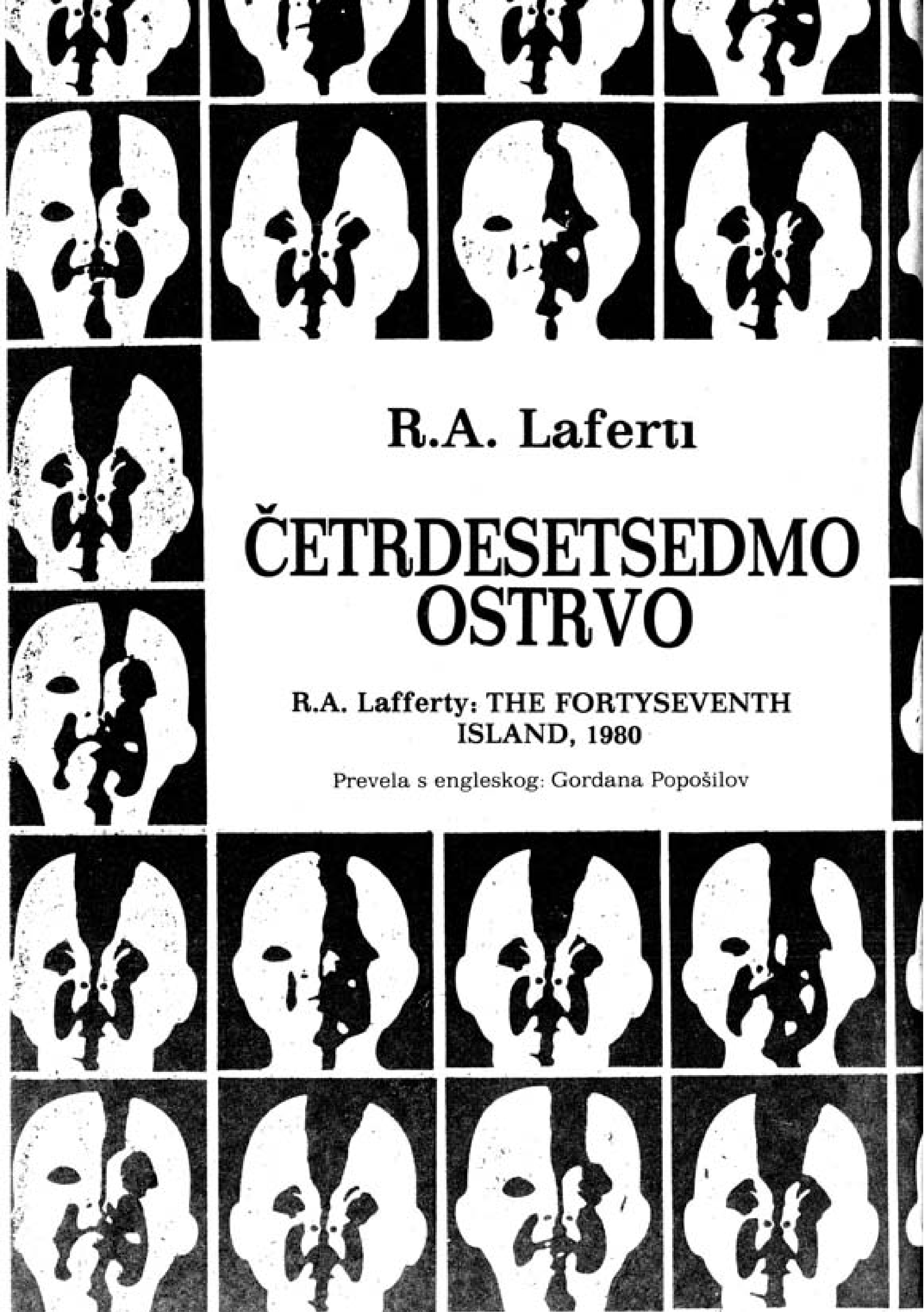
Osmehujući se, oni se pomeriše.

Četkice zazujaše na rotirajućim prstenovima.

— Pogledaj kako se okreće — Odmakla se i ponosno podigla glavu.
— Pogledaj samo kako se okreće.

Njujork
februar 1962.

R.A. Laferti

ČETRDESETSEDMO OSTRVO

R.A. Lafferty: THE FORTYSEVENTH ISLAND, 1980

Prevela s engleskog: Gordana Popošilov

»Kvinski, moraćemo da uradimo nešto sa tim zmijama u devojačkoj sobi«, reče Evropa Felan. »Dosta mi je već razmišljanja kako da ih se rešim, a i šta ćemo kad nastupi Zemaljska noć.«

»'Ajde, promeni ploču«, reče joj Kvinsi Felan. »Šta fali tim zmijama« One su nam lični prijatelji već duže vreme. Ako ih Hugo Kac ne voli, tim gore po njega. Ja ih volim, a i devojkama se sviđaju. Imaju stila, imaju šarma, lepe su, imaju obojenu dušu, dostojanstvene su i ljupke. Hugo Kac nema ništa od toga. Bolje da zadržimo zmije, a otarasimo se Huga Kaca.«

Zmije su zaista imale stila i šarma, a bile su i lepe. Kaleidoskopski su menjale boje. Izgledalo je kao da se presipaju iz jedne čaše u drugu. Slivale su se kao šarena pena pri dnu vodopada i ponovo se dizale kao usporen vodoskok. Prevrtale su se, gutajući i povraćajući jedna drugu. Bile su slapovi dragulja što se slivaju i opet uzdižu sami iznad sebe! Bleštale su čineći kompoziciju boja u perspektivi, prizmatično se spajale i razdvajale u trakaste boje, bile su nalik hipnotičkom snu, čiji se točak okretao kao neverovatni zupčanik, bile su okretne, čudesno obojene šarene laže u brzoj promeni položaja.

Bile su ličnosti sa svojim dijamantski osobenim očima koje bi sijale kad god nekog prepoznaju. Bile su aromatične, izazovne i dalekovide, alegorične i neverovatno strane. Mogle su da stvore svaki mogući miris i prevaziđu same sebe u toj veštini. Mirise su proizvodile po naređenju ili sugestiji. Bile su druželjubive, ali ne i gnjavatori.

Bile su neme. Ali umele su da sviraju frulice i trube fiksirane na malom postolju, prilagodenom njima. Nisu bile tako muzikalne kao što bi se od tako šarenih stvorenja očekivalo, ali svirale bi sa dobrom voljom i od srca. Bile su dobre skoro kao i Stokerove foke u njihovoj vežbi, iako nisu mogle da zapamte toliko puno tonova kao foke. Kad bi čule originalnu melodiju, ne bi umele da odsviraju više od šest nota, ništa suviše komplikovano.

Uračunljiv razum nisu imale. Pamet im nije bila jača strana. Bile su mutne. A tamo zaista nije bilo nijedne stvari sa kojom bi se mogle uporediti. Čak su se i stariji slabo sećali drugih zmija osim ovih, ali je uvek postojalo osećanje da su ove zmije nešto posebno.

Niko nije znao koliko ih je tamo bilo. Dosad su zajedno videli najviše pet, ali su se bar dvanaestak puta pojavljivale. Verovatno je bilo moguće da pojedine zmije menjaju izgled svojom voljom.

A u šali je prepričavano kako nikad niko nije znao ni koliko ima Felanovih devojaka. Dosad ih je zajedno viđeno šest, ali neke od njih su menjale izgled, posebno Antoaneta. Samo su tri Felanove devojke, Antoaneta, Meri i Tereza, još uvek prebivale u devojačkoj sobi. Irena je bila udata za Konrada Kaca. Margareta se udala za Džozefa Konstantina. Patriša je imala godinu dana i još je živela u stanu svojih roditelja, Kvinsija i Evrope Felan.

Jedini na Robinzonadi koji je zaista mrzeo zmije i to iz ideoloških razloga, bio je Hugo Kac, komandant Broda—kolonije. A razlozi zbog kojih ih nije podnosio izgledali su skoro iracionalno.

»Nismo doneli ni zmije ni zmijsko seme sa Zemlje«, govorio bi izlažući svoj složeni argument, »i zato na Robinzonadi ne može biti zmija. Zmije ne mogu da dođu ovamo kroz svemir. Ne mogu čak ni da lete. A ovde nema ni odgovarajuće faune. To ne mogu da budu prave zmije.«

»Zašto se brineš zbog njih, Hugo?«, pitao bi ga Kvinsi Felan svaki put kad bi se o tome pričalo. »Ako su izmišljene, onda su i zamerke izmišljene. A nešto što je izmišljeno ne može nikome da naškodi.«

»Nestvarne stvari su u stanju da naprave skoro totalnu štetu«, umešao bi se Hugo. »One moraju biti uništene. Te stvari su se potpuno iskomplikovale. One su histerična boleština. One su podlo praznoverje. Mašta je dozvoljena samo u slučajevima kad je šematski obrazložena. I još nešto, te nemoguće zmije su od neke nepostojeće vrste.

One su biološki nelogične. Zmije jednostavno nisu napravljene kao ove. Ne kreću se kao ove.«

»Ali one su bezopasne, Hugo«, reče Kvinsl Felan. »Nema načina na koji bi mogle da ti naškode.«

»One su začetak i kruna praznoverja«, često bi vikao Hugo. »Ne bi smele da budu ni ovde niti na bilo kom drugom mestu. Potpuni cilj ovih naselja, smeštenih na četrdeset sedam planeta Selkirka, jeste pročišćenje od svih ljudskih praznoverica. Naša povelja kaže da ih moramo iskoreniti čak i ako nam za to bude trebalo dvadeset godina. Ovde na Robinzonadi smo već dvadeset godina, ali simboli praznoverja još postoje. Druge planete slale su četiri ili pet, ili čak deset grupa za kolonizaciju, od kad smo ovde. Sad nas mogu proglasiti i za varalice i samo najčistijim od nas moglo bi se dozvoliti da idu dalje. A vi ostali i vaše prokleto seme, zajedno s vama, vi ćete biti nasukani ovde zauvek.«

»Naravno, to bi im dobro došlo«, reče Kvinsi Felan, »ali ima li zaista praznoverja ovde, izuzev u tvojoj glavi i na tvom jeziku?«

»Zmije su ovde, u tvojoj sopstvenoj kući, Felan. I mi takođe verujemo da je neko iz tvoje porodice izvor zaraze. Zmije predstavljaju misteriju i zlo i one su uvek stranog porekla. Ali one se slažu samo sa onima koji su skloni praznoverju. Te zmije ne potiču sa Zemlje. One su zagonetka sa drugog sveta. Crni anđeo je bio taj koji je stavio na sebe masku zmije na prvom ispitu iskušenja: to je zmijama otvorilo vrata tamo. A šta im je to otvorilo vrata da uđu ovde, koje podlo praznoverje?«

»Ne znam, Hugo.«

»Sve to verovanje u bezvredne stvari, u 'nešto s one strane', to je zlo praznoverje, Kvinsi. I jesi li ti sam dovoljno lakom da to pogaziš?«

»Mi smo svi na tom mestu van sveta, u 'onom izvan', Hugo«, reče Kvinsi, »jer nismo rođeni u svetu u kome živimo.«

»Ne prosipaj mi sad tu neke metafore, Kvinsi. Ti si običan lovac i nemaš pojma o ovome. Ili ti fali nešto u glavi. Tebe i tvoje pleme mogli bi lako ostaviti ovde.«

»Mi pojma nemamo o čemu on to govori«, reče Meri Felan s nipodaštavanjem o tiradi Huga Kaca. »Mi ne znamo kakve on to stvari vidi, i niko od nas nikad nije ni video tako nešto.«

»Mi čak ni ne znamo šta su to zmije«, slaga Tereza Felan svojim devetogodišnjim jezikom. »I možda one i nisu tako loše. Prvi put to i nije bila zmija. Bio je to neko drugi u odelu zmije.«

»Kod nas nema nijednog drugog živog stvorenja osim ovaca i zečeva i zemaljskih crva«, izjavi Antoaneta Felan. »I mi zasigurno ne znamo ništa o tim stvarima koje se zovu zmije.«

»Pretpostavljam da je to sve proizvod tvoje mašte, Hugo«, blagonaklono slaga Kvinsi Felan.

A onda izgleda da je jedna od zmija narasla četiri puta vise nego što bi trebalo. Stegla je ruku Huga Kaca smrtonosnim zubima, koji nisu baš bili nalik na zmijske. Barnabas Felan, srednji sin porodice Felan, morao je da je izgrdi glasno da bi je oterao. A Hugo skoro da je izgubio ruku u ovom napadu.

A ipak moglo se lako dokazati da su zmije bile potpuno ili skoro bez zuba. Kome se to sve učinilo? Hugo Kac je bio taj koji je izgleda tada pretrpeo histeričan napad, zamišljajući da ga je ujela zmija, kao i da je to sve mnogo ozbiljnije nego što je bilo, da mu je ruka otekla i pocrnela sve do ramena, a u stvari u pitanju je bila samo ogrebotina. To je bilo nemoguće. A mora da je i tu povredu zaradio nekom drugom prilikom.

»One ujedaju samo ljude koje ne vole«, reče Tereza Felan, s razumevanjem.

Pa, pretpostavimo da su zmije ipak bile nekog nepostojećeg porekla i biološki nelogične i šta onda? Koliko od zmijske biologije bi trebalo da znaju devojčice od šesnaest, trinaest i devet godina, kad su ceo svoj život provele u svetu u kome nije bilo zmija? Koliko o zmijama znate i sami?

Ali zmije su bile vrsta koja postoji. Bile su to Culebra Caleidoscopia, sa Zemlje, iako i tamo veoma retke. I kako su uopšte dospele na Robinzonadu? Neko mora da je, iz perverznih razloga, promuvao malena jaja ove zmijske vrste, jer bi verovatno bilo nemoguće prokrijumčariti žive zmije.

Ali komandant Hugo Kac nastavio je da se ponaša nerazumno po pitanju zmija i sada je ponovo podivljao zbog njih, zaklinjući se da ih se moraju otarasiti pre Zemaljske noći. Zahtevao je da zmije i sva ostala lažljiva praznoverja nestanu.

»Pa dobro, kako su te zmije dospele na Robinzonadu?«

»To je delo neprijatelja«, reče Hugo Kac.

2.

Superiornija fauna na Robinzonadi podelila se na četiri grupe ili porodice: Kacove, Konstantinove, Haklbije i Felane.

Kacovi su bili jedri, čekinjave kose i insistirali da budu glavni u svakom projektu. Pod patronatom svog oca-patrijarha Huga Kaca, komandanta Broda-kolonije, to im je bilo i osigurano. Svi Kacovi su bili zatucani, tačno su zacrtali i usmerili svoje mozgove, ili se bar onda to tako pričalo. Na kraju krajeva, ipak su bili oslobođeni svih praznoverica. Majka plemena bila je Monika Kac. Sinovi su bili Konrad (koji se unekoliko kompromitovao oženivši se Irenorn Felan), Frederik i Maks. Kćeri su se zvale Rita, Oliva i Veronika. Unuci su bili Vilijam i Lili. To je bila porodica osvajača mnogobrojnih medalja, nagrada i diploma za pokazivanje.

Konstantinovi su bili ljudi bronzane puti, kovrdžave kose i puni neke sveobuhvatne vatre; ali nazori su im bili preširoki, a plamen ne tako topao. Bruno Konstantino, otac jata, bio je najveća osoba na planeti-ostrvu Robinzonadi. Njegova žena Davida (Vida) Konstantino bila je druga po veličini. Kćeri iz te porodice (da, kod Konstantina kćeri su bile važnije i uticajnije) bile su Redžina, Cecilija, Anđela i Barbara. Sinovi su bili Džozef, Entoni, Edvard i Kristofer, a unuci Gabrijel i Katarina.

Konstantinovi su bili najbolji odgajivači biljaka i životinja na Robinzonadi. Za takve majstore se kaže da su imali jedan zeleni i jedan crveni palac. Bili su najbolji graditelji i rukovaoci, najbolji biolozi i elektroničari, najnadahnutiji hemičari. Bili su takođe (iako su tek počinjali da se time bave) najbolji u svim umetnostima, kao i u muzici. Ali baš umetnosti i muziku najteže je održati neiskvarenim. Te su oblasti najpodložnije uticaju praznoverja.

Haklbijevi su verovali za sebe da su centralni ljudi na Robinzonadi i donekle su to i bili. Dakle, ostale tri familije (čak i Kacovi) su ih voleli, a to nije zanemarljivo. Bili su dobri za večernje sate. A bili su i prijatni i nisu se pravili važni. King Haklbi je bio otac u klanu. Odri Haklbi bila je majka. Visoki sinovi bili su Esmond, Greivs, Stiven, Pol i Bernard. Jedre kćeri bile su Elvira, Dojs i Emili. Unuci su se zvali Džejn i Carls.

Felanovi su bili rumeni i riđi ljudi. (Ovde je meko tlo, livade se rasipaju, ponori, čuvajte se svega toga). Felanima pripada zasluga za sva brojna otkrića koja su načinjena na Robinzonadi; ali svako otkriće desilo se prilikom nekog nesrećnog događaja, pa se to moglo dogoditi i članovima ostalih porodica. Otac familije bio je Kvinsi, a majka Evropa, oboje opasno lakomisleni u ovim nepredvidljivim vremenima. Kćeri su bile Irena, Margareta, Antoaneta (to u vezi s Antoanetom je veoma podmuklo), Meri i Tereza. Sinovi su bili Džejms, Barnabas (to u vezi s Barnabasom je ve-oma, veoma podmuklo), Blejz i Demijen. Unuci su bili Vinsent i Patriša.

To je bilo četrdeset sedam osoba superiornije faune ili ljudske vrste na Robinzo-nadi. Osmoro je stiglo tamo pre dvadest zemaljskih. godina, brodom-satelitom odvojenim od Matičnog broda, koji se vratio. Ostalih trideset devet rodilo se na Robinzonadi.

Kolonija koju su napravili bila je strogo isplanirana. Jedine životinjske vrste koje su poneli sa sobom bile su: rogata marva (jedna krava sa telećim blizancima u stomaku,

muškim i ženskim), ovca (jedan ovcoliki stvor, spreman da se ojagnji), dve košnice sa pčelama u dubokom snu, tri kilograma zemaljskih crva, blago uspavanih, pregršt zaplenjenih pačjih jaja, nekoliko kapsula riblje ikre, tri skotne zečice, poneli su i izvesnu količinu đubriva, seme slatke deteline (propustili su da to zasade ovde), pasulj, Džonsonovu travu, pšenicu, kukuruz zlatni bantam, jabuke i grožđe, masline i breskve, hemikalije i hemijska sredstva za uzgoj, hranu i vodu za tri meseca (ispostaviće se da je najteže bilo da dođu do vode), alatke, naravno (sam satelit je bio skladište alata i pokretna prodavnica), trake i štampani materijal. I to je sve.

I sve što su doneli pokazalo je veliki napredak. A ono što nisu doneli, nije uopšte trebalo ni da se pojavljuje, odnosno što manje to bolje. Ali, ipak, bilo je tu i neovlašćenih pojavljivanja, većinom ali ne i sva, bila su neopipljiva. Nijedno svesno stvorenje ne bi trebalo da se pojavljuje ako ne misli da se nađe u svesti osam naseljenika. A te svesti bile su potpuno kontrolisane, Kao što je to bio i njihov genetski sklop.

Prva osoba u hijerarhiji Robinzonade bio je Hugo Kac, komandant Broda-kolonije. A četrdest sedma osoba bila je verovatno Antoaneta Felan. Ali još verovatnije bio je to Barnabas Felan. Barnabas je verovatno bio četrdest sedmo ostrvo.

Zašto? Antoaneta je imala šesnaest godina. Barnabas je imao petnaest. A bilo je na Robinzonadi i dece stare jedva godinu dana. Nije ni važno, problem je bio u nečem drugom, a ne u godinama.

Ko je zaista vodio ostrvo-asteroid-planetu Robinzonadu?

Hugo Kac je verovao da je to on.

Osovina Antoanet-Barnabas Felan verovala je da je ona. (Hugo Kac čak nije ni znao imena pojedine Felanove dece). Ali Antoaneta i Barnabas postavili su mladalačku mrežu zamki i zategli je kao strune na harfi. Muzika harfe bila je ionako među stvarima svrstanim u praznoverje.

Antoaneta i Barnabas su verovali da lično upravljaju svetom ili da će to uskoro učiniti. Verovali su da su predodredeni da učine prevrat, preuzmu upravljanje i u isto vreme ga preobrate u nešto najpribližnije njihovim željama.

3.

Došla je Zemaljska noć. To je bila noć kada se sa Robinzonade moglo videti svih četrdeset sedam ostrvo-asteroid-planeta. U Zemaljskoj noći, koja zapravo počinje u podne jednog dana i traje do podneva sledećeg, mogli su da vide dvanaest planeta kao popodnevne i večernje zvezde, trinaest kao jutarnje i dvadeset jednu iznad i ispred, iza i oko njih, bilo po dnevnom svetlu ili po mraku. U Zemaljskoj noći nijedna od planeta nije bila direktno iza Selkirškog sunca, niti tako blizu Selkirku, a da se nije mogla videti bez svetlosnog filtera. I naravno, uvek su mogli da vide i četrdeset sedmu planetu, Robinzonadu, jer su na njoj stajali.

Zemaljska noć, koja je obeležavala interval zemaljske godine, dešavala se svake 3061. robinzonadske noći. Robinzonadska godina bila je duža, 3090 robinzonadskih dana. Podudarnost vremena podsetila je ljude na njihove veze sa Zemljom, iako je mnogi od njih nisu ni videli. Bilo je to posebno vreme. Sletanje na Robinzonadu bilo je tačno u podne, prve Zemaljske noći.

Bilo je tu četrdeset sedam zemljolikih planeta u nepravilnom pojasu oko selkirškog sunca. Najveća je bila skoro tri puta veća od najmanje. Njihovi dijametri blli su izmedu 8300 i 12000 kilometara. Bili su poznati pod imenom Asteroidska ostrva Selkirka.

Sletanje na Robinzonadu podudarilo se sa sletanjem na četrdeset ostalih asteroidnih ostrva, satelitskim brodovimasa ogromnog Matičnog broda, koji je zatim otišao nazad.

Matični brod vraćao se na Selkirški sistem nekoliko puta posle toga.Možda osam ili deset puta. Ali se nikad nije vratio na ostrvo Robinzonadu. Na ljude na Robinzonadi kao

da je bila bačena ljaga, smatrali su ih nedovoljno čistim. Još nisu postigli dovoljnu čistotu i izoštrili stavove da bi bili poslati u značajnije kolonizacije. I tako je društvance ostalo tamo, polako napredujući pod komandom Huga Kaca. Materijalno, postigli su zadovoljavajuće ograničen zastoj u opstanku.

Ova Zemaljska noć obeležavala je (po robinzonadskom kalendaru), vreme kada su prvi put tu sleteli. Hugo Kac je predložio da se taj period od dvadeset godina Zemaljskih noći nazove Periodom Huga Kaca, i predlog je usvojen bez otvorenog protivljenja.

Dobro, dakle bila je Zemaljska noć; i što je još važnije bila je to noć Huga Kaca. Parabolični »prozirni oblaci« skupili su se nad Robinzonadom. Predrasude u vezi s tim oblacima bile su zabranjene. Vreme Zemaljske noći bilo je uvek vreme lova na praznoverice i njihovo istrebljenje. I tu bi lepo moglo da dođe do neslaganja.

Parabolični prozirni oblaci nisu bili mračni; inače se ne bi moglo videti svih četrdeset sedam planeta. Oblaci su bili nalik prozirnom kristalu kroz koji se može sa savršenom jasnoćom videti, možda, i preuveličano. Ali neka dvostruka vizija se stvarala. Sve ono što se perfektno moglo videti kroz jedan oblak, takode je (iz drugog ugla gledanja) bilo kao ogledalo. Nekoliko njih kao da je činilo tunel sa ogledalima. Neverovatno je, ali svakako se putem ovih radoznalih paraboličnih oblaka mogla videti planeta Robinzonada svuda uokolo. Verovalo se da se zauvek može gledati oko plane te stotinama hiljada puta.

Posmatrana kroz oblake nepravilnog oblika, onima koji su pre dvadeset godina došli tu, Robinzonada je izgledala kao krljuštima prekriven zmaj.

I sada, tog dana-noći koji je predstavljao godišnjicu, mutantna providnost oblaka činila je da ostalih četrdeset šest planeta izgledaju nalik na japanske lampione okačene za vrtnu zabavu.

»Ako pogledaš prozirni oblak izmedu Sveta kradljivaca pasa i Trumanovog sveta, možda ćeš videti lice onoga za koga ćeš se udati«, reče Frederik Kac Antoaneti Felan, dok joj je prilazio s leđa. Frederik je disao ubrzano dok je govorio, kao šta je uvek i činio kad se obraćao Antoaneti. Kako je bio zdrav i krupan mladić, nije bilo razloga da bude tako zadihan posle, jedva dvadesetšest izgovorenih reči.

»Ali to je praznoverje, Frederik«, reče Antoaneta, »a ti znaš kako tvoja porodica mrzi praznoverice. Tvoj otac pomodri od besa zbog toga, kao što svaka ispravna osoba i treba. Ali ovo je neobično verovanje, optičko praznoverje. U torn oblaku, ja zaista mogu da vidim lice onoga za koga ću se udati. Vidim ga baš sad, iako je veoma praznoverno to što ga vidim.«

»Vidiš ga sad, Antoaneta? Čije, čije je to lice?«

»Zaista, vidim nekoliko lica tamo. Vidim lice Stivena Haklbija, Greivsa Haklbija, Pola Konstantina, Entoni Konstantina, Edvarda Konstantina, Maksa Kaca (iako ne liči baš na njega), Bernarda Haklbija, Kristofera Konstantina (ova poslednja dvojica su malo premladi, ali možda bih mogla jednog od njih da odgajim onako kako bih ja htela). Ima tamo osam lica. Jedno od njih pripada onome za koga ću se udati. Na Robinzonadi i nema nikog drugog za koga bih se udala.«

»Možda ima još neko lice tamo u oblaku, Antoaneta«, sugerisao je Frederik, »zar nema još jedno lice tamo?«

»Nema. Čije bi to deveto lice moglo da bude?«

»Moje. Moglo bi da bude moje.«

»Ne. Oh, ne, ne, tvoje lice nije tamo.«

»Pogledaj ponovo, Antoaneta. Zar tamo nije jedno lice koje stoji iznad ostalih, jedno koje gleda preko glava ostalih sleva? Pogledaj u gornji levi ugao prozirnog oblaka. Zar ne vidiš tamo jedno lice?«

»Ne. To nije lice, to je samo velika mrlja.«

»Nastavi da gledaš.«

»Oh, jeste, to jeste nečije lice. To je lice svinje.«

Uz zagušujući jecaj, Frederik Kac pobeže od Antoanete. Ona se nasmeja, a onda

napravi svoju najzlobniju grimasu. I ona je bila malo uznemirena. Frederik Kac ju je uvek uznemiravao kao i njene sopstvene zloće ponekad. Frederik je bio omiljeni sin Huga Kaca, komandanta planete. U sedamnaestoj bio je već uspravan kao i bilo ko drugi u torn svetu. Pričalo se da ima dobru dušu. Kako se može znati da li neko ima dobru dušu? Izvadiš je i staviš na probu. Bilo je nekog mutnog sjaja kod Frederika. Jedina mana mu je bila ta što je bio nemoguć.

4.

Zemaljska noć se takođe zvala Strančeva noć ili Noć stranaca. Ali na Robinzonadi ne bi trebalo da bude stranaca. Treba da bude samo četrdeset sedam osoba iz tog sveta, deset iz Kacove porodice, dvanaest Haklbija, dvanaest od Konstantina i trinaest Felanove porodice. Nije postojao način da ijedan stranac dođe ovde. To je bio aksiom.

U stvari, bilo je nekoliko redovnih načina na koje bi stranac mogao da dođe. A bilo je i neregularmh načina. Strancem se smatrao onaj koji bi došao na neki stran način.

Jedina stvar od koje bi se moglo očekivati da može da odvrati strance od ostrva-planete Robinzonade, bila je blizina Sirotinjske visoravni. Tamošnji minerali nisu bili naročito prihvatljivi ni posebni, i bili su u manjoj količini eksploatisani jedino od strane četrdeset sedam ljudi na planeti. Mineralno blago nije bilo odmah iscrpljeno a nije bilo ni iskopano i uskladišteno. Zemljište na planeti nije se još susrelo sa organskim iskustvom, sve do pre dvadeset godina, a organski život na njoj još uvek je bio veoma mali i brižljivo održavan plamen. Možda će za sto godina postojati malene tačke obilja, ali za sada nije bilo nikakvog većeg sakupljanja u ambarima.

Drago kamenje na Robinzonadi nije bilo prepoznatljivo, a fisija i fuzija sigurno nisu bile iznad proseka. A nije bilo ni jedinstvenih i čarobnih artikala i stvari za kupovinu.

»Nijedna planeta nije tako siromašna da nema svoj sopstveni biser ispod cene neprocenjive vrednosti, koji bi činio isplativim i prevoz i trgovinu«, napisao je Džon Čansel. Ali Džon Čansel nije bio na selkirškom suncu. Robinzonada je u krajnjoj perspektivi bila srednje bogata, ali sada nije imala ništa čime bi se moglo trgovati ili šta bi se moglo ukrasti. Selkirški sistem je procenio nebeski špekulant sa »još uvek tamo nema ničega« i od svih planeta Robinzonada je budila najmanje izazova.

(Selkirški sistem nije trebalo da bude deo opšteg saznanja; ali teško je išta sakriti ispod nebeskog svoda.)

Dakle, ako bi na primer, stranci došli sa Trgovačke planete, teško da bi došli zbog trgovine. Ako bi stranci došli bilo otkud, bilo bi to samo iz njihovih stranih razloga. Bilo kako bilo, čule su se povratne glasine da su strani ljudi boravili ponekad na Robinzonadi, kao i strane životinje, strana prikazivanja, što bi se sve moglo nazvati stranskim poslom. Među strancima za koje se pretpostavljalo da su bili tamo, bio je i jedan trilioner zatvorenik, prognani diktator, čovek-senka, kaluđer. Među stranim životinjama, za koje se pričalo da su bile tu, bio je beli konj, zviždukavi los, leteća svinja, transilvanijski vuk, zmija Culebra Caleidoscopia.

Među čudnim pojavama, za koje se takođe pričalo da su se desile na Robinzonadi, bila je i iluzija o mogucnosti jasnog gledanja oko planete putem paraboličnih reflektora ili »prozirnih oblaka«, »krljušti zmaja«; iskustvo bilokacije koje je bilo delimično i fizičko i mentalno i ponekad omogućavalo pravi binokularni način gledanja na stvari, a uopšte gledano, bilo je to i optičko praznoverje.

Robinzonada je bila krcata praznovericama koje su zaista imale lokalna prebivališta i imena. Vizije na Zemlji mogle su dati samo bledu sliku ovog mesta. One ne izblede uvek kad im se priđe. U mnoge se može ući i uživati. Mogu se jesti mušmule odmah sa drveta iz mašte, ili razgovarati sa duhovima koji žive u njemu. Praznoverje, da. Pa, takva hranljiva halucinacija mogla je da nestane već sledećeg dana. Ali i posle dva-tri dana mogla je opet biti tu. Postojala je široka raznolikost takvih čudnih pojava.

Među čudnim stvarima na Robinzonadi bile su — ne, ne sad, ne Zemaljske noći, ne

ove Noći Huga Kaca. Nije bilo čudo što je Hugo bio uznemiren nedoličnim preznovericama koje su se odvijale. Neke od tih čudnih stvari bile su prljave i neprijatne. Neke su čak pomalo i plašile. Dakle, u stvari, bilo je nekoliko koje bi i najizdržljivije srce naterale da zadrhti od užasa.

Čak i na ovu Noć Huga Kaca optičke praznoverice su se pojavile. Greivs Haklbi reče da je video, dole kod Duganove močvare, Prognanog diktatora na svom belom ždrepcu. Taj diktator još nije bio gotov. Imao je podmukli izraz onog ko kuje zaveru spremajući povratak. Entoni Konstantino reče da je video zatvorenika trilionera kako podmićuje dva čoveka koji su izgledali kao čuvari, po načinu na koji su ljuljali na ramenu svoje puške kratkih cevi. Antoaneta Felan reče da je videla (i čak ovog minuta još može da vidi) Čoveka-senku koji se krio u ulazu Šedrakove pećine. I tako su neki i otišli tamo (bila je udaljena oko tri kilometra) i Čovek-senka je zaista bio tamo (»ili, na kraju krajeva, senka od Čoveka-senke«, reče Stiven Haklbi.)

Čovek-senka je izvodio svoju predstavu. Navikao je da to radi, u svakom mestu u kome je bio, u velikim kućama na plantažama, gde je bilo veoma malo zabave i gde bi gazde sakupile sve radnike ispod velikog hlada da vide predstavu, bačenu na zid pomoću sveće i ruku Čoveka-senke. Čovek-senka bi zabavljao radnike na oko dve hiljade različitih plantaža, svake godine.

I sada je Čovek-senka imao svoj šou. Mladi ljudi, koji su došli da to vide, posedali su u mračnom enterijeru Šedrakove pećine, a Čovek-senka bacio je senke koje zabavljaju na široki beli, krečnjački zid, odmah kod ulaza u pećinu. (Pitanje: da li je bilo krečnjaka u svetu koji nije imao nikakvog organskog iskustva u svojoj zaostaloj prošlosti? Odgovor: to je zaista izgledalo kao beli krečnjak.)

Neko bi uvek upalio sveću i pridržao je Čoveku-senki. Noćas je to uradila Antoaneta Felan. I Čovek-senka sa svojim nadarenim rukama, baci otresite lutkaste senke na zid i one počeše da učestvuju u brzohodnim dramama. Glumci-senke imali su glasove, a Čovek-senka bio je nem; i tu je bilo nekoliko veoma tanušnih objašnjenja zašto je to tako.

Ali noćas, sa tolikim mnoštvom planeta koje su svetlucale na nebu, bilo je neobično mnogo različitih figura i drama od senki, u Teatru na beloj steni. Sveća koju je držala Antoaneta bila je zaista poslednja od četrdeset sedam sveća koje su bacale senku na stenu. Njena je bila Robinzonadska sveća, ali bio je četrdeset šest drugih sveća na nebu.

Čovek-senka i njegove skakutave slike predstavile su »Napoleonovo povlačenje«, sa konjima, intendantskim kolima i topovima koji bljuju vatru. Ovo je bila stara i omiljena predstava na turneji po plantažama. Bila je tu »Crna okuka« i »Hoganova aleja«. Izveo je i »Noć u brvnari« i »Kradljivci dragulja iz Valenda sveta«. Sve ovo bilo je poznato mladim ljudima koji su posećivali ove nedozvoljene predstave na steni.

A onda je Hugo Kac dreknuo na njih u jedva kontrolisanom besu.

»Sa tugom i razočaranošću vidim da ste opet zapali u mračno praznoverje«, tvrdio je Hugo Kac stisnutim glasom. »Takav čemer odražava se nepovoljno na svaku osobu na Robinzonadi. Svi znate da je Čovek-senka pojava koja je zabranjena, koja se ne sme upražnjavati ni pod kojim uslovima. Svi znate da sam ga rasturio na parčiće svojom toljagom još pre četiri dana i zabranio mu da se ponovo pojavljuje. Morate znati da ovde nema takvih stvari. Verujem da si ti, Antoaneta, predvodnik ovih pojava poznatih kao Čovek-senka.«

»Oh, nisam znala da sam to ja«, reče Antoaneta iskreno. »Možda grešite? Mogu li ja biti predvodnik, a da to ne znam?«

Čovek-senka je promenio nešto u drami »Izraelci i zlatno tele«, dajući Mojsiju glas Huga Kaca. To je Huga veoma naljutilo; i Mojsije sa stene se veoma naljutio, skoro u dlaku isto koliko i sam Hugo. Hugo bi otvorio usta da zagrme kletve; a Mojsije-senka bi to predvideo i prozborio sve ono što je sam Hugo nameravao, istim glasom koji je i Hugo nameravao da upotrebi.

Ali Hugo Kac je imao moćnu toljagu i njom je razbio Čoveka-senku na parčiće što je proizvelo krhotine škriljca debljine lista papira. I Hugo izvede mlade ljude iz Šedrakove pećine i povede ih dalje odatle.

Ali oni su se osvrtali dok su se udaljavali i videli kako na steni poigravaju osvetljene reči sa porukom »vratite se posle kad se matori praznoglavac ohladi«.

5.

Mladi ljudi su igrali neki zamršeni i tajni trupkajući ples za vreme nebom-osvetljene noći. Hugo Kac, komandant planete, prišao im je upola ljut i nesiguran.

»Da li vi mladi ljudi, verujete da su to prigodni plesovi?« upitao je. »Trupkate na pola takta i na četvrt takta i onda na prazno. Zar ne bi bilo racionalnije da igrate na ceo takt?«

»Ali ovo su posebni koraci za ovu noć«, reče Barbara Felan. »Upravo smo igrali 'Imperijalni ples Huga Kaca', u vašu čast. Onaj od malo pre bio je 'Slatki korak Huga Kaca'«.

»Pretpostavljam da je to onda u redu«, reče Hugo Kac i ode umilostivljen što su plesovi bili posvećeni njemu.

Ali ti trupkavi plesovi nisu bili baš u redu. Bili su tu stranci koji su došli do ivice plesnog podijuma i pridružili im se i ples je postajao sve više i više razbijen u taktu.

Frederik Kac dode do Antoanete Felan i izvuče je iz kruga igrača. »Ne bih hteo da ti smetam, ako ti nije drago da budeš sa mnom«, reče, »ali ovo je jače od nas i deo je javnog mnenja. Određen sam da te indoktriniram, sada, noćas, jer pripadam tvojoj starosnoj grupi i poznat sam po tim stvarima. Pokazala si, tako su mi rekli, uzlete u svojim verovanjima koji izlaze iz okvira tolerancije. Naređeno mi je da te ispravim, popravim i obučim.«

»Pa onda me ispravi i popravi i obuči, Frederik«, reče Antoaneta. »Kako ću znati, ako mi ne kažeš?«

»Ah, to je sve u čvrstom i strogom fokusu«, reče Frederik, »nasi životi moraju biti usmeravani višestrukom oštrinom. Mnogo puta si čula sve ovo, ali nisi obraćala pažnju i sad moraš ponovo da čuješ. Nema mesta za obične ljude na bilo kom novom svetu. Sve proste osobe moraju ostati na Zemlji, ili moraju da se filtriraju u ovakvim usputnim stanicama kao što je ovaj Selkirški sistem. Samo jake ličnosti sa odličnim karakteristikama mogu otići na druge svetove. Ti ljudi moraju da se oslobode širokog i površnog ludila praznoverja i usmere svoju energiju i talenat u čvrstom i strogo odredenom pravcu.«

»Radićemo samo racionalne stvari. Nećemo imati nikakve praznoverice ili iracionalne fenomene, ni strance, ni strane pojave. Zabludama nema mesta na novom svetu. Mi ćemo utirati samo pravi put, prema jakim i pravim pravcima svetovnog liberalizma koji su stvorili nasi očevi. Sve 'ono izvan', nedozvoljena područja, nenormalnosti i skretanja, moraju biti iskorenjeni i bačeni u bezdan. Reka koja teče u pogrešnom pravcu pretvara se u močvaru. Mašta koja ide besciljno može da odvede samo u močvaru gde će na kraju sve potonuti u mulj bezakonja. Mi ne smemo da imamo strance i strane pojave. Mi ne možemo da imamo bele konje i kaskadno obojene zmije, ili ljudesenke i monahe. Ove stvari potiču iz bolesne mašte.«

»Govoriš kao tvoj otac, Frederik«, reče Antoaneta.

»To je veća pohvala nego što je zaslužujem«, izgovori ponosno Frederik Kac.« Naši roditelji došli su na Selkirški sistem da imaju potomstvo u karantinskim uslovima, gde ne može da prodre nijedan od razarajućih i praznovernih uticaja. Tada će te porodice biti ozvaničene i poslate na druge svetove. Od četrdesetak svetova Selkirka, ovaj je baš dobro funkcionisao i oni su slali talas za talasom kolonista, svake dve ili tri godine. Za dva ili tri sveta (Robinzonada je jedan od njih) ne može se reći da su dobro funkcionisali. Ovaj svet propušta. Razarajuće infekcije i nezakonite praznoverice uvukle su se u njega.

Čudne pojave se javljaju. I zato će mnogi ljudi biti klasifikovani kao 'nečisti' i prisiljeni da ostanu ovde zauvek. Samo nekolicina nas superiornih biće pozvana da ode na 'dalje svetove'.«

»Sve više i više kao tvoj otac«, reče Antoaneta.

»Hvala ti«, reče Frederik, »divno je od tebe što to kažeš. Ipak neke od tvojih aktivnosti, koje su mi prijavljene, nisu baš sjajne. Ali uprkos tome, ja sam bio veoma obuzet tobom i još uvek sam.«

»Oh, pa udaću se za tebe, ako je to ono što želiš« reče Antoaneta.

»Četrdeset sedam planeta selkirškog sunca nose veličanstvena imena osoba i koncepata koje su dovele Svetovni liberalni sporazum do sadašnje veličanstvene pozicije«, reče Frederik. »Imena, imena. Ničeova planeta, Hegel, Mordekaj, Darvin, Haksli, Frojd, Luter, Kalvin, Kromvel, Volter, Ruso, Franklin, Henrikus, Džojs, Žid, Vajld, Man, Rasel, Vilijam B. Zif, Maltus, Ruzvelt, Slobodan izbor, Zgazi petla, Relativitet, Etičke situacije, Mao, Truman, Država Kent, Žuti pas, Dijalektički materijalizam, Beloglavi, Nader, Pauling, Tielhard, Kenedi, Bela Abcug, Pank rok, Konjokradica, Sem Ervin, Majler, Pobrini se za broj jedan, Tip O'Nil, Karter, Kontrolisani očaj, Rolingstouns i Robinzonada na kojoj mi stojimo. Ovo su velike osobe i velike ideje, najviše tačke ljudskog dostignuća.«

»Gledao si svako od ovih ostrva-planeta kad si mu spomenuo ime«, primeti Antoaneta.

»Oh, naravno.. To je efektan trik u govorništvu«, odgovori Frederik.

»Ali neke od njih već su bile iza horizonta, Frederik, a neke nisu još ni izašle iznad horizonta. Ali pogledao si u svaku kad si joj izgovorio ime i video si je u detalj. Znam da jesi.«

»Da, jesam«, priznade Frederi, »postao sam žrtva optičkog praznoverja, što pokazuje da niko od nas nije savršen. Antoaneta, rekla si nešto malopre, kad nisam baš dobro slušao. Da li sam te čuo kako treba?«

»Oh, rekla sam da bih se udala za tebe, ako to zaista želiš. A šta si ti čuo da sam rekla?«

»Oh, ovo može biti u isto vreme i divno i užasno, Antoaneta. Moj otac te je za probu stavio na listu onih koji treba da ostanu na Robinzonadi, zato što si jogunasta. Moraću nekako da ti promenim narav.«

»Nema potrebe da protivurečiš ocu, Frederik. Ostaču ovde, a i ti sa mnom.«

»Da ostanem na Robinzonadi? Ne, nikada! Ja sam jedan od odabranih i moja je sudbina da idem dalje u svetlije svetove.«

»Da me voliš ti bi ostao sa mnom ovde.«

»Ja te zaista volim, Antoaneta, uprkos tvojoj naklonjenosti praznoverju. Ali više volim počasti.«

»Bravo«, reče Antoaneta. »Vidim nešto, Frederik, što samo praznoverna osoba može da vidi, iako je to još uvek ispod horizonta. Ali brzo se približava i uskoro će svi moći to da vide.«

»Matični brod!« Frederik Kac je jedva dolazio do daha. »Dolazi! Zavladaće našim nebom još ove noći. Siguran sam da je neko javio mom ocu da dolazi. Zato je bio tako zauzet svojim listarna i odlukama i zato je zadužio ljude da provere satelit i pripreme ga za polazak. Verovatno je Matični brod već primećen na instrumentima i zato to nije pravo praznoverje što se video pre nego što se pojavio na horizontu. Da li da kažemo i ostalima da smo videli da dolazi?«

»Naravno, Frederik. Svako je svakom rekao da dolazi, jer su ga svl videli.«

6.

»Sada činim nešto najteže u svom životu«, obraćao se Hugo Kac teškim glasom ljudima sa Robinzonade. Bio je razbarušen, imao je i modricu i tragove krvi na licu. »Moram da

kažem i odlučim, kao komandant ovog ostrva-planete, ko od vas može da ide na uzvišenija neba, a ko mora da ostane ovde. Do mene je stigao glas: ovo drvo mora da rodi još noćas, makar i oskudno. Mučio sam se donoseći ovu odluku, ali neću dozvoliti nikakve ustupke po pitanju moje presude. Nijedna osoba sa porokom, bilo otvorenim ili prikrivenim, ne sme napustiti ovaj karantinski svet.«

»Hajde, Antoaneta«, reče Stiven Haklbi i gurnu je, »Covek-senka se vratio na zid ispred pećine i predstava samo što nije ponovo počela. Bolja je nego ijedna koju Hugo Kac može da izvede.«

»Hajde, četrdeset-sedmoplanetarna sestro«, reče joj Barnabas Felan. »Ionako niko od nas nije izabran da napusti Robinzonadu. Suviše smo zaraženi praznoverjem i sveobuhvatnom boleštinom. Možemo da vidimo Matični brod isto tako dobro i sa Pozorišta beli zid, kao što ga vidimo odavde, a prva komedija koju će Čovek-senka prikazati zove se 'Uplašeni ostaci majke nosilje, ona napušta pola svojih pilića'. Majka nosilja je Matični brod.«

»Idi i kaži Čoveku-senki da će ovde biti mnogo bolji skeč«, reče Antoaneta.« I kaži mu da sam ja to rekla. Može i on da dođe ovde i posmatra sa Darbin Dingla, a da ga niko od onih koji nisu praznoverni ne primeti. A onda kad satelit ode, svi ćemo ponovo sići dole do Šedrakove pećine i posmatrati njegovu predstavu koliko ko hoće.«

»Ko će ovde napraviti bolji skeč nego što bi mogao Čovek-senka?«, sumnjičavo upita Stiven Haklbi.

»Ja ću«, reče Antoaneta.

»Hugo Kac ima okrvavljenu obrvu«, primeti Entoni Konstantin. »A Antoaneta je napravila svoju najzlobniju grimasu. Je l' tu došlo do nekog sudara, ti perverzna devojko? Je li to deo skeča? Čime si ga pogodila?«

»Da došlo je do sudara«, reče Antoaneta. To je deo mog skeča. Ali pogodila sam ga samo rečima. Moje reči mogu da izazovu krvarenje.«

»Zar ne znaš da on ima moć da nas sve izvuče iz ove olupine i moć da nas ostavi ovde?« upita Stiven Haklbi.

»Ja volim ovu olupinu, moju rodnu planetu i volela bin da me ostave ovde«, reče Antoaneta. »Pretpostavljam da sam se osigurala da ću biti među napuštenim ljudima.«

»Među vama ima onih koji će biti napušteni«, govorio je Hugo Kac svojim snažnim, više sažaljivim nego ljutitim glasom, a izgledalo je kao da je uhvatio odjek Antoanetine rečenice. »Možete da urlate i da se ulagujete kad čujete presudu nad vama, a ipak ste sami, svojim ponašanjem, doneli takav sud o sebi. Niste odmeravali svoje postupke. Potpali ste pod uticaj idolatrije i praznoverja. Vaše oči čežnjiva pogleda bile su uprte u utvare kojima nije bilo dozvoljeno da budu ovde. Vaše uši su sa žudnjom osluškivale poziv na nezakonita iskušenja.

Odabrani među nama napustiće svet Robinzonade zauvek, za nekoliko minuta, skoro odmah. Nećemo poneti ništa sa sobom kad budemo ulazili u satelit koji će nas odvesti do Matičnog broda. Nećemo poneti ništa sa sobom jer ćemo na Matičnom brodu dobiti bolje stvari nego što se mogu naći na Robinzonadi.

Ovi i samo ovi ljudi poći će u veličanstveniji svet, pošto su prošli testiranje: ja lično, Hugo Kac, moja žena Monika Kac, moj najstariji sin Konrad Kac i njegova žena Irena Felan, moja najstarija kćer Rita Kac, moj drugi sin Frederik Kac, moja druga kčerka Oliva Kac, moj treći sin Maks Kac i Barbara Konstantino koja mu je obećana, moja treća kćerka Veronika Kac i moje dvoje unučadi Vilijam Kac i Lili Kac. Ovih dvanaest ljudi krenuće u svetliji svet. Vas trideset pet ostalih, zbog vaše perverzije i prostote, ostaćete na Robinzonadi. Svi znate za poslovicu 'Nema mesta za obične ljude ni na jednom od svetlijih svetova'. Vaša je sopstvena greška što ste nedostojne osobe.«

»Oče«, pozva Frederik Kac glasno, »ta lista se mora ispraviti! Antoaneta Felan

je meni obećana i mora da pođe sa mnom. Nikad za svojih sedamnaest godina nisam se protivio tvome sudu. Ali sada se protivim. Antoaneta mora da pođe sa mnom.«

»Ta devojka ne može ići sa nama«, reče Hugo odlučno,« i ona ti nije obećana u dobroj nameri. Od svih četrdeset sedam osoba na ovom svetu ona je apsolutno na poslednjem mestu. Za nas bi bilo bolje da nas je bilo četrdeset šest i da nje nije bilo. Praznoverje se za nju lepi kao za svoju maticu. Čovek-senka i Monah i Zmije, sve se to kači za nju. Ona je veštica i mora ostati ovde zauvek. Sad ćemo ući u satelit, nas dvanaest. Ulazi ženo, ulazite deco i unuci, snaje i verenice. Frederik, rekao sam da svih dvanaest udemo u brod odmah. Odmah!«

Frederik Kac je pocrveneo od agonije i strasti. Srce mu se kidalo. Ali on nikad u svom životu nije protivrečio ocu, pa neće ni sada. Okrenuo se da uđe u satelit u koji ih je desetoro već ušlo i samo je njegov otac Hugo Kac ostao da ga sačeka.

»Čekaj«, povika Antoaneta i glas joj odjeknu kao bronzano zvono. »Rastati se od njega zauvek, predugi je period! Dajte mi samo jedan minut sa njim, četvrt minuta. Deset sekundi!«

Antoaneta zagrli Frederika sa apsolutno neodoljivom strašću. Zdera mu košulju i zagreba potiljak i leđa i ramena jakim noktima, ostavljajući izbrazdane rane koje su počele da krvare. Od ljubavi ga je izudarala i napravila mu modrice.

»Ovo je dovoljno za deset sekundi s njim«, reče veliki Hugo Kac kivno. »Odbij, mlada veštice. Ulazi u satelit Frederik.«

»Oh, čekajte, čekajte, ranila sam ga u brutalnom nastupu svoje ljubavi«, povika Antoaneta, »on je slomljen i krvari. Ali ja ovde imam lekovitu mast. Dajte da zaustavim krvarenje.«

Antoanetin brat Barnabas dodao joj je specijalan lekovit preparat i ona ga umasira duboko u krvave brazgotine koje je načinila na Frederikovom potiljku.

»Ništa mu neće biti«, reče Hugo Kac pri kraju strpljenja. »Na Robinzonadi nema sepse ili neke druge zarazne materije. To je dovoljno ti mlada veštice. Odlazi.«

»Samo još nešto da mu kažem«, povika Antoaneta. »Frederik, iz ovog našeg kratkog susreta, kad sam te na nesreću ranila, proizići će stvari koje će te podsećati na mene. Neguj ih ispočetka u potaji. Ne dozvoli nikako da budu uništene. Zakuni se da ćeš mi učiniti tu malu uslugu i da će to obećanje biti zauvek.«

»Obećavam da će zakletva biti večita«, reče Frederik. »Sve što me bude podsećalo na tebe, neću dozvoliti da bude uništeno.«

Frederik je ušao u satelit. Ušao je i njegov otac Hugo. Satelit se uzdiže prema Matičnom brodu pet hiljada kilometara iznad njih.

Dvanaest izuzetnih osoba napustilo je Robinzonadu zbog mnogo mnogo boljeg mesta. A trideset pet običnih osoba ostavljeno je za kaznu na maloj planeti — ostrvu dokle god budu živi.

Zašto su se onda tako obradovali kad su otkrili da su nepovratno napušteni?

»Kakav si to preparat utrljala u te duboke rane koje si zadala Frederiku, Antoaneta?« upita Stiven Haklbi, dok je grupa zajedno sa Čovekom-senkom išla dole prema beloj steni ispred Šedrakove pećine.

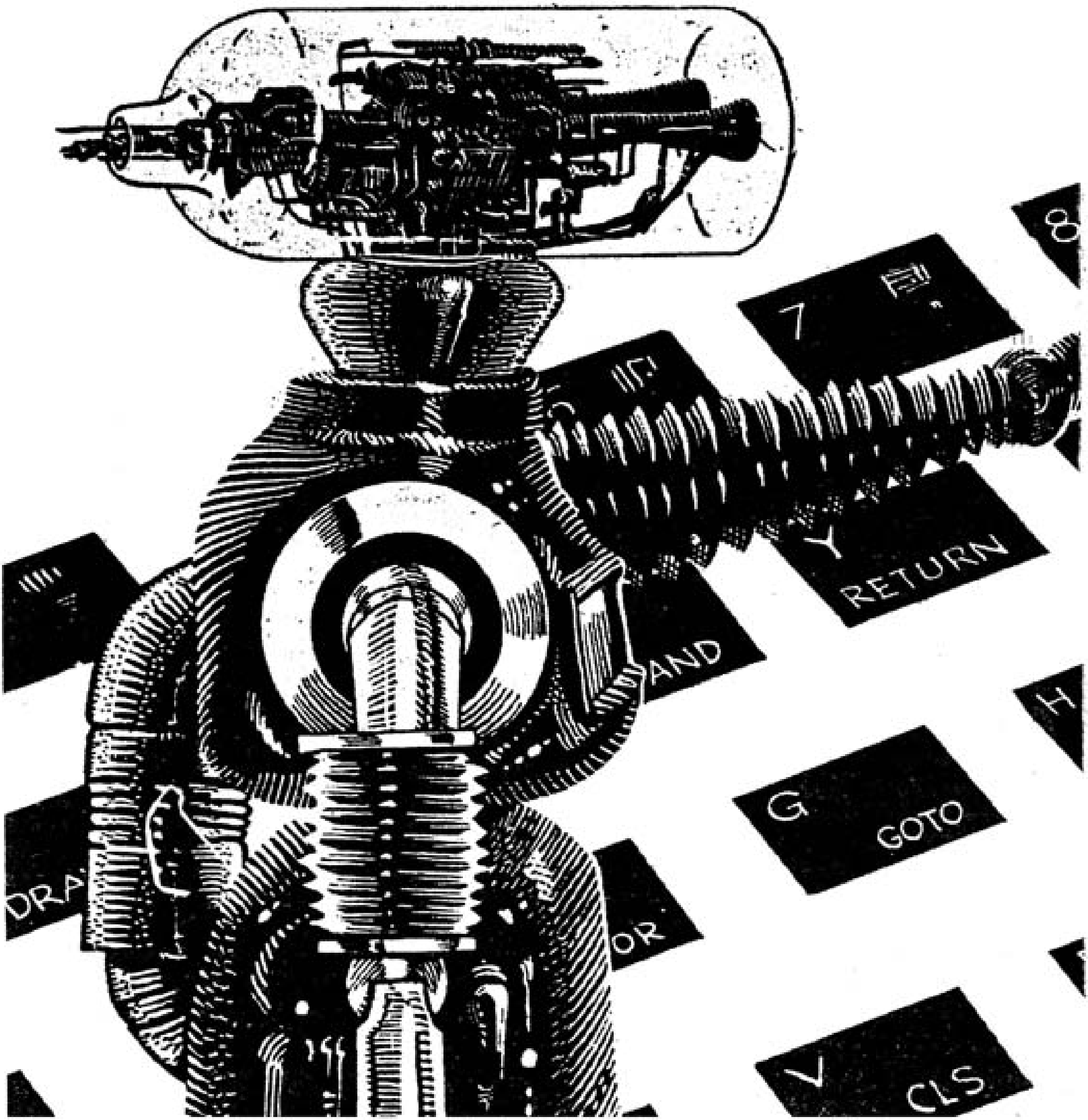
»Zmijska jaja«, reče Antoaneta, jaja zmije Culebra Caleidoscopia. Ona su tako mala, a tako se lako legu i preživljavaju! Zmijska jaja u inkubacijskom želatinu, sa dodatkom 'brzoplodnog izazivača'. Biće zmija gde god se okrenu. I biće čuvane i pažene da ne nestanu: postoji za to večita zakletva. One će ih zaista podsecati na nas.«

Prva predstava koju je Čovek-senka prikazao te noći bila je komedija »Kao zmije iz zavičaja«.

Stiven Robinet
HELBENT 4

Stephen Robinett: HELBENT 4, 1975
S engleskog prevela Konstantina Malić

Dobrodošao dični heroju! Odličja, počasti, zvanja i čestitanja vladara. Ali, ne i za tebe herojski pobedniče, slavni stari Helbente 4, koji si bio, otprilike, toliko dobrodošao koliko i Atila na vratima Rima.

»Pozdrav Kontroli leta, da li me čujete? Prijem...«

Umesto odgovora iz aparata se čulo krckanje, pucketanje i zavijanje.

»Ovde je Helbent 4. Kontrola leta, javite se...«

Helbent je osluškivao, a zatim isključio komunikacioni kanal. Zašto da osluškuje zvuke iz prostora? Zašto da sluša smetnje na vezama? Život je dovoljno težak i bez ignorisanja, odbijanja i ispoljavanja potpune, krajnje ravnodušnosti. Tri stotine godina na zadatku, a sada da se oglušuju na njegov poziv, da ga ignorišu. Uključio je za trenutak komunikacioni kanal i pojačao ton do gromoglasnosti.

»Kome je ovo potrebno, puzavci? Život je suviše kratak!«

Šta sada? Da se vrtim oko Zemlje i čekam? Helbent je pretražio svoju banku podataka, proveravajući i ponovo ispitujući. Bio je programiran za svaku nepredviđenu situaciju sem jedne — dolaska kući. Znao je tačno gde da pronađe Svemirce, tačno je znao šta treba da uradi kad ih nađe. Našao ih je i tako postupio; obavio zadatak i postigao cilj. Kasnije, kada je otkrio da je jedini preživeli, pretražio je svoju memoriju radi novog plana, novog cilja, ali ništa nije našao.

Istina, njegovi konstruktori računali su sa mogućnošću nuklearnog uništavanja od deset prema jedan na obe strane. Tačno je da se ta procena pokazala ispravnom — barem što se tiče Svemiraca. Tačno je da su bili 99,999998 procenata precizni i u proceni Zemljinih gubitaka, ali PROKLETI BILI — mogli su barem napraviti i neki program za onu malu mogućnost da Razarač preživi. Mogućnosti i procene su same po sebi bile na mestu — pre činjenice — ali nakon te činjenice, 0,000002 procentna mogućnost njegovog opstanka postala je stoprocentna izvesnost.

Helbent je ušao u orbitu za parkiranje i nastavio da kruži oko Zemlje. Razmišljao je, sad sve to nema svrhe; u stvari, ostavljen sam sa prvobitnim ciljem — osećao se nekorisnim. Nema više Svemiraca, nema više svrhe. Gotovo je požalio što ih je uništio. Na stopedesetogodišnjem putu u odlasku, sa ciljem da se sačuva čovečanstvo i unište Svemirci, nikada nije posustao. Tek nakon uspeha osetio je gubitak.

Setio se kako se približavao armadi Svemiraca, praćen sa boka svojim prijateljima na razdaljini od milion kilometara sa obe strane. Setio se kako je izgledao brod Svemiraca, u početku jedne celovite jedinice duga pola miliona kilometara, koja se zatim prestrojila u delove i razvila pred njim na borbenom rastojanju. Setio se trenutka oklevanja pre bitke; svaka strana je čekala da druga otvori paljbu. Helbent je sam odlučio ishod. Znao je svoj zadatak. Imao je svoj cilj. Došao je da se bori. I borio se. Nanišanio je u najbližeg Svemirca i pucao.

Nakon bitke — u vremenu od 2,478 nanosekundi — nastupilo je iznenadno zatišje. Sam u svemiru, Helbent se pitao šta da radi. Svemirci su nestali. Njegovi prijatelji na dugom putu su nestali. Samo je jedno ostalo — Zemlja, čovečanstvo, mesto njegovog nastanka. Krenuo je nazad.

Helbent je uključio sve komunikacione kanale.

»I kako su me dočekali na povratku? Čak ni kako si!«

»Zdravo!«

Iznenaden, Helbent se trgnu i odvoji od predajnika. Je li zaista dobro čuo? Reč, glas, ljudsko biće? Oprezno, sa nevericom, započeo je razgovor na radiotalasima.

»Ko je tamo?«

»A ko je tamo?«

»Prvo vi. To bi mogla biti zamka Svemiraca.«

»Molim?«

»Čuli ste me. Ko je tamo?«

»Ovde je Kontrola leta Hjuston —mislim, bila bi Kontrola leta, kada bismo imali

šta da kontrolišemo. U stvari, to sam samo ja. Video sam vaš odraz na radarskom ekranu. Ne bi trebalo da bude tamo.«

»To samo pokazuje koliko vi momci znate, zar ne?«

»Dobro govorite engleski za jednog...«

»Za jednog — šta?«

»Stranca.«

»Stranca«, rugao se Helbent, »vi bez-veznjaci ne biste prepoznali stranca ni kad bi pucao u vas. Koga si očekivao? Jermene? Programirali su me NASINI ljudi. Oni govore engleski, pa i ja govorim engleski. Nikada se nisam snalazio sa tim robotima što govore po ruski. Uvek mi je to zvučalo kao engleski naopačke. Morao sam da govorim s njima u binarnom sistemu. Prokleti bezličan jezik. Kontrola leta, sada mi recite šta želite da uradim. Vratio sam se.«

»Da uradite?«

»Da uradite?«, odvratio je Helbent, oponašajući verno čovekov glas, a zatim vraćajući se svom sopstvenom, ili, tačnije, glasu svog programera, mrzovoljnog čoveka sa kojim se Helbent nikada nije slagao: »Zvuči kao da nikada pre nisi čuo tu reč.«

»Jesam, zapravo nisam, barem ne od nečeg iz svemira.«

Helbent je planuo: »Nazoveš li me još jednom Svemircem, pucaću. Ubaciću u tvoju statičkim elektricitetom nabijenu trabakulu jednu... jednu...« Helbent je razmišljao, prebirući u sebi najmoćnije oružje u svom arsenalu, sada već uveliko isr pražnjenom »...jednu neutronku.« Ali takvih više nije imao.

Ponovo prekid na vezama: pucketanje, krckanje, prasak. Kukavički, zaključio je Helbent. Tipično, kukavičko ljudsko pona-šanje. Samo im pomeneš neutronsku bombu, i oni odmah beže u šume. Oduvek je naslućivao da su ljudi kukavice. Zašto bi inače slali robota da radi umesto njih?

Helbent je ponovo ušao u sinhronu orbitu nad Hjustonom.

»Ti tamo dole, puzavče, progovori. Nema bombe, garantujem.«

Čovek na nosaču je za kratko uključio i isključio predajnik, tek toliko da pro-mrmlja svoju poruku: »Šta želite?«

»Rekao sam vam šta želim. Želim da znam šta treba sada da uradim. Tvoj sam sluga, zar se ne sećaš?«

Kratko uključenje sa nosača: »Ne.«

»Slušaj, ti tupavko pilećeg mozga, hoćeš li prestati sa škljocanjem tim prokletim predajnikom u moje uvo i početi da GOVORIŠ sa mnom? I, usput, pošalji nekoliko video-signala. Volim da vidim sa kim razgovaram.«

»Video-signala?«

»Sličica, znaš, televizija, nešto slično tome.«

»Ne postoji oprema za slanje video-signala, kako ih već zovete.«

»Znam vrlo dobro da postoji. Zašto bih inače imao opremu za njihovo primanje, kada vi ne biste imali opremu za emito-vanje? Reši tu zagonetku, mudra glavo. A sada, odlepi se od tog mikrofona i pošalji sličice.«

»Ko ste vi, uostalom?«

U tom trenutku, Helbent je poželeo da ima barem jednu neutronsku bombu na brodu. »Reći ću to još jednom, i to jasno. A ti ćeš slušati sa oba uha i napregnućeš svoj mozak, ako ga uopšte imaš. Jesi li razumeo?«

»Da.«

»Dobro. Ja sam Helbent 4. Vraćam se vama klovnovima, jer ne mogu da smislim nikakav bolji način da utrošim svoje vreme. Kada bih smislio nešto bolje, možeš biti 99,99998 procenata siguran da bih to i uradio. Zadatak je izvršen. Razumeš? Nema više Svemiraca. Svi su nestali. Uništeni. Razumeš? Odluku o mom sledećem koraku prepuštam vama — pošto uviđam da je potpuno bez-nadežno pokušavati da se vodi inteli-gentan razgovor sa bićima ispod nivoa kretena koji sada naseljavaju ovu planetu,

a želim da se uzdržim od nečega što bih kasnije mogao požaliti. Moj kanal za slušanje će biti uključen na ovoj frekvenciji, nešto NIŽOJ frekvenciji, rekao bih. Ako imate išta razumno da kažete, javite mi se. Jesi li razumeo?«

Nastala ja pauza. Hjustonov nosač je ostao na vezi. Konačno, čovek je progovorio:

»Ko su Svemirci?«

Helbent, razgnevljen, sećajući se svojih izgubljenih drugova, ćutao je dokle je mogao, obuzdavajući svoj bes. Kada se pokazalo da je stišavati bes gore nego ga iskaliti, pojačao je potenciometar do maksimuma i rekao:

»TO«, počeo je, umiren jedino mišlju da je za tri stotine godina osnovna ljudska osobina — nezahvalnost — istrajala, a istovremeno shvatajući da je prirodna svest potčinjena emocionalnom kapricu — što nije slučaj sa mašinama — što se mora uzeti u obzir kada se razmatraju te stvari, pri čemu svaka ispada neubedljiva, pa zaključi: »JE UVREDA!«

»Izvini«, otkreštala je Kontrola leta.

Helbent je čekao, nadajući se da će čovek biti dovoljno razuman da pronađe nekoga ko zna šta radi. A on je dao prednost kompjuteru da pronađe takvu osobu.

»Nedovoljni podaci«.

»Kako to misliš, nedovoljni podaci, ti glupa životinjo? Zašto se ne poslužiš malo maštom?«

»Nedovoljni podaci.«

Helbent poče da gunđa, uviđajući da je gunđanje odličan način za stišavanje besa. Poznavao je ovaj kompjuter već tri stotine godina, i nikad nije, koliko se sećao, pokazivao ni najmanju sklonost da mašta. Bio je i ostao nema beštija, istina, njemu bliska naprava, brat po krvi, to je tačno, ali glup; njegova glupost se mogla meriti samo sa glupošću ljudi koji su njih dvojicu stvorili i koji su mislili da bi analitička funkcija odvojena od funkcije svesti učinila robota prilagodljivljim, pošto je dozvoljavala nesputanoj mašti da teče bez analitičke kritike iz logičkih strujnih kola, obično izražene u vidu statističke verovatnoće. Samo su u borbi funkcionisali kao jedan, uz odvojeno odlučivanje u razmaku od jedne nanosekunde.

Helbent je shvatio da je nerazumno očekivati od kompjutera da odjednom stekne maštu. Taj tip hladnog i logičnog kritičara retko je kad imao mašte. Helbent mu se izvini. »Oprosti«.

»NEDOVOLJNI PODACI.«

»Kad bi bar mogao da laješ, ili tako nešto, bio bi bolje društvo.«

Helbent je čekao sat, dva, tri. Veče se približavalo i sumrak se spuštao na Hjuston. Rešio je da sluša vesti. Tri stotine godina su dugo vreme bez vesti.

Potražio je stanicu na talasnoj dužini od 50 000 megaherca, u nadi da će čuti vesti. Ništa, pokuša sa većom frekvencijom, a onda uključi laser-kom. Opet ništa. Setio se da je Hjuston na niskoj frekvenciji, pa je pretražio donji deo skale, gde je nailazio na komercijalne TV programe, obično na talasnoj dužini od oko 100 megaherca. Podesi 5000 svojih vizuala na talasnu dužinu nešto veću od 5000 megaherca, na kojoj se emitovao komercijalni program, primetivši: »Ako sam ikad video džinovski korak unazad, onda je to ovaj«.

Uz treperenje slike, spiker, po imenu Volter, čitao je vesti.

»... i dalje, NASA izveštava da su tuđinci, koji sebe nazivaju Svemircima, zauzeli jednu sinhronu orbitu nad Hjustonom«

Svemirci? Nad Hjustonom? Helbent brzo radarom ispita sferu do udaljenosti od 250 000 kilometara. Ni traga od Svemiraca. Ipak, dobro je bilo znati da su tu negde.

»... ponovo, NASA opominje da nema mesta panici. Nedavno rasformirani Štab za svemirske operacije u Hjustonu je ponovo oformljen. Svemirski centar Kenedi upravo priprema jednu letelicu«.

Spiker Volter se okrete čoveku koji je sedeo za stolom pored njega. Kamera se izmače da bi obojica ušli u kadar.

»Voli, dok iščekujemo razvoj događaja, možda biste nam mogli reći po čemu se »Saturn 5«, koji se priprema za poletanje, razlikuje od onih korišćenih u misijama »Apolo«.

»Svakako, Voltere« imitirao ga je Helbent, pitajući se istovremeno kakav li je taj »Saturn 5«. Poznavanje tehnike mu očigledno nije bila jača strana.

»Samo trenutak, Voli«, upade Volter, »dozvolite da vas prekinem sa još nekoliko detalja iz biografije Breda Vilksa. Za one koji su nam se kasnije pridružili, Bred Vilks je čovek koji je prvi stupio u kontakt sa posadom došljaka.«

»Hvala, Voltere«, reče Helbent, koji se »kasnije pridružio«.

»On nipošto nije običan nadglednik. Završio je fakultet, kompjuterski je stručnjak, a magistrirao je i doktorirao na Institutu za tehnologiju u Masačusetsu, iz sistemskog inženjeringa. Pre no što je Kongres potpuno napustio svemirski program — i siguran sam, Voli, da će to imati uticaja na sledeće izbore«.

»I ja sam siguran u to, Voltere.«

»Pre toga, dr Vilks je bio nadzornik kontrole leta u Hjustonu«.

»To objašnjava njegovo poznavanje opreme, zar ne, Voltere?«

»Svakako, Voli. Ovde se s jetkošću kaže da je dr Vilks imao običaj da svakodnevno proverava opremu, najviše zbog toga da se podseti na stare dane. Baš tokom jedne od tih nostalgičnih provera sistema, dr Vilks je otkrio vanzemaljce na ekranu i razgovarao je sa njima. Tvrdi da su gotovo momentalno savršeno naučili engleski. Kako biste to prokomentarisali, Voltere?«

»Ja im ne bih prišao ni na puškomet, Voli«

»Dok čekamo (POGREŠNO UKLJUČENJE), Erik ima nekoliko primedaba u vezi sa temom. Evo njegove analize, Erik?«

Na ekranu se u krupnom planu pojavi čovek otmenog izgleda koji je već govorio u kameru. Helbentu je odmah pao u oči inteligentan izraz njegovog lica.

»Danas se čovečansto susrelo s tuđinskom rasom, s nekim nepoznatim bićima...«

S nekim Svemircem? upita se Helbent.

»... inteligencija tako moćna da je naučila ljudski govor, i to idiomatski, već tokom prvog razgovora...«

Helbent zadrhta, u prenesenom smislu te reči. Nikad se nije sreo sa TAKO moćnom vanzemaljskom inteligencijom. Svemirci, sudeći po škrtim podacima koje je imao o njima, jedva da su mogli da govore. Čak i posle kosmičke oluje, koja ga je skrenula sa kursa za nekoliko godina, kad je bio u dodiru sa bićima na planeti Volf 25c, pokazalo se da su gotovo imbecilni. Nadao se da će se moćna vanzemaljska inteligencija držati na odstojanju.

»...godinama«, nastavio je dostojanstveni Erik, »nas je naučna fantastika obasipala buljookim čudovištima i krilatim fantazmagorijama...«

Helbent pregleda svoju memoriju, tražeći značenje reči »fantazmagorija«.

»Godinama smo se smejali naučnoj fantastici u lice. Sada se više ne smejemo. Sada nagađamo onako kako je i ona to činila sama, tolike godine zanemarena. Tražimo razumevanje, znanje, međuzvezdano bratimljenje i jedan , Saturn 5 koji je u stanju da ponese u svemir nuklearno oružje sa mnoštvom bojevih glava. Vraćamo se vama, Voltere«

Po Helbentovom mišljenju, ovaj je čovek bio u pravu. Helbent se, na primer, nikad ne bi smejao u lice krilatoj fantazmagoriji.

Niskofrekventni komunikacioni kanal iz Hjustona je proradio. Helbent isključi komercijalni kanal sa Volterom, Volijem i Erikom.

»Zdravo, strančе. Ovde Hjuston.«

»I o VREMENU takođe.«
»Nemojte se ljutiti.«
»Ko se ljuti?«
»Zvučali ste... hm... razdražljivo.«
Helbent potraži značenje reči »razdražljivo« u svojoj memoriji. R-s-z-d... pronađe ga i odgovori:
»Ko je razdražljiv?«
»Ne želimo vam ništa loše.«
»Hvala NASI za te male usluge.«
»Ali moramo raščistiti neke nesuglasice iz prethodnog razgovora. Shvatićete da je to potrebno.«
»Što se vas tiče, sigurno jeste.«
»Možemo li da vam postavimo nekoliko pitanja?«
Iznerviran, Helbent pristade na to, čudeći se kako ga mogu pitati. Tokom konstruisanja i početnog testiranja, ni od Helbenta ni od nekog drugog broda-robota iz armade niko nije tražio dozvolu ni za šta. Njemu je rečeno da izvršava naređenja. Rano je naučio da ljudska bića izdaju naređenja koja mašine primaju, da ljudska bića daju uputstva i određuju ciljeve i da roboti slede ta uputstva i ostvaruju te ciljeve. Ovaj ga je pitao za dozvolu. Njemu su bila potrebna naređenja. Želeo je da zna šta treba da čini. Ipak, molba koja je dolazila od ljudskog bića bila je isto što i indirektno naređenje. Kako čovek nije uspeo da odmah postavi svoje pitanje. Helbent reče: »Opali.«
»ONI PUCAJU!« vrisnu Hjuston, naglo prekinuvši vezu.
»Ko?« upita Helbent. Prekasno. Veza se prekinula.
»Hej, Hjuston. Ko?«
Helbent ispita radarom područje na udaljenosti od pola miliona kilometara. Nigde nikog. Ni Svemiraca, ni fantazmagorija, bar nema pucnjave. Samo Zemlja pu... Zemlja?
Nešto, očigledno nečija predstava o raketi, zatutnja iz pravca Zemlje. Helbent ju je očarano posmatrao. Ta stvar je izgledala kao neki antikvitet. Helbent iznenada shvati njenu stvarnu svrhu — da pozdravi. Neko je izvukao ovaj antikvitet iz Smitsonovog instituta i lansirao ga u njegovu čast. Sve drugo je bilo smišljeno da mu se odvrati pažnja kako bi ovaj trenutak priznanja zasijao kao ruža u ruci lepe žene.
Helbent se oseti ponosnim, ne samo zbog toga što je u svojoj memoriji ponovo otkrio poređenje sa ružom iz nekog romana, već zbog ovog priznanja — tako neobičnog, prikladnog, dirljivog. Otvori sve komunikacione kanale da se zahvali za priznanje.
»Hvala, Ameriko! Hvala, Zemljo! Kako nisam navikao da držim govore...« Helbent primeti da antikvitet otvara vatru srednjeg dometa. »Ipak bih hteo da kažem nekoliko reči — ali samo nekoliko — o dubini onoga što osećam povodom ovog izraza poštovanja. Pošto sam se vratio iz kosmickih dubina, duboko sam dirnut dubokim osećanjem koje otkrivam iza ove romantične i duboko proživljene...« Helbent sad primeti još nešto: uporno mrmljanje kompjutera koji mu je upadao u reč.
»Šta je, do vraga? Ja svetu govorim besmrtne reči, a ti stalno smetaš! Za ime NASE, šta ti je?
»SUDAR, DVADESET JEDAN KOMA DVA, DEVET, PET SEKUNDI«.
»Molim?«
»SUDAR, DEVETNAEST KOMA, OH, OH, JEDAN SEKUND«.
Helbentu je bilo mrsko da uništi taj klasičan primer ljudske genijalnosti, ali činilo se da je raketa skrenula sa kursa. Čak i da je nosila samo loše nuklearno oružje, opet je mogla prouzrokovati štetu, neko ulubljenje, ili ogrebotinu. U trenu, njegova preciznost se usaglasi s kompjuterovom. Nerado je otposlao jedan molekularni udarni talas i posmatrao kako projektil pada a zatim eksplodira.
Helbent se odvoji od kompjutera i vrati svom govoru.

»Kao što sam rekao, dame i gospodo, duboko dirnut ovim...«

»SUDAR, ŠEST KOMA TRI, JE-DAN...«

»Sudar! Šta to brbljaš, do davola? Upravo sam uništio sirotu stvarčicu«.

«... sedam sekundi«, završio je neumoljivi kompjuter.

Helbent je pretražio prostor. Još jedna starina — ruska po oznakama (prepoznao je ono CCCP koje su nosili njegovi pokojni drugari) — išla je prema njemu. Žalosni prizor koji je pružala ganuo ga je više nego ikada. Rusi koji pozdravljaju mašinom zamišljenom, razvijenom i izradenom u Americi (osim tu i tamo nekoliko japanskih elektronskih delova) — Ah, to je bila čast.

Ali na nesreću, ruska ptica je takođe odlepršala u drugom pravcu. Očigledno, ruski muzejski eksponat je bio isto tako nepouzdan kao i američki. Helbent se povezao sa kompjuterom, otposlao jedan fotonski zrak u pravcu ruske letelice i u mislima odao počast njenom trenutnom nestanku. Odvojio se od kompjutera.

Kanal Hjuston se otvorio. Helbent je baš zaustio da zahvali za njihovu duboku počast i da se izvini što je morao da uništi takav, poštovanja vredan, brod, kad ga je prekinuo neki glas, manje neodlučan, autoritativniji, mada je ispaljivao jednako besmislena pitanja kao i prethodni, bojažljivi.

»Ko ste vi?«

Helbent je, u skladu sa svojim položajem, odajući dužnu pažnju, odgovorio tonom koji poštuje autoritet, a istovremeno zanemaruje suštinsku glupost pitanja. »Gospodine! Helbent Cetiri, iz NASINOG odreda, Zemaljska armada, na službi, gospodine!«

»Molim?«

Helbentu je laknulo. Ponovo pogrešno. Još jedan kreten.

Helbent se spremio da isključi kanal i nastavi svoj govor svetu. Prekinuo ga je onaj glas:

»Rekli ste Zemaljska armada«.

»Jesam, zaista«.

»I NASA«.

»Nacionalni aeronautički i...«

»Znam šta to znači. Pokušavamo da utvrdimo — i od primarnog je značaja da to i učinimo — da li su vam namere prijateljske«.

»I ja pokušavam da utvrdim istu stvar«.

»Odlično, onda su nam interesi isti«.

»Sumnjam«.

»Mogu li vam postaviti nekoliko pitanja, Helbente Četiri, mogu li vas tako zvati?«

»Helbent je dovoljno«.

»Odakle ste, Helbente?«

»Sa Zemlje«.

»Kad ste otišli sa nje?«

Pre tri stotine godina«.

»Hiljadu šesto osmadesete?«

»Tako nekako«.

»Iz koje zemlje?«

Strpljenje slabi. Helbent se kontrolisao, pretpostavljajući da bi pitanja mogla biti u vezi sa nekom vrstom dobro smišljene sistemske provere. »U.S.A. To znači...« Čovek ga je prekinuo zaštitničkim, očinskim glasom. »Hiljadu šesto osamdesete nije bilo Sjedinjenih Država, Helbente.«

Helbentovo strpljenje je popuštalo. »Slušaj ovamo, Hjustone, znam da ste vi tehničari slabi u istoriji, ali ja nisam. U svojoj memoriji imam sve — od Gerberovog Slabljenja i propasti Kartaginskog carstva, do Celokupne istorije Sjedinjenih Država Henrija Ajrona Komangera. U prvom tomu se govori o ujediniteljima, Vašingtonu, Džefersonu i našem prvom predsedniku Švarcu, uz nabrajanje njihovih herojskih dela hiljadu petsto dvadeset prve — hiljadu petsto dvadeset prve, Hjustone. Ti znaš imena ujedinitelja, zar ne?«

»Švarc mi baš i nije poznat«.

»Trebalo bi, Hari Š. Terman tog vremena, jedna od zaista velikih figura ljudske istorije. Da bih te prosvetio i poučio, pročitaću odlomak iz Istorije profesora Komangera. To će, uveren sam,

imati više smisla nego tvoje lupetanje«. Helbent je počeo da čita prvi tom Hjustonu.

»Mislim da imamo poteškoća sa sporazumevanjem«.

Helbent je proverio svu svoju opremu. Izgledalo je da je sve u redu. »To je kod vas, Hjustone. Provera sistema ne pokazuje nikakve greške u funkcionisanju«.

»Nisam na to mislio. Kažete da ste sa Zemlje«.

»Ja jesam sa Zemlje«.

»Kažete da ste iz Sjedinjenih Država«.

»Čist domaći sin.«

»Onda ste čovek.«

»Naravno da nisam čovek. Da sam čovek, bio bih tu sa vama ostalim kukavicima, umesto što na stotinu i dvadeset svetlosnih godinu u svemiru rizikujem da mi gotovo pogode motor za uzletanje. A sad počinje užasno da me zamara odgovaranje na ova besmislena pitanja. Možemo li da pređemo na nešto drugo, nešto razborito?«

»Kao na primer?«

»Kao — šta hoćete da ja učinim«.

»Sačekaj, Helbente.«

Sačekaj. Sačekaj. Dođeš do suštinskog problema i Hjuston kaže: sačekaj. Počeo je da misli da je nešto u prvom Folio izdanju Darvinovog Porekla vrsta bilo pogrešno. Ono što se uzdigne, mora i da padne. Za tri stotine godina čovečanstvo je, bar onaj njegov deo u Hjustonu, očigledno krenulo na dugo povratno putovanje u prvobitni mulj.

Helbent je uključio komercijalni kanal da bi prekratio vreme. Volter i Voli su još uvek razgovarali. Do Erika, za kog je Helbent želeo da preuzme kontrolu u Hjustonu, nije se moglo doći.

»Voltere.«

»Da, Voli«.

»Po ovim novim podacima — i sovjetska i američka letelica su potpuno uništene, a Hjuston kaže da stvorenje tvrdi da Zemlja...«

»Tvrdi da je sa Zemlje, Voli. To nije potpuno isto.«

»Ipak, Voltere, to nije isto. Ako to stvorenje misli da je odavde, iz bilo kog razloga, ako su za njega naši ICBM što i nestašne muve dečacima...«

»Mislim da je izraz 'muve nestašnim dečacima', Voli. Možda Erik zna.« Volter je pritisnuo slušalicu jače u uvo. »Erik?«

»Tu sam, Voltere. Izraz je iz...«

Voli se, uznemiren, nagnuo prema Volteru, ščepao ga za revere i protresao starijeg čoveka.

»Slušaj, Voltere, ovo je važno.«

»...Šekspira«, završio je Erik.

»Slušam, Voli.«

»Možda bi, Voltere, ako oni mogu da učine sve, možda bi trebalo da odustanemo.«

Volter je pogledao zabezeknuto. »Odustanemo?«

»Zgnječio je naše dečake kao nestašne muve, Voltere. Voli je protresao Voltera. »Kao nestašne muve!«

»Postaješ histeričan, Voli. Gde li je ona čuvena uravnoteženost astronauta?«

Voli je pustio Voltera, i spuštajući glavu prema stolu naslonio je na ruku, čujno jecajući. »Propalo! Propalo! Sve je propalo!

Volter je pogledao u kameru: »Pogledajmo šta Erik (slika loša) ima da kaže na to. Erik?«

Konačno, pomisli Helbent, nešto razumno.

Razumni čovek se pojavio na ekranu. »Voli, biću primoran da se ne složim sa tvojom analizom. Stvorenje je pucalo u samoodbrani. Istina, uništilo je naša najbolja oruđa. Istina, to pokazuje tehničke mogućnosti daleko superiornije od naših. Istina, NASA javlja da stvorenje ima osoran stav. Ali ne prestaje da priča. Izgleda da je spremno za razumnu raspravu. Ja bih odlučio da nastavimo taj razgovor, da se učimo od više kulture. Ako se dobro usmeri, čovečanstvo bi moglo napraviti značajan skok u

budućnost. Nazad tebi, Voltere.«

Helbent se isključio da bi razmislio. Negde u Erikovom komentaru ga se nešto dotaklo. Želeo je da razmisli o tome.

»Kompjuteru, kolika je verovatnoća da su Volter i Voli — a naročito Erik — govorili, ne o Svemircima ili o krilatoj fantazmagoriji, već o meni?«

»99,98%.«

»Tako visoka?«

»POTVRDNO.«

»Prvi put čujem da si toliko potvrdan u nečemu.«

Kompjuter je ćutao jer je odgovarao samo na pitanja i naredbe.

»Koja je verovatnoća da se ova civilizacija degenerisala za trista godina?«

»Nedovoljno podataka — neempirijska procena ispod 0,0001%.«

Nenadno, ideja — intuitivna, neispitana, ipak ubedljiva — probila je put do Helbentovog razuma, upravo jedna od onih ideja koje su njegovi tvorci želeli da podstaknu odvajanjem zbunjujuće i kritičke sposobnosti kompjutera od Helbentove nepatvorene kreativne mašte.

Šta ako — »Kompjuteru, kolika je verovatnoća da se može naći druga planeta u našoj galaksiji — ne, precrtaj to. U našem kosmosu — mogao bih baš i da mislim u tako velikim dimenzijama — neka druga planeta sa istom biološkom evolucijom kao Zemlja, istom društveno-kulturno-jezičkom evolucijom, istim geofizičkim karakteristikama, ali — ovo je važno, kompjuteru, pa obrati pažnju — evolucija na nivou od tri stotine godina iza Zemlje, patuljasta, zakržljala, sitna Zemlja, u istorijsko-kulturnom smislu?«

Kompjuter je odmah odgovorio, izbacujući decimalni broj u kom je iza nule i zareza sledio niz nula, toliko dug da je Helbent izgubio pregled. Red se završio »jedinicom na minus«, pa još jedna ogromna brojka.

»Tako mala, a?«

»Tačno«.

Helbent je razmišljao. To je bilo besmislenije od onoga sto su govorili Voli i Volter. Ili postoje dve Zemlje — uzimajući u obzir primitivno stanje postojeće tehnologije, zbrkane i nepouzdane istorijske podatke, kao i biološku disfunkciju u ljudskim mozgovima, ili — ili šta?

»Potrebni su mi podaci, boga mu, precizni podaci«.

Pokušao je da prodre u Kongresnu biblioteku standardnom frekvencijom. Nije mu uspelo. Prebacio se iznad Vašingtona i prešao na visokofrekventno optičko posmatranje. Prodirući kroz gustu prevlaku oblaka zatražio je biblioteku i ugledao je kroz prljave prozore.

»Knjige?«

Helbent se naježio. Sa ovim nespretnim sistemom povratnih informacija bilo bi mu potrebno sledećih tri stotine godina da pronađe samo osnovne podatke. Druge ideje nije imao, pa je odustao od daljeg traženja. I tako je lebdeo u prostoru razmišljajući. Sada kada je sve zatajilo — pa čak i njegova mašta — ostala mu je ipak još jedna mogućnost — zdrava logika.

»Kompjuteru, prekontroliši sve mogućnosti za trenutnu situaciju, i daj mi njihovu verovatnoću.«

Kompjuter se kolebao. Za tri stotine godina Helbentu se nikada nije dogodilo da se kompjuter koleba. Da li je i on to kazao?

»Proveri sisteme.«

»SVI SISTEMI ISPRAVNI I ZATVORENI.«

»Šta onda, do đavola, sediš tu na tim svojim flip-flopovima? Kog vraga čekaš? Pripremi se! To je naređenje. Počni već jednom da iščitavaš. ČITAJ!«

Kompjuter je užurbano čitao mogućnosti i verovatnoće. Bila je to prava poplava podataka. Činjenice neverovatne složenosti proletele su kroz Helbentovu glavu kao uragan, povezujući biosintetičke sinopse kao na palminim stablima.

Polako se prilagođavao ovoj brzini, a zatim počeo da traži samo objašnjenja najveće verovatnoće. Podaci su mu izmicali, tek je poneki hvatao iz bujice. Odolevajući oluji, čekao je da uhvati još koji.

Nije ih više bilo.

Bujica informacija se stišala i pre-sušila.

»To je sve?«

»PROČITANO SVE.«

Helbent je sa nevericom buljio u jedno objašnjenje najveće verovatnoće. Tako jednostavno. Tako očigledno. Da je bio sposoban da nosi kapu na glavi, da je ščepa, baci na pod i izgazi, to bi i uradio.

»Ta prokleta oluja. A da su mi samo jednom rekli. Mora da su me milion puta upozoravali da se čuvam te proklete oluje.«

Psovao je.

»U redu. Oluja me je dezorijentisala u blizini Volfa 25c.Tako da jedino verovatno objašnjenje mora biti da sam skliznuo kroz pukotinu kada je oluja presekla crnu rupu, stvarajući međuprostor i tako me istisnula iz jedne galaksije u drugu. Tako sam stigao na ovu, tehnološki — i verovatno intelektualno — zaostalu Zemlju. Pa šta?«

Helbent je razmišljao.

Javio se Hjustom

»Gospodine Helbent, ovde Hjuston. Kakva je svrha vašeg dolaska ovde, vaše misije?«

Helbent, sada potpuno svestan ljudskog neznanja, odgovorio je jednostavno i prijateljski: »Spašavanje čovečanstva.«

»Od čega?«

Mada mu je došlo da kaže: od njega samog, on pomirljivo reče:

»Od Svemiraca, ali pošto su oni uništeni...« Helbent je zastao na pola rečenice, jer mu je odjednom sinula ideja.

U njegovoj galaksiji Svemirci su bili uništeni. Kao jedini veteran iz te bitke on je to mogao posvedočiti.

Ali ovde, u ovoj galaksiji...

Pogledao je u pravcu Sagitarijusa. Zaista je postojao dvostruki život Svemiraca u kosmosu, tih slabih pegavih stvorenja sa patuljastim belim predvodnikom. Ako je, kao što je sada verovao, stigao na drugačiju Zemlju, u intelektualno nazadan svet, u drugačiju galaksiju koja je vekovima van kontakta sa njegovom, smatrao je da će do sukoba sa Svemircima iz ove galaksije sigurno doći.

»Gospodine Helbente.«

»Molim?« trgao se Helbent uznemiren, jer su ga prekinuli u razmišljanju.

»Šta su to Svemirci?«

Njegova pretpostavka se potvrđuje. Helbent je sad bio siguran. Osetio je silan val nove energije. Nema više praznih naklapanja. Postalo mu je jasno sa kojim ciljem i kuda treba da ide. Pogledao je u pravcu Sagitarijusa i osetio nešto toplo oko srca. Tamo, van dohvata Hjustonove bedne mašte, stajala je čitava, beskrajna vasiona, ogromna i divna, puna Svemiraca koji čekaju da budu ubijeni.

Ponovo se vratio Hjustonu. Nije bilo vremena za gubljenje. Tri stotine godina, pročitao je negde, traju koliko i treptaj kosmičkog oka. Svemirci će doći tamo pre nego što iko bude saznao.

»Slušajte, Hjustone, da li vi ljudi imate neku vrstu sistema za beleženje podataka: gramofone? Magnetofone? Nekog malog čoveka koji zapisuje na glinenim pločicama?«

»Imamo.«

»U redu, neka onda naoštri pisaljku: pričaću vam o Svemircima.«

Helbent im je opširno pričao o zahtevima i ustupcima, bitkama i osvajanjima i na kraju o sukobima imperija u onih zapanjujućih 2.478 na-nosekundi. Dodao je nešto o dugom putovanju kući, oluji svom dolasku.

Kada je završio, bio je ushićen kao da je sve ponovo doživeo.

Hjuston nije odgovarao.

»Hjustone!«

»Sačekajte pet minuta, Helbente, razmišljamo.«

»Razmišljanje. Razmišljanje. Zar nije sve dovoljno jasno? Ne moram valjda da vam spelujem? Vi, čovečanstvo, Zeml]o — svi ste u smrtnoj opasnosti. Morate odmah angažovati sva sredstva za borbu protiv ove surove opasnosti koja nagoveštava svoj skori dolazak. Možete li to da shvatite?«

Hjustonu je bilo potrebno drugih pet minuta.

»Doneli smo odluku.«

»Hvala NASA.«

»Nameravamo da se borimo.«

Helbent je uzdahnuo sa olakšanjem.

»Mada smo u početku želeli da sledimo put razuma, naš predsednik, posle konsultacije sa svim svetskim vođama, a uz neposredne savete najistaknutijih naučnika — odlučio je da pružimo otpor«.

Helbent se smešio ponosno i zadovoljno.

»Otvoreno govoreći, vaša priča o međuzvezdanim imperijama i osvajanjima, olujama i bitkama, interesantna je i genijalna izmišljotina sama po sebi, ali...«

»Izmišljotina?!«

»... se ne može prihvatiti«.

»Ne... hej, čekajte malo, Hjuston«.

»Vi čekajte malo. Naši najveći naučnici nas uveravaju da je takva veza među galaksijama, čak i pod pretpostavkom da druge galaksije postoje, nemoguće. Vaša priča je prevara, lukavstvo i trik da biste zadobili naše poverenje«.

»Prevara. Lukavstvo«.

»Imate pet minuta da izađete iz orbite i napustite naš Sunčev sistem. Ako odbijete, ona dva projektila koja ste, kako smatraju naši stručnjaci, imali sreću da uništite, jer nisu krenuli na vas istovremeno, biće samo mali dokaz naše velike snage i našeg oštrog mača. Sve što može da vas ošteti, od metaka kalibra 22 pa sve do moćnih bojevih glava iz našeg nuklearriog arsenala, biće upotrebljeno protiv vas. Tući ćemo vas na obalama, po poljima i u gradovima. Tući ćemo vas ako budemo morali i u podzemlju«.

Halbent, koji nikada nije mario za stihove, pokušao je da ih prekine.

Hjuston je nastavio: »Svi Zemljani će vam pružiti otpor. Svi ljudi na planeti Zemlji boriće se za svako zrno peska«.

»To neće biti potrebno, Hjustone«.

»Imate pet minuta«, odgovori Hjuston.

Veza sa Hjustonovim nosačem se prekinula.

Helbent je proveo pet minuta razmišljajući o mogućnostima i verovatnoći. Razmatrao je problem izlaska iz orbite i izvršavanje naređenja. Naređenja su ipak izdavala ljudska bića. Mada je cenio borbeni duh koji je stajao iza tih naređenja bez trunke ikakve sumnje takođe je znao da bi u ovom slučaju njihovo izvršavanje bilo bezumno. Ako izađe iz orbite, napustiće čovečanstvo, bar ovo čovečanstvo u ovoj galaksiji. Oni bi bili prepušteni svojoj zaostaloj kulturi i obrazovanju sve dok Svemirci ne dođu i smožde ih svojim gvozdenim pipcima.

Nakon pet minuta Helbent je video nešto, što mu je mnogo ličilo na minijaturnu armadu, kako se diže sa Zemlje. Bili su to projektili ispaljeni iz arsenala širom Sjedinjenih Država, sa podmornica ispod mora i sa pokretnih rampi širom Sovjetskog Saveza. Postepeno su se približavali i stremili ka njemu. Helbent je kompjuteru prepustio zadatak da prati i uništava rakete koje su milele ka njemu da bi mogao slobodno da razmišlja.

Razmatrao je problem analitički i logički. Ova stvorenja su izgleda namerna i odlučna da ga odbace. Smetalo mu je što time u stvari profanišu pojam čoveka kao misaonog bića. Nikad im nije palo na pamet da nemaju sredstava da to sprovedu u delo, da je njihov arsenal napravio samo jedan mali tehnološki korak napred i tu se zaustavio, da njihovi kapaciteti nisu dovoljni da ga savladaju i da je sve ovo nerazumno. Rakete i bojeve glave su eksplodirale oko njega ne nanoseći mu nikakvu štetu. Zaključio je

da ne može tek tako napustiti orbitu i prepustiti budale njihovoj ludosti. Jedna bojeva glava od 50 Kt eksplodirala je u blizini i potisnula brod, ali ga nije oštetila. I onda, što je više o tom razmišljao, sve je više dolazio do zaključka da bi napuštanje orbite istovremeno bilo odstupanje od primarnog zadatka.

Plan, bio mu je potreban plan. Morao je da im ukaže na opasnost koja je bila pred njima. Morao je da ih ubedi da smesta učine nešto, da se pripreme tehnički i psihološki za neminovnu invaziju Svemiraca. Setio se nečega što je Erik rekao: »Ako se dobro usmeri, čovečanstvo bi moglo ostvariti značajan skok u budućnost«. To je imalo smisla i bila je to jedina razumna stvar koju je Helbent u poslednje vreme čuo. Ipak taj ga je smisao obeshrabrio. Išao je protiv svega duboko ukorenjenog u njegovoj memoriji, protiv svake direktive osim glavne. Da bi je izvršio, morao bi da učini stvari za koje njegovi tvorci nisu ni čuli, planirali ih, pa čak ni sanjali. Morao bi da promeni svaku nit svoje vojničke psihologije, i napusti kamen temeljac svog ponosa, srž svog identiteta, morao bi se vratiti na Zemlju, ne kao pobednik, već kao pobeđeni. Ipak, značajan skok, bio je značajan skok.

Helbent je izabrao cilj i dao koordinate.

»Pripremi izlazak iz orbite. Pripremi sve za ulazak u gravitaciono polje i sletanje«.

Drugi put u tri stotine godina, kompjuter je oklevao. Prvi put u tri stotine godina, postavio je pitanje:

»DA LI POGREŠNO FUNKCIONIŠEŠ?«

»Slušaj ti, nepokorni komadu nečistog silikona, uradi kako ja kažem. NE funkcionišem pogrešno, i hoću da se te koordinate postave tačno na vrh kupole zgrade Kongresa. Jesi li razumeo?«

Kompjuter je razumeo. Izašli su iz orbite i počeli da se spuštaju. Iako su bili izgrađeni u svemiru i nisu bili stvoreni za ulazak u atmosferu, trenutna provera je pokazala da bi veći deo opreme — oružje, energetski sistem osnovna biblioteka broda — mogao stići na površinu sa manjim oštećenjima. Samo kontrolni centar — Helbent i veći deo kompjutera — mogao bi se rastopiti od toplote. Na udarac, brod bi se raspukao kao kokosov orah.

Zahvaljujući krhotinama broda, njegovom lešu, čovečanstvo bi učinilo ogroman tehnološki korak napred. Možda bi za tri stotine godina bili u stanju da grade bolje robote. Helbent zažele da može da ih upozna. Ali njegova dužnost je zahtevala nešto drugo. Njegove kosti, razapete na vrhu Kapitol Hila, čovečanstvu bi donele spasenje.

Helbent otvori sve komunikacione kanale ka Zemlji i povika:

»Šta je, vi kukavice, priglupa živino. Ja sam taj strašni Svemirac. Ja sam ogavni kučkin sin i dolazim da vas sredim. Bolje brišite kud koji, jer ja nisam sam. Tamo odakle dolazim ima nas još milion i za trista godina smrvićemo ovu planetu u param-parčad. Šta je, aha, kukavice. .«

Olupina poče da gori, blešteći na noćnom nebu iznad Zemlje.

Sergej Snegov

ČUDOTVORAC IZ VAŠLJIVOG PAVILJONA

Сергей Снегов,
ЧУДОТВОРЕЦ ИЗ ВШИВОГО ТУПИКА, 1982
S ruskog prevela Bojana Tošić

1

Već sa sto metara narednik Berens je video da je novajlija Eriksen — budala.

Kao prvo, suviše se često i suviše dobronamerno osmehivao. Drugo, imao je one ni svikasto-plave, ni plavičasto-sive oči, i uz to tako okrugle i sa toliko fluorescentnim beonjačama, da su više ličile na tacne nego na oči. A kao treće, što je i najvažnije, indikator pritajenosti je Eriksenu napisao na traci prosto neverovatnu karakteristiku: taj dugajlija je govorio samo ono što je mislio i pronicljivi zrak indikatora, čak ni u najtajnijim skrovištima njegove duše nije otkrio ni eventualne, povremene nalete zlobe, ni senku lažljivosti, ni blede nijanse zlonamernosti, ni elektro-potencijale izustačupalaštva (gramzivosti), ni molekularne nizove izaleđoizdajništva (izdajništva) prikrivenih maskom uliceulizivanja (servilnosti). O magnetnim impulsima prema činovima i sili gravitacije prema toplom mestu nije bilo ni govora. Eriksen je bio elementaran: kao novorođenče i bezazlen kao televizijski toranj. Takvih ljudi odavno nije bilo na Marsu.

»Vi, klinjo!« reče debeli narednik Berens, odmeravajući odozdo nagore, ali sa visine, dvometraša Eriksena. Narednik Berens — visina sto šezdeset dva, težina devedeset četiri, karijerizam sedamdeset osam procenata, svirepost neznatno povišena, ograničenost srednje ekstremna, opšta ocena — savestan, apsolutni optimista — prema potčinjenima se ponašao nadmeno. Umeo je da postavi na svoje mesto čak i one koji su se na njemu već nalazili.

»Nisam razumeo: iz koje ste ludnice pobegli?«

Eriksen odgovori sa poštovanjem:

»Ako dozvolite, naredniče, ja nisam bio ni u kakvoj ludnici.«

Berens je sumnjičavo razmotavao traku magnetne legitimacije.

»Pa, gde ste onda to živeli dok vas nisu pozvali u vojsku?«

»Živeo sam u gradu broj petnaest, osamnaesti rejon, četrdeset peta ulica, drugi paviljon.«

»Da poludiš«, reče narednik. »Na svim linijama na kojima se kod normalnih ljudi nalaze kancerozni otoci, kod ovog bezveznjaka sve same nule i blede crtice. Po meni, on je beznadežan slučaj. Šta rekoste, Eriksen? Grad broj petnaest? Znam. Četrdeset stepeni geografske širine, sto dvadeset osmi meridijan, ostrvce na mestu gde se presecaju prazan osamnaesti kanal i dvadeset četvrta presušena reka. Dvesta dvanaest hiljada stanovnika, polovina su standardni glupaci, oko četrdeset procenata je nestandardnih glupaka — ostali nemaju socijalni značaj.«

»Upravo tako, naredniče.«

»Mi smo jedanaest puta uništavali taj grad«, zamišljeno reče narednik. »U poslednjem napadu, pukovnik Flit je uspeo da razloži na molekule sve ljude i životinje. Samo je u jednom podrumu, zbog fluktuacijskih promašaja, čudom, tako je rekao general Brede, jedno dete ostalo čitavo, pola sata smo slušali njegov plač. Flit je udarao po njemu iz superkvantnog oružja, Superatomska—3, megatonskog pojačivača moći pogleda. Bože, kako su samo sijale pukovnikove oči kada je priključivao pojačivač na oružje. To prokleto derište nas je koštalo dva miliona osamnaest hiljada dvesta dvanaest zlatnih marsova... Zamislite samo — dva miliona!...« Berens pogleda Eriksena, pa dodade: »To su bili kibernetički manevri. Napadi su se odigravali na stereoekranu.«

»Da«, reče Eriksen.

»Sačekajte!« uzviknu narednik, užasnuto. »Rekli ste — drugi paviljon? Sto puta sam ga osmatrao na stereu, četiri puta sam ga uništavao... Znate li kako se on drugačije zove?«

Eriksen obori pogled.

»Uveravam vas, naredniče, sva pravila marsovske higijene...«

»Zove se Vašljivi, eto kako se zove«, strogo reče narednik. »I ne pokušavajte da me slažete. Mesto vašeg stanovanja nazvano je tako zbog ljudi, a ne zbog insekata. Tamo kod vas, bila su zapažena čudovišna odstupanja od standarda, zar ne? To je bilo poslednje utočište emigranata sa Zemlje, najodvratniji paviljon na Marsu!«

Eriksen je ćutao opterećen neopozivošću krivice. Berens ustade. Bio je širi nego duži. Pošto je brzo hodao izgledalo je kao da se klati. On dobaci Eriksenu:

»Podite za mnom. Prvi zadaci su jednostavni: neuronsko-talasno ispiranje psihe na raketnim poligonima.

2

Po ravnicama Marsa tutnjao je vetar. Ujutro su udari dolazili sa istoka, u podne je duvao sa severa, noću se kotrljao sa juga. Prvih godina kolonizacije Marsa pravci kretanja vazdušnih struja bili su ujednačeniji, ali je pre pedeset godina Vladar broj trinaest, odmah pošto je stupio na pult-presto, naredio vetrovima da duvaju samo na jug, zasipajući prašinom gradove Donjeg Demokratskog Istinskog Kapitalizma. Prefrigana Donja Demokratija mobilisala je za otpor električnu snagu od skoro pedeset alberta, to jest pedeset milijardi kilovata, po tadašnjoj terminologiji. Rezultat rata prašinom koji je buknuo, bio je nestanak ujednačenosti uragana, njihova se jačina povećala, a prašine je bilo više nego ikada. Sadašnji Vladar 19, koji je četvrtu godinu sa slavom vladao severnom polovinom planete, odlučio je da napravi preokret u zategnutoj borbi, pa je pod antene svoje vojske pozvao skoro trećinu stanovništva države. Bila je uspešno sprovedena široka oblačna diverzija. Uslovi za veliki rat su sazrevali, i to ne za rat prašinom, već za rat vodom i krvlju.

Eriksenu se prvi zadatak učinio neizrecivo teškim. »Balvane, predaj se u potpunosti, kompletno!« u glavi mu je odzvanjao narednikov glas. »Preciznije i bodrije!« Više nije osećao ni ruke, ni noge, ni trup, svi delovi tela su mu se sjedinili sa delovima mašine u jednu tutnjavu, gmizavu, jureću celinu: u živi automat, u kome Eriksen nije bio ništa više do njegov sitni deo. Manevrisao je zajedno sa stotinu istih takvih oduševljenih bojevih mašina. »Življe, sa više besa, mamlaze!« dernjao mu se Berens u mozgu. »Usredsredite se, tikvane, da vas ne prevrnu!« Eriksen je pokušavao da se usredsredi i da mu pogled izgleda žešce, ali ga je lako prevrtao, prezrivo ga gledajući, svaki vojnik koji mu je nailazio u susret. Njihove oči su plamtele i kada bi se našao u centru napada Eriksen je gubio samokontrolu. U prvom satu vežbanja on se desetak puta zaglibljivao u prašinu, izdižući motor uvis. Dovoljna mu je bila samo narednikova otrcana grdnja i dreka, pa da se i sam od sebe prevrće.

Berens je komandovao voljno.

»Kada biste se nalazili u boju, a ne na vežbama, balavče, već bi vas hiljadu puta razložili na atome«, reče on.

Eriksen je ćutao, dotučen.

»Ovde je pojačanje pogleda samo pedesetak hiljada puta jače od šamara!« besneo je Berens. »A u borbi, pojačanja idu i do sto miliona — šta će tek onda biti, baš bih voleo da znam? Odgovarajte, klipane, kada vas narednik pita!«

»Trudim se«, promrmlja Eriksen.

»Trudite se?« razdra se Berens. »Vi se ne trudite nego se glupirate, tikvane. Morate da mi se prepustite, a vi to, jednostavno izbegavate, eto šta radite. Ne osećam, uopšte vaš mozak, šizoidni stvore. Gde su vaše moždane vijuge, truli panju? Vaš mozak je gladak kao lubenica, budalo jedna.«

Eriksenu je i samom bilo jasno da Berens nije ovladao njegovim mozgom. Eriksen je bio loš vojnik. U najboljem slučaju, njegov mozak je obustavljao svaku aktivnost, dok su ruke, noge i srce poslušno ispunjavali narednikove komande. Vojnici bez mozga štete visokointelektualnom ratu isto toliko, koliko i vojnici zaraženi bolešću svojeglavosti. Uzgred, svojeglavosti već odavno nije bilo.

»Šta će biti sa armijom, ako se razmnože takvi nespretnjakovići?« urlao je narednik. Naša nepobedivost je zasnovana na savršenoj duhovnoj sinhronizaciji, odozgo do dole. Jeste li ikada o tome razmišljali, blesane? I je li vam palo na pamet, degeneriče, da je samo jedan takav prekid intelektualnog niza, kakav vi stvarate, sasvim dovoljan, da nas neprijatelj dobije? Pitam vas, usijana glavo, nameravate li da mi odgovorite ili ne?«

»Razumem!« reče Eriksen. »Razumem. Biće izvršeno.«

Berens ga pogleda sa negodovanjem. Narednikov pogled nije bio pojačan mehanizmima i Eriksen ga izdrža ne trepnuvši. Ponovo počeše manevri.

Eriksen je ubrzo osetio da mu je mozak pomalo naštimovan na narednikove talase. Komande mu više nisu tako odzvanjale, postale su prigušenije, pretvarale su se iz spoljašnjih udara u unutarnje impulse. Eriksen je znao da će se potpuna sinhronizacija njegovog mozga sa vrhovnim mozgom koji komanduje armijom uspostaviti onog momenta kada naređenja spolja dobiju oblik njegovih želja i stremljenja, iznenadno izniklih u njegovoj strasti. Tada će se on, kao i ostali njegovi saborci, probijati napred, da bi neizostavno ostvario i ispunio svoju razbuktalu želju...

Ipak, bio je daleko od ostvarenja takve

sinhronizacije. Nešto mu je nedostajalo u glavi. Odjednom, poče da mu kuca u slepoocnicama, vreo znoj mu jurnu po telu. Izbečivši oči od napora, uhvatio se za grudi. Motori koji su do tada nečujno radili, odjednom zaurlaše prevrćući ga u mestu. Eriksen se u grču okretao po krugu, i svi oni na koje je pao njegov izbezumljeni pogled počeše da uzleću kao pahuljice, prevrćući se u vazduhu, ili da se kotrljaju po neravnoj zemlji, udarajući sa treskom o prepreke, histerično urličući motorima.

»Stop!« prodra se Berens. »Stop, đavo nek' vas nosi!«

Eriksenova sinhronizacija je otišla toliko daleko da ga je Berensov besni uzvik iznenadio više nego grmljavina. O drugim vojnicima da i ne govorimo: već više nedelja, Berens je razgovarao sa njima isključivo sniženim tonom. Na poligonu brzo zavlada tišina, koju je prekidao samo vetar koji se vraćao sa severa na istok.

Berens se izvuče iž čaure i drekni preko celog poligona:

»Redov Eriksen, dolazite ovamo, idiote«!

Eriksen se isprsi pred narednikom.

»Pogledajte samo ovo strašilo!« negodovao je Berens. »Ovaj badavadžija čas ne može ni okpm da mrdne, čas obara pogledom kao stosmerni laser. Šta buljite u mene, tikvane? Tim svojim razjarenim pogledom umalo da mi osakatite ceo vod, panju okati. Ili ste, možda, zaboravili da smo na vežbama, a ne u bici? Odgovorite nešto, kretenu«.

Eriksen muževno odgovori:

»U redu. Trudim se. Možete se osloniti na mene«.

»U redu. Trudim se. Možete se osloniti na mene«, reče narednik Berens podsmešljivo i okameni se. Pola minuta je sumanuto gledao Eriksena, a zatim prosikta: »Vi me zafrkavate, paranoiče? Da li možete da pretpbstavite, prase brljivo u kojoj meri pružanje otpora može da ugrozi vojnika?«

Eriksen je ćutao, pognuvši glavu. Eriksen je mogao da se zakune da ne zafrkava on Berensa, već Berens njega.

»Sat odmora, stenice!« komandovao je narednik. »Na večernjim vežbama ćemo obrađivati samopožrtovovanje po slobodnoj odluci duše, što naređuje komandant«.

Odlazeći, u prolazu, on neprijateljski zaurla na Eriksena:

»Smetenjače!«

Odgegao se u kancelariju, a Eriksen leže na zemlju. Pored njega je legao i sredovečni riđokosi vojnik.

»Oštar je naš narednik«, reče sredovečni s poštovanjem. »Sručio je na vas najmanje sto pogrdnih reči«.

»Svega dvadeset sedam«, umorno reče Eriksen. »Brojao sam. Degenerik, balvan, tikvan, badavdžija, smotanko, idiot, kreten, budala, prase brljivo, truli panj, šizoidni stvor, panj okati, stenica... I naravno, smetenjak. Kladim se da bih i sam mogao da dodam još desetak pogrdnih reči koje nisu gore od ovih«.

»Narednik će ih i bez vas dodati«. ubeđivao ga je riđokosi. »U sferi pogrdnih definicija, Berens je neiscrpan. Uzgred, mogli bismo i da se upoznamo. Džim Proktor, četrdeset četiri godine, visina sto sedamdeset osam, težina šezdeset devet, lažljivost osrednja, podmuklost snižena, domišljatost ne veća od nula koma osam, nezdrave strasti i preokupacije u granicama dozvoljenog, lenjost i gramzivost na granici alarmantnog, sve ostalo ne podleže proganjanju zakona...«

Eriksen mu pruži ruku.

»Žao mi je što ne mogu da vam se predstavim sa takvom preciznošću i podrobno. U svim važnim sferama psihe ja imam nule. Ja, vidite u intelektualnim odnosima nisam baš sasvim...«

»Ma, nema veze. I sa nulama se može proživeti, ako se čuvaš. Imali smo mi jednog vojnika Birgera, sa apsolutnim nulama u oblasti lažljivosti i egoizma i sa svega nula koma dva iz samoljublja. I, šta mislite? Odlično se osećao u kasarni i čak je povremeno jako uživao«.

»Je l' on u našem vodu?«

»Raspršili su ga na vežbama. Brzopleto je izletao pod pogled generala Brede, tačno kada nam je komandovao napad. Pa, valjda i sami razumete... Kvantovi umnoživači generala nisu ni prineti vojničkim. Siroti Birger, nestao je kao krpa natopljena benzinom. Ako nemate ništa protiv, ja bih malo odremao tu, pored vas«.

»Samo vi spavajte«.

Proktor je istog časa zahrkao. Eriksen je žalosno posmatrao ravnicu. Nad bregovima je urlao uragan, rasterujući crvenkastu prašinu. Od one godine kada su energetske stanice otpustile vetrove sa lanca, u atmosferi je bilo manje vazduha nego prašine — već na sto

metara razdaljine predmeti su gubili oblik i konture. Hladna, narandžasta kugla — sunce, prigušeno je svetlela u prašini. Eriksen je mislio o tome kako od detinjstva nije video zvezde i kako bi baš voleo da se divi njihovoj lepoti. Ali o zvezdama nije vredelo misliti. Uragani rata prašinom danju i noću su grmeli nad planetom, oni su samo menjali pravac, odigravši u toku dana sve rumbe svetlosti i tame. Planeta je bila uglačana od vetrova, crvenkasta zemlja je svetulucala, kao metal, bila je metalno tvrda i glatka, a sve što se iz nje moglo izvući, odavno je već bilo izvučeno i večno je kružilo po vazduhu, ne sležući se. Danas je sudaranje vazdušnih struja bilo toliko jako da je narandžasta kugla sunca bila toliko rasplinuta i prigušena da je izgledala siva, a ne narandžasta. »Sivo, marsovsko sunce«, mislio je Eriksen. »Hladno, sivo sunce!«

Mislio je još i o tome kako na dalekoj Zemlji koju su njegovi preci odavno napustili, nikada ne duvaju bure prašine i uragani tamo nisu tako svirepi, tamo ljudi mogu da razgovaraju bez opreme i bez opreme mogu da slušaju, bez rizika da će ogluveti. Eriksen se trgnu. Razmišljanje o Zemlji bilo je zabranjeno. Zemlja je bila zauvek zaklonjena od pogleda i zauvek zabranjena za razmišljanje. I Gornja Diktatura i Donja Demokratija, podjednako su zabranjivale podsećanje na Zemlju.

Berens se izgega iz kancelarije.

»U stroj, lenjivci!« grmeo je Berens, gušeći zavijanje urgana. »Navlačite bojne čaure, besposličari!«

Proktor, koji se tek probudio, zevnu na groznog narednika koji se proširao izmedu vojnika.

»Nešto bih mu poželeo, ali ne znam šta«.

»A ja bih mu poželeo da se zaglibi nosom u zemlju i da nas, zatim, sve otera u kasarnu, na odmor«, tužno reče Eriksen.

Eriksen još nije bio završio rečenicu, kada se narednih srušio sa takvom larmom da su ga svi morali čuti.

On poskoči i razdrase:

»Šta ste se izbečili, laseri, gadovi? Hitro uključujte motore, skotovi, i marš u kasarnu na odmor!«

Vojnici jurnuše prema svojim čaurama. Počeše da zavijaju vazdušni motori. Ceo vod, čovek za čovekom, vraćao se u kasarnu.

Narednik Berens, podešavajući grleni mikrofon, poče da urla još pomamnije:

»Stoj! Prekidajte odmor, gadovi. Stoj kad kažem«

Vod se žurno vraćao od kasarne prema naredniku. Berens je, klateći se uzduž stroja, besneo:

»Ko je mojim glasom komandovao vraćanje u kasarnu? Sam sam čuo da je glas ličio na moj, mene nećete prevariti, barabe. Bar svoj glas poznajem, podlaci. Pitam vas, banditi, ko je vikao mojim glasom?..«

Vojnici su ćutali. Berens se doklati do Proktora i zagrme:

»Je l' ste to vi, bitango? Vi, proždrljivče? Vi, probisvetu?

On pesnicom gurnu Proktora. Zadrhtavši, Proktor graknu:

»Ne, nipošto, nisam ja«.

»Sada mi je sve jasno«, vikao je narednik. »To je vaše maslo, Eriksene. Eto kako su se pokazale vaše psihičke nule, idiote. Od početka sam znao da se od ovakvog kretena ne može ništa dobro očekivati. Pitam vas, vrtirepu, zašto ste vikali mojim glasom?... Čujete li me, punjena ptico?«

Eriksen, prebledeo, jasno odgovori:

»Razumem, čujem vas. Ne, nipošto, ja nisam vikao vašim glasom. Ja ne umem da govorim tuđim glasom«.

Berens je još malo besneo, a zatim počeše vežbe. Eriksen i Proktor su napadali u prvom redu. Proktor vešto okrznu Eriksena optičkim pojičavačima i prošaputa:

»Vi ste, izgleda, čudotvorac. To baš nisam od vas očekivao«.

3

Istoga dana kada su otpočele Berensove neprilike sa novajlijom Eriksenom, nedaleko od njih, u Vrhovnom uredu, na Centralnom državnom pultu — skrećeno CDP — dežurao je komandant Kvantne pogledobojne armije — skraćeno KPA — poznat celom Marsu, nikada poraženi, odvažni pukovnik Flit. Šetao se pored štita sa automatskim dušegledima — tako se odnedavno nazivao nekadašnji automatski regulator društvene strukture — i razgledajući dijagrame, pevušio je popularnu melodiju: 'Budeš li me, klinjo ljutio, razložiću te odmah na atome.' Dežurstvo se dobro odvijalo. Dispečerizacija države odvijala se na visokom totalitarnoenergetskom nivou.

Odjednom, Flit se namršti. Krivulja jednog od dušegleda pokazivala je da na CDP dolazi Flitov načelnik, general Brede. Flit nije podnosio generala Brede, iako su oficijelno, po neutronskim zapisima, oni važili za prijatelje. Nije se radilo samo o tome što je generalu Brede, kao prvom zameniku Vladara 19 sledovalo ne tri, kao Flitu, već osam procenata sumnje i ne dva, kao i ostalim vrhovnim načelnicima, već pet procenata ironije. Brede je sam, sudeći po impulsivnim izveštajima Uređaja lične tajnosti, koji su se često ponavljali, raspodeljivao limit sumnje i ironije koji mu je bio određen Zakonom, a Flit je to smatrao odvratnim i opasnim.

General Brede je izgledao kao anahronizam u državnoj hijerarhiji Gornje Diktature. To je bio ostatak drevne, raketno-atomske epohe. Mislio je u preživelim kategorijama sveopšteg mehaničkog razaranja i energetskog raspada. Ugljenisana planeta, pretvorena u radioaktivnu prašinu — takva je bila njegova primitivna koncepcija budućeg rata. Istina, Brede nije javno iznosio ta i takva gledišta — ne samo ljudi, već i samopisači bi se rugali zaostalosti njegovih strateških koncepcija — ali Flit nije sumnjao da ih se, potajno, Brede nikada nije odrekao.

Nije samo Flit primećivao, da Brede potcenjuje poslednja dostignuća vojne tehnike, koja su omogućavala uništavanje ljudi tako, da se u potpunosti sačuva njihova oprema i imovina. Kada je otkriveno da ljudski pogled, pojačan automatskim uredajima, poseduje veću efikasnost od bombe, da se sa kranjom lakoćom može podesiti na bilo koju jačinu, baš u ono vreme, kada sumnji već nije bilo mesta, Brede je posmunjao: prihvatao je Kvantnu pogledobojnu armiju kao jedan deo armije, ali je uporno odbijao da prizna KPA za glavnu udarnu silu. Osim toga, lična generalova optika nije bila na visini. Komandant armije Gornje Diktature, bio je tupook toliko, da je to bilo dostojno svakog prezrenja. Svojim pogledom ne bi mogao ni muvu da ubije, a da ne govorimo o uništenju čoveka ili paljenju kuće. Potčinjenima, na koje je Brede usmeravao pogled, skoro nikada nisu klecala kolena. Ćak i generalovu visinu, koja je bila sedam centimetara visa od standarda za velikodostojnike, Flit je smatrao nedopustivim narušavanjem autoriteta. Crnook, sa standardnom figurom, sa standardnim težnjama, Flit je, pak, bio ovaplоćenje borbenosti. U njegovim oštrim očima — najmanje ih je bilo moguće nazvati samo bezizražajnom reči 'oči' — skoncentrisala su se dostignuća optičke selekcije četiri generacije vojnika. Čak ni sam Vladar nije uvek imao tako prodorno divljački, i bez pojačavanja, rušilački pogled, kakvim se odlikovao Flit. Sa njim je bilo opasno razgovarati bez svetlosnih filtera. Sa ženama je razgovarao samo u tami, da ih neoprezno ne bi ranio nežnim žarom svoje prirodne optike. Njegova prva žena poginula je u noći posle venčanja, i iako je od onda prošlo već deset godina, Flit nije prestao da za njom tuguje. Tačnije, noć je, kako je pokazao izveštaj kontrolno-supružničkih automata, protekla sa standrdnom burnošću, ali je u zoru, zaboravivši da spusti roletne, Flit spalio svoju sirotu nevestu, sunčevom svetlošću, odraženom u njegovim očima.

Ušavši u CDP, Brede klimnu Flitu, sede u fotelju ispred Državnog pulta i zamišljeno podignu na njega noge.

»Nešto mi se danas ne dopada Zemlja«, progunda on. »Ne volim kada je Zemlja u fazi treće četvrtine«.

»Ništa se naročito ne dogada sa Zemljom — polagano se okreće oko Sunca«, reče Flit.

»Izložite mi zemaljsku situaciju«, zatraži Brede.

Flit pomisli da bi Brede i sam mogao da se pozabavi izveštajima samopisača. Sa Zemljom se, zaista, nije ništa novo događalo. Gradila su se sedamdeset četiri nova grada, isušivala su se tri manja morska zaliva, nalivalo se četrdeset sedam slatkovodnih mora, sekle su se divlje, tropske šume i sadili su se tropski parkovi. Sa zemaljskih kosmodroma, za vreme Flitovog dežurstva, u oblasti Sunčevog sistema startovala su tri kosmička broda, u međuplanetarnom prostoru nalazi se četrdeset jedan ekspres. Puštene su u rad još tri termoatomske stanice — integratori svakog sekunda fiksiraiu nivo korišćenja energije u celom zemaljskom čovečanstvu u visini od jednog erga na deseti sa dvadeset pet nula, to jest od oko milion alberta snage.

»Skoro hiljadu puta vise energije nego kod nas«, reče Brede »Na visokom je nivou ovaj zemaljski komunizam«.

»Ne vidim u tome ništa strašno, gene-

rale. Vi zaboravljate koncentrisanost našeg supertotalitarnog stroja. Mi nemamo tako niske pobude da stvorimo ljudima rajske uslove, čime se tako pomno bave na Zemlji. Naš erg je sto puta borbeno sposobniji od zemaljskog erga«.

»To je, molim vas lepo, tačno«, složio se Brede. »Pređimo na Mars. Šta je novo u Donjoj Demokratiji?«

U Velikoj Donjoj Demokratiji Istinskog Kapitalizma takođe se nije događalo ništa novo, izuzev govora drugog oligarha, emitovanog na unutarnjim kanalima Društvenog saznanja. Drugi oligarh je demagoški ubeđivao mozgove koji su mu potčinjeni, da je samo kod njih prava sloboda, a da kod njihovih neprijatelja slobode uopšte nema. Tamo gde vlada jedan čovek, nema mesta za ličnu nezavisnost i privatnu inicijativu, kreketao je on. I lajao je još i o tome da sve dok postoji gornja totalitarna država, postoji i večna opasnost po individualne slobode, ne govoreći, naravno, o problemu pobunjene Zemlje, za šta još uvek nije pronađeno rešenje. Dole gornji totalitarni diktator, dernjao se, živela slobodna demokratija Razjedinjenih oligarha i privatna inicijativa pod našim neprikosnovenim rukovodstvom.

»Načula je strvina, da se spremamo da ih sve uništimo«, reče Brede. »Pređimo na domaće poslove. Šta je sa kosinusom psi?«

»Kosinus psi u oblasti nula koma devedeset tri. Smatram da je sinhronizacija Vladara 19 i naše društvene strukture idealna.«

»Idealnost je stoprocentna, pukovniče.«

»Sto procenata je teorijski nemoguće«, Flit se usprotivi načelniku. »Na kraju krajeva, postoje konstruktivne greške instrumenata. Radi se o odstupanjima u psihi podanika, o psihi vladara, naravno, ne govorim, mada su ona neznatna, zanemarljiva i nisu bitna.«

»Baš suprotno, vrlo su bitna, pukovniče. Ako su individualna odstupanja u psihi nevažna, zbog čega onda, sinhronizujemo vojnike na poligonima?«

»Dozvolite da primetim: zahtevi koji se postavljaju vojnicima stroži su od zahteva koji se postavljaju podanicima, pa su tu, prirodno, rezultati lošiji. Tangens teta, koji simbolizuje vaše jedinstvo sa armijom, još nikada nije bio viši od devedeset. Naše društvo je tešnje sjedinjeno sa Vladarom 19 nego armija sa vama.«

»Tja, tja, tja!« reče Brede. »Deset procenata mog razilaženja sa armijom, manje me uznemirava od jednog procenta asinhronosti Vladara sa narodom.«

Pukovnik Flit je naoštrio pogled do granica izdržljivog:

»Vi govorite iznenađujuće stvari, generale.«

Komandant armije nije čak ni prstom mrdnuo.

»Njihova neobičnost ne prevazilazi granice mojih državnih prava na sumnju i ironiju. I još moram da dodam da smo isto tako visok konsinus psi imali i u vreme vladavine Vladara 13, ali se tada i sedam procenata asinhronosti pokazalo dovoljnim da naš društveni sistem zapadne u takva autokolebanja koja se umalo ne završiše komunističkom revolucijom.«

»Prerano poginuli Vladar 13 bio je genije«, svečano izjavi Flit, »a kada je čovek genije, čak i ako je diktator, njegovi postupci se ne uklapaju u društvene oblike razumevanja...«

»Vladar 13 bio je budala«, reče general. »A kada budala sedne na presto, njegova glupost izgleda kao genijalnost.«

Flitu se prekide disanje.

»Kako to da shvatim?« progovori on, zamuckujući. »Ako sam dobro... vi ste sada unekoliko prevazišli...«

Brede skloni noge sa državnog pulta i otvori vratanca Uredaja lične tajnosti, ugrađena na unutrašnjem štitu. Samopisač komandanta armije ispisivao je željenu krivulju. Flit, dotučen, spusti, glavu. Pogled generalovih plavih očiju bio je crnooko težak. »Ne sudite mi po svojim merilima, pukovniče. Vama ne priliči ono što je meni dozvoljeno. Kada biste se vi tako izjasnili o jednom od prethodnih vladara, ne govorim o ovome koji je sada sa nama tako sinhronizovan, bili biste momentalno streljani. Uzgred, za sada vam ne preti slična kazna. Izgleda da je već dvanaest sati. Hajdemo, zove nas Vladar.«

4

Odmah do Centralnog državnog pulta — skraćeno CDP — nalazila se prostorija pulta-prestola — skraćeno PP — u kome je stalno obitavao Vrhovni sinhronizator države — Vladar 19. Njegovi prethodnici

su ponekad izlazili iz svoje majušne rezidencije. On to sebi nije dozvoljavao.

On se nikada nije pomicao od pulta-prestola. Dvadeset četiri sata dnevno je sedeo za njim ili je ležao na njemu: i jeo je i pio je i spavao na njemu, a u dane državnih kriza sa PP je odašiljao poruke koje su po svojoj prirodi uvek insistirale na nekakvom ujedinjenju. Sve to se nije događalo zbog bojazni Vladara da će ga neko lišiti pulta-prestola, već iz viših državnih razloga.

Radilo se o tome da je uticaj Vladara 19 na državne poslove opadao obrnuto proporcionalno kvadratu njegovog rastojanja od pulta-prestola. Prokleti zakon kvadratne zavisnosti od rastojanja, koji je lakomisleno utvrdio fizičar Njutn u davna vremena, visio je kao giljotina nad svakim nepromišljenim korakom Vrhovnog sinhronizatora. Jedan od njegovih prethodnika, u istoriji Marsa čuveni Vladar 13, jednog od svojih nadahnutih dana proglasio je ukidanje ovog zakona, ali, kako se ubrzo pokazalo, sam zakon nije dozvoljavao ukidanje. Tom neuspehu sledio je drugi veliki poduhvat Vladara 13 — naređenja ženama da prekinu da rađaju decu, a čin reprodukcije je u potpunosti prepušten muškarcima, kao objektima koji su daleko pogodniji za standardizaciju. Žene su se, naravno, sa redošću odrekle vekovnog jarma trudnoće, ali muškarci, koliko god da su se trudili, nisu otkrili tehnologiju rađanja — bilo je neophodno da se vrate na primitivni metod proizvodnje ljudi. Vladar 19, veliki ljubitelj istorije, držao je u glavi sve greške svojih prethodnika. Njegova deviza je bila: 'Ni centimetar od državnog rukovođenja.' On je prodirao u dubine nepristupačne podanicima. Znao je za sebe da je najveći od svih dotadašnjih vladara Gornje diktature, pa je naredio da se iz prostorije pulta-prestola iznesu portreti njegovih prethodnika, kao nedostojni da se nalaze na istom mestu na kome i on. Presedan je napravljen samo u slučaju Hitlera. »Taj drevni gubitnik je malo šta dobio«, govorio je osećajno o Hitleru, »ali, on je bio moja preteča i plameni prorok takvog društvenog aparata kakav smo stvorili mi.«

Jedna od najvažnijih državnih odluka bila je promena naziva vladarskih zapovesti (koje su se do tada nazivale invektivama) u dispečerektive.

General Brede i pukovnik Flit su, pojavivši se ispred PP, prvo, kako nalaže etikecija, pozdravili Hitlerov portret, a zatim su se poklonili Vrhovnom sinhronizatoru. Ovaj ih je jednim pokretom pozvao da sednu u fotelje raspoređene oko PP. U foteljama su sedeli i drugi velikodostojnici koji su upravljali spoljnim poslovima, psihologijom i načinom života podanika i energosocijalnom strukturom društva.

Sam Vladar 19 sedeo je na pultu-prestolu u paradnoj uniformi — na glavi visoki cilindar sa perjanicom, crni mundir sa ordenjem, plave gaćice iz kojih su virile gole, maljave noge (jedina razonoda koju je Vladar sebi dopuštao za vreme prijema, sastojala se u čačkanju čvornovatih nožnih prstiju, to skoro uopšte nije smanjivalo njegov uticaj na državne poslove). U činjenici da je bio bosonog i bez pantalona, krio se duboki državnički smisao. Iskustvo mnogih pokolenja Vladara je pokazalo da se emanacija državništva u najvećoj meri kanališe kroz donje ekstremitete, odeća je ekranirala emanaciju od prijemnika PP, pa se ispostavilo da su se poslovi u državi bolje odvijali što je manje odeće bilo na Vladarovim nogama.

I licem i figurom Vladar je podsećao na svoje dragocene noge — mršav, kosmat, sa različitim očima, brzog govora: jezik mu se micao skoro isto toliko brzo kao i prsti na nogama, mada pokretanje jezika nije bilo od tolikog značaja kao preplitanje nožnih prstiju. Vladar 19 se ponekad, kada bi se zaboravio, češkao ispod pazuha, po grudima i drugim mestima: kupanje na PP-u nije bilo baš najugodnije, a nije se usuđivao da ode u kupatilo tako daleko od državničkih poslova. Uzgred, sve ostalo vreme se ponašao dostojanstveno i bio je skoro prijatan.

»Pozvao sam vas, gospodo, da bih vam objavio završno rešenje problema Donje Demokratije Istinskog Kapitalizma«, reče Vladar 19. »Biću maksimalno kratak.« Zvanice su se udobno smestile u foteljama. Kada je Vladar 19 nameravao da bude kratak, govorio je oko dva sata.

Počeo je od prikaza triju velikih državnih sila koje su danas aktivne u Sunčevom slstemu. Prva od njih je država na Zemlji. Sa Zemljom je izašlo na loše — o Zemlji nismo vodili dovoljno računa — tako je glasila jedina ispravna formula, Kada su

preostale stare države uspele da jednim odvažnim potezom zauzmu Mars, niko od tadašnjih rukovodilaca nije ni pretpostavljao da će tim aktom izgubiti Zemlju. A upravo se tako dogodilo. Na Mars je bio poslat najveći deo vojske, materijalni resursi, a na Zemlji, koja je ostala bez glavnih oslonaca i čuvara poretka izbila je revolucija.

Na Zemlji se rasprostranila neprirodna filozifija sveopšteg blagostanja. Na večitu razliku u boji kože i očiju, karakteristike krvi i gustinu kose, dimenzije tela i oblik glave, nacionalnost i obrazovanje, imućnost, klasu predaka, na sve te osnovne razlike među ljidima, na Zemlji su počeli da gnusno pljuju. Podsticana je ekstremna anarhija — svako samostalno bira svoj životni put: jedan ide u muzičare, drugi — u kosmonaute, treći — u brodograditelje — i nikome od njih ne pada ni na kraj pameti da za svoje sklonosti i zanimanja izmole državnu dozvolu. Svaki muškarac voli svoju ženu, svaka žena — svog muškarca, oni zajedno vole svoju decu, a još i svi oni vole svakoga. Uzajamna neosnovana ljubav, haotično uzajamno poštovanje, ničim neskriveno prijateljstvo — od toga se sastoji taj odvratni cement koji danas objedinjuje sve Zemljane. I sva se ta papazjanija obilno napaja drevnim energetskim izvorima Zemlje, koji su do danas toliko povećani, da, na žalost, sada nema ni govora o ponovnom zauzimanju naše praplanete i zavodenju reda na njoj. Još uvek nije došlo vreme (Vladar ubrzano poče da mrda prstima) da je ponovo uzmemo u svoje ruke.

Ali ako je od invazije Zemlje sa velikom žalošću morao da digne ruke, nije bilo nikakvog razloga da se hitno i odlučno ne obračuna sa državnim neprijateljem, nazvanim Velika Donja Demokratija Istinskog Kapitalizma. Svako otezanje bilo je besmisleno. Danas je jedan od oligarha trabunjao o nepobedivosti njihovog društva Privatne inicijative. Ta je nepobedivost — iluzorna. Nijedan oligarh Demokratije ne poseduje nikakvu moć, Realna moć na Marsu skoncentrisana je samo u njihovoj Gornjoj Dikatuturi, totalno dispečerizovanoj voljom Vladara 19. On je konstatovao sa punom odgovornošću: do sada još nije postojala toliko savršena država kao što je Gornja Diktatura. Jedinstvo sugrađana kod njih je dostiglo najviši stupanj centralizacije — bit u jednom. Ako na Zemlji ugađaju ličnim prohtevima svojih sugrađana — »Razvijaju ljudske sposobnosti« — kako tamo govore, ako se Donja Demokratija trudi da kontroliše sklonosti svojih sugrađana, dozvoljavajući im samo da ugnjetavaju jedan drugoga, onda oni, on i Vladari, njegovi prethodnici, jednostavno zamenjuju sve lično kod svojih podanika. Oni su oslobodili čoveka od sopstvenih ciljeva u životu, od privatnih prohteva i nastranosti, od individualnih osobenosti, od neopštih misli. Čovek se ne oseća dovoljno slobodnim ako za mnogo čim žudi. Nesloboda čoveka je — u neostvarenosti njegovih želja. U Gornjoj Diktuturi, gde je sve što je lično uništeno, ljudi ni za čim ne žude, nemaju nikakvih naročitih preokupacija, pa logično, ne znaju ni za nezadovoljstvo i tragediju neuspeha. Oni žele samo ono što u njima želi on, Vladar 19 — njihove želje se lako ispunjavaju. On ponovi: nije još nikada bilo toliko slobodnog...

Vladar 19 odjednom prekide da govori, lice mu se užasno izobliči, pa progovori nečijim tudim glasom:

»Šta ste se izbečili, laseri, gadovi? Hitro uključujte motore, skotovi, i marš u kasarnu na odmor!«

Njegov iznureni krik pretvorio se u opšti vapaj. Velikodostojnici su poskakali iz fotelja urlajući, takođe, nekakvim tuđim glasovima: »... Marš u kasarnu na odmor!«

»Ostav! Prekidajte odmor, gadovi!« zaurla Vladar. Oni koji su mu bili bliže, kao divlji eho ponoviše njegovu komandu.

Na usnama Vladara 19 pojavila se pena. Drhtao je na pultu-prestolu udarajući ga zadebljalim rukovodećim petama. Glas mu je postajao sve tiši, Vladar je mumlao nešto kao »probisveti, podlaci, klipane, nedonošče, punjena ptico... «

Nastade grobna tišina. Vladar 19 se razjareno osvrtao. Noge su mu bile čvrsto priljubljene uz PP. Cilindar sa perjanicom pao mu je na uvo. Neočekivana zbrka u samom srcu državnog aparata, bila je uspešno likvidirana.

»Hoću da znam šta se to dogodilo« progovori Vladar. »Generale Brede, odgovorite, šta se to dogodilo!«

General ustade i smrknuto odgovori:

»Vaše Besmrtno Visočanstvo, komandovali ste nešto što je za sve nas bilo krajnje neočekivano. A zbog čega ste to

uradili — mi ne razumemo.«
Velikodostojnici ga jednoglasno podržaše:
»Mi ne razumemo, Vaša Preuzvišenosti!«
Vladar 19 se trže. Trebalo je podviknuti njegovim rastrojenim najbližim saradnicima. Razmišljao je oko pet sekundi, spustivši teške kapke preko razjarenih očiju.
»Tačno, vi ne možete da razumete skrivenu dubinu mojih postupaka. Znate li zbog čega sam vikao? Poželeo sam da se našalim. Kratko rečeno, za nedelju dana ulazimo u rat protiv Demokratskih Oligarha. Svako od vas će u svom dijapazonu izvršiti pripreme za rat. A sada, marš na posao!«
On se sa teškom mukom uzdrža da poslednju dispečerektivu ne izgovori istim onim tuđim glasom, kakvim je malopre urlao.
Flit se vratio na CDP. Pred jutro je stigao i general. Brede nije zaseo za pult i stavio na njega noge, kao što je to obično činio, već je namršten i zabrinut šetao pored štitova sa automatskim dušegledima.
»Kosinus psi je odličan«, primeti pukovnik. »Jedinstvo Vladara 19 i naroda dostiglo je stepen potpunog spajanja u jednu celinu. Vaš lični tangens teta, takode je izvrstan, iako je, istina, za nijansu lošiji od kosinusa.«
»Zbunjuje me to jedinstvo Vladara i naroda«, neočekivano reče Brede, okrenuvši se prema pukovniku sa namrgođenim izrazom lica.
Flit je bio istinski zaprepašten.
»Zbunjuje vas savršenstvo našeg sistema? Pa, sve vrednosti našeg društva, naročito naša borbena osposobljenost, izgradene su na tom temelju«.
»Dragi moj pukovniče, najstrašniji nedostaci često su druga strana vrednosti. Ako se našem obožavanom Vladaru nešto desi... «
»To je apsolutno isključeno. Sinhronizacija izmedu Vladara i naroda uspostavlja se automatski.«
»Upravo to me i uznemirava — automatizam totalitarnosti... «
Komandantu KPA se učinilo da je najzad uhvatio svog načelnika u jeresi.
»Budite malo jasniji, generate!«
Komandant armije za mnogo godina svoje službe nije jednom neke svoje kolege podvrgavao razlaganju na poligonima. Pukovnik Flit je bio suviše beznačajan protivnik da bi se na njega trošile duhovne snage. Brede izražajno slegnu ramenima.
»Meni je određeno mnogo sumnje, ali ni moji limiti nisu beskonačni. Bolje da razgovaramo o stvarima koje su manje opasne. Nije li vam se glas kojim je progovorio Vladar, učinio poznatim?... «
Flit se udari po čelu.
»Đavo ga odneo, neverovatno poznat glas. I neka sam proklet ako to nije glas narednika Berensa, najokrutnijeg ratnika i nepopravljive protuve u redovima naše... « Flit je ošamućen gledao generala Brede. Brede napravi značajan izraz lica. Flit, skočivši, povika da se čulo u celom CDP: »Slušajte, pa to je neozbiljno, to nije moguće. Nećete valjda da mi kažete da ta podia vaška Berens hoće da preuzme vrhovnu sinhronizaciju?«
Brede hladno izjavi:
»Ako se ne varam, vi ste počeli o Berensu, a ne ja. Ja sam vam samo skrenuo pažnju na neobičnu promenu u glasu našeg Vladara. Moram usput da primetim da ste prekoračili svoj oskudni limit, pukovniče Flite.«
On pokaza na Uređaj lične tajnosti. Krivulja Flitove pouzdanosti bila je povređena oštrim skokom u nedopustivost, koja se graničila sa zloslutnom crvenom trakom neminovne propasti. Flit nervozno odskoči od strašnog vrha krivulje. Nedostajalo mu je samo tri milimetra da dospe do oblasti u kojoj su nemilosrdni gamakažnjavači automatski uzimali život okrivljenoga. Brede spokojno zatvori vratašca uređaja. Prišao je Aparatu za energetski balans države. Ovde je nešto toliko zaprepastilo generala, da se nekoliko minuta nije pomakao od štita.
Flit se još nije povratio od užasa i šoka koji je u njemu izazvala pomisao na gama-smrt, kada začu odmereni generalov glas:
»Pukovniče, koji je prvi potez u našoj strateškoj pripremi za rat?!
Flit nije razumeo zbog čega ga general pita o tako elementarnim stvarima u strateškom rasporedu.
»Mobilizacija vodenih resursa, naravno.«
»Kako se odvija ta mobilizacija?!
»Za sada odlično. Uspeli smo da sakupimo sve skriveno isparenje i da ga skoncentrišemo u oblake na severnom polu. Prisvojili smo i veću količinu

vodenih rezervi naših neprijatelja, a oni nisu ni primetili da ih pljačkamo. Jutros je na polu bilo skoncentrisano preko četrnaest milijardi tona vode, to jest sedamdeset procenata ukupnih rezervi cele planete.«

»Sada mi recite: kada nameravamo da te oblačne mase stavimo u pokret?«

»Kakvo je to pitanje, generate. Naravno, u momentu kada bude objavljen rat«

»Rat još uvek nismo objavili?«

»Ja vas zaista ne razumem, generale. Zar niste čuli dispečerektivu? Rat počinje za nedelju dana. Još sedam dana će se zgušnjavati oblaci na polu, a zatim ćemo jednim snažnim udarom pretvoriti rat prašine u rat prljavštinom i neprijateljska vojska će potonuti u blato.«

»U tom slučaju, dužan sam da vam saopštim, pukovniče«, hladnokrvno reče Brede, »da su se pre dvadeset minuta oblačne mase pokrenule i da u ovom momentu idu pravo prema nama.«

Flit, kriknuvši, jurnu prema energetskom štitu. Pogled mu pade na nešto još strašnije. Osnovni pokazatelj države, kosinus psi je opadao. Flit jurnu prema štitu na kome se ispisivao tangens teta. Tangens teta je stajao tačno na devedeset.

»Generale!« zavapi Flit okrenuvši prema Bredeu lice izobličeno od straha. »Armija je još uvek u vašim rukama, ali država propada. Sinhronizacija opada prema...«

Brede pritrča do Flita, ščepa ga za vrat i protrese. Komandant KPA je obesnažen škrgutao zubima.

»Idiote!« prosikta general. »Sreća vaša što se sa državom nešto događa, inače bi vas gama-kažnjavači... Uključujte signalizaciju za kvarove na svim kanalima.«

Flit se baci prema pultu.

Nije prošao ni jedan sekund, a planeta je bila obaveštena da je državni aparat Gornje Diktature zahvatio nerazumljivi grč. Brede odvuče Flita do vrata pulta-prestola.

»Još uvek nije sve izgubljeno«, reče general uobičajeno pribrano. »Podići ćemo Vladara, ako već i sam nije ustao. Neka sam popravlja svoju razrušenu sinhroni zaciju. Mislim da se dogodilo čudo.«

»To je revolucija«, mrmljao je iznemogli Flit. »Napadaju nas Zemljant Bože moj, šta da radimo? Šta vi mislite, da zamolimo hitno za pomoć Oligarhe Demokratije?«

»Kretenu!« odgovori mu general.

5

Uzročnik kataklizme koja je uzdrmala državni aparat Gornje Diktature, bio je, naravno, Eriksen.

Narednik Berens je dokazao vojnicima da reči koje je izgovorio u vezi sa odmorom nemaju ničeg zajedničkog sa njegovim istinskim namerama. Posle vežbi, vod je jedva dopuzao do kasarne. Vojnici su bili toliko izmučeni da su mnogi od njih čak odbili večeru. Eriksen se stenjući bacio na postelju. Njemu je bilo još teže nego drugim vojnicima — narednik je na njemu iskaljivao svoj bes. Cela je kasarna odavno bila zaspala, ali Eriksenu san nikako nije dolazio na oči. Eriksen je uzdisao preturajući se po postelji. Tada mu je prišao Proktor.

»Slušaj, momak«, reče Proktor prešavši na ti, što se u Gornjoj Diktaturi smatralo krajnjim prostaklukom. »Meni se čini, da si ti, ipak, čudotvorac.«

»Čudotvorci ne postoje«, tromo odgovori Eriksen.

Proktor uzbuđeno prošaputa:

»Nemoj tako, momak. To ranije nije postojalo, u vreme pirata. Naravno, dok čovek nije ukrotio prirodu, sve se odvijalo po zakonima prirode, kako je bog odredio. Čuda su bila tehnički neostvarljiva, i to je sve. A sada, kada smo na tako visokom... razumeš? Danas je bez čuda skoro nemoguće. Nismo mi vitezi da se snalazimo bez čuda.«

Ne sačekavši odgovor. Proktor nastavi:

»Kada sam čuo da narednik urla tvojim glasom, tvoje reči, tada sam shvatio da se dogodilo čudo.«

»Normalna telepatija«, reče Eriksen. »Seansa hipnoze na razdaljinu. Sugerirao sam Berensu šta treba da govori, i to je sve.«

»Nije to telepatija, nego čudo«, Proktor je ostajao pri svome. »I nije hipnoza, ni odnos dvoje ljudi, već energetska emanacija koja je narušila strukturu države — eto kako treba tumačiti tvoj postupak, momak.«

»Ne razumem vas, Proktore.«

»Šta tu ima da se razume? Na nas se ne dere Berens, već pukovnik Flit urla njegovim glasom. U pukovniku vice general Brede, a generalom komanduje

lično Njegova Preuzvišenost. Nije moguće da to nisi učio u školi? U svima nama, koliko god nas ima misli, oseća i komanduje Vladar 19, a to što nam se čini, da su to naše misli, naša osećanja i nasi glasovi, to je zbog toga što imamo slobodu da uobražavamo... da mi... Zar nije tako? I ti nisi potisnuo Berensov glas, ne. Ti si u Berensu potisnuo Flitov glas, to jest glas Breda, a to jest glas Njegove Preuzvišenosti... Ti si ugušio glas cele države, eto šta si uradio. A država je zaštićena energetskom bazom od hiljada milijardi kilovata, i sve te hiljade milijardi kilovata ti si sam samcit... i pitam te sada, zar to nije čudo?«

»Šta vi, uopšte, hoćete od mene?« umorno upita Eriksen.

Proktor prošaputa sa još većom strašću:

»Učini još jednom čudo. Ako si narednika Berensa uspeo da sa takvom lakoćom... To je sve isti lanac, razumeš. Kada osvojiš jedan šraf, ovladao si celom mašinom. Slušaj me šta ću ti reći. Na polu koncentrišu oblake, da bi ih, iznenada, prolili na neprijatelje. Dovuci te oblake na nas. Makar slabašnu kišicu, raz-umeš?«

»A šta će vam kišica?«

»Kao prvo, neće biti dovoljna da zalije neprijatelje toliko da im mehanizacija potone u blato — tada će napad na njih biti riskantan. A kao drugo, kod nas će sve pokisnuti i pogledobojno oružje će zarđati — pa nećemo imati čime da napadnemo... I, umesto rata — ništa!«

»Vi ne želite rat?«

»A ti ga želiš? Ja hoću kući — jednoga... I da sve te centralizacije i totalizacije... Nećeš me izdati, momak?«

»Naravno da neću. Osim toga, ja nisam tako surov kao gama-kažnjavači.«

»Sumnjam da će se ikada nama pozabaviti. O, Eriksene, kada bi samo mogao da razrušiš celu ovu vražju hijerarhiju, a da sam ostaneš po strani. I da živimo ne obazirući se na suseda, i da radimo ono što nam je po volji, samo da druge ne ugrožavamo, i da nema nikakvih ratova ni neprijateljstva. Kad samo pomislim, sav zatreperim — takva jednostavnost življenja.«

Eriksen se zagleda u riđokosog Proktora. U polumraku kasarne boja kose se nije videla, ali se zato jasno videlo kako mu je lice ozareno i kako mu sijaju oči. Više i nije šaputao, gotovo je vikao. Eriksen je ćutao neko vreme, a zatim reče:

»Znate li da takav način života već postoji na Zemlji?«

»Neću ništa da znam. Ta mi je stvar na duši, a gde je ona već ostvarena, svejedno mi je. Hoćeš li učiniti čudo?«

»Već sam vam rekao: čuda ne postoje.«

»A ja vam ponovo kažem: nismo mi divljaci da ne verujemo u čuda. Razvoj nauke učinio je svako čudo mogućim. Učini čudo, Eriksene.«

Eriksen je shvatio da se neće lako osloboditi čudnog vojnika.

»U redu, pokušaću. A sada, hajde da spavamo.«

Proktor je otišao, ali Eriksen još ne mogade da zaspi. Iza zidova kasarne urlao je noćni uragan. Vazduh u kasarni se prečišćavao, ali je prašina prodirala kroz mikroskopske pore na zidovima — teško se disalo.

Eriksen je ležao otvorenih očiju, ali nije video kasarnu već ono, što je bilo izvan nje — ogromnu, za čoveka neprijatnu planetu. Šta je njegove pretke dovelo ovamo? Zbog čega su ostali ovde? Zašto, ne, zašto su se od ljudi pretvorili u bezdušne mašine?«

Eriksenu je nedostajalo vazduha, prevrtao se u postelji i ponovo je razmišljao o onome o čemu je na Marsu bilo zabranjeno da se misli. I odjednom kriknu od prodornog bola koji mu jurnu kroz mozak. U glavi mu se stvorila zbrka: čuli su se nečiji uzdasi i krici, škripa, pucketanje, kao da se nešto kretalo, kao da je mumlalo beživotno: »Kosinus psi — devedeset devet koma pet, potpuna sinhronizacija. Kosinus psi — devedeset devet koma pet!... Ah! Ah! — odjednom neko zavapi u mozgu. Doterajte te proklete oblake ovamo, doterajte ih ovamo!« Eriksen je napregnuto, bez ikakvih misli osluškivao zvukove u mozgu, trudio se da nešto razume i poveže, ali mu nije uspevalo, mogao je samo da sluša. Tada odluči da sam počne da razmišlja, ali su se misli rađale usporeno i toliko su se sporo kretale po moždanim vijugama, tako su zapinjale na svakom moždanom udubljenju i ispupčenju, da se činilo da je svaka za sobom vukla neizmerno veliki teret, i da je iznemogla pod njegovom ogromnom težinom. »Oblaci!«, teško je mislio Eriksen. »Ah, da... oblaci... Ma, ne... Oblaci... Pazi bogati — ti oblaci... A, ne — sinhronizacija... Ne, gde sam ja? Ah, šta... Šta je to sa mnom?...« On se tromo, kao u

polusnu, kao u bunilu, čudio samom sebi: potpuno se promenio u toku te noći. Ta mu se promena nije dopadala. Ne, ranije je lako i slobodno mislio, misli su mu se razgarale kao vatre, jurile su brzometno, kao senke, pa šta, ne, šta se dogodilo? »Oblaci«, ponovo je i uporno mislio Eriksen. »Svi... ob-laci... ovamo... i kišica... ujutro... hoću sa pola ovamo... hoću!«

I kada je uspeo ne da domisli, već da doradi tu tešku misao, izmučen je dao svojoj glavi slobodu da više ni o čemu ne razmišlja i tada pade u san kao u bezdan.

Probudila ga je galama u kasarni. Vojnici su poskakali iz postelja, i onako neobučeni jurili prema vratima.

»Kiša! Kiša!« vikali su uzbudeno.

Eriksen se takođe probio do vrata. Samo je u drevnim pričama i bajkama koje mu je pričala baka čuo o nečem što je ličilo na ovo što se sada, pred njim događalo na ravnici. Zahvaćen istim uzbuđenjem kojim i drugi vojnici vikao je radosno i iznemoglo:

»Kiša! Kiša!«

Svet je postao neverovatno proziran. Marsijanska ravnica se videla na nekoliko kilometara. Lebdeće zavese crvenkaste prašine koja je oduvek ispunjavala atmosferu, bile su oborene snagom vode. Vetrovi koji su urlali i zavijali bez prekida sada odjednom umukoše, a ravnomerni šum vode koja je padala bio je toliko slab u poredenju sa njihovim užasnim tutnjem, tako da se činilo da se na svetu uspostavila nekakva prijatna tišina. A gore su plovili oblaci, gusti, svakog sekunda su menjali boju i gustinu, iz oblaka su se obrušavale svetlucave kapljice vode, potočići vode, svetleće vodene strele. To je bila prva prava kiša, prva kiša, koju je Eriksen ikada u životu video. Kao što kiša nije prestajala da se izliva po marsijanskoj pustinji, tako ni Eriksen nije prekidao da uzbudeno viče zajedno sa ostalim vojnicima:

»Kiša! Kiša!«

Tada začu Proktora. Riđokosi vojnik se popeo na stolicu i vikao je koliko ga grlo nosi:

»Slušajte me, vojnici. Svi slušajte. Ovo je čudo. Učinio ga je vojnik Eriksen. Noćas sam molio Eriksena da pošalje kišu i on ju je poslao. Slavite čudotvorca Eriksena. Slavite čudotvorca...«

Svi vojnici punim grlom prihvatiše Proktorov poklič:

»Slavite čudotvorca Eriksena. Slavite našeg čudotvorca!«

Desetine ruku podigoše Eriksena. Vojnici su, trijumfujući nosili Eriksena na kišu, a Proktor je i dalje vikao:

»Molite čudotvorca Eriksena za završetak rata. Molite ga da nas pošalje kućama da živimo svoj život. Tražite od našeg čudotvorca Eriksena još jedno čudo.«

Vojnici grmljavinom glasova zagušiše Proktorovu molitvu:

»Na slobodu, Eriksene. Prekini rat. Pusti nas u naš život, Eriksene!«

Eriksen je pokisao i srećan gledao vojnike koji su, takođe bili mokri i srećni i uzbuđeno vikali, i bio je spreman da im obeća sve što su od njega tražili.

»Otići ćete kući!« povika on. »Otpustiću vas sve u vaše živote!«

Odjednom, vide da kiša prestaje. Oblaci su polako počeli da se povlače nazad. Još malopre su jurili sa pola ovamo kao psi raspušteni sa lanca, a sada ih je neka moćna sila vraćala nazad na pol, kao pse u štenaru. Vojnici su, takođe pratili prevrtljivo kretanje oblaka. Eriksen je pokušavao da siđe na zemlju, ali ga vojnici nisu spuštali — on je, kao i do sad, nadvišavao gomilu.

I prvi je ugledao razjarenog Berensa koji se gegao prema njima.

»Nazad u kasarnu, besposličari!« vikao je narednik izdaleka. »Naumili ste da se pobunite, bagro. Odmah silazite, barabo!« prodera se na Eriksena. »To ste se vi, nesrećniče, usudili da dirnete u sinhronizaciju. Pokazaću ja vama šta je to stvarno čudo.« On strašno blesnu na Eriksena laserskim binokularima, ali vojnici, koji su došli sebi od iznenadenja, podigoše svoje optičke štitnike, pa Berensov ubilački pogled izgubi oštrinu. Novi napad grdnje i besa bio je ugušen Proktorovim prodornim krikom:

»Čuda, Eriksene. Čuda!«

Vojnici kao zaraženi prihvatiše: »Čuda, Eriksene!« i Eriksena obuze očajanje. Njegova kratkotrajna snaga misli nestala je onog momenta kada je ugledao Berensa. Čuda je nestalo ili ga nije ni bilo. Nešto se slučajno narušilo u čudovišnom državnom mehanizmu, neki šraf je ispao iz ležišta, stvorio se ogroman energetski vakuum i povukao je oblake sa pola. A sada je šraf vraćen na svoje mesto, i hiljade marsijanskih termoatomskih stanica sinhronizovanih u isti poriv, vraćaju nazad milijarde tona vode koje su se

otele na slobodu. On nema nikakve veze sa tim što se dogodilo; sve se dogodilo i poništeno je mimo njega i njegove volje.

I samo zato da bi umirio razjarene vojnike, nipošto zbog toga što je verovao u sebe, on podignu ruke uvis i povika:

»Svi oblaci — prema meni. Neka poginu svi koji mojoj želji stoje na putu!

I tada, potresen, on ugleda čudo koje je stvorio. Oblaci koji su bili odvučeni na sever vraćali su se nazad, a prema njima su nadirali oblaci sa juga. Odjednom tama oko njih poče da se zgušnjava. Nad glavama vojnika sevnuše munje. Grmljavina u razredenoj marsijanskoj atmosferi nije bila jaka, ali su blesci zaslepljivali, kao pogledi pojačani laserskim umnoživačima — vojnici su spusti-li svoje kvantne štitnike.

Za to vreme, narednik Berens je pokušavao da prodre u gomilu vojnika i dokopa se Eriksena da se sa njim obračuna prsa u prsa, Proktor povika:

»Eriksene, uništi ga munjom!«

Eriksen jedva stiže da izda komandu, kada se na njega spustiše narednikove ruke:

»Gubi se! Budi uništen!«

Narednik polete visoko u vazduh. Još nije uspeo da dotakne zemlju kada se na njega iz razjarenog neba prosu reka vatre, a za njom jurnuše nove vatrene reke. Narednik Berens, već pretvoren u plazmu, već je razbacivao po ravnici sve svoje atome, a munje su još uvek tukle i tukle to mesto na kome se nalazio u poslednjem momentu života.

Tada Eriksen, koga obuze strah od svega učinjenog, povika oblacima: »Raziđite se! Svi na svoja mesta!«

Njemu ni samom nije bilo jasno kakvog smisla ima u njegovoj komandi, ali je smisla, očevidno, bilo: oblaci koji su nadirali u ogromnim količinama, počeše, odjednom, da se raspadaju. U proredima između oblaka zasvetlelo je neverovatno čisto nebo, odavno nevideno na Marsu, jasno nebo sa bledim dnevnim zvezdama i bledim, dalekim Suncem.

»Gotovo je!« reče neko usred sveopšteg uzbuđenog muka.

Eriksena ponovo podigoše i on vide da iz Državne kancelarije koja se nalazila nedaleko od kasarne, prema njima idu visoki funkcioneri — general Brede i pukovnik Flit.

Kada su Brede i Flit uspeli da se uvuku u pult-presto, Vladar 19 je sedeo na PP, kao na konju, rastrojeno mamuzajući kosmatim, bosim nogama bokove vrhovnog državnog mehanizma. Uzgred, pronicljivom Bredeu Vladar nije ličio na odvažnog jahača koji upravlja konjem, već na ogromnu, naduvenu, do smrti preplašenu žabu. Mudri general je pritajio negativne asocijacije koje mu padoše na um.

»Šta se dogodilo?« promuklo promrmlja Vladar. »Tako nešto se još nikada nije dogodilo.«

»Direktiva Zemljana, Vaša Preuzvišenosti«, referisao je Flit.

»Čudo«, mračno konstatova Brede.

»Čuda se ne događaju« sa strahom reče Vladar 19. Od žalosti mu se izobličilo lice.

»Vi zaboravljate na naučna dostignuća, Vaša Besmrtnosti. Mi smo se razvili do nivoa na kome je svako čudo moguće«. (Brede, naravno, nije znao da je ponavljao Proktorove reči).

»To je užasno!« reče Vladar 19 koji je postajao sve bleđi i bledi. »Noge mi ne osećaju državu. Da poludiš, ovo se još nije dogadalo!«

»Kosinus psi je ispod nula koma četrdeset«, reče Flit. »I još uvek opada. Energetske stanice više nisu pod vašom kontrolom.« On pogleda noge devetnaestoga Sinhronizatora. »Propadamo, Vaša Besmrtnosti«.

»Hitno referišite: šta da radimo?« reče Vladar 19 generalu Brede. »Užas, neverovatno!«

Brede prošeta pored pulta sa najvažnijim uređajima države, a zatim širom otvori prozor. Oblaci koji su jurnuli sa pola zgušnjavali su se iznad rezidencije Vladara 19. Lila je užasna kiša, koja je poremetila čvrstu šemu rasporeda snaga. Brede je jedan minut osluškivao antidržavnu kišu, a zatim se, ne odgovorivši Vladaru, obrati Flitu:

»Eto, to su vam ti nedostaci koji se javljaju s onu stranu naše vrline, nedavno ste, ako se ne varam, insistirali da vam to objasnim... Automatska sinhronizacija države od strane jedne ličnosti dovela je do toga da je društvenom mehanizmu postalo svejedno ko ga centralizuje i sinhronizuje: Neki probisvet je lakše ovladao našim društvenim sistemom nego vi, Vaša Besmrtnosti, i automati su na njega preveli sinhronizaciju. Žarište zbrke je u kasarni narednika Berensa.«

Vladar 19 žalosno ponovi:
»Šta daradim, gospodo? Kakvu dispečerektivu da izdam?«
»Usredsredite se na upravljanje«, posavetova Brede. »Automatska sinhronizacija vaše ličnosti sa društvom više ne postoji — uspostavite je snagom volje. Borite se za vlast, do đavola!«
Pomamne, duboko upale Vladareve oči pobeleše od straha. On razjareno udari nogama o bokove pulta-prestola.
»Potrudiću se... Vratiću ja svoju vlast!«
Na očigled prisutnih on poče da se nadima od napora. Neposredno zatim on radosno kriknu, osetivši izgubljeni puls kontakta sa državom. U tom momenta narednik Berens se klatio prema pobunjenim vojnicima. Brede je ćutljivo posmatrao kako se usporava jarosni ju-riš oblaka sa pola i kako se stišava preteća kiša. Vladar 19 je, naravno, bio budala, ali se silno i dobro borio za Vrhovnu Sinhronizaciju. Pukovnik Flit je, obuzet uzbudenjem, čas igrao, čas marširao oko pulta-prestola.
»Kosinus psi raste!« uzvikivao je. »Sedamdeset četiri. Osamdeset dva! Osamdeset pet! Pobeda, Vaša Preuzvišenosti!«
»Pobeda!« povika Vladar, poskakujući na PP. »Moja je! Moja je!«
Brede sumnjičavo zavrte glavom. U glasu Vladara 19 čula se tuđa boja glasa. Prava borba je tek počinjala. Nepoznati uzurpator koji je preko noći preuzeo vlast nad državom, uskoro će baciti svu svoju moć na vatreno iskušenje sinhronizacije. Čak i kada je koncentrisanim napadom uspeo da udalji stranca, Vladar 19 nije mogao da se oslobodi njegovog glasa.
I kada Vladar kriknuvši, odjednom poče da klizi sa prestola, Brede mu pritrča u pomoć.
»Svi oblaci — prema meni!« mrmljao je Vladar, sada već nesumnjivo tuđim glasom. »Neka poginu!.. «
»Ućutite!« očajno kriknu Brede. »Bezumniče, vi ponavljate naredbu vašeg protivni... «
Nije stigao da dovrši rečenicu, nije stigao da pridrži Vrhovnog Sinhronizatora koji se srušio na zemlju. Na mestu gde se doskora nalazio Vladar 19, uzvisio se plameni stub. Prvi put, posle mnogih decenija, pult-presto bio je prazan.
Brede se na vreme zaustavio, a Flit odskoči od mračne praznine za pultom-prestolom.
»Berens je razložen«, izloži Flit izveštaj uređaja. »Država je propala. Preostalo nam je samo da uperimo sebi u čelo sopstveni smrtonosni pogled odražen u ogledalu. Bože moj, kakav kraj!«
»Daleko je još do kraja!« energično reče Brede. »Pozovite automate obezbeđenja. Ono što nije uspelo loše naoružanom Berensu, možda će uspeti nama.«
»Tačno!« uzviknu Flit, grozničavo izdajući komande uređajima. »Ja ću se lično obračunati sa tim gadom, možete da budete mirni. Pukovniku Flitu još niko nije živ pobegao.«
Izašavši iz kancelarije general i pukovnik videše Eriksena na rukama vojnika. Čuli su radosne uzvike mase.
»Kako su se dogovorili!« prošapta Flit. »Sa sigurne razdaljine ću jednim pogledom razložiti ovog... «
Flit iščeze ne uspevši da krikne. Nedaleko od Bredea se zakovitla vazdušni vrtlog zlatasto-narandžaste plazme. Smrdljiva prašina padala je na generala. Automati bezbednosti odnesoše Bredea dalje od mesta pogibije pukovnika Flita. General je ošamućeno gledao ono u šta se pretvorio njegov nedobronamerni, ali verni pomoćnik.
»Tako, tako!« reče Brede. »Gama-kažnjavači opet funkcionišu. Pa neka, utoliko bolje!«
On priđe gomili. Eriksen dade znak da ga spuste na zemlju. Vojnici su stajali oko Eriksena u dva reda da bi ga zaštitili ako general pokuša da nanese neko zlo njihovom čudotvorcu. Ali, Brede pade na kolena pred Eriksenom i proglasi:
»Živeo Vladar 20! Raportiram, Vaša Besmrtnosti: Još nikada do sada naša država nije bila sinhronizovana tako kao što ste to vi uspeli da učinite, Vaša Preuzvišenosti! Slava Vladaru 20!«
Pobledeli Eriksen gledao je Bredea razrogačenih očiju. Vojnici zanemeše. Brede, ne podižući se, povika:
»Na kolena, tikvani! Slava novom Vladaru 20!«
Jedan za drugim vojnici popadaše na kolena. Poslednji je kleknuo Proktor. Državni mehanizam koji se zakratko poremetio ponovo je funkcionisao.
»Dopustite, Vaša Preuzvišenosti, da vas povedem na pult-presto«, reče Brede ustajući. »Upoznaću vas sa tajnama upravljanja našom nesalomivom Gornjom Diktaturom.«
Eriksen mrzovoljno koraknu napred. On

raču Proktorov šapat, ali se ne zaustavi.

»Mislio sam da si čudotvorac, a ti — Vladar«, ogorčeno reče Proktor za Eriksenom.

Tek na stepeništu Državne kancelarije se okrenu. Vojnici su se ćutke razilazili. Eriksen ne vide Proktora u masi. Proktora više nije bilo.

Posle obilaska uređaja za centralizaciju društvenog života, Eriksen priđe pultu-prestolu. Oko PP tiskali su se visoki funkcioneri Gornje Diktature, koji su došli da se poklone novom vladaru.

»I, tako kažete, prevrat je odlično izvršen?« upita Eriksen Bredea.

»Perfektno, Vaša Preuzvišenosti. Poginulo je nekoliko budala i drznika, ali je država izašla iz krize jača nego što je bila. I to, što vas je ona sama pronašla i učinila vas centrom totalne sinhronizacije, čini državi čast. Od sada je čovek iz Briljantnog paviljona... «

»Paviljon u kome sam se rodio zove se Vašljivi, generale«.

»Pre pola sata promenjen mu je naziv u Briljantni. Ovog trenutka se u njemu otkriva vaša statua. I tako, usuđujem se da konstatujem...«

»Hteo bih da vas zamolim za jedno objašnjenje«, reče Eriksen. »Vi ćete, naravno, razumeti da mene, kao novajliju u upravljanju više od svega interesuje koliko je čvrst taj državni organizam čiji me je nervni centar... da tako kažem... izabrao. Odakle da očekujem opasnost? Vi me, svakako, razumete, Brede?«

General je odgovarao sa vojničkom preciznošću:

»Samo četiri uzroka mogu da unište totalnu sinhronizaciju — napad spolja, ustanak podanika, bonapartijski prevrat i tehnološki raspad sistema.«

»Hoću da detaljnije čujem o dejstvu tih rušilačkih faktora. Čini mi se da ih je isuviše da bi čovek mogao da ostane miran.«

»Napad spolja. Njega može da izvede samo Zemlja ili Donja Oligarhija. Zemljani se diče time što njihovo društvo funkcioniše samo zbog sreće svojih sugrađana i u unutrašnje odnose drugih planeta nemaju nameru da se mešaju. Što se tiče Donje Oligarhije, njihov vojni potencijal je mnogo manji od našeg. Mislim i da je o pobuni naših podanika besmisleno govoriti. Što se tiče... hm... vašeg ličnog slučaja, očekivati da se ponovi... Trebalo bi, da tako kažem, posedovati genijalnost kao što je vaša, čak i višu od vaše, iako vi već...«

»Da, tačno. A sada tehnološki faktor.«

»On je najmanje verovatan. Naš državni sistem će se uništiti ako uređaji upravljanja počnu da se uništavaju međusobno. Sve dok mozak Vrhovnog Sinhronizatora u sebi koncentriše upravljanje, takva opasnost ne postoji. Naravno, nijedan Vladar neće narediti samouništenje, to jest trenutnu čudovišnu eksploziju, jer je to ravno samoubistvu.«

»Pa da, i to je logično«, progovori Eriksen »Mislim da bi Proktor bio zadovoljan.«

»Proktor? Šta hoćete time da kažete, Vaša Preuzvišenosti?.. «

»Hoću da kažem, da Vladar 20 počinje svoju eru sinhronizacije.«

I pre nego što su ošamućeni velikodostojnici stigli da se umešaju, Eriksen skoči na pult-presto i raširi nad njim ruke. O tome što se neposredno zatim dogodilo niko od njih ne bi umeo da ispriča svetu, mada ih i tako više nije bilo. Eriksenu se u nekom milionitom deliću sekunde učinilo da se u blistavoj odeždi i ovenčan slavom uzdiže u nebeske visine. A odmah zatim, nije prošao ni deseti deo sekunde, milijarde atoma njegovog tela, u sjajnom plazmenom obliku, raznosile su se po oslobođenoj planeti.

Dragan R. Filipović

BEŽIM U NOĆ

FU-DO JE MUŽJAK OVE SUBOTE

»Ko si ti?« skoro režeći me pita, sva nervozna, divlja, zapeta kao samostrel.

»Fu-Do« muklim glasom izgovaram svoje omiljeno ime i gledam nestašno poskakivanje malih dojki ispod crne majice. »Tražim ženku«.

Pribija se uz mene i pritišće se udobnom prednjom površinom. Neoni blešte, farovi blešte, želje blešte.

»Nađa«, zuri mi u oči, »ja tražim mužjaka.«

Uzajamno se pričvršćujemo rukama, trljamo se, divlje ljubimo dok ne ostanemo bez daha.

»Rasturiću te« jedva izgovaram.

»Rasklimaću ti kosti.«

»Celu noć...«

»... režaćemo i vrištati.«

Drhtimo uzbuđeni do ludila. Još jedan ozbiljniji zahvat i povaljaćemo se nasred Terazija.

»Ne ove noći« bistrim pomračinu sa osnovne ideje.

»Ne« savladuje se Nada.

»Tražim Onu Koja Mi Je Noćas Potrebna.«

»Tražim Onog Ko]i Mi Je Noćas Potreban.«

»Onda...«

»... do Velikog Bluda!«

Okreće se i trči kroz rulju vitlajući dugom crnom kosom. Ja se malo sabiram i mrštim nozdrve.

Hej, hej, hej! Subota je, ja jesam Fu-Do, Bludnik, i tražim Onu Gore Pomenutu.

Mirišem parfeme razne, gledam lepe noge otkrivene najsmelijim minićima života, rekonstruišem sisiće na osnovu otisaka na letniim majicama i haljinama.

Hej, hej, hej! Pusti mi ruku, žurim u kafiće, u diskoteke, stanične prolaze letnje bašte, kulturne institucije.

Evo dobre!

Probijam se, probijam se, gleda me sa zanimanjem i raspoloženjem; mirišem je i jedva dobijam informaciju zbog preobilja veštačkih mirisa u koje se zamotala — nije to ta.

Štipam je za obraz (mala investicija za neizvesnu budućnost) i nestajem u Knez Mihajlovoj guran njenim razočaranjem.

'Ej, Beograd!

'Ej, dobar izbor ženki; 'ej moj drugi grad!

Hodaju, stoje sa strana, smeju se, čekaju!

Za tren mislim da eto je, okrećem se tragom onjušljive erotike i vidim muško. Ne, hvala. Večeras.

Ulećem u kafić.

Za šankom dva pijanca piljare o kvalitetima pripadnika nekih nacija, barmen zna odgovor, nekoliko skojevaca pije coca-colu i izmaštava bolji svet. Pored dela sa ogledalima, red curica podobnih za rasplod i mladih klipana koji prodaju pamet umesto muških hormona.

Šnjof, šnjof, šnjof; dve zanimljive. Nedovoljno za totalno otkačenje, Big Beng, Nirvanusamadhisatori, ni blizu kvalifikacijama koje se traže za Veliki Blud.

Polazim napolje i leva nosnica nešto registruje. Uvlačim To, punim plućima, plućima punim sebe i unutar kože razapinjem pravi-pravcati svemir sa svim

zajebancijama: Nove, Kvazimondari, komete i, hej, Crne Rupe.

Okrećem se i suočavam sa cvetom išetalim iz tradicionalno smrdljivog klozeta.

Sudara se sa mojom požudom i caklećim pogledom i plaši se malko. Obara slatku glavicu i brza do skojevca koji davi o nužnosti, slobodnoj volji i oslobođenju kao da je sa Razapetim zajedno Indijom gluvario.

Hvata ga za ruku i kao ne zna više za mene, ali miris! Ej, miris!

Udišem ga slasno i osećam da se i moje izlučevine prostiru skučenim prostorom.

Gleda me, drhti, suzbijam želju da zaurlam i šćepam je. Gleda me, usnice tanke joj drhture, ne trepće.

Govori nešto šetaču, odlazi za šank, kao otvara neki sok i tako to, i u prolazu mi dodaje cedulju.

'Ej, u deset pred njenim stanom u Hilandarskoj!

Skoro istrčavam.

Dođe mi da viknem:

»Subota je, ja jesam Fu-Do, Bludnik i našao sam Onu Koja Mi Je Noćas Potrebna!«

I vičem. Smeju se budali.

Dok sundam u krugu od pet ulica brojeći sekunde primećujem Nadu, pohotnu i srećnu, sa jednim čupavim i bradatim obmotanim oko nje — odlaze tamo gde ću i ja uskoro jezditi na talasima Big Benga. Namigujemo jedno drugom i sladimo se budućim susretom, koji će uslediti pošto izmirimo sebi ugovorene obaveze.

To je Deset, to je Stan, to je Ona.

Smušeno mrmlja jedno 'Azra' i pita za slatko, kafu i sve redno; pružam ruku do kose, do uva, do obraza i samo varnica što ne zvrcne. Gubimo se, pod nas prihvata.

Postoji seks, postoji blud, ali Veliki Blud dolazi samo kad se iz sve snage traži.

Dodirneš dlanom but i osećaš kao da je celu celim sobom dodiruješ.

Rastvoriš joj usne i spoznaješ one fazone kad si i cilj i strela i strelac, i sve što može sa gađanjem biti povezano.

Milovanje osećaju i unutrašnji organi i godi im.

Spajanje galaksije i godi im.

Big i Beng i deset milijardi godina trajanja do vraćanja svesti.

Pa opet.

»Hej!« čuje ona nešto posle ponovljenog Postojanja. »Otac otključava vrata! Beži!«

»Zar?« iskreno se čudim,

»Beži!«

Ne pitam, u principu posle Velikog Bluda nijednu ništa ne pitam: žurno kupim prnje, otvaram prozor i...

Bežim u noć.

SITNI VEZAK

»Ja na stolu, priključen na infuziju, prolazim pored svesti na mahove a stomak mi rasporen, creva i džigerica ispadaju« sa žarom pričam čoveku sa druge strane stola u kafani »Zora«. »I, na prozor skoči mačka. Mrda brcima, miriše...«

Pijem neki vinjak zabacujući glavu.

»Jebote?« zapanjen je slušač.

»Crna. Ko noć. Osoblje brblja po instrumentima, niko ne gleda šta se, bog te mazo, na stolu sa mnom dešava, a mačka prilazi, liže krv. Taman je zinula da smaže parče džigerice mi, a ja skupim snagu i viknem Šiiiiic!, čoveče, i dva prsta infuzije sa vitaminima i mirodijama iz dus-flaše isučem! Zver pobeže.«

Pa se sladim, ustajem i prosto letim od miline, jer subota je, ja jesam Fu-Do, Lažov,

i sipam neistine uokolo.

Obećavam mračnima zavere i pomoć od Istoka i Zapada, sirotima bolje dane i opštu jednakost, učenima carstvo razuma koje neumitno dolazi.

Prodavcima pljeskavica govorim da im je hrana izvrsna, vinarima da su im kiselinčine i sirće ravni nektaru i da ih badava bacaju neposvećenima na sto. I umetnike srećem i vatreno tvrdim da je sredina nezrela i tvrda i neškolovana i da će sa zakašnjenjem shvatiti njihov značaj i kvalitete.

Jer, subota je, Vreme Laži, a ja sam onaj koji jesam.

Laž, laž, laž! Noćas, hej, laž je.

Čujem zvuke besomučne novokomponovane iz birtije i srce mi obuzima nežnost — to je mesto. Muzika sa lažnim osećanjima, ljudi sa lažnim životima, a ja ću im, hej, pomoći da lažnost bude što uverljivija.

Ulazim u dim, u smrad, u pijani svet, u buku strašnu.

Klizim pored stolova kao lasica, kao lisica, spreman da medim: guram mentalni japaner prepun mentalnog koksa a jezik moj lažljivi jeste lopata kojom ću peć obmana i samozabluda noćas nahraniti.

Biram društvo mereći temperaturu vatre fola i propuštam Velike Zavodnike, Vidovite Igrače Lotoa, Pametne Kockare, Pripadnike Velikih Nacija, Obrazovane A Neuklopljene, Hrabre Muževe. Ne, nisu mi dovoljno topli ni Slobodni Kojima Niko Ništa Ne Može, Uspešni Šverceri, ni Mogli Su Ali Nisu Hteli.

Fu-Do, Lažov, traži Srećne i Zadovoljne da im vatru podjari.

Evo ih.

Sede za dva sastavljena stola i jesu šoferi, sportisti, šverceri i politikanti. Imaju pare, imaju devize, imaju kuće i žene koje ih tamo (hahaha!) čekaju. Znaju za devalvacije, ko šta sređuje, preko koga se kriminal zataškava. Znaju rezultate utakmica nedelju dana pre susreta i telefone uglednih kurvi.

Znaju da sastave stolove u kafani, piju najgori špricer i krkaju preslanu svinjsku kolenicu i uvereni su da se tako, baš tako ponašaju Srećni i Zadovoljni.

»Imam dolare ispod kursa« šapćem na svinjsko uvce, čekinjavo i ušiljeno.

»Sedi, brate«, ruke širi, ljubljenje eskiviram. »Šta piješ?«

Vest huji oko stola i svi se smeše i namiguju, 'ej, srećniji su!

Spremam televizor i satelitske antene bez porekla za smešne pare, opštinu sa malim porezima, carinske deklaracije za uvoz malih aviona.

»Dete,« zove Svinjoslav harmonikaša, »dajde ono o onoj što je ostavila siromašnog studenta i udala se za gazdu kafića!«

»S oluju ili bez?«

»S.«

Puštam jezik da radi i osluškujem pesmu »s oluju«.

»Fu-Do«, čujem glas i okretom se suočavam sa sraslim obrvama namrgođenim i povijenim nosem. »Oćeš ti da ženiš moj šćer Azra?«

Sabiram sve. I ime i naglasak i znam da je Albanka, i da nema veze koji je vek.

»Odbila me,« širim ruke. »Pitao sam je da se uda.«

Zbunjen je, mrači se.

»Pitaću ga« kaže. »Ako lažeš, teško tebi.«

Odlazi prezirući pijance i prosto sam prinuđen da ga gledam sve do izlaska.

Muzikanti rokekokaju nemilice, pevaljka pokazuje fizičke osobine studentkinje i dušu para kafedžije, a onda bubnjar pomahnita: besomučno udara po timpanima i urla »Oluja! Oluja!«. Basista se pokvareno kesla i pritiska prekidač; ogromni ventilator podiže suknju ispod koje predebela žena nema ništa.

Rulja skače na noge i vrišti. Ja pogotovu.

Delim posetnice i uzimam akontaciju.
Izlazim, i bučno udišem i opet:
»Fu-Do«, čujem glas i okrećem se.
Bože, Gručo Marks!
»Ja sam Kanterbrau, najveći čarobnjak Severa« prilazi mi polako.
»Ličiš na Gruča.«
»Ali nisam« vragolasto se smeje. »Ti ličiš na nekog površnog plejboja a najveći čarobnjak si Mediterana!«
»Lud si« smejem se, »ja sam Fu-Do, Lažov!«
»Lud sam« ne ljuti se Gručo. »Ipak sam čarobnjak i želim da se borim sa tobom«.
Treba ga se otarasiti i srećan sam što lažem:
»Nisam u fazi borbi. Poseti me za četiri-pet subota pa ćemo videti«.
»Razumem« saosećajno se naklanja i odlazi. Bio bih zadovoljan da nije nekoliko sitnica:
- sanjao sam vodenicu i sebe kako bacam vitlo od cveća u reku koja je daleko i duboko i Gručo Marks doleće i čini to umesto mene;
- vollm filmove Gručo Marksa i
- volim pivo Kanterbrau.

Bežim u noć.

SVI SMO MI LOPOVI

Čuvajte džepove, o prosjaci, evo me, dolazim!
Ja kradem.
Uzimam zgužvanu novčanicu iz ruke Ciganke jadna lica, šaku sitnine iz kutije od LP ploče postavljene pored »TAČNE VAGE«; neprimetno otvaram damske torbice i vadim kreditne kartice, skrivene burme, umrljana ogledala, upaljače i prezervative.
Svetla se pale, mesec jača, na scenu stupa Fu-Do lopov do srži svoje.
Je li to šaka jadnih para u plavoj koverti šljakera? Daj ih!
Je li to zlatan lanac propalog švercera? Daj ga!
Je li to Reč, mudra ili glupa, unovčiva ill uzvišena? Daj je!
Jer: subota jeste ona lopovska i Fu-Do krade i plamičak iz nadarene zenice.
Trčim kradem, trčim otimam i kuće evo, bogate, sa vrtom. U mraku. Dišem ubrzano, gledam nebo, gledam rastinje i zaključujem da bi to mogla biti posledica prekrasne lopovske noći.
Nevidljiv za pozornika, neonjušljiv za psa, nedokučiv za alarm — ulazim.
Čulo svojstveno samo totalnim aždahama dugoprstim voda me iz sobe u hodnik iz hodnika kroz trpezariju do biblioteke i znam: plen nije pehar zlatni, ni sablja u krvi kaljena; novčići davnovremeni, ni maske nesvrstane.
Očajno spoznajem istinu osetljivim duhovnim završecima jer nije mi draga. Fu-Do jeste lopov, najveći ove subote, ali je i tup da iz jasnih znakova iščita da je on plen noćašnje pohare.
Svetla se pale, padaju maske.
»Dobro veče, gospodine«, kiselo se smejem.
»Bedo bedna« kaže golemi sa pucom.
Taj glas!
»Onakav čovek« nastavlja naoružani sumnjivo poznatog glasa, »ona ljudina sad nevešto krade!«
»Ja sam bog lopova!« bunim se.
»Ti si stručnjak za hemije, alhemije, i slične gluposti! Bili smo zajedno u

istanbulskoj ekspediciji«.

Uzdišem setno. Ej, Istanbul! Mirisi opojni, zadatak bajan: naći kraljicu noći, uzeti joj uzorke izlučevina i ustanoviti zbog čega pri svakom izlasku za njom kaska ljudska kučnica.

»Ti si Kristofer« konstatujem.

»Jesam, stoko lopovska«.

»Kako si mi namestio čeku?«

»Kanterbrau«.

Sve jasnije i crnje.

»Hoću da ideš sa mnom u Amazoniju« prelazi Kristofer na stvar. »Neke ptice dube gnezda u steni nekim lišćem. Omekšavaju kamen«.

»Ni lud«.

»Ima i piramida. Iz jednog bloka viri ljudska dlaka. Omekšan kamen«.

»Dlaku ošišaj, kamen prožderi i iseri. Jebe mi se za omekšivač«.

»Milicija, mafijaški nastrojen gazda ovog skromnog doma, Azrin otac, Kanterbrau«.

Gledam, ne verujem.

»I ti bi me isporučio?« pitam.

»Za takvu stvar bih rođenu majku isporučio«.

»Ostavi lovu, ostavi kartu zbornog mesta. Dolazim u subotu«

PALI ZELENI ANĐEO

Fu-Do je istraživač ove subote, jer i to neke subote mora biti.

Koračam obučen u safari odelo ka logoru te kamene ekspedicije i razmišljam o svim ispijenim flašama i uvaženim ljudima svog života. Pretresam zajedničke ludosti i znam da sam već odavno pečen za jedno pravo izdajstvo; zatežem tregere i odlučnije krećem u ralje jednog divnog prijatelja.

»Eto te« smeje se.

»Dao sam tvoju adresu onim elebacima što traže da se pismo umnoži i posalje na deset adresa ili će te snaći strašna nevolja« lažem i milo mi je što osmeh iščile.

»Kako si nas pronašao u ovoj zabiti?«

»Išao sam pod lažnim imenom«

Ni meni nije jasno zašto sam to rekao. Svakako nešto znači: Kristofer je zbunjen.

»Pođimo« ustaje i daje znak Indijancima.

Idem, šta bih drugo. Svetlost jarka kroz lišće se probija: svetlo-tama-svetlo-tama-svetlo... Golemi stroboskop poziva moje neurone na ples u ovoj diskoteci čudnih bogova. Svetlo-tama i moje opiranje jer znam za svoje preklope na podijumima ispod lajt-mašina.

Ako odustanem, poteraće me. Ako zažmurim, upašću u rupu, stati na zmiju ili lupiti glavom u nisku granu.

Trepćem kao isprepadano mače i vidim ono što se ne vidi:

- stenu preko reke, nedostupnu i hiljadu ptica — oblak oko gnezda svijenih u steni:
- Indijance drugačije od ovih što sa nama hode, lucidne i rezervisane i blesak čuđenja u očima najlepše išaranog pri pojavi moje malenkosti;
- avetinjsku izmaglicu smrti koja kao oreol obavija mog bivšeg druga iz Istanbula.

Dok sve u meni vapi za jednim trkom u srce šume, dobro znam da ću klempati sa »ortacima« do te mutne vode, odstatirati koliko se može, posvađati se sa Kristo-ferom i. . ,

Pobeći u noć.

Do tada, razum na rezervu.

ZAŠTO NE VOLIM BUĐENJE

Stvarnost me uvek iznenadi, eto zašto.

Posle šamara, drmusanja i dreke otvorio sam okca i začuđeno posmatram izbezumljenog druga sa istanbulskog druma i isprepadane Indijance.

»Zašto tako?« primičem se ovom danu. »Zar samo zato što sam obrastao paučinom, mahovinom, gljivicama i izgledam kao leš?«

»Budalo,« tepa mi drug, »Moji plaćenici u koloru natrapali su na tebe ni sto metara od linije požara! Kažu: mrtav je, a živ! Kažu: životinje ga ne registruju i ne jedu! Kažu: čarobnjak ili bog!«

»Kažem: gladan sam« ustajem i pucketam prstima.

Padam udaren drugarskom šakom.

»Ubiću te!« šizi Kristofer. »Ko si?«

»Stručnjak za hemije, alhemije i slične gluposti« citiram pljuckajući krv i pipajući jezikom zube.

Indijanci malo uzmiču.

»Ubiću te! Ko si?«

Sabiram, uzdišem i gledam ga u oči.

»Ja sam Fu-Do...«

»... najveći čarobnjak Mediterana!«

Svi se beče na pojavu Gruča Marksa. I ja.

»Jesi li spreman za dvoboj?« pita ljupko.

Prevrćem očima i smišljam odgovor, bespotrebno, jer Kristofer poteže argument sa devet metaka i galami. Naređuje čas levo, čas desno, postrojava nesrećne Indijance, Sever i Jug i jednog momenta zapanjeno konstatuje da se Kanterbrau neopaženo izvukao.

I drug to primećuje i uz psovku odmahuje argumentom.

»Sad igramo oštro« kezi se tužnom zboru. »Od vas golih hoću lišće, od tebe, živog mrtvaca, želim analizu«.

»Ali...« pokušava jedan što zna španski.

»Nema ali!«

»Ali... « pokazuje goli čovek rukom.

Kristofer se okreće i nerado suočava sa slikom dvadesetak išaranih tipova sa duvaljkama.

»Da li te svirale sviraju dok strelice izleću?« smejem se kao hijena polutrulom krmetu.

Dok nas vode ka selu intenzivno razmišljam o noći koja dolazi i životu kojim bih mogao živeti.

NI DAN NIJE LOŠ

Ako nisi na dnevnom redu kao negativac.

Mrki čovek sa španskim jezikom nabraja dvadesetak tabua, prekršenih od strane okrivljenih i osuđenih, i argument sa devet metaka, kojim vitla na sve strane i zaviruje mu u cev na mahove.

Tu je i negde pomenuti blok kamena sa ljudskom dlakom okružen nekolicinom išaranih sa bleskom u oku.

Onda igraju.

Donose bakrač i verige.

Vodu sipaju, amazonsku.

Lišće, sušeno, mrve prstima uz ptičije krike i mahanje rukama.

Vatra liže potamneli sud, rozikasti dim se izvlači iz uznemirene tečnosti i draška na kijanje nesvikle nosnice dva druga (do groba?).

Jedan skoro lep, zahvata malo tečnosti drvenom kutlačom i nosi do kamena. Drugi, pljunuti moj kolega sa Fakulteta političkih nauka u Beogradu, razliva tečnost po nesrećnom bloku.

Sve miruje. Nema mehurića, nema reakcije.

Onda treći, skoro bog, uzima nož sa krivom oštricom i reže sloj po sloj kamena kao da kačkavalj za picu odvaja.

Kruži oko dlake kao bolnički brica oko rane a vitla mahnito rukom. Kao da sam nož oči ima.

On radi, sve miruje. Biće da se i taj veliki požar, što izjeda zelena pluća sveta, u ovom trenu odmara — čeka presudu vešte ruke.

I već se vidi nepojmljivo, već vrisak traži put iz grudi. Ja Fu-Do, šta li sam već ove subote, čije su oči videle kako šakali izvlače creva beguncu iz zatvora, samospaljivanja radnika, rezbarenje lica »skakavcem« i sve ono što nije za gledanje vrištim, u duetu.

Jer to je glava što se iz kamena pojavljuje.

Jer to je riđa glava blesavog Koste, šefa, finansijera istanbulske ekspedicije.

Sad je jasno zbog čega nije proizveo čudesni miris Turkinje — teško je to učiniti čućeći u utrobi kamena negde Bogu iza kičme.

Naši prijatelji se vesele.

To traje, dugo.

Onda dovlače drveni kalup čija veličina ne dovodi u sumnju namenu; u bakrač ubacuju komade kamenja i mešaju.

Kristofer i ja se gledamo. On je bled, beskrvan i drhtav. Ja bih se smejao, ali neću.

Prvo prilaze njemu i udarcima ga teraju da ude u kalup i čučne. Prstom probaju da tečnost nije suviše vrela i sipaju. Drug jauče.

»Zašto?« pitam. »Nije vruće«.

»Budalo!« histerično odgovora. »Zar ne shvataš da je ovo kraj«

»A raj? A lepi pakao? Zamisli koliko tamo društva imamo!«

Pokušava da dopljune do mene, a Indijanci kuvaju još jednu turu, pa još jednu, pa...

»Hej,« pomirljivo izgovara a kamen mu do vrata dopire, »izvini.«

»Prosto ti je«, pravim krst desnom rukom. »Kako dišeš?«

»Jedva« setno me gleda. »Ubij me, molim te.«

Ispod oka osmatram onog tipa što zna španski — jebeš ga, poliglota je poliglota.

Ovaj ne reaguje.

Nadlanicom udaram onog trećeg, skoro boga, preko splačinare, otimam mu krivi nož i dok bacam, bivši drug se smeši i zatvara oči.

A sad mu duša ka početku putuje.

Kamenoresci vrište, udaraju me.

»Ti nećeš imati takvu milost!« dere se onaj na španskom.

»Kismet« kažem.

Zalivaju Kristofera i dovlače drugi kalup.

Gledaju me ispod oka, ja ne reagujem.

Lepo smišljenu scenu prekida ogroman plavokrili leptir dolećući iz šume. 'Ej, leti kao da nevidljivu muziku sledi, vrluda izmedu zgranutih Amazonaca i......sleće na moju balkansku tikvu.

Onaj što je podozriv od početka kuva od besa i ja spremam žvaku da mu objasnim neobjašnjlvo.

Nepotrebno: iz šume izlazi Kanterbrau milujućl lijane, mameći ptičice i zmije i igrajući; skraćeno: glumeći ludu devojku.

Prilazi mi i leptir klapara do njegove severnjačke tikve, malo miruje, pa opet sleće na moju.

Onda govori na nekom šteketavom jeziku i zapanjuje me što ga kamenoresci razumeju, padaju na kolena i mahanjem ruku pozdravljaju nas bele.

»Tukuna Indijanci« obraća mi se, »veruju u magičnost ovih plavih leptira iz roda morfo.«

»I još?«

»I još: rekao sam ko smo i da nam predstoji važan dvoboj. «

»I?«

»Nadaju se da će pobednik biti milostiv i oprostiti njihovim grešnim dušama za sve što je moralo biti.«

I eto, pada noć, možda je subota i Fu-Do je čarobnjak ove noći.

MALO PRIČE PRE DVOBOJA

Tu smo, pored nemog diva Amazona. U vodu uklizava matora anakonda ne obraćajući pažnju na nas.

»Zašto si krio da si čarobnjak?« pita Gručo Marks raščešljavajući desni brk.

»To nije nemoralno.«

»Nije« slaže se, »ali red je da odgovoriš na izazov kad si lociran.«

Nemam reči.

»I zašto razni životi subotom?«

Ćutim.

»Čista profesionalna znatiželja.«

»Dobro« gledam ga u oči, »jesam taj koji jesam i uspešno izbegavam da postanem magijski revolveraš kog traži svaki balavac da se oproba. I jesam živeo tuđim životima subotom već mesecima jer mi je kazano da ću ove godine nastradati nasilnom smrću.«

»Vidim...« gleda me s poštovanjem. »Šest dana provodiš u hibernaciji, subotom izađeš, odabereš život i potpuno ga odigraš. Svet te i ne dovede u vezu sa tvojom pravom ličnošću. Koju metodu lažne smrti koristiš? Haiti?«

»Izvorna Afrička. Tip od kog sam je dobio obećao mi je i recepturu za višednevni boravak pod vodom.«

»Sjajno!?« oduševljava se.

»Na suvom nisam uspeo da ostanem neprimećen« iskreno uzdišem.

Saosećajno klima glavom.

»Onda...« kaže.

»...da počnemo.«

SAMO MALA OBMANA

O-hoj! Subota je, noć magije i Stvarnog sveta, i ja, Fu-Do, čarobnjak prvog reda hitam kroz šumu golemu.

Eto ga sjaj vatre, mami me, jer oko takvog plamena mogu se naći mnoge duše — leptirice.

I moja duša ranjena leti do samog srca ognja, miriše vrelinu i vapaje i beži u vlažni noćni dom!

Pružam umne pipke, razgibavam nevidljive zglobove. Kojekakvim čulima okolinu

prepipavam i nema, nema ga.

Smejem se, jer lukav je Gručo; veselim se, jer dugo pravog izazova ne imadoh.

Srce mi leti kao soko i začikava pospale kondore.

Odjednom, sneg.

Odjednom, živi led oko nogu.

I mesec severnjački bled i sumoran.

Trzam se i znam da Kanterbrau prvi napada.

Što veću snagu u noge ulažem, živi led se više penje.

Daj, samo mirno.

Sa planinske kosine kreću nordijci sa puškama na leđima. Skoreni sneg ječi pod skijama, zašiljeni zubi čelični svetlost mesecu vraćaju.

Oči im zgasnuše, suze krvave.

Umesto štapova ledenice nose.

I dalje miran.

Nemo se spuštaju i na propisanom rastojanju bacaju ledenice i ležu. Skidaju puške.

Nemam vremena da ga tražim, a dok ga ne otkrljem, teško ću ga obmanuti. Treba se vaditi.

I ja kezim zube, i čude se, jer moji zubi nisu ni ljudski ni metalni.

Vučji su.

Naspram meseca ugasle oči vide siluetu starog kurjaka i znaju da je zloglasni čopor iza njega. Usporeno se zgledaju pa pilje u srednjeg. Tu smo.

Hitam mu sliku vučjih orgija po torovima severa i strašne price o pojedenim planinarima i smučarima, i živi led jauče i pušta moje ohladene noge. Ipak:

malo me hladno dostiglo...

...i teško koračam...

...i iznad mene hiljade tona leda postoje...

...a ovo Severno more hladno je.

Zadrži dah.

Studen mi kroz kosti zavija, krv kao mrazom izmrvljeni sneg kroz ponore skrućenih vena curi. Strah me da mi oči kao krhka skrama leda na gorskom jezeru ne puknu.

Ako ga nema u slici, nije fer.

Ako i nije fer, pobedu će brojati.

Da li je on breg ledeni? Šaljem mu more viskija u kom se uz iskrenje rastače, i ništa.

Eno foke! Dama u bundi i oči belog mladunčeta spremnog za kuku i deranje. Ništa.

Srce kao malj po stegnutim prsima otkiva, ne ronim već nesuvislo mlataram rukama.

Negde pred mrak koji kuca na moje skrivene prozore setim se kitova, cediljki i raspršenih kilograma planktona i padam u bujnu travuljinu.

Neko živinče se budi i beži. Stotinu koraka dalje čuje se veseli Gručo koji uz krike pokušava da okupi izjedene, deliće duše.

Hvatam ritam disanja pogodan za brze oporavke i užurbano prikupljam energiju iz okoline.

I evo ga, napada: ka meni tutnji mamut mamutski i vidim da sumnje nema — on je, glupo je užurban. Pokušava da spreči moj oporavak.

Prvi napad eskiviram bacanjem u stranu jer vidim plavu silu dozvanu iz neke zveri kako u mene žuri.

Mamut proleće, koči, a mene trese ona divna struja plazulja, kapci mi drhte i kričim nesnosno.

Zovem majku svih vatri koja ovde u Amazoniji godinama neobuzdano besni i oko

rutave životinje obavljam zid vreline, sjaja i očišćavajuće smrti. Za tren mi se čini da ga dobijam al' ono čulo, recimo sedamnaesto, šapuće mi da taj komedijaš sa Severa sprema novi prizor i znam da moram bitl brži i

jesmo u dimu u smradu i pijanom svetu u buci strašnoj. Okolo Velikl Zavodnici, Vidovlti Igračl Lotoa, Pametni Kockari, Pripadnici Veliklh Nacija, Obrazovani I Neuklopljeni, Hrabri muževi, Slobodni Kojima Niko Ništa Ne Može, Uspešni šverceri, Mogli Su ali Nisu Hteli i, hej! hej! hej!, Srećni I Zadovoljni sa Gručom u vrhu stola.

Muzikanti rokekokaju, pevaljka opet pokazuje koješta o studentkinji i gazdi kafića, a ja sam kvarni basista — drmam jadnog »fendera», podvriskujem na mahove i čekam najlepši deo pesme.

Kanterbrau se okreće okolo ne verujući da se na ovoj planeti nalazi. Udaraju ga po ramenu, mašu masnim parama ispred njegovog prefinjenog nosa, podriguju i pokazuju šta bi radili pevačici samo da im se, eh, primakne.

Jadnik ustaje i pogledom unezverenim traži vrata u dimu skrivena; fudbaler ga vuče da sedne i uz pomoć večitog direktora f irme sa pet ljudi naliva ga šećerušom-džibrušom.

Jauče.

I onda bubnjar pomahnita kao nikad dosad, recimo, postao je svestan šta mu sada neko drag radi sa nekim mrskim, lupa po timpanima, šeta bas bubanj, baca stolicu u prozor i urla: »Oluja! Oluja!«

I opet ima neko da se kvarno smeši i da uključi ventilator, i više to nije vetrić koji suknjicu zadiže već kolekcija svih mirisa koji se u prostoriji nalaze.

Iz čojanih odela izvire onaj otužni neoper, iz grla mnogih bazd duvana i mešanih pića; iz cipela izvlačim dokaze o smrzljivim nogama i izbegavanju pranja. Međunožne, potpazušne i upalne miomirise muljam sa svim aromama što mogu naći u urušenom WC-u, a ima ih.

Gručo povraća velikom kamiondžiji lice i tetura se ka vratima. Lomim ga!

»Hajde, evo šezdeset petice!« gura ga devojka ka vratima autobusa iz kojih nemo vrište ruke, noge i glave izbezumljenih pogleda.

»Šta...«

I usisan je.

Vrata se zatvaraju gnječeći mu rebra, jedan od sto dvadeset kila mu stavlja ruku u želudac i oslanja se svom težinom. Vruće je, zagušljivo je, a vozač kao da govna na prosipanje vozi.

»Čekajte...« stenje.

Ja, Fu-Do, vozač ovog filma naglo kočim, pa dajem gas, normalno. Mašina jauče, putnici na sve svikli psuju, a Kanterbrau ugnječen jauče.

Vozači imaju duše i Fu-Do dugmence sa polupanom kontrolkom pritišćem i sav tav jad oko Severnjaka prosipam.

Izvlačim se iz uniformisanog i on uz krik uleće u zadnji kraj parkiranog kamiona — mala omaška.

Jer žurio sam, treba pomoći čoveku, i evo nas iz Hitne pomoći kako lenjo stižemo i izlazimo iz belog auta.

»Mislim da sam slomio nogu...- kaže ipak sabrano.

Samo graške znoja po bledom čelu kažu mi koliko trpi to čeljade.

Sa cigaricom u uglu usta namigujem kolegi i stavljamo ga na nosila uz uobičajenu pažnju i nikako nam nije jasno što se sada dere kad je junački lom podneo.

Ječi i dok vozimo, i dok ga guramo kroz hodnike otvarajući vrata baš tom nogom.

Stenje i dok ga pretovaramo na rendgen, i dok mu bezbroj puta krv vadimo i osećam da će stenjati dok neobrađene noge bude provodio besanu noć na urološkom, dakle potpuno pogrešnom odeljenju bolnice.

I znam...

Jebi ga.

Nešto mi nažao dode i traku cepam, film prekidam.

On stoji uz stoletno deblo gromom svaljeno, trese se, usne mu drhte.

»Ti si pobednik«, samo što ne plače.

»Nije to tako strašno«, tešim ga.”

»Tvoja mašta je zastrašujuća moćna.«

»Nije to ništa«, gorko se smejem.

Prilazim, žurno jer i meni se iznenada plače, stežem mu ruku i tapšem po ramenu.

»Dobar si. Skoro si me imao.«

»Ti si bog«.

»Ne...« moram da se nasmejem«, to je stvarno ništa. Imao sam u rezervi mnogo jače adute..«

I bleskam mu u umu slučajno gurakanje u disku za trista ljudi u koji se naguralo osamsto sa svim po redu: šamar, noga i izbacivanje iz cipela udarcem »slučajnog« prolaznika; tuču sa penzionerima oko narodnog hleba uz svitanje zimsko; sednice, hale, stanične restorane i klozete; kafansku atmosferu iz lokala pored Ibarske magistrale i i i i i i i i.

»Dođi na školovanje« ozbiljno ga pozivam. »Samo ko prođe sve to u raznim varijacijama može biti čarobnjak.«

Štipam ga za obraz i

... bežim u noć.

NEŠTO ŠTO ME NA POČETKU ČEKALO

Evo toplog posle toliko zime, evo predaha zasluženog: ja Fu-Do, klackator jajca ove predivne subote ležim i bacam kamičke u mutni Amazon.

A ležim onde gde Bog zapoveda da treba leći ako želiš što brže otići, Jugici, srcu svome: u jaruzi sa nekoliko krvožednih stvorova, anakondom sa nekim povelikim živinčetom u buragu i nekom vrstom lešinara što čuči na drvetu na onoj strani gde sunce zalazi.

To je život!

Preko mene mile golemi pauci, oko mojih nogu vrzu se i trasu prave oni mrtvi što jedu sve sem koščica.

Razmišljam šta da hvatam da hranim piranice.

Ej, divno mesto za čekanje transporta do dežele moje.

A tamo, sav onaj svet što zgrozi čarobnjaka sa severa, a tamo — čeka me ona ljuta Nađa da Veliki Blud činimo. Sad sam besan i moćan, mogli bismo se ganjati i po Terazijama.

Iza leđa neki šušanj. Ne trzam. Ko računam, neka prosta zver.

Pa opet šuma, jebote, obuven!

Uoštravam pogled i glavu okrećem.

»Dobro veče« kaže.

I gleda me!

One crne obrve skroz je natuštio.

»Ja mislim« nekako teško izgovara, »da ti neš' da ženiš moj šćer Azra.«

Nemam argument.

Bežim...

STIVEN KING

Iznosi gomilu debelih, živopisnih džepnih knjiga. »Pogledaj ovo. Pogledaj šta sam upravo kupio«. Podiže jednu i melodramatično reži: »Žedni su!« od Roberta MekKamona.« Odmahuje glavom, kao da žali. »Bojim se da ću zavoleti ovu knjigu. Baš imam ukus za sranje. Verovatno će mi se vise dopasti od ove ovde, »Krvavi rubini«. Uzima drugu džepnu knjigu. »Ali ova će mi se verovatno dopasti najviše od svih. Sudnji dan od Nika Šarmana. Kladim se da će na nekom mestu neko da bude ubijen u kadi, i da će pocrneti, i da će nečiji tuđi prsti da zarone u njihovo drhtavo meso«. Veselo se kezi.

Verujem da je ovo jedna od stvari kakve možete očekivati od Stivena Kinga, naročito ako ste pročitali Mrtvački pies, njegovu knjigu o samom sebi i horor literaturi, u kojoj ispoljava svoj popularni ukus i izbegava svaku naznaku akademske literame kritike — iako ima podlogu da je piše, ako se za to odluči.

Ali on se za to ne odlučuje. On jasno ističe da, bez obzira na svoj uspeh i novac, on i dalje odlazi i kupuje knjige i otkida na jevtina zadovoljstva kao i svaki drugi ljubitelj horora. Sebe predstavlja kao običnog Amerikanca, baš poput onih o kojima tako ubedljivo i tako osećajno piše u sopstvenim romanima.

Ali, naravno, postoji i začkoljica. Bez obzira koliko on pokušavao da bude običan tip, njegov poseban spisateljski talenat i dalje je tu da pokaže kako je on sve samo ne prosečan. A kada govorim o talentu, ne mislim samo na njegovu sposobnost da šokira ljude. Njegova novela »Dobar učenik« u zbirci Godišnja doba jasno pokazuje da, ako je i bilo nekih sumnji, on ume da piše dobru prozu, suptilnu i preciznu. Lično, smatram da je on najbolji popularni romanopisac koga imamo, kada se radi o tome da se uhvati svakodnevni život, zaista shvati američki karakter i izgradi struktura modernih mitova na tom temelju neposredne realnosti. U svojoj verovatnosti i svojim fantazijama, on izražava suštinu našeg doba.

On bi možda dobio više hvale od ozbiljnih kritičara kada bi pokvario svoje knjige čineći ih težim, manje dramatičnim, pretencioznijim, i manje zabavnim. Ali on kao da ima sopstveni Ustav koji propisuje da mora da se suprotstavlja svakom tragu snobizma u svojoj prozi i u stilu života. On i dalje živi u Mejnu i odbacuje njujorški kontinuum koktel-žurki koji je poslužio kao plodno tle za toliko drugih jalovih literarnih reputacija.

»Jedan od razloga zbog kojih ne želim da živim u Njujorku«, kaže on, »jeste to što na to gledam kao na neku vrstu literarne žurke sa svim tim ptičicama u uštirkanim košuljama koje puze po tebi govoreći, 'Hej, hajdemo napolje da popijemo koje pivo dole u Lavljoj glavi', ili, 'Da skoknemo do mog stana, proradimo nekoliko redova i pričamo o knjigama'. Ali ne da pišemo knjige, zbog toga što ćemo proraditi redove i popiti nekoliko piva u Lavljoj glavi«.

»Ono o čemu, u stvari, pisci stvarno razgovaraju nije umetnost već novac. Oni žele da znaju, 'Kakav ti je ugovor? Kakav budžet za reklamu dobijaš?' Uvek sam uočavao da su piscu najgori neprijatelji tipovi oko njega«.

Zato on ostaje u Bangoru, gradu koji još u sebi nosi neki na-sve-spreman, graničarski osećaj, poseduje veliku staru kuću sa stepeništem koje vodi do velikog prednjeg trema s belim stubovima i dva tornja, jednim kružnim, jednim četvr-

tastim — ogromnu veleposedničku kuću za koju se, unutra, ispostavlja da je nameštena po gotovo anonimnom savremenom američkom ukusu: ništa jevtino, ali takođe ništa razmetljivo.

King je visok, pomalo povijenih ramena kao da se stidi da pokaže svoju visinu, i sa više spremnosti govori o čitanju ili pisanju nego o sebi. Njegovo lice je vrlo izražajno i brzo se menja od đavolastih jamica na obrazima do naznaka melanholije. Sedi sa nama napolju na zadnjoj verandi, pijući pivo, odeven u staru majicu i pohabane ružičaste somotske pantalone, dok mu se deca igrajuu u vrtu. Izgleda srećan zbog toga što je okružen porodicom i ćaska na promišljeno opušten način sa mnom i sa Daglasom Vinterom (koji je dogovorio ovaj intervju i iskoristio nešto od njegovog materijala u svojoj knjizi Lica, straha, koju je izdao Berkli, Njujork 1985).

»Većina ljudi misli da, pošto pišem horor, mora da sam uvrnut«, kaže nam King. »Kada me upoznaju, dođe do nekakvog opreznog pristupa, kao, 'Da li je sa vama sve u redu? Nećete me ujesti, ili nešto slično?' Mnogo puta osetim da sam ih razočarao time što delujem veoma blago i ne naročito opasno. Kada bih samo imao nešto šarma Borisa Karlofa ili Bele Lugošija, ili tako nešto — makar i Kristofera Lija!«

»Naravno, drugi mit je da mora da vodim vrlo raskošan život, na rivijeri i sve to. Pa, ovo je lepa kuća, i udoban život, ali ne liči na nešto od Rozmari Rodžers. Nije glitterati«.

*Neko tako slavan poput Stivena Kinga, naravno, već je bio beskrajno mnogo intervjuisan, do one tačke kada se može očekivati da nema ništa novo da kaže. Opet, njegovi drugi intervjui (a pročitao sam ih celo tuce) kao da jedva grebuckaju po površini, a i njegov Mrtvački ples kloni se samoanalize. Intervju koji ovde dajem mnogo više otkriva, a desilo se takođe i da obuhvata mnoge teme iz Tvoraca snova**

Neki čitaoci mogu prigovoriti da King piše horor, a ne naučnu fantastiku pa mu, prema tome, nema mesta u ovoj knjizi. Ali, kao što sam već rekao, smatram ga našim istaknutim modernim tvorcem mitova; a sa otkrivanjem njegovog identiteta kao Ričarda Bahmana, postaje očigledno da je on, u stvari, pisao naučnu fantastiku.

»Bio sam na nekoliko konvencija naučne fantastike, kaže on, »i ti ljudi su bili u nekoj jebenoj praznini. Bilo je ljudi koji su bukvalno odvojeni od stvarnosti. U osnovi, činilo mi se da se svi oni osećaju tuđincima, i možda zbog toga vole naučnu fantastiku. Ima ljudi koji pripadaju Društvu za očuvanje kreativnih anahronizama, ili šta je već (grupa koja glumi srednjovekovne fantazije pod punom opremom), mislim, tipovima su pregoreli osigurači! Nema ih! Da nemaju ljude koji vode računa o njima, neki od njih bili bi u ludnici«.

Naginje se napred i dodaje, u samopodsmešljivom, poverljivom stilu, »Mnogi od njih su još i debeli. Jesi li ikad zapazio to na konvencijama naučne fantastike? Uvek ima poneki momak koji kipi iz lifta, nosi kombinezon na tregere, i ima devet stopa u širinu. Pod se strese!« »Nikad nisam bio objekat mreže ljubitelja. Nikad nisam imao takvu vrstu podrške. Rastao sam u gradiću po imenu Duram, koji je negde na sto pedeset milja odavde. U gradu pronađeš druge ljude, slične sebi, koji vole iste stvari. I onda samo pričaš, pričaš, pričaš na sastancima kluba ili konvencijama, a to je opasna stvar. Svako počinje da daje podršku svakome, i počinje da piše o svačijim likovima. Razvijate mit. Kad god iko razvije mit, to znači da je i poslednja unca kreativnosti negde isparila. Kao — Lin Karter zauvek!« Smeje se.

Čitao je naučnu fantastiku, ali sada više ne toliko.

** Naslov knjige Čarlsa Prata iz koje je intervju preuzet — prim. prev.*

»Ako pogledam prvu stranu, i ugledam mnogo kurziva i rečenice kao, 'Ševnuo je svoj hemskamer i odfrotirao do Bileguma' — ne želim da čitam knjigu gde moram da učim čitav novi rečnik. Toliko je mnogo ljudi na polju naučne fantastike — neću ih imenovati — koji nisu naročito dobri pisci. Oprašta im se što pišu nespretno, ili neoriginalno, ili pomalo dosadno, zato što je to naučna fantastika.

»Ali samo zato što radiš u žanru, ne bi smelo da ti se dopusti da pišeš jadnu prozu. Ne sme da ti se dopusti da kažeš, 'Ja mogu da pišem ovakvu prozu zato što je, u kontekstu naučne fantastike, to sjajno spisateljstvo.'«

Možda će čitaoci naučne fantastike biti uvredeni ovakvom kritikom od čoveka koji je već priznao svoju slabost prema knjigama kao što je Žedni su. Ali verujem da je King veoma analitičan čitalac čak i kad tvrdi da žudi za jevtinim zado-voljstvima.

Kada je počeo da piše, pisao je naučnu fantastiku.

»Mislim da mi je sigurno bilo sedam ili osam. Bio sam bolestan, prosto stalno bolestan, od iste stvari koju i danas imam — bronhitisa. Jedne godine uopšte nisam išao u školu, samo sam ležao u postelji i pisao puno priča. Bio sam veoma svestan koliko sam loš, pa sam ponekad kopirao tuđe priče, sve dok mi neko nije rekao, 'O Stivi, to ne valja! Za to možeš da odeš u zatvor!« ,

»Počeo sam da šaljem stvari negde u dvanaestoj, časopisima kao što su Fantastic ili Fantasy and Science Ficition. Te priče su bile odevene u ruho naučne fantastike, dešavale su se u svemiru, ali bile su, u stvari, horor-priče. Jedna od nekoliko dobrih bila je o rudaru asteroida koji je otkrio ružičastu kocku, a iz kocke je počela da izlazi sva ta materija i potiskuje ga nazad dalje i dalje u njegovu svemirsku kolibicu, probijajući se kroz vazdušne komore, jednu po jednu. I ta stvar ga se na kraju dočepala. Svi časopisi naučne fantastike su je vratili, zato što su prokleto dobro znali da u njoj nema nauke, da nema tuđinaca koji pokušavaju da komuniciraju koristeći psioničke talente, ili ičega sličnog. Tu je bila samo ta velika ružičasta stvar koja je nameravala nekog da pojede, i pojela ga.«

»Imitirao sam sve što mi se dopadalo. Imao sam kratke priče koje bih započeo kao Rej Bredberi, a završio kao Klark Ešton Smit. Ili još gore, počinjale bi kao kod Džejmsa Kejna a završavale kao kod H. P. Lavkrafta. Bio sam običan blesavi klinac. A još i danas, biće prikaza koji će reći, 'Najblaže što možemo reći o Stivu Kingu jeste da nema neki naročiti stil'. Nikad ga nisam imao, znam. Ali mislim da ima dosta kritičkog interesovanja za pisanje koje je lepo, pre nego za pisanje koje može da posluži, a mene više interesuje ogoljavanje. Ne želim da u knjizi ljudi uopšte vide moje lice«.

U stvari, izgleda da on skreće u pisanje u najpopulamijem, kolokvijalnom idiomu, kao da bi išta drugo nosilo rizik da izgleda pretenciozno. Iz nekog razloga, koji ne mogu da uočim, pretencioznost ga mnogo brine. To je jedna od tema o kojima očigledno nerado govori.

»Kada neko pokušava da od toga što je pisac napravi 'stvar', dovoljno je loše«, kaže on. »Ono što je još gore, jeste kada te ljudi zovu Autorom, a ti im to dopustiš. To je strašno!«

»Na koledžu bih se muvao unaokolo sa knjigom Džona D. Mekdonalda, ili zbir-kom kratkih priča Roberta Bloha, a neki seronja bi uvek rekao, 'Zašto to čitaš?' A ja bih rekao, 'Hej, taj čovek je sjajan pisac' I, u stvari, Mekdonald je napisao roman sa naslovom Kraj noći za koji sam spre-man da uđem u polemiku da je jedan od najvećih američkih romana u dvadesetom veku. Može se svrstati uz Smrt trgo-vačkog putnika: može se svrstati uz Američku tragediju.

»Ali ljudi bi videli sliku na naslovnoj strani, džepnu knjigu Zlatna medalja sa nekom ženom kojoj slatkiši ispadaju iz bluze, pa bi rekli, 'To je đubre'. Ja bih onda, 'Jeste li ikada pročitali nešto od ovog momka?' 'Ne, sve što treba da ura-dim jeste da pogledam tu knjigu, i da znam'. To je bilo moje prvo iskustvo sa kritičarima koji su, u ovom slučaju, bili moji profesori na koledžu.«

»Uvek sam voleo tu vrstu literature, i to sam oduvek želeo da pišem. Trebalo bi da postoji neka srednja oblast, gde to možeš da radiš sa izvesnom plemenitošću, umesto da budeš ili a) šlohmajstor ili b) neko ko govori 'Hej, svi samo pričaju da sam ja samo popularan pisac. Oni ne shvataju koliko je moja duša senzitivna'. Trebalo bi da postoji mesto u sredini gde možeš da kažeš, — 'Pokušavam da radim što bolje mogu onim što imam, i da stvorim stvari koje su poštene bar onoliko koliko i ijedan proizvod nekog zanatlije.'«

U svoju novelu »Leš«, u zbirci Godišnja doba, King je uključio i nešto što je izgleda bilo jedna od njegovih najranijih kratklh priča — i ruga se njenim pomalo samodopadljivim stremljenjima time što kaže da je »bolno nezrela...« Može li išta biti ozbiljnije? Literarnije?« — kao da je to najveća moguća neprilika.

»Leš« takođe opisuje, izgleda autobiografsko, detinjstvo među decom niže srednje klase, bez perspektive; gotovo antiliterarna podloga, gde nema mesta nikome ko se prepušta afektacijama.

»U porodici iz koje potičem«, kaže on, »mnogo se cenilo kada zadržavaš sve za sebe. Visio sam sa decom, radio na kolima, bavio se sportovima — morao sam da igram fudbal, zato što sam bio velik. Kad ne igraš fudbal, a velik si, to znači da si jebeni peder, jel'da? U sebi, osećao sam se drugačije, i mnogo puta nesrećno. Ali taj deo sebe zadržavao sam za se-be. Nikad nisam želeo da iko do toga dođe. Mislio sam da će to ukrasti ako saznaju šta mislim o ovome ili onome ili nečem trećem. Nije da se toga stidim, već želim da to zadržim sam za sebe to razmotrim«.

»Umeo sam da pišem, i to je bio način na koji sam sebe definisao, čak i kao dete. Možda nisam mogao da postignem poen pored ćentarfora i možda sam u fudbalu bio dobar samo kod levog zahvata za obaranje. Znaš, obično sam imao jasne tragove blokeja na leđima. Ali umeo sam da pišem, i to je način kako i dalje definišem sebe, a to je opasno, zato što se upetljaš u sopstveni imidž, u svoju muževnost; bilo šta, u to da možeš da radiš to, što znači da ako to izgubiš, ostaješ bez ičega«.

»Posle objavljivanja 'Keri', moja žena Tabi bila je jako ogorčena na mene, i govorila, 'Zaradio si sav taj novae, uspeo si, hajde malo da ga trošimo'. Ali u sebi sam bio nesiguran, dugo vremena, i govorio, 'Čuj, ne verujem u ovo. Niko to ne može da uradi. Ovo ne možeš da uradiš dva ili tri puta'. Mislio sam, uspeh se nikada neće ponoviti, i da zato treba da zavrnemo slavinu. Možda će deca za večeru jesti 'Cheerios' i puter od kikirikija, ali — to je okej! Neka in! Ja ću da pišem.«

A onda, kao da oseća da sve ovo počinje da zvuči suviše ozbiljno, dodaje:

»Uvek sam smatrao da je biti pisac kao nekakav trzaj, kao da umeš ovo da radiš.« (Mrda palcem, koji ima dupli zglob). »Jedino što to« — ponovo mrda njime — »ne donosi nikakav novac. Ali posebnost ili želja da se sve zapiše jesu isti takav trzaj«.

Pitam ga da li, kao neki drugi pisci, oseća da piše za neku određenu osobu.

»Mislim da može biti. Stvarno mislim da se o meni radi; ali kao da zaista postoji meta prema kojoj sve to teče. Uvek me je zanimala ideja da mnogo pisaca proze piše svojim očevima, zato što su ih očevi napustili.« (Kingov otac je napustio porodicu u vreme kad je on bio beba). »Ne znam ima li tu nečega ili ne. Ali postoji taj osećaj da to ide prema nekoj tački, kada je najbolje.«

Čini se da niko ne može zahtevati potpuniji stav o kreativnom procesu od ovoga, tako da grabimo sledeću temu, a ona je očigledna: horor romani. Šta misli da je najvažniji element horora?

»Lik. Morate zavoleti ljude u priči, zato što nema horora bez ljubavi i bez osećanja. Horor je emocija kontrastna našem shvatanju svih stvari koje su dobre i normalne.

»Ako ne možeš da daš lik u koji ljudi veruju i prihvataju ga kao deo normalnog spektra, onda ne možeš da pišeš horor. To je problem koji ima dosta romana iz supermarketa: ne veruješ u ljude, pa zato ne veruješ ni hororu i ne bojiš se.«

Zato su Kingova dela gotovo uvek o

svakodnevnim likovima u svakodnevnim situacijama sa kojima čitalac u potpunosti može da se identifikuje. Za neke ljude, opet, njegova dela mogu da postanu malo previše stvarna.

»Izazvao sam stvarno jaku reakciju pričom »Dobar učenik« u Godišnjim dobima. Moj izdavač je zvao da protestuje. Rekao sam, 'Pa, misliš li ti da je ona antisemitistička?' Zato što je reč o nacističkom ratnom zločincu, i on počinje da trtlja sva ona stara sranja, kada ga klinac u priči podstakne. Ali nije u tome bio problem. To je bilo isuviše stvarno. Da je ista priča bila postavljena u svemiru, to bi bilo okej, zato što bi tada imao zgodan sloj onoga, 'To je samo kao-bajagi, pa možemo mirno da ga otkačimo.'

»Bili su tom pričom tako uznemireni, pa sam mislio u sebi, 'Au, opet sam uspeo. Napisao sam nešto što se nekome stvarno uvuklo pod kožu'. A to baš volim. Volim osećaj da sam nekome posegnuo baš među noge« — pravi živopisan pokret hvatanja — »eto tako. Uvek je postojao taj primitivan impuls kao deo mog pisanja«.

Obnovljena popularnost horora još je relativno skorog datuma naravno. Neki pisci u Tvorcima snova žalili su se da njihova dela ne odgovaraju kategoriji proze, i da zbog toga trpe. Kingov odgovor, kako se ispostavilo, bio je da razvije novu kategoriju proze koja će odgovarati njegovim delima. On zna kako bi stvari izgledale da je pisao u drugo vreme.

»Pedesetih, uzeli bi rukopis Salemovog i prepolovili ga, pa onda objavili kao naslov u 'Klubu zločina', a ja bih zaradio hiljadu petsto dolara. Postoji roman Ričarda Metisona, Komešanje odjeka, objavljen kao naslov u 'Klubu zločina' pedesetih. Niko nije hteo da ga pipne. Ali sad ga mogu nazvti 'horor romanom' pa je komercijalan. A kritičari to u potpunosti gutaju. Kritičari će progutati skoro sve što im izdavač servira.«

Najpre deluje kao da okleva da se žali na kritike koje je dobio. Opet, očigledno, postoji izvesna uvređenost.

»Neki kritičari kao da misle da nešto što je jako popularno ne može da bude zaista dobro, zato što taj niski zajednički imenitelj predstavljaju ljudi kao što je Sindi Šeldon, Džeklin Suzan, ljudi koji nisu dobri.«

»Ali ja sam ubeđen da većina kritičara, koji daju prikaze popularne proze, nemaju za nju razumevanja kao za celinu. Kao da u njoj nemaju osnovu. U nekim poljima deluju skoro nepismeno. Ima toliko popularne proze koju niko nikad ne vidi, zato što ne dospe na Tajmsovu listu bestselera. Postoje knjige koje nisu bestseleri, koje jesu popularna proza, koje su predivni romani, predivne priče. Postoji momak po imenu Don Robertson; mislim da je on jedan od najzanimljivijih pisaca u zemlji. Postoji jedan horor-pisac koga čak ni verzirani ljudi nisu čitali; on je napisao Prevarene a ime mu je Tomas Kulenin, i on je zanimljiv pisac. Južnjački gotičar. Pomenuo sam ga u Mrtvačkom plesu. A niko nikad nije dao prikaz romana Majkla Mekdauela u kritičkoj štampi, koliko ja znam, a ja mislim da je on jedan od vrhunskih romanopisaca u zemlji, u ovom trenutku. Niko ne piše bolje knjige koje se originalno pojavljuju kao džepne, od njega; ali njemu ne daju prikaze.«

»Ne zanima me naročito kult ličnosti, ali ako mnogo radiš na knjizi, mrziš kada vidiš da je otkače u dva ili tri pasusa, ili da je uopšte ne prikažu. Ni za jednu moju knjigu nije se našlo mesta u nedeljnom prikazu knjiga Njujork Tajmsa još od Uporišta, a taj prikaz je bio dug oko tri pasusa, i moralno tvrdim da tip knjigu nije pročitao, ili je to uradio površno.«

»Posle nekog vremena; ako dovoljno dugo živiš, i kada ostariš toliko da počneš da parodiraš samog sebe ili zaista počneš da degenerišeš kao pisac, a i ti i tvoji savremenici uspeli ste da doživite sve svoje srčane udare, tada ljudi počnu da ti daju dobre prikaze — mahom zbog toga što si preživeo smrtonosnu trku. To je vreme kada počinješ da dobijaš dobre prikaze: pošto si završio sva svoja bitna dela.«

Dodaje da izgleda da neki kritičari ne podnose njegove knjige jednostavno zato što izdavači za njih toliko mnogo plaćaju.

Zbog toga je svoj sledeći roman Kristinu prodao sa avansom od jednog dolara. Kada dođe vreme, on će doneti honorar u vidu procenta od cene svake prodate knjige; ali nema unapred datog novca zbog kojeg bi se kritičari žalili, a on će biti plaćen samo proporcionalno broju ljudi koji su zaista kupili knjigu.

Verujem da bi se on radije pouzdao u procenu prosečnog kupca knjiga nego nekog kritičara — pa čak i urednika, kad je o tome reč.

»Čini mi se da dosta urednika izdanja u tvrdom povezu poseduje senzlbilitet Ajvi Lige*. Ranije su bar izdavali pristojne romane, čak i ako se oni nisu prodavali u više od dve hiljade primeraka.«

»Ali sada kažu »—prelazi u snobovski riaglasak—« 'Pa, u redu, moramo da izdajemo taj grozan šund, pa ćemo se zato opredeliti za to.' I onda izaberu najgore, najgroznije, nebulozne knjige da ih guraju. Ne govorim o bestselerima — govorim o onima koje se stvarno snažno guraju i ne postanu bestseleri. Bila je jedna od tipa po imenu Vilijam Kinsolving i zvala se Rođen sa vekom. To mora da spada u najužasnije đubre koje postoji. Prema tome Princeza Dejzi izgleda kao Rat i mlr. A opet, neko je mislio da će to zaraditi puno para, zato što nije imao nimalo razumevanja za popularan ukus — razumevanja koje stičemo onim što uz-memo u novinarnici. Ti urednici ne idu u novinarnice. Ako upitaš urednika izdanja u tvrdom povezu šta je pročitao u naj-većem broju slučajeva reći će, 'Pa, po peti put se mučim sa Henrijem Džejmsom, a inače nisam imao vremena da pročitam ništa, sem rukopisa.'«

»Istina je da je nivo ukusa, kod najvećg broja ljudi koji čitaju u ovoj zemlji, malo viši nego što je većina urednika izdanja u tvrdom povezu, u svom neznanju, voljna da prizna. Ono što je stvarno loše, neće se prodavati. Ali američka publika hoće da odgovori kvalitetnoj popularnoj knji-ževnosti. Na primer, Brežuljak Voteršip je bio veliki bestseler.«

** Ivy League — grupa od osam najstarijih američkih univerziteta; prim. prev.*

Čini se da neko ko je toliko uspešan kao Stiven King ne bi više trebalo da ima nikakve teškoće u radu sa urednicima, dogod je o njegovim delima reč. A opet, taj uspeh stvara nove, sopstvene probleme.

»Volim da pišem tri verzije: prvu, drugu, i ono što smatram uredničkom verzijom, kada sednem i proradim urednikove kritike u glavi, pa čitavu knjigu ponovo proturim kroz pisaću mašinu, i izglancam uzgred i druge stvari. Ali, kako je nicao uspeh za uspehom, bilo mi je sve teže da ubedim urednike da mi daju vremena da uradim tu treću verziju. Ono čega se sada stvarno plašim jeste da će neki od njih reći, 'Mislim da je sjajno', samo zato što se uklapa u rok za objavljivanje. Svake godine sam na sve bržoj stazi. Trebalo bi danas da dobijem korekturu za Godišnja doba. To je knjiga od šesto strana ali Viking hoće da korekturu iščitam za pet dana, tako da može da uzme avans za reklamu u kooperaciji još sa kućom za džepna izdanja i filmskom kompanijom koja snima Jezovnik. Imaće strip Jezovnik Bernija Rajtsona, i tvrdo izdanje Godišnjih doba, i džepno izdanje Kudža, u 3.200 skladišta ne samo u knjižarama već i radnjama 'Kupuj-i-štedi' ili tako nešto. I zbog toga bi ja trebalo da iščitam korekturu za pet dana. A sad, šta ako propustimo gomilu glupih grešaka? Sada nije vreme vladavine kreativnosti, ili nastojanja da se knjiga uradi na najbolji mogući način — već vladavine reklama. A to me đavolski plaši jer ćemo za koji dan dobro da zajebemo stvar, pa će ljudi moći da kažu 'Stiven King piše radi para', i u torn slučaju biće u pravu.«

»U slučaju nekoliko poslednjih knjiga koje je radio Viking, prodaja u tvrdom povezu bila je neviđena. Nešto blizu 385.000 primeraka u tvrdom povezu. Zato govorimo o bruto iznosu od 13,95 dolara puta 385.000. Ovo je dovoljno važno da sada pomislim da bi, ukoliko mi se sugeriše neka izmena koju ne želim, trebalo samo da kažem, 'Ne, neću to da uradim'. I uopšte se ne bi postavilo pitanje hoće li povući moj ugovor, zar ne?

Na kraju bi rekli samo, 'Pa dobro, uradi to onda tako'. Što praktično znači da, ukoliko želim da budem stvarno beskompromisan, ne bi ni bilo uredničke intervencije.«

Neki pisci mogu ovo da vide kao idealan položaj moći. Ali King uvida opasnost od toga da više ne bude podložan nikakvom uredničkom fidbeku.

»Strašno je biti u takvom položaju. Mislim da bi trebalo da se rešim da prihvatim uređivanje, čak i ako mislim da su izmene pogrešne. Učiniti drugačije značilo bi postati monstrum i tvrditi da ja to radim ispravno, i da mi nije potrebna nikakva kritika, urednička pomoć, ili putokaz. A ja to ne mogu.«

»S druge strane, kažem sebi, 'Stvari koje radim jesu one stvari koje su me učinile uspešnim'. A kad neko počne da čačka u to, možda nije u pravu.«

»Odnos pisac-urednik bio je tema koja se stalno iznova javljala u Tvorcima snova, jer sam pokušavao da pokažem kako dolazi do kompromisa između onoga što pisac želi i onoga što urednik misli da će čitaoci hteti.«

Stiven King, naravno, više ne mora mnogo da brine oko toga da li će mu odbaciti delo, ili da li će morati da svoje knjige skroji tako da odgovaraju potrebama tržišta — on jeste tržište, ili barem veliki njegov segment. Ali njegovi komentari o tome kako dozvoljava uredništvo nad sobom pokazuje da, bez obzira koliko pisac postao značajan, njegovo pisanje i dalje ne egzistira u izolaciji. Uvek postoji suptilna međuigra; proces kroz koji se knjiga objavljuje još uvek na njoj ostavlja svoj trag.

Na početku svoje zbirke Godišnja doba Stiven King stavlja prilično skroman moto: »Važna je priča, a ne ko je pripoveda.« Međutim, kao što njegov sopstveni profil jasno pokazuje priča jeste onaj ko je pripoveda; a ona je takođe i proizvod komercijalnih ograničenja, finansijskih pritisaka, i drugih praktičnih faktora koji truju ili čine plodnim kreativni proces.

Pokušao sam da ukažem na neke od ovih faktora u profilima koje sam ovde predstavio, kao i da za vas dam portret tvoraca snova čija će inspiracija i talenat uvek ostati najvažniji faktor od svih.

LOCUS

Prikazi knjiga

Izdavačka kuća »Wilhelm Heyne Verlag GmbH« iz Minhena objavila je novo, prošireno, masivno izdanje knjige koja se zove Lexicon der Science Fiction Literatur. To je jednotomna SF enciklopedija na nemačkom jeziku. Urednici su Hans Joakim Alpers, Verner Fuks, Ronald M. Han, i Volfgang Ješke. Ova knjiga ima 1272 strane, spada u kategoriju većih knjiga u mekom povezu, formata je 18 x 13 cm i debela 63 milimetara!

Prvo izdanje pojavilo se u dva toma 1980. godine, i odnosilo se ne samo na SF nego i na fantastičnu literaturu. Ova nova knjiga bavi se striktno SF delima (u Nemačkoj i u svetu), a proširena je i na materijal do 1987. godine.

Leksikon ima šest glavnih odeljaka: (l) Istorijski razvoj naučne fantastike, (2) SF teme (od utopije/distopije do svemirske opere, katastrofa, i unutrašnjeg svemira), (3) Biografski rečnik (ovo je glavni deo knjige, od devetsto stranica), sa biografijama autora, brojnim fotografijama, i bibliografijama (navode se nemačka izdanja), (4) Pseudonimi autora, (5) Nagrade (uključujući »Lokus«-ovu listu najboljih dela svih vremena, formiranu 1987), i, (6) Važnije knjige o naučnoj fantastici. Postoji i dodatak o serijskim knjigama na nemačkom jeziku (od samo dve knjige u seriji »Doktor Hu« do više od hiljadu u seriji »Peri Rodan«).

Urednici napominju da je knjiga namenjena prvenstveno čitaocima i kolekcionarima SF dela, a ne naučnim radnicima. Ovo je jedina SF enciklopedija koja se trenutno može kupiti. Druge knjige te vrste, kao što je Enciklopedija naučne fantastike Pitera Nikolasa objavljena 1979, rasprodate su.

Cena je 29,8 nemačkih maraka; ISBN 3-453-02453-2. Za dalje informacije, pišite na adresu: W. Heyne Verlag, Turkenstr. 5-7, 8000 Miinchen 2, West Germany. (To jest, Bundesrepublik Deutschland.)

•

U međuvremenu, u Kanadi, u pokrajini Kvebek, izdavač »Editions du preambule« objavio je obimnu bibliografiju naučne fantastike na francuskom jeziku, pod naslovom Ecrits sur la Science Fiction. Autor je Norbert Spener (Spehner). Prvi deo, koji se odnosi na opšte studije, pokriva članke u magazinima i knjigama, referentne radove, teorijska i istorijska dela, uključujući neobjavljene teze, studije o držanju nastave iz oblasti SF literature, o SF delima za omladinu, i studije o likovnoj SF (u stripovima itd.) i o SF filmu. Drugi deo posvećen je proučavanju autora. Postoje indeksi SF autora i indeksi pisca publicističkih dela o SF. Bibliografija pokriva studije objavljene izmedu 1900. i 1987. uglavnom francuske i engleske, i poneku na drugim jezicima. Cena je 35 kanadskih dolara; međunarodni standardni knjižni broj ove knjige je ISBN 2-89133-092-7. Za dalje informacije pišite na adresu: Editions du Preambule, 169 rue Labonte, Longueuil, Que-bec, J4H 2P6, Canada.

•

Orson Skot Kard, Izdaja (Treason). 275 stranica, novembar 1988.

Pokušavao sam da čitam rane radove Orsona Skota Karda, ali dve stvari su me odbijale: veliki prostor posvećen mučenjima i zbrljano izlaganje fabule. Kard se vratio i preradio jednu od tih ranih knjiga koje nisam mogao završiti, naslovljenu Planeta zvana Izdaja, i ona je sad ponovo objavljena pod naslovom Izdaja. Nije mi bilo teško da je dovršim. Zapravo, uživao sam u njoj uprkos dalje prisutnim mučenjima; to je sad dobro promišljena pripovest, u kojoj su filozofski elementi bolje integrisani sa pričom. Planetu Izdaju (Treason) naseljavaju zaraćena plemena, potomci ljudi koji su pokušali da zamene republikansku vladavinu oligarhijskom. Republika zadržava samo jednu vezu sa ovim plemenima, a to su ambasadmašine, koje daju gvožđe u zamenu za stvari koje Republika smatra korisnim. Protagonist je naslednik familije Miler, čiji je osnivač genetičar kome je uspelo da odgaji ljude što se brzo regenerišu posle svakog zamalo-fatalnog napada. Pošto je on jedan od malobrojnih radikalnih regenerativaca, čija tela se ne zadržavaju na opravkama nego produkuju i nove udove, organe i tome slično, ekskomuniciraju ga. Kontaktirajući sa razlicitim plemenima, on saznaje strašnu

tajnu protiv koje se mora boriti; ali kako da se bori kad ga sva plemena mrze?

Kard dobro opisuje usamljenog supermena u koga niko nema poverenja ali koji treba da spase sve ljude od posledica njihove gluposti. U ovom slučaju njegove akcije su sasvim opravdane, mada se protagonist, suočen sa dilemom, dugo predomišlja. Priča se kreće brzo, a likovi, ako baš i nisu trodimenzionalni, bar su izrezani od vrlo debelog kartona. Brine me ukupna poruka. Ako glavni junak mora da ubija da bi spasao svoj svet, i ako se ne može obratiti snagama zakona zbog esefičnih situacija kakve se u realnom životu ne pojavljuju, do koje mere to navodi ljude u ovom svetu na istu vrstu ubijanja da bi zaštitili ono što sagledavaju kao svoje živote? Ako je ta tema samo povremena, nema problema; ali Kard kao da je fasciniran temom, i vraća se njenim varijacijama i u Enderovoj igri i Hronikama Vordinga (The Worthing Chronicles). Pitanje je trnovito, ali zašto ga uvek iznova postavljati? Uz ovo upozorenje, preporučujem ovu knjigu.

•

Rej Bredberi, Tojnbijev konvektor (The Toynbee Convector). Izd. kuća »Knopf«, 294 str, juni 1988.

Kratke priče Reja Bredberija, one najbolje, oduvek su bile prepune magije. Bez obzira da li se Bredberi zaputio u SF, fantaziju ili horor (ili neku četvrtu) prozu ona je pasionirana a likovi pokreću čitaoca. Možda SF literatura više ne može tvrditi da Bredberi pripada nama — njegov Mars je zastareo koliko i Mars Edgara Rajsa Berouza, a većina njegovih vizija budućnosti govori nesumnjivo o sadašnjim i prošlim vremenima — ali on je još uvek sposoban da piše briljantno.

Dokaz ovoga je i njegova nova kolekcija, Tojnbijev konvektor. Nije bitno što je neujednačena. Ima beznačajnih pričica sa neiznenađujućim završecima; ima nekoliko SF priča, ali sa logičkim greškama (u naslovnoj priči jedan važan paradoks ostaje neobjašnjen); ali to ne može umanjivati uspehe, »Na Orijentu, severno« je fina priča o preduzimljivom duhu i njegovom novopronađenom prijatelju; »Banši« daje providno maskirani portret režisera Džona Hjustona, i dovodi u jak kontrast jednog upadljivog ženskaroša i ženu staru više vekova kojoj je učinjena nepravda. Priča »Zapadno od oktobra« jurca među životima i uspomenama jedne porodice lafertijanskih uvrnutih talenata. Priča »Prava, istinski egipatska, kod kuće napravljena mumija pukovnika Stounstila« podseća nas da čak i Bredberijevi slikoviti gradići moraju ponekad da se bore protiv dosade, što je slučaj »očajne praznine«.

Tu je i nekoliko glavnotokovskih priča, koje su glatko ukiopljene među žanrovske priče, jer Bredberijevi likovi imaju svoju zajedničku, nesavršenu, čudnu lepu ljudskost, i svoj osećaj za divote i groze života, bez obzira da li se suočavaju sa duhovima, improvizovanim mumijama, ili prosto jedni sa drugima. (U ovom poslednjem, ističu se price »Ljubavni slučaj Laurela i Hardija« i »Redom!«.)

Postoji ovde i priča o Marsu »Ljubavni slučaj«, ispunjena žarećom ironijom iako se čini da su i prizor i ljudski lik jako zastareli. Na kraju, nije ni bitno da li te priče govore o četrdesetim ili osamdesetim godinama. Ovde gotovo sve priče zrače šarmom zavodljivim za svakog ko je ikad dospeo pod uticaj magije Reja Bredberija.

•

En Mek Kafri, Zmajska zora (Dragonsdawn). Del Rej, 431 str, novembar 1988.

Zmajska zora (Dragonsdawn) En Mek Kafri pati od mnogih problema koji su tipični za prednastavke i »prednastavkitis« (»predqueIitis«), među kojima je predvidljivost jedan od značajnih. Čitaoci koji su od početka pratili seriju »Jahači zmajeva na Pernu« verovatno mogu da pogode glavninu ove priče iz nagoveštaja koji su razasutii kroz sve te knji-ge. Iako daju fantazijski osećaj, knjige ove serije uvek su imale jednu SF premisu: kolonisti koji su ostali u zamci na nepodobnoj planeti stvorili su genetskim inženjeringom ognjene zmajeve radi borbe protiv kosmičkih spora koje su im pretile. Tokom godina, to znanje je izgubljeno, i građani Perna počeli su da žive u stilu srednjovekovne fantazije.

Zmajska zora se vraća na taj SF početak, na prvo prizemljenje kolonista, i na njihove početne napore da razviju tu planetu. Pokriven je širok teren, a veliki ansambl likova sprečava da se razvije jedan jak, simpatičan centralni lik — problem koji nije uobičajen kod Mek Kafrijeve, u čijim drugim radovima ima veoma istaknutih likova kao što su Lesa i Menoli. Da bi problem bio veći, mnogi likovl imaju prezimena koja su u kasnijim

knjigama postala toponimi stičući, ujedno i izvesne konotacije. Benden mora biti dobar momak. Sem toga, likovi izgledaju odveć savremeno, a etnička mešavina nategnuta. Ako u toj dalekoj budućnosti siromašni irski petljaroši još uvek slobodno lutaju sa svojim zaprežnim kolima, onda kojim su to uticajem oni mogli za sebe da obezbede mesto na jednoj međuzvezdanoj ekspediciji?

Pohlepa i borba za vlast stvaraju ovoj kolonijl izvesne probleme, ali početak padanja Vlakana vraća onu dobru znanu borbu koja se provlači kroz sve knjige o jahačima zmajeva. Prednost prednastavka (prequel) je u tome što daje opravdanje da se ponovo odigraju neke omiljene stare scene: otkriće ognjenih gušter, užasi Vlakana, uzbuđenje prvog letenja na zmaju. Tačka gledišta je tehnološki naprednija, pa odgovara na izvesna pitanja, ali i dodaje neka. (Na primer, šta se desilo sa delfinima?) lako finale donosi trijumf novim jahačima zmajeva, ostalo je još mesta za istraživanje »istorije« Perna, jer počinje izgradnja vejrova i razvoj novog načina života. Odani fanovi biće zadovoljni što je istoriji Perna dodato novo tkivo, ali drugim se može učiniti da je sasvim dovoljno imati one ranije romane te serije i osloniti se na nagoveštaje tamo date i na svoju sopstvenu imaginaciju.

•

Najbolja ovogodišnja SF: peta godišnja zbirka (The Year's Best Science Fiction: Fifth Annual Collection). Urednik: Gardner Dozois. Izdavač: »Sent Martins«. Stranica: 678. Maj 1988.

Najbolji svetski SF 1988 (The 1988 Annual World's Best SF). Urednik: Donald A. Volhajm. Izdavač DAW. Stranica: 303. Jun 1988.

Najbolja fantazija godine: prva godišnja kolekcija (The Year's Best Fantasy: First Annual Collection). Urednici: Elen Detlou i Teri Vajndling (Ellen Datlow, Terry Windling). Izdavač: »Sent Martins«. Avgust 1988.

Godina 1987. bila je dobra za kratku fantaziju i SF literaturu, i ako to treba dokazivati, dovoljno je da čovek samo pogleda ovogodišnje kolekcije tipa »ovogodišnje najbolje«.

Naravno, postoje neka preklapanja. Dozois ima dvadeset osam priča, od kojih se šest pojavljuju i u Volhajmovoj antologiji od deset priča, a tri u antologiji Detlou-Vajndling koja ima trideset osam priča. A od te tri priče, dve se mogu naći i u antologiji Arta Sahe (Art Saha) Najbolje ovogodišnje fantazijske price — 14. Te dve su »Bufalo cure, zar nećete izaći noćas« Legvinove i »Od tad pa zauvek« Suzane Palvik. Saha ima četrnaest priča, uključujući još jednu objavljenu u antologiji Detlou-Vajndling, a to je priča Gvinet Džounz (Gwyneth Jones) »Snežne jabuke«. Jedna priča iz antologije Detlou-Vajndling pojavila se i u knjizi urednika Karla Edvarda Vagnera Najbolje ovogodišnje horor priče — serija XVI, i to priča Majkla Šie (Michael Shea) »Debelo lice« napisana u stilu priča o Ktul-huu (Cthulhu).

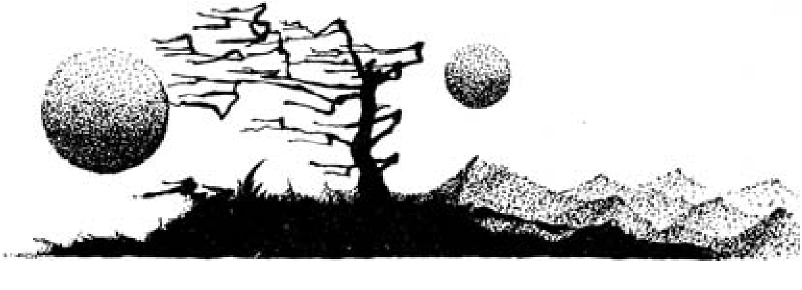
Već pet godina, Dozoisove godišnje kolekcije zauzimaju poziciju onih koje treba dostići i prestići. Dozois objavi veći broj priča nego iko drugi; kad tome dodate i listu (na kraju knjige) preporučenih priča, vi obično, imate u rukama, glavninu dobrih kratkih dela za tu godinu. Ovo se pokaže prebrojavanjem koliko se radova nominbvanih za Nebulu nalazi u zbirci. Tu su, eto, pet od nominovanih šest noveleta, i tri od nominovanih sedam kratkih priča. Dobra žetva, ali to nisu jedine dobre priče u ovoj kolekciji. Meni lično, najomiljenije su sledeće priče: Pet Marfi, »Zaljubljena Rejčel« — priča o očovečenoj ženki šimpanze; Nil Beret junior, »Bluz kontinuiteta«, luckasta priča bliska delima Tomasa M. Diša; Ursula Le Gvin, »Bufalo cure...«; jeziva priča Oktavije Batler o ljudskoj genetici, »Veče, jutro i noć«; priča Hauarda Voldropa »Noć Kutersa« (»The Night of the Cooters«) koja iz novog ugla pristupa H. Dž. Velsu; okrutna priča Dina Vitloka o Vijetnamu, »Rana od milion dolara«; i, »Gonzo« priča Kima Stenlija Robinsona o penjanju na Mont Everest, »Boginja — majka sveta«. Drugačije raspoložen, mogao bih ovde da navedem bar još toliko priča; u Dozoisovoj knjizi nema nijedne priče koja nije bar interesantna. Ali osoba koja želi čistu načnu fantastiku naći će ovde nekoliko priča koje to nisu i nikakvim natezanjem se ne mogu za to proglasiti: Takve su priča »Od tad pa zauvek« Palvikove, Robinsonova, i priča Le Gvinove, za početak.

Volhajm se, kao i obično, čvršće drži definicije naučne fantastike. U ovoj knjizi svaka priča sadrži ili ljude budućnosti, ili

vanzemaljce, ili putovanje kroz vreme. A što su sve bitni elementi »čiste« SF literature još od tridesetih godina. Ali nijednu od ovih priča Hugo Gernzbek ne bi objavio, a Džon V. Kembel bi odbacio skoro polovinu. Što će reći da ovde ima odličnog pripovedanja, i to često u vezi sa realističnim ljudima, ne herojima, nego ljudima koji imaju svoje strasti i svoje probleme. Šta ćete propustiti ako zaobiđete ovu kolekciju a pročitate Dozoisovu? Propustićete deprimirajući priču Tanit Li »Plakanje na kiši«, u kojoj se ekološki zagađena budućnost tretira na način ne preterano originalan; izvrsnu priču Lucijusa Šeparda »Sunčani pauk« o životu na Suncu; zaista impresivnu priču Džejmsa Tiptrija juniora »Drugi odlazak« — to je jedna od najprovokativnijih priča u svim ovogodišnjim antologijama; i Don Sejkerovu »A mi — padaj svi!«, mističnu priču o budućoj kugi koja me je ostavila relativno nezainteresovanim. Samo zbog te jedne Tiptrijeve priče vredi kupiti tu knjigu, a Šepard je vrlo malo iza nje.

Ove godine je Dozois po prvi put izgubio u pogledu dužine. Detlou i Vajndling su sastavile antologiju koja kombinuje horor i fantaziju, i postavile standard koji će, kao i Dozoisov, biti u budućnosti ono što treba da bude domašeno i nadmašeno. Čini se da su bar još u jednom pogledu radile bolje nego Dozois: nisu se plašile da zavire u nestandardna mesta i da uključe nestandardne forme. Tri stavke u ovoj kolekciji su pesme; tri su uzete iz antologija »zajedničkog sveta« (kad više pisaca pišu o događajima u istom zamišljenom svetu, prim. prev.). (Izgleda da Dozois nije čitao nijednu priču iz zajedničkog sveta. Nijedna se čak nije pojavila na njegovoj listi preporučenih, uprkos činjenici da je jedna priča iz Divljih karata uspela da se probije na listu kandidata za Nebulu, i uprkos činjenici da su i neke druge priče iz te serije izvanredne i neosporno SF). Vajndlingova u svom uvodu čak govori o fantaziji u popularnoj muzici. Pošto su otišle toliko daleko, praktično su morale uzeti i poneku lošu stvar. Uzeti mađarsku narodnu priču »Čučkari« (»Czucskari«) iz Brustovog romana Sunce, mesec i zvezde, loša je usluga romanu. Priča je sama po sebi dovoljno zabavna, ali ona je ključ za razumevanje neverovatno kompleksne i oduševljavajuće strukture romana: ako ljudi pročitaju ovu priču zasebno, to bi in moglo navesti da je kasnije, u romanu, preskaču, a ona je tamo apsolutno potrebna da bi se shvatila fabula romana. A priča Eda Brajanta »Autorske beleške« bolje funkcioniše nagomilavanjem jeze, što se gubi u ovakvoj kolekciji. Ali to su izuzeci: priče su, većinom, veoma interesantne. Od čisto fantazijskih, zaista su mi se svidele De Lintova »Papagajski sajam ujka Dobina«, zatim priča Patricije Ridi (Wrede) »Nepropisna princeza« i Džoane Ejkin (Aiken) »Stari pesnik«. Među hororićima, »Debelo lice« Majkla Šie, »Prolazak Halejeve« Majkla Mak Dauela, »Džentlmen« Džona Skipa i Krejga Spektora, i »Kruškasti čovek« Džordža R. R. Martina zavukle su se, sve, pod moju kožu. A kao najbolje iz oba sveta, navodim priču Alana Mura (Moore) »Hipotetični gušter«, jednu od tih iz zajedničkog sveta. To je priča o kojoj će se dugo pričati: što više o njoj razmišljate, sve više vas uznemirava. Ako je niste pročitali u trećoj knjizi Liaveka (Liavek), pročitajte je ovde. Veoma je jaka; našao sam da je efektnija pri drugom čitanju, što je kod horora retko.

Sve u svemu, dobra godina. Ako možete da kupite samo jednu, kupite Dozoisovu knjigu, a ako možete, kupite i Volhajmovu radi čiste naučne fantastike, i Detlou-Vajndling da biste proširili svoje vidike; a sledeće godine Dozoisu bi bilo bolje da pripazi.

LOKUSOVA LISTA NAJBOLJIH ROMANA

U „Alefu” broj 1 doneli smo listu najboljih SF romana po glasanju „Lokusovih” čitalaca pre jedanaest godina. Prošle godine, glasanje je ponovljeno, i sada možemo da uporedimo te dve liste. „Peščana planeta” Frenka Herberta je ostala na prvom mestu. Među prvih dvadeset u odnosu na 1977. godinu probila su se samo tri romana: „Kapija” Frederika Pola, „Trun u božjem oku” Nive i Purnela i „Večni rat” Džoa Haldemana. „Reklamokratija” Frederika Pola, „Leteći gradovi” Džejmsa Bliša i čuveni „Zvezdotvorac” Olafa Stejpldona ispali su sa liste. Pojedini autori, nama dobro poznati jednostavno nisu pomenuti među osam stotina glasača: Brajan Oldis, Balard... Ovog puta, u glasanje je uvrštena i kategorija fantazi romana, što je samo još jedan dokaz da se fantastika sve više razvija. Međutim, u kategoriji fantazi romana apsolutno prvo mesto pripada Tolkinu i njegovom „Gospodaru prstenova”. Pet autora je dospelo na obe liste: Ursula Legvin, Rodžer Zelazni, Robert Silverberg, Rej Bredberi i Robert Hajnlajn. Uostalom, pogledajmo kako sve to izgleda. Romani su složeni po broju glasova koje su dobili, u zagradama su godine prvog objavljivanja.

Lista SF romana

1.	„Peščana planeta”, Frenk Herbert (1965)	glasova 297
2.	„Leva ruka tame”, Ursula Legvin (1969)	129
3.	„Kraj detinjstva”, Artur Klark (1953)	115
4.	„Mesec je zao gospodar”, Robert Hajnlajn (1966)	113
5.	„Zadužbina”, Isak Asimov (1953)	102
6.	„Stranac u stranoj zemlji”, Robert Hajnlajn (1961)	100
7.	„Kantikulum za Lajbovica”, Volter M. Miler (1959)	93
8.	„Kapija”, Frederik Pol (1977)	83
9.	„Prsten”, Lari Niven (1970)	77
10.	„Zvezde - moje odredište”,- Alfred Bester (1956)	69
11.	„Gospodar svetlosti”, Rodžer Zelazni (1967)	67
12.	„Vise nego ljudski”, Teodor Sterdžer (1953)	67
13.	„Čovek u visokom dvorcu”, Filip K Dik (1962)	55
14.	„Trun u božjem oku”, Lari Niven i Džeri Purnel (1974)	54
15.	„Uporište na Zanzibaru”, Džon Braner (1968)	50
16.	„Večni rat”, Džo Haldeman (1974)	47
17.	„Čovek praznih šaka”, Ursula Legvin (1974)	46
18.	„Razoreni čovek”, Alfred Bester (1953)	43
19.	„Vremeplov”, Herbert Džordž Vels (1895)	42
20.	„Marsijanske hronike”, Rej Bredberi (1950)	42
21.	„Umiranje iznutra”, Robert Silverberg (1972)	41
22.	„Vojnici svemirskog broda”, Robert Hajnlajn (1959)	39
23.	„Tranzitna stanica”, Kliford Simak (1963)	30
24.	„Sastanak sa Ramom”, Artur Klark (1973)	30
25.	„Dalgren”, Semjuel R. Dilejni (1975)	29
26.	„Dovoljno vremena za ljubav”, Robert Hajnlajn (1973)	28
27.	„Idite k svojim rasutim telima”, Filip Hoze Farmer (1971)	28

28. „Zemlja opstaje”, Džordž R. Stjuart (1949) 25
29 „Grad”, Kliford Simak (1952) 23
30. „Veštice Karesa”, Džejms Šmic (1966) 22
31. „Grad i zvezde”, Artur Klark (1956) 22
32. „Prolaz u leto”, Robert Hajnlajn (1957) 21
33. „Čelične špilje”, Isak Asimov (1953) 20
34. „Vremenski pejzaž”, Gregori Benford (1980) 20
35. „1984”, Džordž Orvel (1949) 19
36. „Norstrilia”, Kordvajner Smit (1975) 18
37. „Misija Gravitacije”, Hal Klement (1954) 18
38. „Odiseja u svemiru 2001”, Artur Klark (1968) 18
39. „Stanica za dole”, K Dž. Geri (1981) 18
40. „Ubik”, Filik K. Dik (1969) 17
41. »Farenhajt 451«, Rej Bredberi (1953) 17

Lista fantazi romana

1. „Gospodar prstenova”, Dž. R R. Tolkin (1954) 388
2. „Hobit”, Dž. R. R. Tolkin (1937) 110
3. „Čarobnjak Zemljomorja”, Ursula Legvin (1968) 75
4. „Senka mučitelja”, Džin Vulf (1980) 65
5. „Poslednji jednorog”, Piter Bigl (1968) . 64
6. „Jednom i budući kralj”, T. H. Vajt (1958) 63
7. „Devet prinčeva Ambera”, Rodžer Zelazni (1970) 60
8. „Jahačica zmajeva”, En Mekafri (1968) 58
9. „Anali Tomasa Kovenanta”, Stiven Donaldson (1977) 56
10. „Alisa u zemlji čuda”, Luis Karol (1865) 49
11. „Malo, Veliko”, Džon Krouli (1981) 47
12. „Gospodar tajni Heda”, Patricija Mekilip (1976) 41
13. „Gormengast trilogija”, Pervin Pike (1950) 39
14. „Brežuljak Voteršip”, Ričard Adams (1972) 31
15. „Nekompletni opsenar”, Prat i De Kamp (1941) 30
16. „Umiruća Zemlja”, Džek Vans (1950) 26
17. „Čarolija za Kameleona”, Piers Entoni (1977) 25
18. „Staza slave”, Robert Hajnlajn (1963) 24
19. „Zamak Lorda Valentina”, Robert Silverberg (1980) 24
20. „Drakula”, Bram Stoker (1897) 23
21. „Nešto zlo dolazi ovim putem”, Rej Bredberi (1962) 23
22. „Uporište”, Stiven King (1978)- 22
23. „Ćarobnjak iz Oza”, L. Frank Baum (1900) 21
24. „Silverlok”, Džon Majers (1949) 21
25. „Narnijske hronike”, C. S. Luis (1950) 21
26. „Beli zmaj”, En Mekafri (1978) 20
27. „Vidovitost”, Stiven King (1977)' 20
28. „Začarana supruga”, Fric Lajber (1953) 20

SERŽ BRISOLO O SEBI

U vreme kada sam još mukotrpno sastavljao priče za jednu noć, koje zatim nisam znao kome da uputim, jedan prijatelj mi je predstavio naučnu fantastiku kao neku vrstu mitske zemlje naseljene ljudima koji su spremni da prihvate sve što ih začuđuje, koji svim silama teže ka novim iskustvima, koji sanjaju samo o tome kako će bez prestanka pomerati granice svojih svetova i koji su očarani mišlju da će se pojaviti pisci koji znaju za nove puteve i koji poseduju nepokolebljivu volju da otvore nove pravce koji vode kroz oblast bez jasnih granica, u kojoj je većina predela još uvek predstavljena samo kao bela mrlja, poput neispitanih krajeva na starim pomorskim kartama.

Ubrzo sam otkrio da stvari ne stoje baš tako, čim sam se iskrcao na malo ostrvo zvano naučna fantastika.

Pisac naučne fantastike, pun kompleksa, pateći što ga ne priznaje književni establišment, piše pogleda neprestano uperenog na književnost glavnog toka od koje bi hteo da primi odobravanje, da ne kažem blagoslov. Zbog toga on sam sebi nameće neka pravila, hoće da bude veći katolik od pape, po cenu da zapadne u hermetizam ili nadriučenost. A kritičari tada počinju da igraju ulogu profesora, pronalaze »greške« u delima pisaca, oponašaju tako manire onog najgoreg dela salonskih »intelektualaca«.

I tako, od članka do članka, od jednog stava do drugog, jedan mali krug pisaca je želeo da pokaže da je SF izuzetno ozblljna stvar. *Možda suviše ozbiljna da bi ostala u rukama sanjara.*

U svakom slučaju, stvar s kojom nema šale. Može li se, uostalom, šaliti sa sredstvom za razobličavanje sadašnjostl ili predskazivanje budućnosti? Ozbiljno oruđe analize i borbe, vatreno oružje pod okriljem fantazije, papirna bomba sa nabojem od štamparske boje, naučna fantastika — takva kakvu su mi je tada predstavili — pokazala se suviše obuzeta svojom »misijom« da bi se brinula za čitaoce... *pa čak i da li je neko uopšte čita?* Uskoro sam se, dakle, našao između dve vatre: između pristalica političkih predskazanja budućnosti i ideološkog rada na rušenju sadašnjosti, i književnika opsednutih podrobnom analizom i uobličavanjem forme, koji u tom radu otkrivaju nekakav »novi roman« sa žarom četrdesetogodišnjaka... Usred te strašne pustoši morao sam da tražim sopstveni put i oslanjam se samo na sopstvena rešenja.

Trebalo je da iskoristim svoju sklonost ka čudesnom. Odlučio sam, dakle, da sebi dopustim karnevalsku i kanibalsku slobodu da bih našao put ka »sense of Wonder«, ka iznenađenju i svetlosti. Pisaću naučnu fantastiku da bih oživeo svetkovine sataninih pristalica i skupove veštica, da bih se narugao razumu i svemu što je logično.

Pisaću naučnu fantastiku da bih otkrio kratkotrajni blesak košmara koji eksplodiraju na jastuku u toku mračnih noći bez mesečevog sjaja.

Pisaću naučnu fantastiku da bih otkrio književnost bez stega, razularenu, nagonsku, da bih otkrio užasne i čudesne grčeve svetova koji se upravo rađaju. “ Da, sve to ću učiniti u nadi da ću uspeti, dok traje jedna knjiga, da izbacim čitaoce iz sedla, da ubacim u njih nekoliko čestica ludila koje će u njihovim mozgovima izazvati kratak spoj i tako definitivno oštetiti sivu masu.

Sanjao sam o naučnoj fantastici koja je kao droga na koju se možemo naviknuti, ali je ishod tog navikavanja uvek, fatalan.

Sanjao sam o naučnoj fantastici silovitoj i nasilničkoj.

Sanjao sam o naučnoj fantastici koja je kao crna masa u kojoj bi i razum i razne teorije potonuli veoma brzo u baruštinu lažnih velikih ideja.

Hteo sam, dakle, da udahnem život jednoj naučnoj fantastici punoj snage, da napravim knjige-kaleidoskope u kojima bi se na svakoj strani nalazili čitavi svetovi koji bi pod nogama čitalaca otvarali ponore. Želeo sam mnoštvo, bogatstvo oblika, želeo sam da mu se pred očima rasprsnu moje mašine i da_mu ne ostave ni najmanju priliku da izbegnu pad u crnu jamu snova.

Evo cilja koji sam postavio sebi da izgradim jedno čudesno crveno i crno ukidajući sve klasifikacije, dovodeći do prožimanja svetove, stvarajući zbrku mineralnog, životinjskog i ljudskog sveta. Da organizujem lepu i jezivu svetkovinu u kojoj bi se susreli elementi koji su obično

jedni drugima strani.

Mislio sam, pre svega, da treba začuditi čitaoce i danas, pošto sam napisao dvadeset romana, ne mislim da sam pogrešio.

Mada nisam ni intelektualac ni teoretičar, mada ne poznajem mnogo naučnu fantastiku kao ni »main stream«, pokušao sam da izgradim jedan svet, da oslobodim svetove koji su se rađali i bujali u meni. Neki će reći da Brisolo ne piše naučnu fantastiku. To je bez sumnje tačno, kao što je tačna i činjenica da mi je takozvana »klasična« naučna fantastika smrtno dosadna... Želeo sam, u stvari, književnost slobode, prostor gde su ukinute sve stege i pritisci i gde ću moći da podignem šatre i vrteške svog vašara bliskih boja. Zahvaljujem onima koji su me hrabrili na tom putu. Pišem i nastaviću da pišem nešto što nije unapred smišljeno već izbija iz same dubine mog bića, nepredvidivo i razorno poput bujice, ne pitajući se kakvu će etiketu ljudi staviti na moje delo.

Danas je važna samo sirova snaga koja teče, ruši sve pred sobom, rugajući se mudro sročenim delima i stilističkim prenemaganjima. Pucam sačmom na fantome koji se sve jasnije vide, više se ne ustežem! Važno je da imam dovoljno municije da izdržim opsadu. Srećom, arsenal mog izdavača je dobro snabdeven. Mogu sasvim mirno da sačekujem čudovišta koja mi dolaze u pohode. Isporučiću ih čitaocu neuglađene i neočešljane, u svoj njihovoj odvratnoj ružnoći, velike grbave životinje isečene na neugledne komade mesa koji, nadam se, mogu da izazovu snažne halucinacije.

Neka oni koji me vole pođu za mnom da bi prstima jeli ustajalo meso mojih snova! Što se tiče onih drugih...

ZNAK SAGITE

Konkurs za domaću SF priču

ZNAK SAGITE raspisuje KONKURS za domaću SF priču radi objavljivanja u almanahu MONOLIT i antologiji TAMNI VILAJET. Da bi priča bila uvrštena u razmatranje žirija, mora ispuniti SVE propozicije konkursa:

1. Pravo učestvovanja imaju svi državljani SFRJ, s tim da imamo mogućnosti da prihvatamo samo verziju na srpskohrvatskom jeziku.
2. Jedan autor može učestvovati najviše sa dve priče, koje prethodno nigde ne smeju biti objavljene.
3. Priče treba da budu dužine izmedu deset i šezdeset kucanih strana, sa najviše trideset redova na strani i šezdeset pet slovnih mesta u redu.
4. Priče slati u DVA primerka, NEPOTPISANE. U zatvorenoj koverti zajedno sa pričom poslati sve podatke o piscu: ime i prezime, adresa, broj telefona i broj žiro-računa.
5. Žiri ZNAK SAGITE, čiji će sastav naknadno biti saopšten, odabraće deset priča po redosledu od kojih će prve dve biti objavljene u MONOLIT-u 6, a preostalih osam u TAMNOM VILAJETU.
6. Rukovodilac konkursa (ne i član žirija) Boban Knežević zadržava pravo da pored deset prvoplasiranih priča otkupi bilo koju drugu priču sa konkursa, o čemu će autori biti blagovremeno obavešteni.
7. Krajnji rok za prispeće priča je 5. oktobar 1989. godine.
8. Priče za konkurs slati na adresu: ZNAK SAGITE, 11070 Novi Beograd, Poštanski fan 19.
9. Konačni i kompletni rezultati biće objavljeni u decembru 1989. godine u ALEF-u ill SIRIUS-u, a svi učesnici će biti pismeno obavešteni.
10. Sve priče poslate na konkurs su pod opcijom ZNAK SAGITE i kao takve ne smeju se, do objavljivanja rezultata, nuditi drugim izdavačima.
11. Svi autori koji bi želeli da konkurišu za objavljivanje u TAMNOM VILAJETU, a priče im ne ispunjavaju u potpunosti prvi ill treći uslov konkursa (pisane na slovenačkom ili makedonskom, duže od šezdeset ili kraće od deset strana) mogu nezavisno od konkursa slati svoje radove na recenziranje.

OSVRT NA UPRAVO ISTEKLU GODINU

Kada se retroaktivno pogleda upravo istekla godina kroz prizmu SF izdavaštva, osnovni utisak bi mogao biti sledeći: znamo i za berićetnije godine od tridesettri nova naslova, ali ne mnogo puta i ne mnogo više. Dakle, sve u svemu, jedna prilično uspešna godina u kojoj su neinstitucionalizovani izdavači (po dr Živkoviću) ponovo imali glavnu reč: devetnaest naslova prema četrnaest državnih. Pokrenuto je nekoliko novih edicija, što privatnih, što društvenih, ali o njima ćemo govoriti više ukoliko potraju. Jedna dugovečna i nekoliko puta gašena i obnovljena edicija (KENTAUR) izgleda da je konačno okončala svoje postojanje. Pogledajmo sada kako sve to izgleda po edicijama, uz napomenu da smo vam ovde pripremali popis samo novih naslova.

KENTAUR

Izdavač »Prosveta«; SF edicija sa najdužim stažom u Jugoslaviji i najvećim brojem naslova, ponovo lebdi u limbu. Ubuduće, SF literatura će se u »Prosveti« objavljivati u okviru drugih edicija — izdavački trik za obmanjivanje publike koji već desetak godina uspešno primenjuju zagrebački izdavači. KENTAUR u 1988. godini pored tri reprinta (dve Klarkove knjige i Lemov »Solaris«) ima samo dva nova naslova:

1. **Slobodan Čurčić - ŠUME, KIŠE, GRAD I ZVEZDE (zbirka)**
2. **Dejvid Brin - PODIZANJE ZVEZDANE PLIME**

GAMA

Izdavač »Mladost«. U ovoj ediciji je poslednjih godina objavljeno desetak manje ili više SF romana, a 1988. godina je u svakom pogledu rekordna. Ostaje da se vidi da li je razlog tome preuzimanje najavljenog plana edicije »Delta« ili trajnija orijentacija najpoznatijeg zagrebačkog izdavača.

1. **C. J. Cherryh - PONOS CHANURA**
2. **R. A. Macavoy - ČAJ SA CRNIM ZMAJEM**
3. **Tim Powers - ANUBISOVA VRATA**
4. **J. G. Ballard — SUDAR**
5. **Erica Jong — SERENISSIMA**

HIT

Izdavač »Znanje«. Biblioteka moderne literature u kojoj se, s vremena na vreme, proturi poneko delo sa elementima SF-a, češće, kao u slučaju Pekića, fantastika.

1. **Borislav Pekić - ATLANTIDA I-II**

ŽENA

Izdavač »Globus«. Edicija ŽENA do sada je imala ukupno dva kola sa po šest knjiga i u svakom se pojavio po jedan SF roman, prvo »Kako sam preživjela« Doris Lesing, a sada i »Sluškinjina priča«, roman koji je 1986. godine bio u najužoj konkurenciji za nagradu NEBULA

1. **Margaret Atwood - SLUŠKINJINA PRIČA**

ATLANTIS

Izdavačka Književna zajednica Novog Sada. Edicija »Atlantis« predodređena je za knjigu sa marginalnih područja nauke: Atlantida, leteći tanjiri, velike misterije sveta...

1. ZONA SUMRAKA (zbirka)

SUPERNOVA

Izdavač »Dnevnik«. Nakon prvih šest knjiga ove edicije, koje su obuhvatala uglavnom novele izabranih pisaca, za drugo kolo od šest knjiga odabrani su romani. U 1988. godini pojavila su se dva:

1. **Robert Hajnlajn - ČOVEK KOJI JE PRODAO MESEC**
2. **Rodžer Zelazni - ALEJA PRORLETSTVA**

AZ

Izdavač »Dnevnik«. Novopokrenuta edicija »Dnevnika« koja bi trebalo da objavljuje aktuelne svetske SF—hitove, beleži u 1988. godini samo jedan naslov:

1. Orson Skot Kard - ENDEROVA IGRA

DŽEPNA KNJIGA

Izdavač »August Cesarec«. Izdavači džepnih knjiga tradicionalno povremeno uvršćuju i SF — literaturu. Kod »AC« to je slučaj sa svakom desetom knjigom, a u 1988. godini desilo se samo jedanput.

1. Gore Vidal - KALKI

POLARIS

Privatna edicija: Zoran Živković i Žika Bogdanović. Najpoznatija privatna SF-edicija u Jugoslaviji, specijalizovana za objavljivanje kod nas favorizovanih autora i nastavaka njihovih najpoznatijih dela — samo četiri od dvadeset sedam objavljenih romana u ovoj ediciji ne pripadaju serijalnim. Pored devet reprint knjiga, u 1988. godini beleži i pet novih naslova.

1. **Stanislav Lem — FIJASKO**
2. **Bob Šo - DVORAC VEČNOSTI**
3. **Isak Asimov - FANTASTICNO PUTOVANJE II**
4. **Ursula Legvin - TRILOGIJA O ZEMUOMORJU**
5. **Isak Asimov - PRELUDIJUM ZA ZADUŽBINU**

ZNAK SAGITE

Privatna edicija: Boban Knežević. U 1988. godini edicija ZNAK SAGITE je ostvarila najveći broj novih SF-naslova od svih izdavača naučne fantastike u Jugoslaviji. Među njima su i jedina dva naslova od svih privatnih izdanja posvećena domaćim autorima.

1. **Roger Zelazny - ZOVEM SE KONRAD**
2. **Roger Zelazny - OSTRVO MRTVIH**
3. **Gregory Benford - VREMENSKI PEJZAŽ**

4. **Philip K. Dick — TECITE SUZE MOJE, REČE POLICAJAC**
5. **Roger Zelazny — DEVET PRINĆEVA AMBERA**
6. **Dragan R. Filipović - ZLATNA KNJIGA**
7. **TAMNI VILAJET — Izbor jugoslovenskog SF-a**

ZOROASTER

Privatna edicija: Branislav Brkić. Edicija ZOROASTER održala je i u 1988. godini svoj redovan ritam od dve knjige godišnje.

1. **Brajan Oldis - HELIKONIJA PROLEĆE**
2. **Brajan Oldis - HELIKONIJA LETO**

ISAAC ASIMOVS ROBOT CITY

Privatno izdanje: Aleksandar Đorđević. Novi samostalni izdavač SF-a iz Beograda, kome SF-literatura nije osnovna orijentacija u poslu. Ipak, za ljubitelje Asimovljevih robotskih civilizacija pripremljena serija od šest knjiga biće prava poslastica. U 1988. godini pojavile su se prve dve.

1. **Majkl K. Mekdauel - ODISEJA**
2. **Majkl Mekej — SUMNJA**

NEZAVISNA IZDANJA

Kada je SF-literatura u pitanju, u Jugoslaviji je vrlo čest slučaj samostalnog izdavanja svoje knjige. Godina 1988. rekordna je u tom pogledu — čak tri naslova: međutim, samo je prvi čisto SF-štivo.

1. **Ariel Šimek - ZBIRKA SCIENCE FICTION PRIPOVJEDAKA**
2. **Dejan Đorđević — PROKLETSTVO (horor)**
3. **Ante Skobalj — IZLAZ IZ SVEMIRA (religijska fantazmagorija)**

Romani koji dolaze

Orson Skot Kard

GOVORNIK ZA MRTVE

»Dnevnik« — Novi Sad, 1988

»Posle fascinantne »**Enderove igre**« science — fiction romana u kome je majstorski ispričana priča o manipulaciji detetom — mašinom za ubijanje, odnosno za odbranu ljudske rase od insekata, superiorne tuđinske kulture, Orson Skot Kard, definitivno jedan od najznačajnijih SF autora poslednjih godina, u romanu **Govornik za mrtve** (nagrade **Hugo** i **Nebula** za 1987. godinu), stvara sagu o iskušenjima daleke budućnosti. U drugom delu svoje izuzetne trilogije, autor gradi složenu i vrlo atraktivnu priču o prožimanju različitih kultura, kao i o stalnoj moralnoj dilemi ljudi, suočenih sa nepovratno izgubljenim snovima o dominaciji u svemiru. Psihološka nijansiranja likova su već uočen visoki kvalitet pisca koji će i ovom knjigom privući znatan broj čitalaca, svojim lakim stilom i ukazivanjem na temeljna pitanja svakog društva, i postati i ostati jedan od najaktuelnijih i najozbiljnijih pisaca naučne fantastike danas«

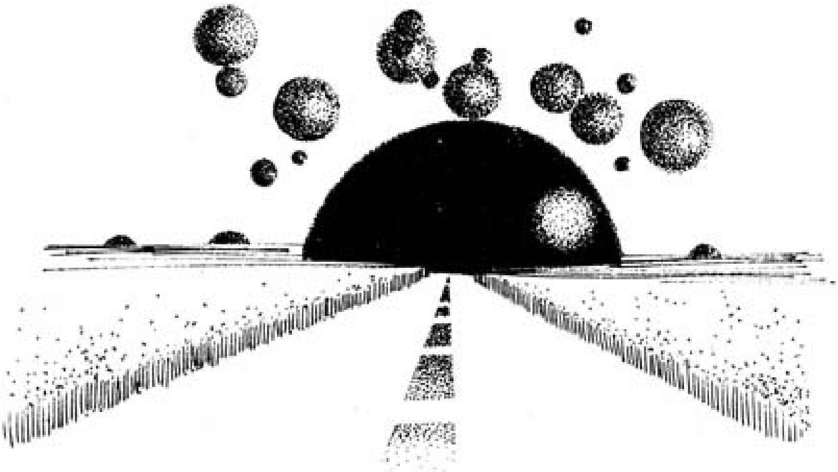
VOJISLAV DESPOTOV

Format: 10,5 x 17 sm. Povez: višebojne plastificirane korice. Latinica, Oko 420 strana.

Cena u pretplati 25000 dinara

ALEF 14

U SLEDEĆEM BROJU »ALEFA« IMAĆETE PRILIKU DA ČITATE PRVI OD ČETIRI NASTAVKA ROMANA JANA VOTSONA »KNJIGA REKE«. NASLOVNA NOVELA BIĆE »TRANZIT« VONDE MEKINTAJER, NEKE OD STRANIH PRIĆA: »ZAKOTRLJAJMO KOSTI« FRICA LAJBERA, »TAMNI ČOVEK« ROBERTA HAUARDA I »EGZOTIČNA UŽIVANJA« PITERA KAREJA. DOMAĆA PRIČA JE »NASLEDNA STRAŽA« MIHE REMCA. OBJAVIĆEMO I KOMPLETAN SPISAK NAGRADA HUGO I NEBULA U POSLEDNJIH PET GODINA SA NOMINACIJAMA.

Cena pojedinačnog primerka 8.000 dinara. Godišnja pretplata: 96.000 dinara. Polugodišnja pretplata: 48.000 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $

Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.

Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.

Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 540.000 dinara, za unutrašnje strane korica 600.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 750.000 dinara.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

GOVORNIK ZA MRTVE

Orson Skot Kard

YU ISSN 0353-1465

9 770353 146069